

1005

El franquisme a Granollers (1939-1975)

Joan Garriga i Andreu

Vol. II

### III

#### **La Falange local dirigint l'Ajuntament : els anys 1953-1963.**

##### **1. Aspectes generals del període 1953-1975.**

Convindria situar alguns aspectes generals de l'etapa 1953-1975, any de la mort del general Franco, per entendre millor els esdeveniments granollerins que van anar succeint.

D'ençà de 1951, es començava a perfilar una millora de les relacions internacionals per al Règim franquista. Els EUA començaren una aproximació a Franco i entre 1951 i 1953, època també de la firma del Concordat amb la Santa Seu. Poc abans, Franco havia redistribuït el govern amb una combinació de falangistes i catòlics, amb un pes específic d'aquests darrers, en un intent d'incorporar-se en el context internacional. Però els ajuts que vingueren de fora, entre 1951 i 1956, no modificaren substancialment la situació de penúria econòmica. Aquest anys, les males collites, el dèficit de la balança comercial, i els conflictes universitaris, demostraren la necessitat de fer un gir més profund, especialment en la gestió econòmica. La via autàrquica havia palesat que no resolía els greus problemes existents: l'agricultura era incapaç d'atendre la demanda interna i els beneficis de la burgesia començaven a mostrar-se insegurs. Entre 1956 i 1957 es veié clarament que calia una liberalització econòmica profunda, de veritable transformació per adequar el sistema econòmic espanyol a les noves condicions del capitalisme internacional. No va ser fàcil, però. Entre 1957 i 1969 el cost de la vida havia augmentat un 40 %, el dèficit comercial havia arribat a xifres molt altes i les reserves d'or havien baixat a un 70 %. L'entrada dels tecnòcrates dins l'aparell de l'Estat, va possibilitar un canvi de mentalitat econòmica a totes llums necessari. Un cinquè govern nomenat per Franco els donà pas, entrant així un nucli important de membres de l'Opus Dei, i passant de mica en mica a un segon terme falangistes, carlistes i tradicionalistes. Falange deixava de ser l'únic partit i s'assistia al naixement d'una nova formació política que englobava a tots els col·laboradors del Règim: era el *Movimiento Nacional*.

La *Ley de Principios del Movimiento Nacional*, de 1958, s'imposava com a nova fórmula del Sistema. La llei declarava que l'Estat espanyol era una monarquia tradicional, catòlica, social i representativa, però malgrat aquesta declaració, ni la llibertat sindical ni la democràcia parlamentària eren reconegudes. A més, la *Ley Orgánica del Estado (LOE)*, de 1966, acabaria de perfilar una caricatura de la democràcia, caracteritzant el Règim com una democràcia orgànica, invent ben especial i on la participació estava totalment mediatitzada. I a més, la *LOE* identificava l'Estat amb el *Movimiento Nacional* i el *Consejo Nacional del Movimiento*, vetllava per la puresa dels principis. Amb tot això i que l'any 1969, les Corts asseguraven la continuïtat del Sistema amb el reconeixement de Juan Carlos com a successor de Franco en el comandament del l'Estat, fent-ho a títol de rei, les garanties del persistència del Règim eren moltes.

Hi hagueren reformes en el sistema de prestacions socials, mitjançant la *Ley de Bases de la Seguridad Social*, unificant l'antic sistema de prestacions en una única Seguretat Social que depenia de l'Estat. Hi hagueren també alguns intents d'obertura, com el de 1964 quan el *Consejo del Movimiento* aprovava la possibilitat de crear associacions polítiques, dins, però, del *Movimiento*, en un intent de portar a terme el contrast d'opinions dins de les mateixes famílies franquistes. Altres serien el la *Ley de Prensa*, de 1966, la *Ley de Libertad Religiosa*, de 1967, la *Ley de Convenios Colectivos*, de 1968 per potenciar els jurats d'empresa i els enllaços sindicals, i la *Ley de Educación*, de 1970, i la *Ley Sindical*, de 1971. El balanç de tot plegat no seria massa positiu: malgrat les millores en l'assistència sanitària, la cobertura social no arribava a tothom i la gestió no sempre va ser correcta, quan no fou corrupta. La repressió política, per altra banda -execució per exemple del militant comunista Grimau-, demostrava que el Règim no acceptava discussió.

En el terreny econòmic es pogué observar com la crisi de l'agricultura tradicional va anar acompanyada, en canvi, el 1961, d'uns primers resultats beneficiosos per al desenvolupament industrial com a conseqüència de les mesures liberalitzadores del Pla d'Estabilització. Els anys seixanta representarien l'arrencada de la veritable industrialització espanyola. Les dades ho confirmen: l'any 1950, la població dedicada a la indústria representava el 26,5 %. L'any 1960, el 32,98 %. L'any 1970, el 37,28 %. Les inversions de

capital estranger entre 1961 i 1971 van sumar a redós del 18 % de la inversió total. El drenatge procedent de l'exterior, era motivat pel baix cost de la mà d'obra, per l'escassa conflictivitat laboral i per la baixa pressió fiscal. Va permetre la renovació de l'equip industrial i nova tecnologia i l'atur s'eixugava en part, mercès a l'exportació de mà d'obra a l'estranger. El que podia representar altament positiu, a l'hora de la veritat no ho era tant i la dependència exterior condicionà molt el mercat, el qual, de totes maneres, va augmentar el seu ritme, i la balança de pagaments va donar uns superàvits importants a partir dels anys seixanta. El sector químic, l'energètic i la maquinària van ser els protagonistes del creixement industrial. Mentrestant, el tèxtil va anar perdent pes progressivament. Però el sector serveis va créixer encara més que l'industrial, mercès al fort increment d'urbanització, del turisme i també a les noves formes de transport i de comunicacions.

Una nova planificació va aparèixer: el 1962 es va crear la comissaria del *Plan de Desarrollo*, posat sota les directrius de Laureà López Rodó, i el 1963 s'aprovava el *Primer Plan de Desarrollo Económico y Social* que amb nous plans arribà fins al 1975. El 1970 s'havia entrat en l'esfera dels països industrials i el territorial de l'Estat espanyol havia deixat de ser de producció eminentment agrícola. Tanmateix, a la dècada dels setanta, i especialment el 1973, el model de creixement propi es va esgotar, entrant en una crisi també de característiques internacionals. Els primers símptomes d'esgotament ja havien aparegut a finals dels seixanta. Amb les incidències econòmiques internacionals, les deficiències estructurals espanyoles, van fer aigües dramàticament.

Tot això aniria acompanyat d'una evolució demogràfica ben remarcable: l'any 1940, el territori de l'Estat espanyol tenia una població d'uns 25 milions d'habitants. Al cap de quaranta anys, el 1980, superava els 37 milions. Amb retard, però consolidava el procés de canvi demogràfic dels països industrialitzats. I amb això, també generalitzava uns moviments migratoris prou importants: entre 1960 i 1973, més de dos milions de persones passaren la frontera per buscar feina a l'estranger, fos com emigrants permanents o com a temporers. Més forta, encara, va ser la immigració interior: entre 1960 i 1970, més de quatre milions de persones van marxar dels seus llocs d'origen, rural bàsicament, per anar a raure, preferentment a Catalunya, Madrid o al País Basc. El desequilibri va ser brutal. El desordre urbanístic, caòtic. Les ciutats van créixer amb una gran proliferació de barris industrials

mancats de la infraestructura necessària i això també comportà un augment de la classe obrera, fins i tot en llocs bàsicament agrícoles, com Saragossa, o Pamplona, o Valladolid. L'augment del pes específic de les classes mitjanes en aquest procés d'industrialització, també va ser important. El barraquisme horitzontal, però, seria substituït pel barraquisme vertical. A la dècada dels seixanta s'encetà el que l'historiador J.B. Culla ha descrit com l'època d'una societat canviant i un règim immòbil.

La dècada dels seixanta seria també la de la progressiva consolidació del moviment d'oposició al Règim. La generació que no havia fet la Guerra, va acabar de perfilar la lluita contra un franquisme encastellat en la dictadura. Els moviments vaguístics es van multiplicar i el Règim va haver d'accedir a que tot i no ser reconegut el dret de vaga, les que es feien per motius econòmics deixaven de ser tipificades com a delictes de sedició. La possibilitat d'escollir enllaços sindicals va desbordar la CNS, i els treballadors començaren a gestar les seves pròpies comissions.. D'aquí partiria el naixement de Comissions Obreres, arran de 1962, però en expansió d'ençà dels anys 1964-1966. Ràpidament va declarada il·legal. Un notable moviment estudiantil també va acte de presència durant la dècada dels seixanta. El *Sindicato de Estudiantes Universitarios (SEU)* ,va quedar aparcat per uns moviments més potents i a to de les exigències de canvi: el Sindicats Democràtics, apareguts el 1965. Però a més de les vagues i de les manifestacions, es va anar gestant les bases per donar coixí a un bon grapat d'advocats laboralistes que tingueren una tasca important a la dècada dels setanta, al costat d'advocats penalistes dedicats a la defensa de persones als qui s'imputaven delictes polítics d'una varietat força extensa, passats pel sedàs del Tribunal d'Ordre Públic, confegit a l'empara de diverses lleis per controlar suposats delictes contra el Règim..

Catalunya assistiria a una revifalla cultural a partir dels anys seixanta. Literatura, poesia i la el moviment de la Nova Cançó ho anirien confirmant. Una sensibilització popular i una incorporació de sectors de la mitjana burgesia ho possibilitaren i es va fer present en diversos actes de protesta: campanyes contra el director de *La Vanguardia*, o els fets del Palau de la Música, per exemple. El fet nacional català seria l'aglutinant d'accions unitàries i les forces polítiques establirien diverses línies de treball en la formació, bàsicament, de la Taula Rodona, creada el 1966, i després, el 1971, en l'Assemblea de Catalunya. A Euskadi hi hagué un procés de transformació, en el que l'Església hi va tenir un protagonisme important.

El PNB continuaria sent el partit hegemònic, però la radicalització interna donà lloc a l'aparició d'ETA, el 1959. El Partit Comunista, malgrat els problemes interns, va ser el que millor va mantenir la seva organització clandestina. A Catalunya amb el PSUC així passà, i el va permetre incidir en les organitzacions de masses com comissions obreres, sindicats d'estudiants, o associacions de veïns. El PSOE, reclòs fins l'entrada dels seixanta a l'exili, va patir una sèrie de confrontacions entre direccions, però d'ençà del Congrés de Suresnes, l'any 1974, es superaren les dificultats i el partit quedà a mans dels militants de l'interior. Diversos sectors catòlics apostaren decididament contra el Règim, i s'assistí a la consolidació d'organitzacions catòliques de caire obrer, i el ressorgiment de partits de caire demòcrata-cristià, com Unió Democràtica de Catalunya, clarament hostils al Règim del general Franco. El juny de 1962, tenia lloc a Munic una reunió integrada per persones de diverses procedències polítiques i aglutinades en una oposició moderada, que es manifestaren a favor d'un govern democràtic. Algunes d'elles de passat monàrquic o falangista. Però si el creixement de l'oposició feia mal al Règim, molt més n'hi feien les concrecions de les mobilitzacions de diversos sectors i les convocatòries pels carrers. Els primers anys de la dècada dels setanta, la caiguda del Règim semblava imminent. Costaria encara que això fos un fet.

No pot quedar en oblit el paper que a Catalunya continuà tenint l'Església catalana, sensiblement, i de manera esperançadora, marcada la dècada dels seixanta per les orientacions del Concili Vaticà II. En una línia de continuïtat ja manifestada anteriorment, s'arribà a l'esclat conflictiu de 1966. El 1963 l'Abat Escarré, abat de Montserrat, havia fet unes declaracions a *Le Monde* que no havia agradat gens a Franco. El 1965 es va haver d'exiliar i només va retornar el 1968 per ser enterrat a Montserrat el 1968. Però el 1966, prèvia una campanya a favor de tenir a Catalunya bisbes catalans, uns capellans reunits davant de la Catedral per denunciar la tortura contra l'estudiant Joaquim Boix, foren represaliats amb violència per la policia. Quedava clar que el nacionalcatolicisme s'esquerdava a Catalunya a marxes forçades.

El nomenament de Carrero Blanco, el 1967 com a vice-president del Govern, garantiria a Franco la continuïtat del Sistema i el control de les diverses famílies que cohabitaven en el *Movimiento*. En efecte, les tensions entre oberturistes i immobilitistes

tindrien des d'aquell moment, un àrbitre d'excepció en la persona de l'almirall Carrero Blanco, fidel seguidor del general Franco. La política, tanmateix, fou contradictòria: reformes i repressió, entre la que destacaria els estats d'excepció, el judici de Burgos, o el procés 1001. L'afer Matesa, un escàndol d'apropiació il·legal de fons estatals mitjançant pràctiques fraudulentos, permeté a Franco, aconsellat per Carrero Blanco, apostar decididament pels tecnòcrates: ministres com Fraga o Solís Ruiz, que precisament havien esbombat l'escàndol van ser apartats del Govern i el 1969 es remodelà de forma, pràcticament monocolor, ja que els ministeris més importants van quedar a mans de membres de l'Opus Dei. Però el 1973 quan Carrero Blanco era nomenat Cap de Govern, la crisi persistent encara es va aguditzar més. La mobilització al carrer havia anat en augment. Els sectors més dretans culpaven el Govern d'excessiu oberturisme. Les tensions internes entre oberturistes i immobilistes, amb el rerafons d'algun sector de l'exèrcit, eren visibles. La mort de Carrero Blanco per membres d'ETA a finals de 1973, junt a la crisi econòmica que iniciava un nou cicle, van accelerar la descomposició del Règim.

A la mort del Carrero Blanco, Arias Navarro fou nomenat president del consell de Ministres. L'esperit de febrer va ser el programa que teòricament d'obertura intentava no tocar res d'essencial del Règim. Nova llei municipal, augment del poder dels procuradors en Corts, reformes sindicals, nova llei sobre associacions polítiques, conformaven un programa que no podia plaure a l'oposició. La insatisfacció d'aquesta fou contestada amb la repressió: condemnes a mort i execucions. El 1974, Puig Antich, i el 1975 militants d'ETA i del FRAP, però també detencions massives, lleis antiterroristes i tancaments de revistes. Els límits de l'esperit de febrer eren clamorosos. Les exigències d'amnistia, e llibertats polítiques, de legalització de partits, de reconeixement dels drets nacionals i la convocatòria d'eleccions lliures es pregonaren constantment. L'Assemblea de Catalunya s'havia constituït el 1971, i el 1974 ho feia la *Junta Democràtica*, liderada pel PCE. Més tard, el PSOE gestaria la *Plataforma de Convergència Democràtica*, el 1975. El moviment obrer, el ciutadà, la lluita armada protagonitzada per ETA i pel FRAP, i la contestació també al govern pels sectors més dretans i contra persones o institucions sospitoses d'esquerranistes, confegiren unes acaballes del franquisme ben angunioses, junt a les angoixes d'un general Franco, que enllitat persistia o se'l feia resistir a no morir. Moria, però, el 20 de novembre de 1975. Les previsions successòries es van complir. El príncep Juan Carlos jurava com a rei d'Espanya al cap de dos

dies. La monarquia significava la continuïtat del Règim. Semblava, tanmateix, que en obrir-se una nova etapa, aquesta fos diferent. Així es desitjava per a molts, al cap de tants anys d'una dictadura semblant a la d'una caserna, a la d'un Sistema emprat per africanistes mantinguts en el poder al llarg de molts anys, a la d'un Règim entre feixista, militar, autoritari i una tirallonga encara més llarga de conceptes, tots ells sota la fórmula, indubtable, de la repressió.<sup>(331)</sup>

## 2. Granollers: Un alcalde plenament identificat amb el *Movimiento*.

No hi ha dubte que el nomenament de Font Llopart fou el resultat d'una estratègia ben muntada per part d'alguns membres de la Vella Guàrdia granollerina. Un dels més destacats, Pere Viaplana, persona absolutament convençuda que amb Font es podrien posar decididament les bases d'un Sistema que grinyolava tot i que oficialment no es digués, home fidel al pensament de José Antonio i propagador constant de la seva doctrina, fou l'encarregat de defensar davant d'Acedo Colunga el nomenament de Font Llopart. Amb ell a l'Ajuntament, el Consell local guanyaria amb nivell ideològic i amb les preses de decisió que poguessin millorar l'activitat falangista i del Moviment en termes generals. Aquest era el convenciment del nucli més dur o més addicte al Règim. I en això apostaren fort. Viaplana negocià amb el governador civil la forma que el notari granollerí pogués comptabilitzar la feina professional i la política, cosa que legalment calia arranjar. Així fou.

Segons que sembla, Font Llopart quan fou cridat a parlar amb el governador civil, estava convençut que no seria nomenat alcalde de Granollers per les raons ja apuntades d'incompatibilitat. I d'entrada ho argumentà, però sortí de govern civil amb el nomenament. Què havia passat? Res tan senzill com que Font Llopart li fou acceptada la compatibilitat, prèvia solució via legal, sense que ni ell mateix n'hagués tingut coneixement fins al moment de l'entrevista amb Acedo Colunga. El mateix Font Llopart afirmaria - i consta a les actes municipals -, que no havia pensat mai en què seria nomenat en un càrrec que acceptà per disciplina. Tot indica que l'assumpte fou portat de manera ben silenciosa. Els arguments

---

<sup>331</sup> Preston, Paul: *Franco, Caudillo de España*. Grijalbo, Barcelona, 1994. Riera, Ignasi: *Opressió i resistència. El franquisme (1939-1975)*. Barcanova, 1991. Riquer, Borja de; Culla, Joan .B.: *El franquisme i la transició democràtica*. Ed. 62, Barcelona, 1994.

defensats per Viaplana en nom del nucli més fidel al Règim havien estat decisius. No s'haurien equivocat i el temps procuraria de demostrar-ho. I el temps cuitaria de demostrar que Font Llopart es trobà a gust, des del primer moment, en el càrrec.<sup>(332)</sup>

Verificada l'entrevista, la constitució del nou Ajuntament sota la presidència de Font Llopart tenia lloc el mes de febrer de 1953. Els regidors eren: F. Camp Trias; J. Quincoces Papiol; P. Viaplana Riera; Josep M. Corbera Soliva; J. Mas Marquès; J. Mayol Mora; A. Montañà Guasch; L. Ribó Clos; F. Sala Bernaus; A. Santa Eugènia Torrents i J. Terrades Fornés. Manuel Casado Nieto, delegat designat pel Governador Civil, presidia el canvi d'alcaldia que passava de Camp Trias que l'havia dirigit provisionalment des de la destitució de Raich, a mans de Font Llopart que d'entre les paraules protocol·làries del moment, manifestava la seva preocupació i la seva satisfacció pel càrrec i la tasca que iniciava, invocant el sant nom de Déu perquè dirigís els seus actes. A banda d'aquest fet, protocol·lari i gairebé intranscendent pel fet que els regidors eren ja prou coneguts en la seva trajectòria, calia veure, ara, si es procedia al canvi important que alguns volien que es fes des l'Ajuntament i que passava per l'aplicació més neta i més incisiva del pensament falangista dins d'uns paràmetres del Règim que els modelaven, i de vegades, a contracor dels més purs joseantonians, els distorsionaven.<sup>(333)</sup>

En realitat, amb el nomenament de Font Llopart es notà una forta activitat entre la gent del Moviment: d'entrada, l'inspector provincial Pere Salvat, el mateix alcalde com a cap comarcal i el secretari comarcal Pere Viaplana, es reunien per preparar l'Assemblea comarcal de Falange. L'Auxili Social també reemprendria les seves activitats. Igualment, el F. de J. i diverses autoritats feien cap a Granollers i eren rebuts pel delegat comarcal del Front, Antoni Ramos. Tots plegats anaven a la falda del Montseny on estaven emplaçats els campaments de Falange. Visites a l'estació escola núm. 13 - Ràdio Granollers- , al *Hogar* del F. de J., notícies sobre cursets de comandaments de l'esmentat Front, omplien molta part de les notícies del mes d'abril, en una prova ben manifesta que l'activitat falangista volia ser present a la ciutat i a la comarca. <sup>(334)</sup>

Juntament amb això, la campanya sobre el temple parroquial semblava acompanyar els interessos polítics granollerins del moment. I és que calia :

---

<sup>332</sup> Testimonis orals.

<sup>333</sup> Sessió del 23 de febrer de 1953. AHMG.

<sup>334</sup> *Vallés*, núm. 625, abril de 1953. HMJM.

*"declarar rotundament abierta la campaña en pro de la inmediata reanudación de las obras de nuestra Iglesia (...) porque estamos seguros que todo Granollers quiere a su Parroquia, y que todo Granollers desea y está dispuesto a que las obras del templo se reanuden con prontitud, eficacia y empuje".* (<sup>335</sup>)

Tanmateix, el que centrava més l'atenció d'un sector important del Règim era la *Asamblea Comarcal del Movimiento* que havia de tenir lloc els dies 6 i 7 de juny. Amb una crítica a una part de la gent de la comarca per la seva indiferència en matèria política, però també amb unes manifestacions a favor de l'esperança de que la gent no oblidaria la Victòria de 1939, es preparaven les jornades que tindrien lloc a la ciutat. La càrrega ideològica no hi faltava, conscients, a més, que calia fer una revisió de la política de Falange des de 1939. Després de l'Asamblea hom esperava que les línies d'actuació falangista serien més clares i profundes.

*"El Movimiento no es algo exahusto y moribundo como quisieran y propagan (los enemigos seculares), sino algo vivo y palpitante que no ha terminado, ni mucho menos. Su elevada misión en España".*

L'Asamblea preveia l'eficàcia del Moviment amb *"la ventaja de que todas las inteligencias inquietas en lo político que hoy opinan y viven un clima de insatisfacción, estan huerfanas de intereses bastardos e inconfesables como podia ocurrir años atrás, porque todos ellos tienen un concepto de Patria, Religión, Familia y Municipio, etc., concordante y exacto, elevado y sano. En definitiva, ha calado en ellos el contenido e ideario de la Falange"*. La regeneració, no només religiosa, sinó també política, era ja, pel cronista, un fet consumat a Granollers. (<sup>336</sup>)

---

<sup>335</sup> *Vallés*, núm. 626, abril de 1953. HMJM. Veure també els núms. 627, 628, 629 i 631 d'abril i maig de la mateixa publicació. En aquestes edicions s'hi troben adhesions, entre d'altres, de Roca Umbert; Acció Catòlica (Secció Homes); Fàbrica de teixits F. Estabanell Fontseré; Gremi Sindical del Ram de la Construcció, Vidre i Ceràmica, de Granollers; Col·legi d'Advocats; Lliga Parroquial de la Perseverància; dones d'Acció Catòlica; i Gremi Sindical Comarcal del ram de la Fusta. La campanya continuà al llarg d'uns mesos. El juny i el juliol, per exemple, les editorials i les llistes d'adhesions omplien les editorials i les ratlles de la premsa falangista. Veure per exemple: *Vallés*, núms. 636 i 638, juny i juliol de 1953.

<sup>336</sup> *Vallés*, núms. 629 i 631, maig de 1953. HMJM.

I és que Granollers celebraria l'Assemblea comarcal de FET i JONS amb anàlisis sobre la política del partit, amb una corona de llorer als Caiguts per Déu i per Espanya, i amb una Missa a l'Esperit Sant. Tot barrejat i ben lligat en la doctrina nacionalcatólica d'un Estat que reflectia clarament la seva empremta a la ciutat granollerina.

El contingut de la primera assemblea giraria a l'entorn de les idees joseantonianes: 350 falangistes es reuniren a la Biblioteca Popular a treballar per a l'assoliment de la revolució nacionalsindicalista:

*" Aleccionador y vivificador era el clima de la Biblioteca Popular Francisco Tarafa en la tarde del sábado y mañana domingo, con el estilo inconfundible de la Falange (...) Exigieron, en sus conclusiones, que se implantara de una vez y para siempre la decencia administrativa (...) que se castigara ejemplarmente a los que con su actuación han desprestigiado el Régimen; que se declarara héroe de nuestra época de inevitable estrechez económica, al obrero español que, con su laboriosidad, ha hecho posible el resurgir patrio; que se llevara a cabo, en fin, la Revolución de signo Nacional-sindicalista (...) La Falange comarcal ha dado el decisivo paso y está en pié, vigorosamente en pié. "<sup>337</sup>*

Era evident que, amb Font Llopart al front de l'alcaldia, la Falange local, i també la comarcal, es trobava còmode i amb interès de mostrar el seu entusiasme pel Règim. L'exemple es veia a Granollers, en el detall entre d'altres, de voler tancar la caixa municipal eixugant un petit dèficit de poc més de tretze mil pessetes i procurar de mica en mica incrementar el volum pressupostari de la ciutat. Però els intents de remodelació es començaven a observar també en altres aspectes: Font Llopart feia la petició que fos aprovada pel consistori la creació d'un secretari particular de l'alcaldia. Font Llopart no volia deixar d'atendre els seus negocis professionals i tampoc descuidar l'atenció dels públics. Era un tema que ja havia assenyalat al Governador Civil i això li servia per reivindicar el càrrec que demanava que fos aprovat pel consistori. Fou joc de poques taules, però acceptada la figura del secretari particular de l'alcalde -per altra banda regulada pel Reglament de l'organització i funcionament del règim jurídic de les corporacions locals per a poblacions superiors a 15.000 habitants- l'únic motiu de petit parany fou el del sou que calia assignar-li. Font Llopart demanava que fos el de 24.000,- ptes. l'any. La protesta va venir tot seguit. El

---

<sup>337</sup> Vallés, núm. 634, juny de 1953. HMJM

secretari, per exemple, argumentà que ell cobrava 21.000 ptes. l'any. Al final s'acordà que el sou fos de 16.000,- ptes. més les pagues extres. En un altre aspecte, la remodelació venia quan Font Llopart proposava la creació d'un Patronat de Fires i Festes que agrupés totes les iniciatives ciutadanes. De fet ja actuava provisionalment, però ara volia que fos legalitzat, de forma que activitat i control semblava que anaven intencionadament vinculades. L'any següent el Patronat ja cuidaria de l'organització de la Fira de l' Ascensió i durant alguns anys tindria una importància ben destacada en connexió amb l'Ajuntament. Amb el cessament de Font Llopart, sorgiren, però, una sèrie de problemes posats a la taula pel nou alcalde Joaquim Trullàs.<sup>(338)</sup>

Entretant, el recordatori de la Guerra i de qui eren els del bàndol guanyadors, no s'oblidava en absolut. Un total de 23 d'excombatents, una excautiva i cinc familiars víctimes mortals d'un conflicte encara tant present, rebien les medalles d'argent de la ciutat, en la commemoració del 18 de juliol. <sup>(339)</sup>

Que les coses anaven prou bé i que la satisfacció falangista era ben palesa, es podia observar des de la pàgines del *Vallés* quan afirmava després de passada la Festa Major de la ciutat, que :

*" (...) la paz octaviana que Granollers y la Nación entera disfruta, junto con la firmeza, energia y, al propio tiempo, ductibilidad sin claudicaciones, de que hacen gala nuestras autoridades y Mando políticos, es algo tangible y patente. (...) Malos tiempos se presentan, pues, a los elementos perturbadores y disgregadores de Granollers (...) han podido comprobar que (...) su guerrilla no es mas que unos simples fuegos de artificio, de los cuales una vez quemados, no queda absolutamente nada "* <sup>(340)</sup>

Granollers semblava que havia entrat en una nova fase política i administrativa diferent a la d'anteriors èpoques municipals. S'havia reaccionat en contra de la disgregació existent. Feia tres anys que el *Consejo Local* havia iniciat un contraatac important i ara començava a veure'n els fruits:

---

<sup>338</sup> Sessions del 26 de març, 25 de juny i 30 de juliol de 1953. AHMG.

<sup>339</sup> *Vallés*, núm. 640, juliol de 1953. HMJM.

<sup>340</sup> *Vallés*, núm. 643, setembre de 1953. HMJM.

" (...) las piezas estan situadas y los peones de brega dispuestos. Pongamos atención a la acción gobernante inmediatamente, porque se ha entrado en una nueva fase: la de emprender y llevar a cabo obras definitivas y de envergadura, tanto en el aspecto moral como material, por y para Granollers. / Haganse a un lado los pusilánimes y los obstruccionistas, pues no hay lugar a opción. Es un propósito firmemente mantenido y que, contra viento y marea si se tercia, será cumplido totalmente. <sup>(341)</sup>

Per acabar-ho de verificar, amb el nomenament del nou delegat local i comarcal del F. de J., s'acabava de perfilar i consolidar la tasca empresa pels falangistes de la ciutat. Josep A. Cabrera Sánchez, un home de notable biografia falangista, en seria el nou responsable. <sup>(342)</sup>

A darreries de 1953, la intervenció de l'alcaldia en relació a la solució del carrer Girona per desviar la via i donar arranjament definitiu a la línia de França, donaven peu a una sèrie d'articles que remarcaven la importància de les obres i el canvi que aquestes representaven per a l'urbanisme de la ciutat. Es tardaria encara alguns anys en solucionar-se de manera definitiva, però semblava que s'entrava en la recta final d'un problema que ofegava l'expansió de la ciutat i que sovint posava en perill vides humanes. L'interès mostrat pel ministre d'Obres públiques, el comte de Valledano, per arranjar l'assumpte, al final sembla que seria del tot efectiu. <sup>(343)</sup>

A nivell polític, però, també interessaven altres coses. La Falange local remarcava que s'iniciava una tercera etapa política en la via espanyola i considerava que, el 1953, la firma del Concordat amb la santa Seu i el tractat amb els EUA, ratificaven el *Nuevo Estado* com a baluard fonamental en l'aspecte religiós i en la defensa d'uns valors que ara es reconeixien per la societat internacional. Segons que afirmava, dels aspectes que José Antonio havia plantejat com a bàsics en la seva doctrina, un, el tema nacional, estava resolt, però també afirmava que era necessari obrir, sense dilació, una tercera i definitiva etapa que seria el colofó iniciat el 18 de juliol, perllongat amb el Concordat i el pacte amb els EUA, i que calia tancar-la amb les conquestes socials.

---

<sup>341</sup> Vallés, núm. 644, setembre de 1953.

<sup>342</sup> Vallés, núm 654, novembre de 1953.

<sup>343</sup> Vallés, núm. 657, desembre de 1953. L'article: *La calle Gerona, la calle sangrienta de Granollers*, signat per Jaume Viñallonga, iniciava una sèrie de reportatges sobre el tema.HMJM. Sessió de 30 de desembre de 1953. AHMG.

Tanmateix, l'atenció d'alguns granollerins estava més atenta a les eleccions sindicals i a la celebració del 15è aniversari de l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat. I així, per una banda, les eleccions sindicals que havien de tenir lloc el mes de març de 1953 següent eren preparades amb anticipació per tal que res s'escapés del Sistema, mentre Jaume Llacuna Poch, com a secretari comarcal relacionava els aspectes positius de les noves reglamentacions i l'esperit inquiet del nacionalsindicalisme nascut de l'Estat del 18 de juliol.

Per altra, en l'esmentada celebració de l'entrada de les tropes de Franco a Granollers, era donat el nom de Josep M. Puntas al carrer Nou, amb gran manifestació oficial de jerarquies, requetès i excombatents del Terç de Montserrat. Una làpida amb les aspes tradicionalistes era descoberta al carrer. Els elogis a Josep M. i a Manuel Puntas omplien les ratlles de la premsa falangista de la ciutat, entretant es vinculava l'esperit Tradicionalista al de Falange i tots dos als de la defensa d'Espanya. Era ben evident que, a part de l'emotivitat de l'acte, es reblava el clau en el record del 18 de juliol i dels valors perennes d'una Espanya que volia avançar sota els criteris d'un nou Estat. En aquella commemoració també era inaugurada la nova delegació de la Secció Femenina. <sup>(344)</sup>

Es vivia un clima de empena ideològica i també urbanística. La reconstrucció del temple parroquial i l'estació de la línia de França, la plaça del mercat i la construcció d'habitatges econòmics movien opinions i mars de tinta al llarg dels primers mesos de 1954. El Ministeri d'Obres Públiques aprovava finalment el projecte de la nova estació i, evidentment, l'alcalde Font Llopart podia apuntar-se un bon èxit en les seves gestions que tot i que havien estat iniciades feia ja molts anys, semblava que ara ,com abans assenyalàvem, tocaven a bon fi. <sup>(345)</sup>

A nivell de càrrecs polítics, la renovació arribava el maig. La *Secretaria General del Movimiento* renovava parcialment el *Consejo Local*. Aquesta era la constitució que cuidaria de continuar endegant les tasques falangistes i, si calia, amb major fervor polític:

Carles Font Llopart, president./ Pere Viaplana Riera, secretari./ Josep Anton Cabrera Sánchez, delegat del F. de J./ Joaquim Trullàs Cunillera, delegat d'informació i investigació./

---

<sup>344</sup> Vallés, núm. 661 i 663, gener de 1954. HMJM.

<sup>345</sup> Vallés, núms. 671 i 677, març i maig de 1954. HMJM. Sessions de 6 i 28 de maig de 1954. En aquesta darrera sessió Font Llopart explicà com havia anat el lliurament personal de la medalla d'or i l'acord de nomenament de fill predilecte de la ciutat, atorgats a Vallediano, coses ambdues que agrai i per les quals es comprmoté a visitar Granollers. AHMG.

Antoni Esteve Estapé, delegat comarcal d'excombatents./ Josep M. Ibáñez Villanueva, delegat local d'excombatents./ Josep Quincoces Papiol, delegat de premsa i propaganda./ Ernest Orth Torres, delegat de la Guàrdia de Franco./ Manuel López Sánchez, delegat d'administració./ Pau Palau Muñoz, delegat de la CNS./ Tomàs Pérez González, delegat d'esports./ Joan Coll Calderón, delegat de sanitat./ Ramon Sobrevia Coll, delegat de justícia i dret./ Mercè Vilaró Pascual, delegada de la Secció Femenina./ Joan Canal Baixeras, delegat d'Auxili Social; Antoni Montaña Guasch, delegat regidor per l'Ajuntament./ Laureà Ribó Clos, delegat regidor per l'Ajuntament./ Josep M. Corbera Soliva, delegat regidor per l'Ajuntament./ Francesc Sala Bernaus, delegat regidor per l'Ajuntament./ Antoni Santaeugenia Torrents, delegat regidor per l'Ajuntament./ Francesc Camp Trias, delegat regidor per l'Ajuntament; Francesc Miralles Bassa, regidor per afiliats./ Joan Mas Marquès, regidor per afiliats./ Francesc Estabanell Demestre, regidor per afiliats./ Vicenç Piqué Estruch, regidor per afiliats./ Joan Parera Novellas, regidor per afiliats. Ramon Murtra Llobel, regidor per afiliats. <sup>(346)</sup>

I al costat de canvis, una concentració d'excombatents de la comarca tenia lloc al Montseny. En efecte, a finals de juliol, la muntanya d'ametistes servia de recer i de renovació de les consignes joseantonianes per part de dos-cents excombatents:

*"(...) con nuestro estilo sencillo, nos reunimos los excombatientes de la Cruzada y de Rusia, en las laderas y valles del Montseny (...) para festejar la alegría del Alzamiento que ha hecho posible el resurgimiento actual de la Patria. (...) salió el grup de excombatientes de Granollers después de haber asistido en el templo parroquial, a una misa (...) Al finalizar el oficio divino se cantó un Tedeum de acción de gracias, por la victoria (...) Mossen Ramón Viver, párroco de la Costa del Monseny, celebró la Santa Misa en la encantadora ermita de San Roque (...). Acto seguido se dieron lectura a los discursos pronunciados por Girón y Franco en el alto de los Leones de Castilla. (...) Celebrose por la tarde el Concurso de tiro. Y ya era al atardecer, cuando los camaradas renidos, tras arriar banderas y dar los gritos de ritual, escuchamos las consignas (...) No toleraremos que se agrieta el bloque compacto de nuestras felices realizaciones con chistes de pseudointelectuales, sin gracia y sin fondo de*

---

<sup>346</sup> Vallés, núm. 677, maig de 1954. HMJM\* Al mateix número hi ha un magnífic article del naturalista Antoni Jonch proposant un projecte de parc per a la ciutat. La necessitat de transformacions urbanes a la ciutat, no era només sentida per la gent del Règim

*consistencia; contra estos enemigos de nuestra victoria debemos actuar sin contemplaciones, dijo el Jefe Comarcal, entre otras cosas (...).*" <sup>(347)</sup>

I l'empenta falangista no s'aturava, perquè la preparació de la concentració provincial de la Guàrdia de Franco a Granollers centraria l'interès i l'atenció de les forces falangistes de la ciutat. Pel dia 26 de setembre es preparava una gran concentració del militants, i això suposava també una gran moguda d'autocars, principalment, i la preparació d'una tirallonga d'elements d'infraestructura. Era clar que Granollers continuava acollint les velles essències de l'esperit del 18 de juliol i que ho feia de manera continuada, escenogràfica, radiant del punt de vista dels dirigents falangistes.:

*" La Guardia de Franco, nutre las filas de la Falange de hombres de buena fe, e idealistas hasta las últimas consecuencias (...)/ Es posible que un dia la Falange sea un hecho total e insubstituible en todos los ámbitos de la Patria, y en esta batalla pacífica para lograr este objetivo, la primera línea, la del honor y de las angustias de muerte, está la Guardia de Franco (...). La Guardia de Franco es la avanzada intransigente de la Falange en todos los rincones de España (...). Si por una parte son profundamente religiosos sin descender a la mojicatería, por otra parte (...) sin contemplaciones dan un sopapo si es preciso dar una lección de virilidad (...) Porque morir no es grato, pero vivir entre las incomprendiones, abrirse camino entre traiciones es algo menos grato aunque haya que hacerlo para acabar con los privilegiados, rompiendo cuantas lanzas sea menester, por los humildes."* <sup>(348)</sup>

De fet, era la primera vegada que la Guàrdia de Franco es concentrava a la demarcació de Barcelona i l'acte no podia passar desapercebut ni podia fallar en res important. Si calia refiar-se de les informacions, res, tampoc, va fallar. Una quantitat de 2.500 falangistes es concentraren a Granollers a finals de setembre de 1954. La ciutat rebé als milers d'esquadrilles engalanada amb banderes i amb el so de diversos himnes. I després el de gairebé sempre: la Missa, desfilades, discursos encapçalats pel lloctinent de la Guàrdia de Franco, Ernest Orth, que digué que la finalitat primordial de la Guàrdia era guanyar per a Déu una Pàtria amb el jou i les fletxes. Després, diversos càrrecs feren ús de la paraula i de nou hi hagué una desfilada i oratòries. Josefa Vazquez-Zafra, esposa del governador civil

<sup>347</sup> Vallés, núm 688, juliol de 1954.

<sup>348</sup> Vallés, núm. 694 i 695, setembre de 1954.

Acedo Colunga, manifestava mentre apadrinava la benedicció del banderí provincial de la Guàrdia de Franco, el següent:

*" Honroso deber para toda mujer española el de apadrinar (...). Vuestra presencia es garantía de que nosotras, en la intimidad de nuestros hogares, podemos gozar de paz, consagrandonos a la tarea de crear familias cristianas, amantes de Dios y de España".*

Font Llopart i Acedo Colunga tancaven els actes en base a uns discursos de completa identificació amb les doctrines de José Antonio. El *Cara al Sol* finalitzava una jornada exaltant, ostentosa, prepotent. La Guàrdia de Franco, la Falange i, en especial, la local, podien sentir-se entusiasmats.. I no ho amagaven. <sup>(349)</sup>

Com tampoc amagaven la seva satisfacció pels avenços d'Auxili Social. Feia 18 anys que s'havia constituït i els elogis a Joan Canal Baixeras eren molts els que es feien des de les pàgines de *Vallés*. Els lots setmanals de queviures lliurats per Auxili Social als necessitats, eren una bona prova de la tasca que venia fent la institució. <sup>(350)</sup>

El mes de novembre tenia lloc la renovació de la meitat dels regidors de l'Ajuntament. Beneïdes pel Sistema, les mutacions eren totalment controlades i els recanvis eren fets en base a persones que mai podien alterar el bloc compacte de l'administració franquista.

Des de Govern Civil es movien els fils pels recanvis de candidats en les eleccions que havien de tenir lloc el 14 de novembre. Sobre Granollers es deia que disposava d'una població de dret de 15.804 habitants i de 16.298 de fet. El cens de caps de família era de 5.012 persones. Els informes dels que es presentaven havien d'estar basats en : 1. Militant, adherit o no afiliat.- 2. Filiació política abans del Moviment.- 3. Mèrits: Excombatent, excautiú, mutilat, Vella Guàrdia, procedent del Front de Joventuts....- 4. Conceptuació: A, B, o C. La candidatura proposada pel terç familiar, amb la vènia d'Acedo Colunga era d'acord als noms i alguns de les dades següents: Carles Hors Feliubadaló i Josep Ribas Cladellas. Ambdós, militants, de dretes, excautiú i excombatent respectivament, i mol ben conceptuats. Les dades que es donaven dels membres de la candidatura pel terç sindical eren les corresponents a Joan Canal Baixeras, Miquel Ustrell Riambau, Vicenç Piqué Estruch i

---

<sup>349</sup> *Vallés*, núm. 696 i 697, de setembre i octubre de 1954. HMJM.

<sup>350</sup> *Vallés*, núm. 702, novembre de 1954. HMJM.

Manuel López Sánchez. El nombre de vacants eren només dues i aquests eren els proposats, tots ells qualificats, lògicament, de persones de dretes.<sup>(351)</sup>

El resultat de les eleccions pràcticament ja sabudes, no tardaren en arribar. A Granollers, en representació del caps de família plegaven F. Sala Bernaus i Josep Mayol, i sortien elegits Carles Hors Feliubadaló i Josep Ribas Cladellas.

Les dades biogràfiques d'Horts eren les següents: Tenia 38 anys. Pèrit industrial. Membre actiu del ram de la construcció. Afiliat al Moviment. Durant la Guerra Civil, fou empresonat a la presó de Vallmajor. Pertanyia a la delegació d'excautius.

Les dades de Ribas eren aquestes: Tenia 40 anys. Pagès. Membre actiu de la Germandat Sindical. Vivia a Palou, lloc el qual representava al Consistori. Militant de FET i JONS i afiliat a la delegació d'excombatents. Tenia un germà bessó que com ell havia combatut a les files de Franco, però que havia mort durant la Guerra.

Pel terç sindical acabaven el mandat J. Terrades Farnés i Jaume Raich Serra, i n'eren elegits Miquel Ustrell Riambau i Joan Canal Baixeres.

Les dades del primer eren les següents: Nascut el 13 de juliol de 1909. Vivia a Granollers des de 1932. Químic tèxtil. Cap del Sindicat tèxtil de Granollers, càrrec en el qual havia estat reelegit per 3a vegada. Militant de FET i JONS.

Les de Canal eren aquestes: Nascut a Granollers, el 28 de febrer de 1917. Casat. Sastre. Militant de FET i JONS. Des de 1950, exercia el càrrec de delegat comarcal d'Auxili Social. Era el cap de la centúria *Tradición*, de la Guàrdia de Franco.

Pel terç de les corporacions, plegaven L. Ribó Clos i A. Montaña Guasch, i eren elegits Francesc Estabanell Demestre i Josep A. Cabrera Sánchez.

Les dades d'Estabanell eren: Nascut a Granollers el 9 de desembre de 1920. Fill d'una família de profundes arrels catòliques. Membre de la Junta de Reconstrucció del Temple Parroquial. Pèrit electricista. Militant de FET i JONS. Excombatent i vocal del Consell del Moviment.

Les que es donaven de Cabrera eren les següents: Nascut el 4 de novembre de 1924. Feia 25 anys que vivia a Granollers. Pèrit mercantil. Cap de l'Agència de l'Institut Nacional de Previsió de la ciutat. Persona de moltes activitats i de prestigi en els medis locals. Destacà

---

<sup>351</sup> Caixes 300 i 302. (1954-1954). AGA. Els documents van ser signats per Acedo Colunga, el 14 i el 25 de novembre de 1954. A la Caixa 302 també hi consta un telegrama enviat a Madrid, comunicant que pel terç sindical havien quedat proclamats Canals i Ustrell.

en l'esport com a jugador d'handbol, especialitat en la que havia estat internacional diverses vegades. Militant de FET i JONS. Delegat local i comarcal del F. de J.. Era vocal del Consell local del Movimiento <sup>(352)</sup>

Si a aquestes eleccions i noms hi adjuntem una part de l'extracte dels acords presos per la Comissió Municipal Permanent el dia 9 de desembre que deia: (...) *rebajar en un cincuenta por ciento los arbitrios liquidados a cargo de D. Mariano Ganduxer por el concepto de solares sin cerrar, en fincas de las calles Vallés y Mallorca, durante los ejercicios de 1953 y de 1954 (...)*", era obvi - a part de la justícia o no de l'acord- que als homes del Règim, a finals de 1954, a Granollers, les coses no els anaven del tot malament. <sup>(353)</sup>

A banda d'això, el desenvolupament de les obres públiques era evident que continuava a bon ritme. Part del desplaçament de la via del tren i el tema dels habitatges que calia fer a Granollers ocupava una bona part dels interessos de Font Llopart i del Consistori granollerí, conscients de la necessitat de pal·liar els dèficits o desequilibris existents. Era clar que, a inicis de 1955, el capítol d'urbanisme continuava mereixent un tractament especial per part de l'equip de Font Llopart..

L'activitat a les files falangistes a inicis d'any era ben palesa. La Falange provincial empenia una campanya d'orientació municipal i Granollers es convertia en el seu centre de consignes i orientacions. Inicialment reunits els assistents a l'Ajuntament, en no cabre-hi hagueren d'anar a la delegació comarcal de sindicats. Temes de legislació i administració local eren els punts que es discutien aquell gener de 1955.<sup>(354)</sup>

---

<sup>352</sup> Sessió del 29 d'octubre de 1954. AHMG. *Vallés*, núms. 704, 706 i 707, de novembre i desembre de 1954. HMJM.

<sup>353</sup> Sessió, 9 de desembre de 1954. (CMP). *Vallés*, núm. 708, desembre de 1954. HMJM.

<sup>354</sup> *Vallés*, núm. 710, gener de 1955. HMJM. En aquest mateix número hi havia una nota de la mort, als 32 anys, de Coral Montagud Galan, la qual havia estat regidora comarcal de joventuts de la Secció Femenina i persona que havia tingut molta activitat en relació al Museu i en les tasques de l'Associació Cultural i el Centre d'Estudis. Persona amb carisma, rebia el sentit condol de la ciutat.

### 3. El nou Ajuntament d'ençà de 1955. La continuïtat de l'impuls oficial. Els primers símptomes de contestació al Sistema.

El nou Ajuntament prenia possessió el febrer següent: El consistori es formava sota el ritual de rigor: "*(...) que lo pronunciaron ante el Crucifijo bajo la siguiente fórmula: Juro servir fielmente a España. Guardar lealtad al Jefe del Estado, defender y fomentar los intereses del Municipio, mantener su competencia y ajustar mi conducta a la dignidad del cargo; contestando el señor Alcalde, uno a uno, con el siguiente ritual: si así lo haceis, que Dios os lo premie, si no, os lo demande.*" El temps no feia variar ni formes ni continguts. <sup>(355)</sup>

Les persones que actuarien sota la presidència de l'alcalde Font Llopart, eren pel terç o grup familiar: J.Mas Marquès; A.Santaegúènia Torrents; C. Horts Feliubadaló; i J. Ribas Cladellas. Pel sindical: F. Camp Trias; J.M. Corbera Soliva; M. Ustrell Riambau i J. Canal Baixeras. Pel corporatiu: J. Quincoces Papiol; P. Viaplana Riera; F. Estabanell Demestre i J.A. Cabrera Sánchez.<sup>(356)</sup>

L'atenció política, però, continuava mantenint-se per una banda per les noves concentracions de la Guàrdia de Franco - primer a Mollet i després, el mes de maig, fent el Primer Congrés Provincial, a Sabadell- i pels resultats finals de les eleccions per a diputats provincials. L'alcalde Font Llopart, fou elegit pel partit judicial de Granollers. Un altre granollerí, Claudi Colomer Marquès, era elegit per les entitats corporatives. <sup>(357)</sup>

Els bons auguris que es preveien per a Font Llopart, de cara a ser elegit procurador a Corts, es confirmaven poc temps després. En efecte, Font Llopart, n'era elegit el 3 d'abril en les eleccions que tingueren lloc a la diputació. 295 ajuntaments, dels 308 que integraven la demarcació provincial, intervingueren en la votació. Font Llopart rebé 291 vots afirmatius i ocuparia el càrrec per 3 anys substituint a l'alcalde de Vilanova i la Geltrú, Antoni Ferrer. Tanmateix, l'èxit polític de Font Llopart no acabava aquí: a la Jefatura Provincial del Moviment es feien eleccions per cobrir tres vacants de conseller provincial. Sobre 245

---

<sup>355</sup> Vallés, núm. 715, febrer de 1955. HMJM.

<sup>356</sup> Sessió del 6 de febrer de 1955. AHMG.

<sup>357</sup> Vallés, núm 721, març de 1955. La relació dels candidats, segons l'esmentada publicació, era la següent: Arenys de Mar, Josep M. Pons Guri; Barcelona i Badalona, Joan Antoni Samaranch Torelló i Santiago March Blanch; Granollers, Carles Font Llopart; Manresa: Joan Prat Pons; Sabadell, Josep M. Marcet Coll; Terrassa, Josep Clapés Targarona; Vic, Josep M. Costa Velasco; Vilafranca del Penedès, Manuel Guilamany Poch i Antoni Ferrer Pi. Pel grup de representació corporativa, Claudi Colomer Marquès, Rossend Peixt Jordana; Manuel Goday Prats i Emili Martínez de La Guardia.

votants, l'alcalde granollerí assolí 240 vots. Els altres elegits eren el terrassenc Josep Clapés i l'arenenc Josep M. Pons, ambdós amb 239.

Font Llopart, amb 36 anys, podia - des de la vessant política- sentir-se eufòric. Professionalment, l'any 1942 ja s'havia convertit en el notari més jove de l'Estat espanyol . Ara podia recollir a les seves mans els càrrecs d'alcalde de Granollers, cap local i comarcal de Falange, diputat, conseller provincial del Movimiento i procurador a Corts. L'expedient era sens dubte brillant. Rere d'ell, però, hi havia un grup de persones que havien catapultat políticament Font. I és que sense qüestionar la seva personalitat, tampoc es podia obviar l'equip de gent falangista que havia fet possible l'ascens de Font a llocs d'alt rang polític. I això, s'afirmava des de les files falangistes, que era bo per Falange. I això, es deia, també, que era bo per a Granollers. Per tot plegat, Font Llopart rebia un clamorós homenatge el mes de maig, amb la presència de jerarquies polítiques, d'autoritats civils, eclesiàstiques, periodistes i destacats granollerins. <sup>(358)</sup>

Èxits de Font Llopart i èxit de les Fires de l'Ascensió. Per primera vegada, al llarg de quatre dies, les fires possibilitaren que Granollers ocupés una vegada més l'atenció de diversos llocs del país. Amb una forta implantació ramadera i comercial, amb una ciutat engalanada i amb la presència de nou d'una quantitat ben nombrosa de personalitats, la Fira, es consolidava fermament. <sup>(359)</sup>

Poc després, José Antonio Elola, delegat espanyol del F. de J. feia acte de presència a la ciutat i el mes de juliol tenia lloc una concentració comarcal del Moviment. Tres-cents falangistes es reuniren a can Bosc del Far, prop de Llinars. I com sempre, Missa, lectures de textos de Girón de Velasco, de Franco, *Cara al Sol*, concurs de tir de pistola i de nou discursos i més discursos. La càrrega ideològica no minvava. <sup>(360)</sup>

En mig de tant moviment falangista, l'alcalde Font Llopart comunicava al Consistori que si bé el resultat de les gestions fetes fins aleshores per dotar Granollers de més habitatges no havia reeixit per falta de terrenys de l'Ajuntament, en aquells moments l'assumpte havia canviat: la delegació nacional de sindicats, a través de l' *Obra Sindical del Hogar*, havia comunicat a l'alcalde que si abans del 20 de juliol l'Ajuntament li feia lliurament de terrenys suficients, inclouria la construcció d'habitatges en el pla de 1955-1956. Font Llopart presentava al Consistori una moció d'aprovació de compra de terrenys a l'Avinguda de la

---

<sup>358</sup> Vallés, núms. 720, 722, 723 i 724, 727 i 728, de març, abril i maig de 1955. HMJM.

<sup>359</sup> Vallés núm. 729, maig de 1955. HMJM.

<sup>360</sup> Vallés, núm. 730, 736 i 737, juny i juliol de 1955. HMJM.

Victòria, a pagar a dues pessetes el pam i a cedir gratuïtament a la delegació, sota el compromís de la construcció de les habitatges en el termini màxim de tres anys, ja que en cas contrari, el terrenys tornarien a mans de l'Ajuntament de Granollers. Aprovada la moció, s'engegava un pla de construcció d'habitatges, que representava, d'alguna forma, l'inici d'un creixement urbà de la ciutat que, sota el vist-i-plau de Font Llopart, volia anar a molt i molt més.<sup>(361)</sup>

I no minvava la càrrega ideològica com abans s'assenyalava, quan el setembre tenia lloc una altra jornada falangista amb la presència a la ciutat d'alts càrrecs de Falange i amb la celebració del *Consejo Comarcal*. Parlaments de Font Llopart, informes sobre els seus departaments per part d'Orth, Cabrera, Canal, Esteve, Llacuna, Trullàs i Sobrevia. Normes i orientacions per seguir les directrius falangistes ompliren la jornada on tots els assistents estigueren d'acord amb l'empenta del Moviment i la vàlua de l'esperit falangista. Tot això es refermava amb l'homenatge popular a Franco que tenia lloc el mes d'octubre quan aquest feia acte de presència a Barcelona. De la comarca vallesana, alcaldes, caps locals del Moviment, homes de Falange i de la Guàrdia de Franco, les noies de la S. Femenina, els nois del F. de J., els dirigents sindicals, enllaços sindicals i representants d'entitats granollerines, feren acte d'assistència a Barcelona amb mostra d'afecte al *Caudillo*. Més de set-cents falangistes, encapçalats per Font Llopart, hi assistiren.

*" Entre la Guardia mora iba el Caudillo. Lo vimos solo un momento fugaz. Iba de pie, saludando a las ovaciones (...) y a los gritos de Franco, Franco, Franco, que lanzábamos todos con alegría y afecto (...). Desfilaba la Guardia mora (...) el Caudillo estaba ya en Pedralbes (...). Una hora después el locutor de Radio Nacional comentaba: Descansa en el palacio el Jefe de Estado, después de haber recibido el afecto popular de Barcelona, recogido en su despacho, trabaja por la grandeza de España. Y nosotros en nuestro hogar contábamos a los nuestros, contagiandoles de nuestro alborozo, los detalles de la jornada. "*  
(<sup>362</sup>)

Si junt a això s'hi adjuntaven els elogis sobre la Falange dient que mèrit gairebé exclusiu de la Falange era per exemple: *" la maravillosa realidad de nuestra paz social, estos planes de industrialización, la recuperación de nuestro prestigio universal, estos mil*

---

<sup>361</sup> Sessió de 8 de juliol de 1955.AHMG.

<sup>362</sup> Sessió de 29 de setembre de 1955.AHMG. Vallés, núm. 745 i 746, setembre i octubre de 1955. HMJM.

*aspectos que han progresado enormemente "*, s'ha de concluir que l'autocomplaença era pregonada en aquell 1955 que volia arrodonir èxits amb les converses de Font Llopart, enlairat a alts càrrecs, amb els ministres d'Obres Públiques i d'Educació. Font, acompanyat d'altres granollerins havia conversat amb el ministre, el Conde de Vallellano, sobre temes urbanístics i en especial de la línia fèrria de França i de la nova ubicació de l'estació. Font Llopart explicava que:

*" Esta visita me fue singularmente grata per cuanto como es público, el Sr. Conde de Vallellano le fue concedida per el Ayuntamiento que me honro presidir, la Medalla de Oro de la ciudad, por su decisiva intervención en la pronta y definitiva solución de la realización del desvío ferroviario y proyecto de le nueva estación por medio de su Orden de 21 de abril de 1954".*

Font Llopart, manifestava que Vallellano s'excusava perquè encara no havia fet acte de presència a la ciutat amb agraïment de la medalla. Quant a Ruiz Giménez, destacava que s'havia tractat del tema de la possible creació d'un centre oficial d'Ensenyament Laboral.

Segur que els càrrecs polítics de la ciutat es movien. Segur que es feien coses importants. A finals de 1955, a Granollers, oficialment, Falange acaparava totes les virtuts i èxits assolits des de, especialment, l'entrada de Font Llopart i d'un grup consolidat de falangistes a l'Ajuntament. Font Llopart, a més, havia arribat a llocs d'alta importància política, i s'esperava d'ell que això també revertís en benefici de la ciutat. Era un preu que s'estimava just, o com a mínim, de correspondència a un equip que l'havia ajudat i que volia marcar una línia falangista ben definida a la ciutat i a la comarca.<sup>(363)</sup>

La realitat, però, no era ben bé així. Granollers, al llarg d'uns anys, havia incubat un grapat d'inquietuds que s'arraulien - difícilment ho podien fer d'altra manera- sota els paraigües culturals i científics d'algunes entitats o grups. A mitjans dels cinquanta, la ciutat començava a voler trencar l'argolla imposada des de 1939, per bé que fos només en aspectes bàsicament culturals. Clar, però, que per a qualsevol dictadura, això era una arma perillosa d'acceptar. I no anava equivocat. I, a Granollers, els dirigents del Moviment ho sabien i ho temien. Els fets ho demostraven.

---

<sup>363</sup> Vallés, núm 751, novembre de 1955.

En efecte, fora de la línia d'obediència a les pautes del Moviment, l'escletxa oberta el 1947 amb la constitució de l'Associació Cultural, el 1951 amb la creació del Centre d'Estudis i amb les pugnes entre el Casino, el Club de Ritme contra l'Ajuntament de Font Llopart, s'havia engrandit de mica en mica. Falange no volia perdre el control de la ciutat en cap de les seves manifestacions polítiques ni culturals. Per aquí, però, flaquejava. Un nucli de granollerins amb prou tacte i empenta anaven guanyant terreny en l'espai monopolitzat per Falange. Ni a Font Llopart ni al Consell local del Moviment se'ls escapava aquesta realitat. Calia, per tant, o bé admetre que la societat era plural i s'havia d'actuar de forma democràtica, o bé plantar cara a tots aquells que volien sortir -encara que fos al cap de tants anys d'acabada la Guerra- de les rígides línies marcades pel *Movimiento*, o que fossin tan sols sospitoses de no estar d'acord amb el Sistema. No hi hagué dubtes: els enfrontaments es convertiren en sistemàtics. Per part de l'Ajuntament, prepotents. Per part dels capdavaners d'algunes entitats, pacients, i entre arriscats i prudents segons com calia enforçar els afers. Paciència i habilitat forjaren una eina que, a Granollers al llarg del decenni dels cinquanta, permeté anar consolidant una plataforma de contestació a la Falange local, i de manera ben clara a l'Ajuntament. I més encara: a l'actitud de Font Llopart, home convençut del Moviment i que no acceptava altres formes que les que oficialment es donaven o segons que ell creia, s'havien de donar. Alguns moments es visqueren amb forta duresa. Al cap d'uns anys, moltes coses silenciades, altres ja sabudes, s'anirien destapant. <sup>(364)</sup>

#### **4. La concreció d'un programa de compra de terrenys i de construccions d'habitatges. La inauguració de la Casa de Cultura Sant Francesc.**

El pressupost anual era el tema que obria el debat sobre la situació municipal l'any 1956. L'alcalde repassava arbitris i contribucions i explicava que el tema prioritari en les inversions era el referit a la construcció de 200 habitatges sindicals, amb un cost superior als deu milions. El municipi havia aportat els terrenys necessaris comprats l'any 1955 per un milió de ptes., aproximadament, de les quals quedaven pendents per pagar el 1956, 275.000,- ptes. Un total d'unes 600.000,- ptes.eren les despeses que sortirien del pressupost d'aquell any

i que havien d'anar destinades per a les habitatges esmentades. Una altra total d'unes 400.000 ptes. eren les destinades per a la pavimentació i urbanització de les vies públiques.<sup>(365)</sup>

Els actes de l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat servien per endegar amb més força la construcció dels habitatges i en busca sens dubte de propaganda. A finals de gener i precedida d'una llarga desfilada pels carrers de la ciutat, alts càrrecs civils, militars i eclesiàstics feien acte de presència damunt dels terrenys, que eren beneïts, on havien de construir-se els habitatges. L'adjudicació de les obres es feia el febrer i el març es començaven. Falange i l'*Obra Sindical del Hogar*, en especial, s'apuntaven uns mèrits ben concrets, referendats per un solemne ofici d'acció de gràcies en el temple parroquial on el Rvd. P. Adolfo Roger pronuncià un sermó que:

*" (...) lo centró en la idea de la Patria como misión, incitándonos a servirla y así servir a Dios, ya que esta es nuestra unidad de destino. Nos invitó a no olvidar el vendaval que asoló a nuestra patria, bajo el falso ideario nacido de la revolución francesa y del materialismo, convertido en destrucción, sangre y muerte para la Patria y la Religión y sus servidores. Nos recordó aquellos sermones inolvidables, cuando aún era reciente nuestra Liberación (...)"*

El Governador Acedo Colunga, present a Granollers, la gent de Falange, la gent franquista, podien sentir-se optimistes davant aquella conjuntura que vingués o no vingués al cas, era aprofitada per exaltar els beneficis del Règim i la política en favor dels obrers als qui de pas se'ls recordava, com a tots els que volien escoltar, les diferències entre un abans ple de materialisme i un present que guiat per Franco menava a realitzacions d'importants beneficis per als més necessitats. O així era el que es pregonava des de les esferes oficials del Règim.<sup>(366)</sup>

Era evident, però, que Granollers patia des de feia molts anys d'unes deficiències gravíssimes d'habitatges. Des de les mateixes ratlles de *Vallés* s'evidenciava. Abans, el problema greu era la manca de subsistències, de queviures, d'estraperlo que es feia a la ciutat. Des de feia anys, en canvi, l'especulació de la habitatge era un dels problemes que més greument afectava la ciutat vallesana: *Granollers, como toda sociedad organizada, tampoco ha podido substraerse de esa lacra*. Pel que sembla, a Granollers eren fàcilment localitzables els especuladors: *(...) existen muñidores de familias enteras a las que condenan a la miseria y*

---

<sup>365</sup> *Vallés*, núm. 760, gener de 1956. HMJM.

<sup>366</sup> *Vallés*, núm 765, febrer de 1956.

a la desesperación, con sus especulaciones ilícitas en materia de viviendas. L'òrgan falangista celebrava que amb la construcció de les 200 habitatges, l'Ajuntament frenés l'especulació, i si a més a més, les denúncies i expedients oberts per tal de sancionar les condicions d'insalubritat d'alguns habitatges i les possibles demolicions d'algunes construccions tiraven endavant, el tall al desenfrè i la injustícia especulativa es creia que es farien efectives. <sup>(367)</sup>

Per no perdre combativitat, el mes de març, l'òrgan falangista s'alineava en les manifestacions del secretari general de Falange, Arrese, sobre les línies de treball i d'optimisme que havia de mantenir el partit. Hom diria que, els primers mesos de 1956, la Falange local continuava amb moltes ganes de treballar pel Sistema i des de les seves files s'afirmava que la fe i la militància mantingudes en defensa del Règim es veien premiades en trobar-se d'acord amb les consignes que es donaven des de les més altes jerarquies, les quals coincidien amb els postulats defensats sempre pels homes de Falange de Granollers. Soldats de la política era el qualificatiu que els falangistes de la ciutat es donaven a si mateixos, i afirmaven que com a tals continuarien actuant. <sup>(368)</sup>

La veritat, però, era que la majoria de la ciutat vibrava per altres qüestions. El B.M. Granollers continuava assolint èxits. Havia acabat de conquerir el títol de campió de Catalunya i poc després assoliria el de campió d'Espanya. Era innegable que Granollers quedava amarat d'un onatge esportiu on s'hi podia dir que ningú podia amagar la seva satisfacció perquè el nom de la ciutat sortia arreu de les notícies de la premsa, amb victòries, amb èxits i guardons esportius. El 1956 semblava que la consolidació d'aquell esport era un fet. Els èxits continuarien al llarg de molts anys. <sup>(369)</sup>

I de l'esport a la religió, perquè les notícies de l'estiu giraven a l'entorn de la gran rebuda feta al nou degà arxipreste del Vallès, Josep Campo Lleó que arribava a darreries de juliol. Substituïa a Joan B. Serrat que per motius de salut havia deixat la vacant a inicis d'any.

Com en tantes ocasions, la gent omplia els carrers de la ciutat pel que es considerava un gran esdeveniment. Campo Lleó, nascut a Cunit, l'any 1912 i vinculat des d'adolescent a

---

<sup>367</sup> Vallés, núm. 765, febrer de 1956. HMJM. \* En aquesta línia de frenar l'especulació d'algunes vivendes anava l'expedient obert a l'arquitecte Juli Chinchilla. L'instructor va ser-ne Pere Viaplana que veié com l'expedient fou acordat que fos sobresegit per una votació molt ajustada. Font Llopart defensà la proposta en base a la prescripció de les possibles responsabilitats de Chinchilla. Sessió de 24 d'abril de 1956. AHMG. L'expedient consta al Lligall: *Expedientes personales*. AHMG.

<sup>368</sup> Vallés, núm 768, març de 1956.

<sup>369</sup> Vallés, núm. extraordinari, abril de 1956. HMJM.

Vilanova i la Geltrú, havia estat sacerdot a Terrassa i era professor el seminari menor diocesà. Entre aniversari de la l'entrada de les tropes de Franco, Fires de l'Ascensió, handbol i ara la festa parroquial, Granollers continuava sortint als carrers per esdeveniments de diferent caire, però on la política, la festa i els sentiments religiosos, formaven i forjaven un entramat difícil de destriar i de vegades, d'explicar. <sup>(370)</sup>

L'altra notícia, però, estava en la reorganització municipal que tenia lloc a inicis d'agost. En efecte, Font Llopart, anticipant-se a la renovació del consistori municipal que havia de tenir lloc al cap d'un any, procedia a aquest canvi. Justificava que aquesta anticipació podia revertir en una major eficàcia per a la gestió municipal. Igualment ho justificava en el fet que els tinents d'alcalde sortints i entrants podrien col·laborar en les seves feines mentre procedien gradualment al traspàs de serveis.

Plegaven com a tinents d'alcalde, F. Camp Trias i Josep Quincoces. El primer ho era d'Urbanització i Obres. El segon de Governació. Camp passava a gestionar el cementiri i la construcció de les habitatges sindicals i futurs habitatges de renda limitada. Quincoces a la gestió i funcionament de la policia municipal. Oficialment no era cap demèrit. Ans al contrari i fins i tot se'ls proposava que se'ls fos concedida la Medalla de la Ciutat.

Els nous tinents d'alcalde eren : el primer, Pere Viaplana -que cuidaria a més, de la instrucció dels expedients per atorgar la Medalla a Camp i de Quincoces-; el segon Josep M. Corbera; el tercer Carles Hors, i el quart, Miquel Ustrell. També se'ls encomenaven altres tasques a través d'unes comissions que quedaven constituïdes així: president de la de Cultura: Pere Viaplana. De la d'Hisenda: Josep M. Corbera. D'urbanització i Obres: Carles Hors. De Governació: Miquel Ustrell.

Tot fa pensar que el recanvi a l'avançada responia a voler dotar de més poder a l'Ajuntament mitjançant l'ocupació de llocs preferents per part d'alguns dels homes més destacats del Consell local del *Movimento* o fins i tot de les estructures de poder de la comarca. <sup>(371)</sup>

El canvi era ben acceptat des de *Vallés*, el qual es felicitava de que no hagués estat motiu de grans crítiques en les boques dels ciutadans.

---

<sup>370</sup> *Vallés*, núm 787, juliol de 1956.

<sup>371</sup> *Vallés*, núm 788, agost de 1956. HMJM. El decret el signà Font Llopart el 2 d'agost. Correspondència, agost de 1956. AHMG.

*" Por primera vez desde la terminación de la Guerra de Liberación, se han efectuados cambios importantes en la estructura municipal (...) / Se trata de un experimento político singular en Granollers y que intenta llegar a una estructura seria y formal de los relevos que, mediante las elecciones Municipales deben irse sucediendo. Hay que evitar a toda costa que cualquier relevo importante en el seno del equipo edilicio de hoy y, especialment, de mañana, signifique un salto al abismo (...). Se resume la intención, pués, en la palabra continuidad que aparece varias veces en el texto de la Alcaldia.(...) continuidad en la misión que la población tiene encomendada a sus administradores./ Los incrédulos, lo que su miopia política les impide ver claro que estamos en plena fase de sazonomiento de todo un ciclo político iniciado hace unos pocos años, con valentia y afan de coronarlo con el éxito, tendrán una nueva decepción. (...). "* <sup>(372)</sup>

I en la línia de creixement de la ciutat, tocava ara la compra de terrenys amb finalitats esportives. Granollers començava a sentar les bases d'un gran complex esportiu amb la disponibilitat ben aviat d'unes pistes d'atletisme i més tard amb la construcció d'un pavelló poliesportiu. La ciutat ja era coneguda per la importància de la pràctica de l'handbol, però tot indicava que encara es potenciaria més la seva imatge d'un dels centres pilots esportius més destacats del país. El temps ho confirmaria. L'adquisició d'uns terrenys d'una superfície de 30.701 m2 a poca distància d'on anirien creixent els blocs de vivendes sindicals, dissenyava un nou eixample de la ciutat, molt a prop de l'entrada de Granollers, molt a prop també de la riera. De la superfície adquirida que es fixava per un preu de 625.000,- ptes a pagar en deu anualitats sense interessos, un total de 7.913 m2 procedien de la titularitat de Roca Umbert que les cedien gratuïtament per ser destinats a finalitats esportives. Es reservaven, però, els drets d'aprofitament, extracció i conducció d'aigües dels pous situats en les immediacions del riu Congost i d'una fàbrica, així com de les deus que fossin descobertes. Es reservava, en definitiva, uns drets preferents sobre aigua, un bé de gran interès en aquella zona no només per la fàbrica mateixa de ca l'Umbert, sinó per la zona d'expansió com la que començava a dibuixar-se.<sup>(373)</sup>

I per fi la inauguració de la Casa de Cultura. La fundació P. Maspons i Camarasa i la seva ubicació a la Casa de Cultura Sant Francesc, lloc que abans ocupava una església, eren la notícia que esperaven feia anys molts granollerins. Pere Maspons i Camarasa, un grup de

---

<sup>372</sup> Vallés, núm 789, agost de 1956.

<sup>373</sup> Sessió de 27 de setembre de 1956. AHMG.

granollerins i l'Ajuntament, havien aportat esforços i diners per assolir-ho. L'Ajuntament aportava el solar i construccions mig destruïdes valorades en 500.000,- ptes. Al final, entre Pere Maspons, el municipi i diverses operacions bancàries, s'havien invertit més d'un milió de pessetes per bastir l'obra que havia estat feta sota la direcció de l'arquitecte J.M. Martorell. La presència abundant de granollerins i de convidats forasters a la inauguració de la Casa de Cultura, amb discursos, lliuraments de premis i un acte acadèmic a càrrec de Josep M. Font Rius, catedràtic de dret de la Universitat de Barcelona i representant de Pere Maspons, marcaven una empremta cultural ben remarcable en aquella ciutat tan mediatitzada per les directrius del Movimiento i, en especial, de la Falange local. Les gestions, però, per arribar a aquest final, havien estat llargues, feixugues i gens fàcils, anys al contrari. Era evident, però, la satisfacció del Consistori i també de la ciutat. <sup>(374)</sup>

I de la cultura a la política, perquè la Falange granollerina es trobava molt atrafegada per la creació del *Consejo Económico Sindical* de la comarca. En efecte: amb la constitució de l'esmentat organisme, es preparaven ponències sobre estructura i tasca de les delegacions comarcals, així com sobre indústria, agricultura i ramaderia, comerç, comunicacions i transport, habitatges i urbanisme. Els ponents eren de remarcable ideologia falangista, però també hi havia professionals granollerins que defensaven, lluny de la seva adscripció al Moviment, les seves visions i aportacions en aquells Granollers de darreries de 1956 que tancava portes amb una important subscripció a favor del poble hongarès, aixafat per les tropes soviètiques, i al que li recordaven des de les ratlles de *Vallés*, que el 1956 finia amb habitatges sindicals gairebé acabades; amb la inauguració de la Casa de Cultura Sant Francesc; amb modernes instal·lacions en els tallers de l'Escola Municipal i amb l'embelliment de parcs i pavimentació de molts creats de la ciutat.

Però no acabava aquí el memorial: es recordava que s'havia establert el plus familiar per als funcionaris municipals abans que fos aprovat a les Corts espanyoles; que s'havia acordat un pressupost per al pavelló de Sant Esteve; que s'havien subscrit 50 títols de protector de la parròquia per ajudar a finançar l'acabament de les seves obres; que s'havien alineat trams de la carretera, que s'havien adquirir diversos terrenys i que s'havia construït un patronat municipal d'esports. Era clar que la ciutat, *Vallés* ho remarcava, millorava a marxes forçades. <sup>(375)</sup>

---

<sup>374</sup> *Vallés*, núms. 797, 798 i 800, octubre i novembre de 1956. HMJM.

<sup>375</sup> *Vallés*, núms. 800, 801 i 806, de novembre i desembre de 1956. HMJM.

Tanmateix, en el que es pot dir resum de l'any passava per alt que el balanç econòmic de la Fira de l'Ascensió no havia estat massa bó. El mateix alcalde havia expressat a finals de juny: la ciutat no havia respost en l'adquisició de bitllets de loteria que s'havien emès per sufragar part de les despeses. Com a resultat d'això, l'Ajuntament havia d'eixugar un dèficit que Font Llopart estimava massa alt per a les arques municipals, i encomanava a una comissió d'Hisenda que fes urgentment un estudi per veure la viabilitat d'imposar unes taxes obligatòries per obtenir diners destinats a la Fira, sense obviar que es revisés la seva durada i es limités a un sol dia. Devia coure que el resultat no hagués estat el desitjat, perquè la Fira era una de les ninetes dels ulls del Consistori. <sup>(376)</sup>

El 1957 podia començar, d'acord amb el criteri de la Falange local, de manera esperançadora i àdhuc celebrada. Les assemblees locals del Moviment ho podien demostrar. Les seccions locals es reunien per valorar les feines endegades i per preparar les eleccions municipals, però també la delegació del Consell econòmic sindical es llançava a una sèrie d'activitats. El primer ple del Consell tingué lloc el gener de 1957 i es basà en la programació ja presentada feia algunes setmanes. La participació i els resultats semblaven molt acceptables. <sup>(377)</sup>

Però en el primer trimestre de 1957, l'atenció política també es decantava cap a la persona de Felipe Acedo Colunga. En efecte, el mes de març, el Governador Civil rebia, a Granollers, l'homenatge dels alcaldes de la província. Reunits en un dinar a la Fonda Europa, els alcaldes mostraven la seva adhesió al governador que celebrava el seu sisè aniversari al front del seu càrrec. Els alcaldes de Barcelona, Granollers, Sabadell, Vilanova i la Geltrú, Arenys de Mar, Mataró, Vilafranca del Penedès, Terrassa, Sant Feliu de Llobregat, Vic, Berga, Manresa, Badalona i Igualada, constituïren aquell dia una llarga presidència juntament amb Acedo Colunga, en un acte pletòric per al Moviment. Al final, el discurs de Font Llopart, remembrava adhesió, gratitud, afecta i lleialtat al governador. L'alcalde elogiant Acedo, digué entre altres coses:

*" (...) Sentimos la necesidad de reunirnos alrededor de la persona de nuestro gobernador civil, de este hombre que, haciendo suyo aquella máxima de que el mejor gobierno es aquel que nos enseña a gobernarnos a nosotros mismos, nos ha enseñado de manera evidente, diáfana o efícamísima, cual es la manera de gobernar a nuestros municipios (...). "*

---

<sup>376</sup> Sessió de 28 de juny de 1956.

<sup>377</sup> Vallés, núms. 808 i 811, gener de 1957. HMJM.

Els parlaments de Josep M. de Porcioles i d'Acedo Colunga, tancaven aquell acte de adhesió a la seva persona i, en el fons, als principis del *Movimiento* que ell representava.<sup>(378)</sup>

#### **5.La nova dinàmica del *Movimiento*. Granollers i les assemblees locals. Els habitatges sindicals del grup *Liberación*. El pressupost de 1958.**

La tan esperada reunió de la *I Asamblea local del Movimiento* tenia lloc el mes d'abril. La premsa falangista cuidà molt de pregonar l'experiment de lliurar un qüestionari amb 37 preguntes a les assemblees locals, per tal de saber el que pensaven els seus militants. Un experiment de consulta com aquest, tot i les reticències que en alguns es traslluen, era presentat com l'exemple del convenciment del diàleg serà i madur que a l'entorn de la societat i la política havia assolit el Moviment.

En la celebració de l'assemblea l'alcalde granollerí recordava que les assemblees no tenien un caire polític ja que:

*" (...)nuestro Movimiento no es, ni puede ser un partido político, sino simplemente una organización política nacional, amplísima, creada en torno de esenciales e inmutables principios, constitutivos de la comunidad patria (...).*

Font Llopart, en el seu discurs, feia una sèrie de consideracions que revelaven la seva identificació, clara, contundent, amb els principis del *Movimiento*:

*" (...) si queremos que la asamblea de Granollers tenga para bien de la ciudad, una auténtica y definitiva eficacia, hay que conseguir que todas las personas identificadas con el Movimiento, ingresen decididamente en el mismo, puesto que nuestra asamblea no ha de ser más que exclusivamente de afiliados (...)."*

---

<sup>378</sup> Vallés, núm. 820, març de 1957. HMJM.

Font Llopart afirmà diverses vegades que el *Movimiento* no era un partit i que lamentava, però, que els seus principis, massa vegades no eren coneguts potser ni per la població ni pels seus mateixos integrants.

*" (...) que apoya con un hecho acaecido con ocasión de las asambleas locales que han venido celebrandose en la comarca, en la que se dió el caso de un alcalde y jefe local que, con una sinceridad, digna de elogio después de todo, le rogó en oportuno oficio, que explicara a la población en que consistían los mismos, cosa que él, propiamente, también desconocía (...)."*

Altres elements claus de la manera d'entendre les essències del *Movimiento* quedaven ben manifestes per les seves paraules:

*" (...) Afirmando ante todo -dice- que somos religiosos, que somos católicos (...). Como consecuencia: no puede nadie pertenecer al Movimiento quien no esté dentro de esta comunidad religiosa católica, que es la auténtica vértebra de nuestra Patria. Por otra parte, creemos sinceramente que todo católico debe pensar sinceramente si se ha afiliado o no al Movimiento, y en caso de no hacerlo, le dejamos a él, con su conciencia, cara al futuro, que vea con su actitud pasiva o esquiva, no hace el juego a organizaciones políticas extrañas, que dándose cuenta o no, lo que hace es jugar con la posibilidad de la repetición de situaciones o acontecimientos que llevaron a suprimir los crucifijos de las escuelas, a incendiar nuestros templos y al asesinato de nuestros religiosos y católicos militantes (...) Queremos una España unida, grande y fuerte. Y ello no puede ser en mengua de nuestro pueblo y hacia nuestra región y a las peculiaridades y características de la misma. Pero quiere decir que vamos contra los regionalismos y los separatismos, no solo por principio, no solo porque lo consideramos un crimen de lesa patria, no solo porque lo necesario aquí también es unir y no separar a las regiones españolas, sino también, porque guste o no, ha pasado la época en que privaba la teoría de las pequeñas regiones y nacionalidades, y ha llegado la hora de las grandes agrupaciones nacionales e incluso internacionales (...)."*

Font Llopart manifestava en relació al tema social que volia una aproximació de les classes socials. Es dolia que a Espanya hi hagués massa gent rica i massa gent pobre:

*" (...) los que sean ricos deben admitir que disminuyan sus riquezas en aras a aumentar el nivel de vida de la clase menor dotada económicamente (...). Por Dios, España y su Revolución Nacional-Sindicalista (...) esta frase resume nuestros principios".*

La preparació de l'assemblea, les valoracions finals i les paraules de Font Llopart eren la imatge clara dels camins que seguien els homes vinculats al Sistema. El cas de Font era ben manifest. I el cas dels homes de la Falange granollerina que li donaven suport, igualment manifest i militant. <sup>(379)</sup>

Però també, la Secció Femenina, mereixia una sèrie d'atencions molt especial d'ençà del mes de juny:

*" (...) quizás en la profundidad del ser hispanico, viril por naturaleza, se encuentra esta perfección racial, tan propia, en la mujer. Sin temor a equivocarse diremos que es gracias a la feminidad hisipánica, más perfecta la reciedad del hombre./ (...) y así se encarna a la raza, sublime en heroísmos y virtudes y propensa al mismo tiempo a lanzarse a cabalgar por áridos caminos, que conducen a veces a la quijotadas. Pero siempre se vuelve a la casa, donde espera la mujer y en ella reina como soberana, / Y al educarla con estas cualidades se encamina la labor de la Sección Femenina de Falange (...)/ Viene este preambulo de acudoer con el final de curso que estos dias ha tenido lugar en la Escuela del Hogar de Granollers (...) / Esta es nuestra España que siempre tuvo una mujer para sostener al héroe, un consuelo y ternura en nuestras propias desgracias, y una lagrima de madre, de esposa, de novia, o de hermana, para derramar junto a la sangre y la vida perdidas por elevados ideales./ No educa nuestra Falange mujeres frívolas, ni ramplonas. Lo hace con un sentido profundo de la responsabilidad de la mujer, unido a una elegancia espiritual y visible, que nos permite decir que su obra es perfecta y felicitar por ello a la Delegada y Mandos por su magnífica labor (...)"*

Al final de curs a l'Escola Hogar de la Secció Femenina, amb un colofó a una colla d'activitats, els elogis no hi eren escatimats. La delegada de la Secció Femenina de Granollers, Dolors Icart, el primer tinent d'alcalde i secretari de FET i JONS, Pere Viaplana,

---

<sup>379</sup> Vallés, núms. 820, 821, 822, 823 i 824, març i abril de 1957. HMJM.

altres càrrecs de Falange i del món de la cultura, participaven en una cloenda on les dones de la Secció Femenina, imatge d'un món i d'unes virtuts molt cultivades per l'*Estado Nuevo*, eren notícia en aquells inicis d'estiu granollerí. <sup>(380)</sup>

A part d'això, la subvenció de mig milió de pessetes per a la construcció d'un gimnàs era una de les notícies que corrien per una ciutat ben amatent a l'esport. La delegació d'Educació Física i Esports concedia aquesta quantitat a Granollers i poc després, el delegat regional, Josep Antoni Samarach, feia acte de presència a la ciutat. Vallés aprofitava per tornar a recordar els avenços assolits al llarg dels darrers mesos a Granollers, afirmant:

*"Ahora bien, también es preciso insistir sobre lo que p torodos es sabido. Esto no se hace solo ni con unos pocos; pero es obra de todo Granollers que perfectamente identificados con sus gobernantes, trabaja, impulsa y respalda todas las inicitivas que llevan como camún denominador el bienestar y la prosperidad de la ciudad (...)".*

Una ciutat que no podia negar que el Consistori la volia vestir amb una quantitat força remarcable d'habitatges. La se falta era coneguda i en alguns casos escandalosa. Però la proposta que es convertiria en reiterada per part de Font Llopart començava a prendre peu a l'Ajuntament i que en alguns aspectes tenia tot l'aire de ser la porta oberta per convertir Granollers en una gran ciutat, entesa aquesta, com una gran urbs a l'estil dels planejaments del boom urbanístic que es consolidarien a la dècada dels seixanta : l'alcalde comentava a finals de juny, que ja s'havien iniciat les primeres mesures per obtenir les dades de les parcel·les a expropiar per a construcció de 1.000 habitatges en terrenys de Palou. Un polígon situat a Palou, terra pagesa, apte per a l'expansió urbana, es perfilava com un dels objectius més desitjats pels diversos equips de Font Llopart, i de manera especial per aquest alcalde. El lloc: terrenys de propietaris particulars i de Roca-Umbert. Font Llopart declarava, decidit com estava, a tirar endavant el projecte:

*" Es de lamentar que el proyecto afecte a tantas viviendas que deberan derribarse y que el esfuerzo de todos ha de ir encaminado a que las indemnizaciones que se señalen a los propietarios sean lo más elevadas posibles a fin de aminorar el daño o quebranto que para ello ha de implicar esta urbanización".*<sup>(381)</sup>

---

<sup>380</sup> Vallés, núms. 831 i 832, juny i juliol de 1957. HMJM.

<sup>381</sup> Sessió de 27 de juny de 1957. AHMG.

Però mentre els canvis urbanístics s'anaven perfilant, des de les pàgines de *Vallés* es recriminava l'actitud d'aquells que encara defensaven el que la revista en deia perillosos assajos polítics. En canvi els elogis anaven cap als principis del Moviment, a la tasca tenaç del Consell local que informava i impulsava totes les iniciatives de millora així com l'intent d'eliminar el lucre, les especulacions, els egoismes. D'aquesta manera:

*"(...) con el camino de la política trillado, los ediles municipales se pueden dedicar con más o menos tranquilidad y acierto a poner en marcha a ritmo acelerado a la pesada máquina de la administración local (...)."* <sup>(382)</sup>

I la pesada màquina de l'administració continuava en marxa empenya per l'equip de Font Llopart, el qual informava a darreries d'agost sobre l'adquisició de terrenys estinats a la construcció d'un edifici destinat a l'escola de Formació professional i industrial; que l'Ajuntament havia rebut de la diputació provincial, 300.000,- ptes. destinades a la construcció d'una piscina a la zona esportiva i que aquell mateix dia es posava en servei part del nou traçat de la via de la línia de França. Els contactes de Font Llopart, no es pot negar, donaven resultats efectius. <sup>(383)</sup>

La grip, però, era en realitat la gran preocupació de molts granollerins i de molta gent de la comarca. Llarguíssimes consideracions a l'entorn de l'epidèmia es feien a través de les planes del *Vallés*. Granollers n'era especialment afectada el mes d'octubre i algunes empreses quedaven ostensiblement afectades per la malaltia. Les fàbriques Roca Umbert, Filats i teixits Comas o els tallers TEM, procuraven que els seus treballadors fossin vacunats. El mal regust de les dures seqüeles d'algunes gripes inquietaven a molts granollerins. No endebades s'havia emportat la vida de diverses persones i l'alarma no semblava injustificada en aquells inicis de tardor de 1957. <sup>(384)</sup>

La temàtica sindical i la de la renovació municipal, però, ocupaven força l'atenció del sector més polititzat de la ciutat. Mentre es donava notícia de la presència de nou de Franco a Barcelona amb la crida conseqüent que els granollerins fessin acte d'afirmació i d'assistència a la ciutat comtal, les eleccions sindicals i municipals, mereixien una notable atenció compartida amb la celebració, a darreries de setembre, de la celebració de la I

---

<sup>382</sup> *Vallés*, núms. 835 i 836, de juliol i agost de 1957. HMJM.

<sup>383</sup> Sessió de 27 d'agost de 1957. AHMG,

<sup>384</sup> *Vallés*, núms. 843 i 846 de setembre i octubre de 1957. HMJM.

Assemblea provincial de la *Vieja Guardia*. Acedo Colunga havia fet unes manifestacions ben contundents defensant el paper de la guàrdia.

" (...) que la fuerza crea incomunidad y doloroso es alcanzar la justicia por esta via. Aunque, desde luego, hayamos de emplearla con plena conciencia y energia cuando la lógica no ayude a algunas cabezas." <sup>(385)</sup>

El mes d'octubre, en preparació del recanvi municipal, l'alcalde procedia seguint la línia iniciada el mes d'agost de 1956 a acabar la remodelació iniciada. Un decret de l'alcaldia substituïa a Pere Viaplana i Josep M. Corbera de les tinences d'alcaldia al front de les quals es posaren feia poc més d'un any. A Corbera se li preparava la Medalla de la Ciutat per la tasca portada a terme. Viaplana ja n'era posseïdor per la seva qualitat d'excombatent però els elogis a la seva persona i la proposta que la seva tasca fos reconeguda per l'autoritat superior, quedaven ben reflectides al decret de l'alcaldia. Els nous tinents d'alcalde serien: Francesc Estabanell Demestre, el qual ocuparia Cultura, Assistència Social i Esports, i Josep A. Cabrera Sánchez el qual cuidaria d'Hisenda. El canvi es proposava de manera pausada, sense -almenys aparentment-, gaire soroll. Font Llopart i l'equip del *Movimiento*, enfilaven amb bona marxa el seu criteri de dotar l'Ajuntament de la màxima continuïtat polític-administrativa, i amb un pes específic i important de gent fidel als principis de la Falange. Viaplana ho havia fet i ho continuaria demostrant. El seu llarg currículum de militància, càrrecs i múltiples activitats, avalaven la seva trajectòria falangista. Cabrera també era un home de plena identificació i amb una llarga experiència en la militància i càrrecs de la Falange. Font Llopart continuaria des de dins o des de fora de l'Ajuntament, trobant-se ajudat per persones d'estrets lligams amb ell i amb el *Movimiento*. <sup>(386)</sup>

I de nou, reunió global dels consells locals: la II *Asamblea local del Movimiento* tenia lloc a inicis de novembre i girava bàsicament sobre el tema de la selecció de candidats a les properes eleccions municipals. Pere Viaplana, com a secretari comarcal, llegí, en iniciar-se l'assemblea, el resum de l'anterior i tot seguit Font Llopart comentà les respostes a les 37 preguntes presentades als anteriors assembleïstes. La mecànica del sistema pel qual havien de sortir els nous regidors municipals era a base de fer el lliurament a cada membre de l'Assemblea, d'una relació de 36 noms dels quals s'havien de taxar-ne 18. Els 18 restants

---

<sup>385</sup> Vallés, núm. 845, octubre de 1957. HMJM.

<sup>386</sup> Vallés, núm. 848, octubre de 1957. HMJM.

havien de constituir la candidatura oficial del Movimiento a les esmentades eleccions municipals: " *encargandose el Consejo Local de ir proponiendo de entre los citados 18 designados los que considere más idóneos en cada uno de los tres tercios (Cabezas de familia, Sindical y Municipales) en que se divide la elección.*"

S'havia de procurar que, d'entre les 18 persones seleccionades per l'Assemblea, sortissin triomfants els 6 consellers que calia que passessin a ocupar les vacants a cobrir a l'Ajuntament.

Viaplana va llegir una relació nominal i biogràfica de tots ells. Després es passà a les votacions. Finalment, l'alcalde explicà a l'Assemblea el tema pressupostari per a 1958. Desitjava que el pressupost fos de vuit milions, quantitat mínima per a les necessitats del Municipi. En conseqüència, apel·là a la necessitat d'un emprèstit que considerava que havia de ser fe l'ordre de trenta milions de pessetes, quantitat que explicà als assembleistes com calia aplicar. En el torn de precís i preguntes, el Rv. José Gómez, director dels Pares Menors Conventuals demanà que, en la llista de coses a realitzar, hi fos inclosa la construcció de la casa rectoral i del Centre Catòlic, destruïts durant la Guerra. <sup>(387)</sup>

El balanç de la II assemblea és interessant de recollir: el *Mando* ja havia escollit, prèviament, les preferències per algunes de les 18 persones que calia posar a les vacants a cobrir. No havia sortit del tot bé, però l'Assemblea havia decidit i calia que la jerarquia local ho acceptés. Sobre l'emprèstit proposat, un 66 % havia votat afirmativament. Les prioritats per invertir-lo, estaven, segons els assistents, en la xarxa general de sanejament, clavegueram i urbanització del carrer Girona i sector de l'antiga via i estació. Després en la modernització de l'enllumenat públic i la seva extensió als barris extrems; en la municipalització de les aigües potables; en la del servei de recollida d'escombraries; en obres generals de pavimentació i urbanisme; en la col·laboració a la construcció de la nova Escola del Treball; construcció de noves escoles de 1a ensenyança; habitatges pels obrers; construcció de la plaça del mercat i urbanització de la plaça de l'Església. La feina era molta però traspuava un aire de satisfacció per com havia anat l'Assemblea. Els representants locals del *Movimiento*, actuant com a motors orientatius de l'Ajuntament, donaven en poc temps -en la I i la II

---

<sup>387</sup> El sector més dur de Falange sembla que s'oposava a aquesta inversió, que no devia considerar ni molt menys prioritària en comparació a altres inversions a fer. Testimoni oral.

Assemblea- llurs opinions en un simulacre de representativitat ciutadana d'acord amb el sistema franquista perfectament assentat.<sup>(388)</sup>

Mentrestant, Font Llopart continuava portant una activitat política ben destacada. En el dia Mundial de l'Urbanisme pronunciava a l'Ajuntament de Barcelona una conferència sobre urbanisme i comarca:

*" (...) Es evidente que en un ciclo cuando menos de 100 a 150 años, la comarca no ha sido mimada ni bien tratada en la organización político-administrativa del Estado español. (...) hay que dividir la provincia a múltiples efectos, y entre ellos, a los efectos urbanísticos, en comarcas, y hay que regular esta comarcalidad: a) dotando a la cabecera de comarca de una especial atribución de facultades (...) efectiva autoridad entre los municipios circundantes, a los efectos urbanísticos. Sería de desear una agregación de estos municipios, al municipio cabecera, bajo la formula de entidades locales menores. b) Integrando a todos los municipios de la comarca, en una planificación urbanística conjunta (...). Para que ello fuera efectivo debiera traer consigo la creación de una agrupación comarcal, de una ciudad comarca, provista de amplias posibilidades financieras e igualmente de una fuerza ejecutiva que no la convirtiese en inoperante (...) todo esto debe hacerse, ya que si no se alcanza esta estructuración comarcal de nuestra patria, es muy fácil, que, en este aspecto urbanístico caigamos en un estado anárquico y caótico, del que cada vez será más difícil salirse".*

Font Llopart tenia una amplíssima plataforma. Encertat o no, era clar que l'aprofitava per proposar una gran projecte, no aliè, per altra banda, a les idees de nous planejaments urbanístics. La proximitat, i en certa manera el perill de veure's absorbit per la taca expansiva de Barcelona, devien contribuir, a més, a que Font Llopart defensés aquestes idees per salvaguardar l'identitat de la comarca vallesana i de manera molt concreta un model de creixement propi per a Granollers. <sup>(389)</sup>

I de les idees a la pràctica. A finals de novembre, eren proclamats els nous consellers pel terç de Caps de Família. A inicis de desembre, els del terç Sindical. Una setmana més tard, els del terç Corporatiu.

Els elegits i les seves dades biogràfiques eren aquestes: Pels Caps de Família: Joan Balcells Tapias. Nascut a Pons, l'any 1920. Havia cursat estudis de comerç. Durant la Guerra

---

<sup>388</sup> Vallés, núms. 850 i 851, novembre de 1957. HMJM.

<sup>389</sup> Vallés, núm. 851, novembre de 1957. HMJM.

passà la frontera i s'incorporà a l'Espanya Nacional. Formà part activa de l'organització *Frentes y Hospitales*. Estava en possessió de la Medalla de la campanya i la Creu de Guerra. Des d'agost de 1940 estava afiliat a Falange. Acabada la Guerra desenvolupava activitats en la branca industrial. President local, des de 1956, de la Creu Roja.

Francesc Llobet Arnau era l'altre elegit. Havia nascut a Granollers el 1924. Cursà estudis de batxillerat a l'Institut de 2on Ensenyament de la ciutat. Havia estudiat Veterinària a la Universitat de Saragossa. Alferes de complement per l'Arma de Cavalleria. Havia pertangut a la *Centuria Ramiro Ledesma*, del F. de J.. Militant de FET i JONS. Exercia de veterinari a Granollers. Director de Centre d'Inseminació Artificial i director tècnic de l'Agrupació Provincial de criadors de bestiar selecte. Membre de la comissió permanent del Consell Econòmic Sindical. Havia estat secretari del recent Congrés de Ramaderia de les Fires de l'Ascensió i assessor tècnic d'aquestes. President de la secció d'atletisme del C.D. Granollers. Tenia la medalla del mèrit atlètic de la Federació catalana d'atletisme i havia estat, diverses vegades, rècordman de Catalunya de llançament.

Pel terç sindical, eren : Joan Parera Novellas. Nascut feia 53 anys a Granollers. Dedicat al comerç. De família de fervents creences religioses. Durant la Guerra havia prestat els seus serveis a la Creu Roja local. Afiliat a FET i JONS i conseller local del *Movimento*.

L'altre era: Francesc Miralles Bassa. Nascut a Granollers feia 43 anys. Havia fet batxillerat a Granollers i estudis de Medicina a la Universitat de Barcelona. Alferes de complement de l'arma d'Infanteria. Havia pertangut a la *Centuria Ramiro Ledesma*, del F. de J.. Militant del Moviment i membre del Consell local. Empresari del grup sindical d'indústries vinícoles. Fundador i 1er president del B.M. Granollers en els anys 1944-1948. Dirigi el *Vallés* entre 1954 i 1955. Era delegat comarcal de Sindicats.

L'altre era Pere Plana Martí. Nascut el 1926 a Sant Hilari de Sacalm. Havia estudiat batxillerat a Granollers i medicina a la Universitat de Barcelona. Alferes de complement. Havia pertangut a la *Centuria Ramiro Ledesma* i havia estat el cap de la *28 de enero*, del F. de J.. Militant del Moviment. Exercia com a metge a l'Hospital-Asil de Granollers. President de l'Associació d'Antics Alumnes de les Escoles Pies i vocal de l'Associació Cultural.<sup>(390)</sup>

---

<sup>390</sup> *Vallés*, núms.852, 854 i 855, novembre i desembre de 1957. HMJM.

D'entre moltes de les coses que la política granollerina traspuava a darreries d'anys una era l'aparença de pinya que falangistes i tradicionalistes feien a la ciutat. El decret d'unificació, segons el *Vallés*, havia fet unir els esforços dels antics requetès de Granollers amb els dels falangistes - que sens dubte eren els qui movien els fils de l'activitat del Moviment -, i per si calia demostrar-ho, la memòria de Josep M. Puntas, el requetè assassinat durant el conflicte, el líder natural que segons la publicació esmentada hauria tingut FET i JONS de Granollers en acabar la Guerra, era remembrat des de les pàgines de l'òrgan de la Falange.

S'insistia en que l'afany de treball unitari a la ciutat entre antics requetès i falangistes havia propiciat els èxits que ara es veien, i es pregonaven les bones relacions hagudes entre les dues formacions com es demostrava que a la Centuria de la Guàrdia de Franco, creada el 1944, se li havia posat el nom de *Tradición* en record dels orígens polítics de Puntas. De fet, els actes polítics de la ciutat havien demostrat en més d'una ocasió el respecte a l'antic cap dels tradicionalistes: *"Si Puntas hubiese sobrevivido para suerte de todos los granollerenses, hubiera sido el Jefe indiscutible del Movimiento en la ciudad y, por tanto, hubiera tocado con la clásica boina roja, pero su pecho habriase cubierto con la camisa azul de los jovenes (...) "*. I de les lloances de l'individualitat a les col·lectives: *" En Granollers, repetimos, por obra y gracia de unos ejemplares vidas desarrolladas hasta su misma y heroica muerte -carlísimo precio-, no existe diferencia alguna, ni de matización ni de fondo, entre el Tradicionalismo y la Falange. Todos son unos e indivisibles"*. Cert, o no, l'interès en mostrar-se davant de la gent com un bloc compacte, òbviament existia.<sup>(391)</sup>

A finals d'any eren adjudicats 200 títols per a un nombre igual d'habitatges construïts a la ciutat per l'Obra Sindical. En el canvi d'any semblava que en el tema dels habitatges hi havia bons auguris. De fet, el 1958 -segons es declarava públicament- semblava que havia de ser un any en què es recollirien molts dels resultats dels esforços de la gent del Moviment. Això es veuria en el camp econòmic, polític, sindical. S'esperaven dotze mesos de 1958 amb sobrietat administrativa, entesa com a rigor en el control de la despesa, però el pressupost de 1958 era molt diferent dels anteriors. No seria pensant en la mediocritat, ni molt menys, ja que augmentava de manera ben notable. Era aquesta la raó fonamental de l'exigència de la seva correcta aplicació.

---

<sup>391</sup> *Vallés*, núm. 853, desembre de 1957.

El pressupost de 1958 pujava a poc més de vuit milions de pessetes, el més gran que mai havia tingut la ciutat. El 1957, s'havia treballat amb un d'una xifra de poc més de sis milions sis-cents mil pessetes, de les qual gairebé mig milió eren de superàvit de 1956. En tants per cent, l'augment era gairebé d'un 24 %. El tinent d'alcalde d'Hisenda, Josep A. Cabrera, argumentava que el pressupost òptim d'acord amb el d'altres ajuntaments havia d'haver estat d'uns deu milions, però això volia dir, més pressió fiscal i l'Ajuntament no hi volia recórrer. Pressió fiscal, no, però sí revisió d'arbitris i impostos de la ciutat, augmentant-ho mesuradament. La destinació pressupostària era en un 14 %, a la tutela, foment i desenvolupament d'activitats culturals, benèfiques, religioses, polítiques, esportives i festes, entre d'altres. Hi havia una reducció d'un poc més d'un 2% del pressupost anterior en aquesta partida. El Patronat Municipal de Fires i Festes, rebria 325.000,-ptes, del 1.150.000 ,-ptes. d'aquesta partida. Altra destinació anava a urbanisme i obres i personal de les brigades, en un total de 3.350.000,- ptes. corresponent a un 42 %. Un altre concepte era el de la destinació a les despeses de personal, oficines centrals, guarderia municipal, i vigilància nocturna. Calia remodelar profundament la ciutat, però no es podia deixar-la endeutada fins a un punt que els avenços no es convertissin més tard en hipoteques que escanyessin el normal creixement de Granollers. D'entre, però, de totes les coses que calia remarcar com a destacat en aquelles darreries d'any, era sens dubte el lliurament el 22 de desembre de 200 habitatges sindicals. El problema de l'habitatge començava a solucionar-se per a un nombre de persones que podien sortir de llocs on les condicions de misèria i insalubritat, o simplement d'espai, els feia viure en condicions que humanament eren punyents. La Guerra, la immigració, la lenta recuperació de tantes i tantes coses, havien ajornat i creat un greu problema a Granollers, com a molts altres municipis catalans, on la proximitat barcelonina feia agreujar encara més el desequilibrat creixement demogràfic. Granollers disposava dels primers habitatges, batejats amb el nom de *Grupo Liberación*. Les condicions de pagament eren bones. La superfície de l'habitatge, era minsa, massa, tampoc ens engayem. Però almenys, tot i que el problema no quedava resolt del tot, estaven construïts uns habitatges per a gent de pocs recursos econòmics. Feia més de disset anys que s'havia acabat la Guerra i que s'havia construït el *Nuevo Estado*.<sup>(392)</sup>

---

<sup>392</sup> Vallés, núms. 857, 858, 859 i 862, gener i febrer de 1958. HMJM.

## 6 .El canvi d'Ajuntament. Les gestions per la compra de terrenys per a nous habitatges sindicals. Dades sobre les transformacions econòmiques. L'empenta urbanística sota les directrius d'un equip consolidat.

Gairebé al mateix temps, tenia lloc la constitució del nou Ajuntament: F. Camp Trias, J. Quincoces; J. M. Corbera; P. Viaplana; A. Santa Eugènia i J. Mas, eren substituïts. Els nous tinents d'alcalde eren : Carles Hors, com a primer, a qui correspondria la delegació dels serveis d'Urbanisme i Obres; Miquel Ustrell, com a segon, al qual correspondria la delegació dels serveis de Governació; Francesc Estabanell, com a tercer, que es responsabilitzaria de la delegació dels serveis de Cultura, Assistència Social i Esports; Josep A. Cabrera, com a quart, al qual se li confiava la delegació dels serveis d'Hisenda. El decret anava signat per l'alcalde Font Llopart, l'1 de febrer. El nou consistori estava format per Font Llopart, com alcalde, i el regidors: Horts Feliubadaló; Ribas Cladellas; Ustrell Riambau; Canal Baixeras; Cabrera Sánchez; Estabanell Demestre; Balcells Tàpias; Llobet Arnán; Miralles Bassa; Pareras Novellas; Sobrevia Coll i Plana Martí.<sup>(393)</sup>

L'empenta urbanística no cedia. La política de construcció d'habitatges sindicals era clara. A finals de 1957 s'havien lliurat 200 estatges i la decisió de la construcció d'altres havia pres forma ben definida, el mes febrer de 1958, quan Font Llopart presentava una moció per poder adquirir un terreny de 14.000 m2 destinats a la construcció d'uns 300 habitatges de renda limitada, per oferir-los a la delegació provincial de sindicats. Es planejava, per tant, la construcció d'un nou grup al costat del *Liberación*, a la llavors Avinguda Victòria. El sistema es preveia que fos resolt a base de que l'Ajuntament comprés els terrenys per dos milions de pessetes, mitjançant el finançament per indústries de la ciutat que tinguessin un mínim de 20 treballadors, les quals aportaven 500 pts. per cada un d'ells. Posteriorment es faria la cessió immediata dels terrenys als industrials per tal que cobressin els diners de l'Obra Sindical, els quals abonaria en cinc anys. També es preveia la construcció de cinquanta nous habitatges a la barriada de Fàtima i la construcció d'altres per la Caixa de Pensions. I més habitatges: el miler ubicat a Palou.

Poc després, es constituïa el Patronat Sindical de l'habitatge de Granollers, per tal de vetllar amb major eficàcia la reconversió urbanística de la ciutat. El president n'era F. Camp

---

<sup>393</sup> Sessió de 2 de febrer de 1958.AHMG.

Trias. Els vocals, P. Viaplana.; Ll. Serra; J.M. Corbera; Laureà Ribó; J. Barangé; J.M. Puchades; J. Agustí. El secretari habilitat n'era: J. Ll. Garriga Torres.

Però a més, immiscit en tota aquesta dinàmica, l'alcalde havia tingut cura de dictar un Ban encaminat a sancionar l'especulació dels habitatges. Això demostrava que el problema de l'especulació era encara molt vigent. Font Llopart afirmava que calia evitar l'afany immoderat de lucre i del *"hacinamiento indigno e inhumano de conciudadanos nuestros en moradas desprovistas de mínimas condiciones de salubridad e higiene"*. <sup>(394)</sup>

Canvi de regidors i canvi en el sistema d'informació en les sessions del ple de l'Ajuntament. El *Mando local*, havia acordat que les sessions fossin conegudes pels granollerins. En realitat, això ja estava previst a les lleis municipals, però a la pràctica no tenia efectivitat. A inicis de març, Font Llopart reunia els periodistes de la ciutat i els ho comunicava: es potenciaria el caràcter públic dels plens:

*"El Señor alcalde reunió a todos los señores que, desde el 1939, año de la Victoria, han ido pasando sucesivamente por los puestos rectores y de máxima responsabilidad, en la ciudad (...) entre otras cosas se acordó también, que en las reuniones del Pleno Municipal serian todos ellos invitados para que asistieran (...) Y así las cosas, el pasado jueves asistieron a la primera reunión del Pleno Municipal, que nos demostró hasta que punto la plenitud de la política y de la administración de Granollers estan logrados. En la orden del día se trataron, propusieron y acordaron, problemas y soluciones respecto a cosas de signo importantísimo y trascendental para la Ciudad. Se acordó adquirir terrenos destinados a la construcción de 350 viviendas por la Obra Sindical del Hogar, y así resolver definitivamente el problema de la ubicación decente y cristiana de las familias humildes y trabajadoras que aún no pueden disfrutar de tal dercho./ Se acordó solicitar a la RENFE, la construcción de un apeadero (...) Y también se aprobó el proyecto del edificio para la Escuela de Formación Profesional Industrial. (...) En fin, a este ritmo no hay duda que se logrará la aspiración más sentida por los buenos granollerenses, y que es transformar Granollers de tal manera que pierda definitivamente su aspecto de pueblo grande, para entrar por la puerta grande a la categoría de ciudad de veras din ejar esa capitalidad innata y natural de la rica comarca vallesana"* <sup>(395)</sup>

---

<sup>394</sup> Sessió de 27 de febrer de 1957. AHMG. Vallés, núms. 870 i 872, abril de 1958. HMJM.

<sup>395</sup> Vallés, núms. 862 i 864, de febrer i març de 1958, HMJM.

Poc després, Font Llopart i Francesc Llobet Arnan eren elegits diputats. El primer repetia. Llobet progressava en el camí de la política. Ambdós eren ben recolzats per la gent de Falange de Granollers perquè se'ls considerava identificats amb el *Movimiento*, sense matitzacions estranyes, perseverants i eficaços. La presència de dos granollerins a la diputació - destacava l'òrgan falangista de la ciutat - calia considerar-la com important, ja que altres comarques o poblacions de relleu, en canvi, no en tenien cap. Era el cas de Mataró, Berga, Igualada, Arenys de Mar, Manresa i Sant Feliu de Llobregat. Això era a causa de que al cessar els alcaldes, cessaven en el càrrec de diputat provincial. Amb l'elecció de Llobet Arnan, en un període mínim de sis anys, en el cas hipotètic de cessar Font, Llobet continuaria sent el portaveu d'interessos generals i, lògicament, de la comarca i de Granollers. El que es considerava un triomf de Granollers a la diputació provincial, era alhora un triomf de tots. Sens dubte que la presència granollerina era un fet ben palpable a la diputació, i els homes de Falange, a Granollers, se'n feien ressò i ho celebraven de manera evident. <sup>(396)</sup>

La política urbanística estava en plena transformació, però a la ciutat es vivien situacions molt lamentables. La postguerra no havia desaparegut en totes les seves seqüeles: s'havia suprimit la mendicitat pels carrers, però encara hi havia 96 persones que necessitaven l'assistència d'Auxili Social i, en les dates més assenyalades de l'any, un total de 150 eren ajudades amb lots extraordinaris. Alguns dels assistits eren ancians sense recursos i algunes famílies treballadores amb més de dos fills. Se'ls proporcionava aliments en fred i medicaments i quan calia se'ls internava en centres sanitaris. Auxili Social comptava amb unes 100.000 ptes. anuals per pal·liar, amb l'ajuda de l'Ajuntament i la beneficència parroquial, les deficiències que encara, de manera ostensible, hi havia a la ciutat. Els contrastos eren ben palesos. Però sens dubte, la ciutat i la comarca vallesana-oriental, formada en aquells moments per 38 municipis, xifra, aquesta, la més alta de la província de Barcelona, per bé i per mal es transformava.

Les notes aparegudes a *Vallés* ho constataren: El Vallès Oriental tenia 80.000 habitants i era la sisena comarca en importància de les setze geogràfiques i alhora sindicals-s'especificava- existents. A Granollers hi vivien 18.000 persones de fet i les

---

<sup>396</sup> *Vallés*, núm. 869, abril de 1958. La causa de la menor representació a la diputació per part d'altres municipis o comarques podia ser deguda a que, al cessar els alcaldes, cessaven també en el càrrec de diputat provincial. Amb l'elecció de Llobet Arnan per un període mínim de sis anys, i en el cas hipotètic de cessar Font Llopart com alcalde de Granollers, el Consell local del Moviment devia creure en bona lògica que Llobet podria continuar sent el portaveu més idoni dels interessos granollerins i comarcals.

segones poblacions eren Mollet i San Celoni amb uns 7.000 habitants. En l'agricultura i la ramaderia el predomini de propietaris i autònoms era gairebé total, ja que n'eren uns 8.000, mentre que els assalariats eren només 500. El sector industrial estava integrat per 3.500 empreses i 24.000 treballador -productors, precisava l'escrit-, dels quals, 11.500 pertanyien al tèxtil i els 12.000 restants al metall, construcció, fusta, alimentació, pell, transports i químiques. Hi havia un nivell baix de salaris a la indústria tèxtil que es corregien amb incentius, però s'assegurava que la Llei de Convenis Col·lectius beneficiaria aquest ram. S'afirmava que la indústria granollerina estava mancada de possibilitats d'expansió i per això es projectava un polígon a Palou. Mollet, en canvi, destacava per les seves possibilitats d'expansió urbana i industrial. En relació a l'habitatge, Granollers, es recordava de nou que disposava del bloc de 200 habitatges construït per l'Obra Sindica i en tenia 350 en projecte, a més d'altres 100 que la Caixa construiria. Mollet i Sant Celoni també tenien projectes mitjançant l'Obra Sindical.

Eren evidents els canvis soferts per la pagesia, la parenta pobre dels canvis: falta de braços i rendiments insuficients. Calia terrenys dedicats a farratges i a ramaderia i mecanització i concentració parcel·laria. L'alentiment del sector agrari eren manifest, però per a Granollers i la comarca en transformació, els terrenys de la pagesia representaven un dels punts de mira més importants per esponjar el creixement demogràfic i econòmic que ja es començava a notar de forma incipient. I això ho copsaven polítics, industrials i també pagesos, aquests repartits entre els que ho afavoririen i altres que no, per raons, de vegades, ben diverses.<sup>(397)</sup>

Era evident que al llarg de l'any, el consistori granollerí no parava en la seva marxa de transformar - i de manera ben important- la ciutat. Posat a seguir una línia d'un canvi ben profund, Font Llopart defensava l'idea de demanar un préstec de trenta milions per avançar amb èxit en el pla de transformació. En un ple del mes de maig ho havia expressat clarament, alhora que donava comptes de la firma de les escriptures per l'adquisició de terrenys per als nous habitatges socials, terrenys que serien cedits després la delegació nacional de sindicats. Les hectàrees procedien de diversos venedors, entre ells, de nou Roca-Umbert. El peu de compra era de poc més de 2 milions de pessetes a pagar en cinc anys, període en el qual l'Obra Sindical havia de fer els 350 habitatges. Però sembla que - a part dels informes dels contactes fets per Font Llopart a Madrid amb el Conde de Valledano, amb el general

---

<sup>397</sup> *Vallés*, núm. 873 extra., Article de R. Sobrevia Coll. HMJM.

Vigón, amb directius de RENFE o a Barcelona amb el capità general de la regió militar tractant del trasllat de la caserna, o tractant amb Arrese, ministre de l'habitatge sobre els habitatges a construir- - l'emprèstit i les inversions a fer eren el tema que més atenció cridava a tots els regidors. Granollers creixia i calia embolcallar la ciutat amb vestit molt car, i això exigia un teixit de vist-i-plaus, influències i inversions financeres certament complicats. <sup>(398)</sup>

A finals de juny s'aprojava la cessió dels terrenys a l'Organització Sindical per a la construcció de les 350 habitatges sindicals tan pregonades. El dia abans, s'havien inaugurat les obres relatives a un pas a la carretera de Palou a Montmeló que evitarien les inundacions i la impossibilitat de que els vehicles no poguessin passar o hi quedessin atrapats a causa de l'aigua. Al darrer ple del mes de juliol, l'alcalde tornava a explicar, entre altres projectes, els avenços del pla de sanejament general, de cara, especialment a defensar l'emprèstit extraordinari. El mes de setembre, la informació pública del projecte de modificació del pla d'ordenació redactat per l'arquitecte Martorell, s'obria a la llum pública pel seu coneixement i impugnacions si calien. La veritat és que la decisió de tirar endavant el que s'havia proposat Font Llopart i el consistori sobre el reordenament de la ciutat no s'aturava. <sup>(399)</sup>

La importància dels plans parcials pensant amb els canvis que representava per Granollers, eren fàcils de constatar. I ho era, també, l'interès en renovar la ciutat amb la creació d'un mercat central o la descongestió del mercadal en diverses parts. A la sessió plenària de darreries de setembre, el tema era minuciosament tractat. Un tema que s'arrossegava com a mínim, d'ençà d'acabada la Guerra i que semblava que tornava a rebrotar. Fos parlant de comerç, higiene, o de millores en tots els sentits, el mercat era analitzat amb una atenció especial. <sup>(400)</sup>

Però a darreries d'any, l'atenció de la Falange local estava bàsicament posada en la renovació del consell local del Moviment. Aquest òrgan de decisiva importància en els temes polítics i que prenia acords i resolucions que es projectaven clarament en l'ordre administratiu i en la vida ciutadana, prenia el mes d'octubre un renovat relleu. I mentre això passava, es recordava - per tal que ningú ho posés en dubte- que el cap local de FET i JONS, tot i ser l'últim en decidir sobre les decisions a prendre, estava assessorat pel consell local. El *Vallés* ho recordava:

---

<sup>398</sup> Sessions de 28 de maig de 1958. AHMG. *Vallés*, núm 876, juny de 1958. HMJM.

<sup>399</sup> Sessió de 27 de juny i 27 de novembre de 1958. AHMG. *Vallés*, núm. 879, 884 i 889, juny, agost i setembre de 1958. HMJM.

<sup>400</sup> *Vallés*, núm. 892, setembre de 1958.

*"Porqué en Granollers, el Consejo Local de FET y de las JONS, cumple amplia y rigurosamente su alta misión específica. Con serenidad pero también con vehemencia y si hace falta con claridad y valentía, el Consejo Local se enfrenta con los problemas sin tapujos ni bizantinismos, y opina y asesora cuantas veces es requerido o cree necesario. En definitiva, el Consejo Local de FET y JONS, encuadrado en la única organización política, e inmediatamente al lado del Jefe Local -único responsable y, por lo tanto, con toda la autoridad- es el guardian supremo de las esencias de un ideario político que costó cruentos sacrificios alcanzarlo y que se ha demostrado eficazísimo en la vía de la Nación. Por lo tanto, En Granollers, es el que interpretando en cada momento el sentir de los innumerables afiliados, tensa y fervorosamente vela armas para que el río que es nuestra ciudad no salga de madre y prosiga su raudal curso hacia la prosperidad de los ciudadanos."*<sup>(401)</sup>

A banda d'això, l'empenta de l'equip municipal continuava i anava acompanyada de concrecions molt clares entre les que destacava l'aprovació d'un pressupost per a 1959, superior als nou milions i mig.

Font Llopart havia raonat insistentment la impossibilitat de continuar poder fer créixer la ciutat amb els pressupostos anteriors, i tot el substancial increment de 1958, el de 1959 havia de superar-lo amb escreix. El planejament per aplicar-lo es presentava a base d'acordar que la política fiscal a seguir prioritzés la implantació de grans impostos, suprimint-ne de petits. Sobre tot, però, sobresortia, ara sí, l'acord municipal que autoritzava i instava a fer els possibles per assolir un emprèstid municipal que permetés la confecció d'un pressupost extraordinari que arribés als trenta milions de pessetes. El gran Granollers estava en marxa i de forma que es volia, per part d'alguns, que fos imparable. La retirada de l'antiga via de la línia de França, les 350 nous habitatges a fer, l'inici de les obres del pavelló esportiu i els acords de la reunió del Ple de l'Ajuntament de finals d'octubre en que es proposava la contractació d'una operació de tresoreria destinada a adquirir terrenys per a l'emplaçament de la projectada Escola Professional, o la realització de carrers asfaltats, adquisició de terrenys a la barriada del Nord per fer-hi construccions escolars, eren, entre altres, les decisions d'un consistori que refermava els fets concrets i de demostrar que el programa del consistori de

---

<sup>401</sup> Vallés, núm 893, octubre de 1958. HMJM.

Font Llopart no volia ser una bombolla d'aire. Coordinació i tenacitat, eren dues de les lloances que es feien del consistori granollerí, des de les pàgines del *Vallés*:

*" Desgraciadamente Granollers no ha sido modelo de virtudes ciudadanas y la cizaña ha proliferado en múltiples ocasiones de forma de facciones, grupitos, soberbia, vanalidad, individualismo feroz, vanidad (...) en definitiva el fruto ha sido mediocre o e signo netamente negativo (...) / cuando al fin, la nave de la política local tomó el rumbo de la operancia y de la eficacia, no fue tarea facil ni rapida la concurrencia y el aglutinamiento de las personas realmente valisas y de reconocido y probado sentido patriótico y falangista. Pero se logró totalmente después de árduos trabajos de poda, y de persuasiones por otro lado, y hoy puede decirse bien alto que el grado de superación actual nunca lo habia alcanzado, en esta materia, Granollers"*

Tot plegat donava l'aparença que els elogis, la satisfacció dels falangistes granollerins i de la gent addicte al *Movimiento*, a banda de realitzacions que es palesaven al carrer, estaven en la línia d'una autopropaganda sense escletxes que, d'haver-les existit abans, semblaven ara ben segellades. <sup>(402)</sup>

I de nou, ara amb el XXè aniversari de l'entrada de les tropes franquistes a Granollers, l'avinentesa era ben aprofitada per parlar de les tasques de la gent del *Movimiento*:

*" (...) quedó demotrado ante el testimonio irrefutable de todos los granollerenses que para gobernar a la ciudad es indispensable contar con la colaboración y conformidad de los hombres de la Falange"*

Clar, a més, que el reforç de les paraules pronunciades poc després per Font Llopart, acabaven de complementar les opinions que amb el Règim, amb el Moviment, tot anava com calia en un *Estado Nuevo* i dins d'un Sistema que semblava no parar en la seva cursa cap a etapes cada cop millors. En efecte: feia sis anys que Font Llopart ocupava l'alcaldia i així s'expressava:

---

<sup>402</sup> Sessió de 10 d'octubre. AHMG. *Vallés*, núm. 894, 896 i 898, octubre i novembre de 1958. HMJM.

*" (...) la principal tarea ha sido, es y ha de ser, la de tipo político. (...) queremos antes que nada, dejar constancia de la efectividad de un Movimiento, al cual pertenecemos (...) no es un partido, sino un todo estructurado y orgánico (...)"*

Els avenços assolits eren explicats per Font Llopart, mentre de manera sovintejada apareixeria aquell anys a les pàgines de *Vallés* en diverses entrevistes. I és que la tasca de grup i la feina particular de Font Llopart eren i serien notícia i aparador molt sovint el 1959. De manera concreta es pot palesar amb l'homenatge que rebia l'alcalde, a finals de febrer, per part de corporacions i entitats locals. A l'Ajuntament amb un ple a vessar, i amb la presència de jerarquies religioses, càrrecs judicials, membres de la corporació i consell local, rebia un homenatge amb motiu del seu sisè any al front de l'alcaldia.. Llobet Arnán, un altre home de fidelitat al Moviment, en qualitat de president del Casino-Club de Ritme, encetava els discursos. Seguidament, era Pere Viaplana, secretari local i comarcal del Moviment, qui parlava. Les seves paraules reflectien un munt d'aspectes de la vida política de Font Llopart i dels falangistes més destacats de la ciutat:

*" Para los hombres de la Falange es día de gozo. Porque fueron quienes tuvieron el alto honor de influir decididamente en tu nombramiento. (...) Estaba la Falange en crisis hace seis años y del su resurgir vigoroso habla bien claro la reciente fecha el aniversario de la Liberación. Por tanto en nombre y representación de los que militan en la Falange, nos adherimos a este homenaje y agradecemos a nuestro jefe sus desvelos por Granollers (...)"*

Sens dubte, Font Llopart podia sentir-se segur i ben acompanyat per un equip que des de dins i des de fora de l'Ajuntament feien pinya amb ell sota les directrius del Moviment i dels postulats falangistes <sup>(403)</sup>

L'aprovació del projecte del nou pla d'ordenació de la ciutat tenia lloc el mes d'abril. Encomenat el novembre de 1957 a l'arquitecte Josep .M.Martorell, s'havia presentat a l'Ajuntament i exposat al públics, a partir del juliol de 1958. L'arquitecte municipal, Barangé, havia informat feia pocs dies sobre el Pla i amb les al·legacions, reunions prèvies de la comissió d'urbanisme i planejament, s'havia arribat al final de la seva elaboració. En el Ple que aprovà el projecte hi hagueren algunes discrepàncies. Estabanell votà en contra de la

---

<sup>403</sup> *Vallés*, núms. 906, 908 i 909, febrer i març de 1959.

supressió de la meitat d'una zona verda extensa a Palou. Cabrera i Balcells aconseguiren que es modifiqués la zonificació d'una part del Pla. Diversos programes d'actuació es posaren a debat i foren aprovats. Granollers, però, en definitiva, disposava d'un nou Pla d'articulació del seu territori i anava quedant dissenyat un nou model urbà. L'eina estava a punt, però ara calien inversions. Res no amagava que l'apartat urbanístic continuava semblant merèixer la màxima atenció per damunt de molts altres aspectes tot i que els tics nacionalcatòlics afloraven en alguns moments amb força i es demostrava que el Ple no n'era tampoc aliè:

*" (...) Se ratifica acto seguido la oferta hecha al señor Samaranch, por unanimidad, para que fuera pendonista de la procesión en honor de Sant Esteban de la Fiesta Mayor próxima. Se acuerda librar al Seminario Conciliar la cantidad de mil pesetas para becas a seminaristas, con motivo de la campaña pro seminarios". (404)*

Era clar, a més, que el *Movimiento* volia que la ciutat estigués també atenta a altres coses, on la part lúdica hi fos present, però com sempre sota control. En efecte: a la delegació comarcal de Sindicats tenia lloc l'elecció de la pubilla de Granollers. Les noies, totes elles d'empreses granollerines, tenien un jurat que l'havia d'elegir en un acte presidit pel delegat comarcal de sindicats, R. Sobrevia; per un diputat provincial, F. Llobet; pel cap comarcal de la O.S. d'Educación y Descanso, F. Miralles; pel tinent d'alcalde de governació, M. Ustrell i pel secretari comarcal de sindicats, J. Llacuna. No hi havia dubte que el Sistema volia que el sindicats s'entretinguessin per aquests viarany, més que per altres. La fórmula que li donava bons resultats s'aplicava arreu de la comarca i omplia un nombre important d'activitats al llarg de diverses setmanes, compartint notícia amb les Fires i Festes de l'Ascensió, i dins d'elles, amb les jornades de *Cine Español* - les terceres, ja -, d'indubtable relleu per a la Granollers. Aquell any el pregó de la Fira s'encomenava al president de la diputació de Barcelona, al marquès de Castell-Florite, i s'imposava la Medalla d'Or de la ciutat al comte de Vallengano. Com ja s'assenyalava, estava tot lligat com tantes i tantes vegades i sota un Règim de control estricte fins i tot dels aspectes lúdics que s'activaven a la ciutat. Aquesta era la voluntat del franquisme. (405)

D'entre diversos actes que en aquells moments es vivien a la ciutat, el d'homenatge a Fernando Suárez de Tangil, Comte de Vallengano, mereixia una atenció especial. Font

<sup>404</sup> Sessió de 26 de març de 1959. AHMG. *Vallés*, núm. 914, abril de 1959. HMJM.

<sup>405</sup> *Vallés*, núms. 915, 916, 917 i 918, abril i maig de 1959. HMJM.

Llopart, en l'acte protocol·lari, reconeixia la seva tasca quan era ministre d'Obres Públiques en la solució del problema existent amb la línia de França .

*(...) La solución fué muy facil y muy sencilla: Fuimos a Madrid y en Madrid nos recibió el entonces ministro de Obras Públicas, el señor Conde de Vallellano, y, la verdad, creimos tener o encontrar una gran dificultad en exponer los hechos y en convencer al Señor Ministro. Y quedamos practicamente perplejos, al ver que el Sr. Ministro en cinco minutos comprendió el hecho, se daba cuenta de la importancia y veia además que la razón y la justicia nos amparaban totalmente, y que no podia ser de otra manera que darse cumplimiento a aquel contrato de permuta del año 1934. Así nos lo dijo, así lo creimos y no solamente nos lo dijo verbalmente, sino que muy poco tiempo después, en medio de la satisfacción general de la ciudad, el Sr. Ministro promulgó una orden ministerial, concretamente el 21 de abril de 1954, en la cual decretó el desvio ferroviario y ordenó la ejecución de los obras necesarias para que este desvio fuera una realidad".*

Semblava que tot justificava la concessió de la Medalla d'or de la ciutat per a Vallellano, el qual contestava les paraules de l'alcalde amb una dosi no precisament d'excessiva modèstia, recordant la seva tasca ministerial i l'agraïment que envers ell tenien força altra gent. L'exdirector general d'ensenyament primari, l'exalcalde de Madrid, l'exministre, li faltava temps per explicar el seu currículum. Fos el que fos, però, la via quedava desviada i la ciutat, la veritat, valorava que el cap de tants anys s'hagués donat fi a una situació que l'estrangulava. <sup>(406)</sup>

Poc després, al mes de juny, un nou final de curs de la Secció Femenina i l'extraordinari èxit dels cursets per a enllaços sindicals, eren els colofons a tota una pila d'activitats del *Movimiento*.<sup>(407)</sup>

Tanmateix, el tema urbanístic continuava cobrint amb escreix l'atenció oficial. Les declaracions d'Hors Feliubadaló sobre la seva labor des de 1956 al front del departament d'Urbanisme i Obres, incidien altra vegada en el tema: nou Pla d'Ordenació de la ciutat; pavimentacions, desplaçament de la via del tren; estudi de la xarxa de sanejament de la ciutat; projecte del carrer Girona, voreres, jardineria, eren motiu de repàs i evidenciaven una

---

<sup>406</sup> Vallés, núm 919, maig de 1959. HMJM.

<sup>407</sup> Vallés, núm. 925, juny de 1959. HMJM.

vegada més l'interès de l'equip de Font Llopart de dotar la ciutat d'un marc de creixement ben notable. La insistència era reiterada i ventilada, públicament, una i altra vegada.<sup>(408)</sup>

I abans d'acabar l'any, els mitjans oficials feien que l'atenció ciutadana tornés a centrar-se en un altre homenatge: en aquest cas a Ramon Sobrevia Coll.

Forjat a les esquadres falangistes nascudes a Granollers després de l'entrada de les tropes del general Franco, les virtuts de Sobrevia, advocat i delegat de Sindicats que ara marxava a treballar a la Cambra Agrària de Barcelona, eren destacades. Militant de Falange, havia estat un esquadrista exemplar. Era persona pública i ben coneguda: també havia estat vinculat als començaments de l'handbol a Granollers i havia estat exdirector del *Vallés*. Recolzat pel delegat provincial de Sindicats, Marcos Chacón, i per Font Llopart, Sobrevia havia estat el delegat sindical més jove de la província de Barcelona. La seva activitat havia donat empenta al Consell Econòmic i Social i a l'Assemblea Sindical, als congressos de ramaderia, a curses, conferències, a l'organització d'*Educación y Descanso*, i en definitiva, al moviment sindical en general. Més de 300 persones l'acomiadaven de les seves tasques granollerines i comarcals. La ciutat perdia un falangista important. Tanmateix, Sobrevia no se'n deslligaria mai del tot i continuaria sent un home vinculat a Granollers, amb qui malgrat l'allunyament de la feina, continuaria sentint-s'hi vinculat efectiva i ideològicament, a través de la militància nascuda de la seva fidelitat a Falange.<sup>(409)</sup>

I també abans d'acabar l'any es reafirmava l'esperit ideològic del Règim a través d'unes paraules de Font Llopart en una conferència-col·loqui donada a la seu del F. de J., que servien per demostrar, alhora, un xic més el pensament de l'alcalde granollerí tan vinculat a l'ideari franquista. En aquells moments, Font Llopart que presidia gairebé 10 patronats municipals; altres 10 organismes locals; que formava part de comissions i subcomissions, especialment dedicades a planejament i urbanisme i que la dedicació a l'alcaldia i a les tasques polítiques omplien tota la seva activitat, era clar que no amagava públicament que basava el seu pensament en una fidelitat ben neta als principis del Règim :

*"(...) no me he considerado, ni me considero, más que un político interino, o sea un hombre que, por imperativo de las circunstancias, he tenido que actuar en el campo de la política y que está actuando en ella, pero tan solo "interinamente" (...) La lastima, es que esta interinidad se vaya prolongando tanto (...) en España, lo provisional o lo interino, es lo que*

<sup>408</sup> *Vallés*, núms. 937 i 941, agost i octubre de 1959. HMJM.

<sup>409</sup> *Vallés*, núms. 938 i 942, octubre i novembre de 1959. HMJM. Testimonis orals .

*más dura (...) Existe un principio de gobierno, que no solo por razones de tipo político, sino además, por propia convicción personal, entiendo debe seguirse, y como consecuencia procuro seguir en todas mis acciones. Es aquel principio que dice: Se habrá de gobernar, de acuerdo con el bien general, no de acuerdo con la voluntad general. En un régimen como el nuestro, no democrático -y perdónemese este inciso político- este principio tiene una absoluta adecuación. Pero es que su aplicación tiene una absoluta adecuación. Pero es que su aplicación no es precisamente fácil. Si se trata de gobernar de acuerdo con la voluntad general, basta convocar una elecciones o un referendum, una votación, en fin ... y asunto concluido: lo que decida la mitad más uno se cumple y... Pero no es nuestro caso lo que pretendemos averiguar, no es la voluntad general. Entonces... se impone una interpretación subjetiva del mando. Entonces, quien ejerce la autoridad decide, después de cuantas consultas sean pertinentes, bajo su responsabilidad. Y es entonces cuando se demuestra si la autoridad sabe o no sabe gobernar.(...)."* <sup>(410)</sup>

Tot estava ben estructurat i tot estava ben collat. I per si calia reafirmar el Sistema sota el pensament joseantonià, el Vallés demostrava que estava disposat a llançar anatemes contra els qui feien córrer crítiques contra el Regim mentre recordava la tasca de la Guàrdia de Franco sempre present en vetllar per les essències del Sistema. A més, feia poques setmanes que donava notícies de la inauguració del temple provisional de Fàtima, fent avinent el persistent maridatge nacionalcatòlic tan present a Granollers.<sup>(411)</sup>

Però no només hi havia això: per si hi havia dubtes sobre l'eficàcia del franquisme, José de Orbaneja y Aragón, en un acte a Granollers, deia:

*" (...) El Gobierno controla la situación que vista por los técnicos internacionales es inmejorable ( pero) no se piensen jamás, que por revolucionar nuestra economía situándola a la altura de la de nuestros queridos vecinos europeos, vamos a perder un ápice de nuestra dignidad nacional".*

Orbaneja, catedràtic de l'Escola Superior Tècnica d'Enginyers Industrials i cap provincial d'ordenació econòmica de Sindicats, parlava a la tertúlia de *Dialogos de Granollers*, de la difícil conjuntura per la qual travessava Espanya:

---

<sup>410</sup> Vallés, núm 943, novembre de 1959. HMJM.

<sup>411</sup> Vallés, núms. 944 i 945, novembre de 1959.

*" (...) después de explicarnos la situación difícil por la que atravesamos, el Sr. Orbaneja, convencido que la etapa cultural de la depresión, es consecuencia de la estabilización que se intenta, nos conforta al decir que las posibilidades que se presentan al país son inmejorables. Tendrá que haber paro y parados (antes debe existir el subsidio de paro), habrá que crear nuevas fuentes de trabajo y bienestar sólo pueden nacer al amparo del ahorro, entendido con todas sus" consecuencias, y con toda su amplitud" (...) El problema esencial está en el hecho de la falta de utillaje moderno, principalmente y en preparar técnicamente a nuestros trabajadores (...) "*

Certament, l'anàlisi de la conjuntura econòmica espanyola era molt simple. Una de dues: o qui la feia mostrava un desconeixement alarmant del tema, o bé opinava que la població era absolutament immadura i faltada de preparació per discutir els simplismes que explicava. O ambdues coses. Clar, però, que la línia oficial del Règim abonava una visió més que optimista en aquells finals de 1959:

*" Muchas industrias españolas estan recuperando su ritmo de producción. Lo que demuestra que la crisis era, en parte, miedo./ (...) Vamos a llegar a una conclusión: no esperamos que baje gran cosa la vida, nos conformamos con que se estabilice. Ello quiere decir que el dinero valdrá más y que por tanto podremos alcanzar a los precios. En economía nunca se da la marcha atrás." <sup>(412)</sup>*

Poc després es procedia a un parell de canvis polítics a la ciutat: Per una banda, Josep A. Cabrera, era destinat per la Falange granollerina a ocupar la delegació dels sindicats vallesans. Substituïa Sobrevia al front de la delegació més inquieta i entranyable del *Movimiento*. Segons paraules del Vallés, Cabrera, home estretament vinculat al Moviment a través de la delegació del F. de J. i *Radio Juventud* de Granollers, inspector de joventuts de la comarca i tinent d'alcalde d'Hisenda era l'home del dia de les files falangistes. Persona de coneixements de la legislació laboral i esportista de talla internacional, era un digne substitut de Sobrevia i àdhuc una persona que disposava d'unes característiques de relleu en el currículum del Règim. Cabrera que continuaria a l'Ajuntament com a vocal d'Hisenda, prenia

---

<sup>412</sup> Vallés, núm. 947, desembre de 1959. HMJM.

possessió del seu càrrec, poc temps després, en un acte on no hi faltaren elogis a la seva persona ni tampoc al secretari sindical de Sant Celoni, Abel Rocha, implicat recentment en l'abatiment de Quico Sabater.

A l'esmentat acte, Cabrera afirmava que en la vida es considerava un soldat d'Espanya, que creia de tot cor en la unitat sindical, eludia a la seva experiència de 18 anys en l'excel·lent organisme que era l'Institut Nacional de Previsió i que no havia dubtat ni un moment en posar-se a disposició de la Organització Sindical. Era, sens dubte, un altre home fidel als principis falangistes i coherent en la seva trajectòria social i política. <sup>(413)</sup>

Tot semblava previst. Res improvisat. Res, oficialment, contestat. La ciutat, a darreries de 1959, al cap de més de vint anys d'acabar-se la Guerra, continuava força callada, com si tot ja anés fent el seu curs correcte. Oficialment, era així. Oficinosament, realment, la ciutat havia començat a bullir en alguns organismes culturals. Això la ciutat ho sabia i ho palesava. <sup>(414)</sup>

#### **7. Remodelacions a l'Ajuntament. La inauguració del Pavelló Municipal d'Esports. La III Asamblea local del Movimiento.**

El gener de 1960, Font Llopart acordava uns canvis dins del Consistori. Fidel, però, a la línia de continuïtat ja demostrada, les variacions no alteraven la importància del bloc falangista dins l'Ajuntament. A partir d'aquell moment, El 1er tinent d'alcalde era F. Estabanell que ocuparia Cultura i Assistència social; el 2on C. Hors, que anava a Urbanització i Obres; el 3er, F. Llobet ocupava Governació, i la 4a tinença la tenia F. Miralles que ocupava Hisenda. M. Ustrell era el conseller síndic i J. Ribas el conseller per Palou, l'antic municipi agregat a Granollers durant l'època de Primo de Rivera.

La ciutat s'encarava amb la remodelació municipal i Estabanell com a nou conseller de Cultura semblava ser el primer en explicar detalladament la situació d'alguna de les regidories, donant xifres i metes a assolir. El regidor de cultura explicava que a les Escoles

---

<sup>413</sup> *Vallés*, núms. 949 i 950, gener de 1960. HMJM. En el *Vallés* núm 951, del gener de 1960, hi ha unes notes sobre Abel Rocha Sanz, sots-cap del Sometén de Sant Celoni, en relació a la mort de Quico Sabaté a aquella vila. HMJM.

<sup>414</sup> Testimonis orals.

Nacionals de la ensenyança, en el Curs 1957-1958 hi havia hagut 599 alumnes i 755 en el curs 1958-1959. Els projectes que es preveïen eren: un nou col·legi a l'antic local d'Abasteixements i un nou grup escolar a la barriada de l'estació del Nord. Explicava que alguns nois i noies no anaven a l'escola i que alguns d'ells treballaven il·legalment en empreses. En quant a 2on Ensenyament manifestava la bona marxa de l'Escola Municipal i que hi havia uns 200 alumnes dels quals un 40% estudiaven amb el curs pagat o amb quotes rebaixades. En quant a l'Escola de Formació Professional explicava que tenia un pressupost de 10 milions per poder acabar les obres aquell any, manifestant que era un centre que tenia un ressò important dins d'Espanya. Sobre els alumnes que hi havia deia que n'hi havia uns 300 a les classes les quals funcionaven de 8 a 22,45, que hi havia la possibilitat d'obtenir títols de validesa oficial i aprofitava 'per insistir en que els aprenents de les empreses anessin a l'Escola. Alumnes de Granollers i comarca omplien els centres de F.P.i de Música. Estabanell intentava mostrar que la ciutat era un bon centre comarcal en qüestió cultural.<sup>(415)</sup>

A banda, però, dels acords de concedir una medalla de plata a J.A. Elola Olaso i una altra a J.A. Samaranch pels serveis prestats a la ciutat - sobretot aquest darrer per les gestions en les instal·lacions esportives-, la liquidació del Pressupost i els successius plens tractant de temàtica especialment urbanística, omplien les discussions i els acords del Consistori d'ençà dels primers mesos de 1960. Vegem-ne alguns:

L'any 1958 havia tancat amb un superàvit d'1.100.000,- ptes. L'any 1959 ho havia fet amb un de 52.760,- pts. i es preveia que l'any 1960 no en tingués a causa de les obres a realitzar, i a més, el maig s'acordava aprovar un pressupost extraordinari d'1.812.906- ptes. i un altre el mes de juny de 2.010.000,- ptes. Anirien destinades a la construcció d'un nou grup escolar i a fer obres als carrers de Girona, Sant Jaume i Navarra.

I el tema gairebé de sempre: es preveïen construir habitatges i més habitatges. Font Llopart explicava que en el pla d'Urgències per a la província de Barcelona ja tenia assignada la construcció de 200 habitatges subvencionades al Polígon de Palou i més tard, el 1963, unes altres 500 al mateix polígon. Per tant, entre les sindicals, les de la Caixa i les del Polígon era obvi que el creixement granollerí seria notable. A banda d'això, el tema de termenejar el riu Congost i contribuir a la transformació de la ciutat a través del pla de Cooperació provincial de l'exercici de 1960-1961 omplien els interessos dels plens que semblaven lineals en quant a algunes qüestions, trencades momentàniament per la referència al pregoner d'aquell any de

---

<sup>415</sup> *Vallés*, núm. 952, gener de 1960. HMJM.

les Fires i Festes, el periodista Ignasi Agustí, o a la pròxima visita de Franco a Barcelona, o la presentació al bisbe de Barcelona del projecte de la capella del Santíssim que A. Montañà sufragava íntegrament a part d'altres aportacions com vidrieres i calefacció de l'església, en record de la seva muller. I perquè no, amb la satisfacció del Consistori per la victòria del B.M. Granollers a la lliga espanyola I es que es diria que molta part de la ciutat vibrava pels esdeveniments on els problemes polítics i socials eren inexistents. No es pot posar en dubte, però, que la tasca de transformació urbana estava decididament encarada. No es pot obviar tampoc, que les decisions eren preses d'acord les normes del Sistema i per una minoria dirigent que en paraules de Font Llopart ja vetllava pel que creia que era el Bé Comú dels ciutadans. <sup>(416)</sup>

La inauguració, el dia 23 de maig de 1960, del Palau Municipal d'Esports, era, però, la dada que omplia la major part de contingut de les notícies de finals de maig i inicis de juny. Durant les Fires i Festes de la ciutat, el marquès de Castell-Florite presidia l'acte d'inauguració d'una construcció que representava dins dels canvis morfològics de la ciutat, un colofó a una part important de la política urbanística i esportiva granollerina. J.A. Samaranch, representant a Catalunya de la delegació d'esports, manifestava el dia de la inauguració que Granollers era una ciutat amb un nombre important d'esportistes i que la pràctica i els èxits de l'handbol havien contribuït en la decisió de fer el Palau; elogiava la construcció dissenyada per l'arquitecte Barangé; contestava que estava al cas de la futura construcció d'unes pistes de tennis en el parc esportiu; d'una piscina... Els elogis per part de Samaranch a la premsa, per cobrir la notícia de la inauguració del Palau, eren reiterats. Tot anava sobre rodes i tot plegat donava peu a replicar als qui posaven en qüestió la bona marxa de la Fira i de la inauguració del Palau, que les seves crítiques no tenien pes:

*" La campaña derrotista fue iniciada semanas antes de celebrarse los actos programados, corriendo de boca en boca rumores y comentarios a los cuales más descabellados y contradictorios. Luego la realidad se cuidó de desmentirlos certeramente y de demostrar -cosa importantísima- que donde decían había divisiones y escisiones, imperaba la mas rigurosa unidad (...). No es de extrañar que esto ocurra. Fuerzas políticas diversas y, en ocasiones, encontradas y hostiles, coinciden a veces en un pensamiento común: les duele en el alma que un sistema de gobierno como el que actualmente goza la población -el pueblo-*

---

<sup>416</sup> Vallés, núms. 957, 958, 959, 966 i 969, febrer, març, abril, maig i juny de 1960.  
HMJM.

*sepa alcanzar y logre plenamente realizaciones que ellos ni siquiera habian soñado. Y de la misma manera que procuran silenciar la honda transformación positiva que está atravesando desde todos los órdenes Granollers, desean que no quede constància de que Granollers, por unos dias, sea centro y eje de la Provincia (...)" (417)*

L'esmentada inauguració representava en certa manera un toc final i un punt i seguit a una pila de coses. Era la consecució d'una obra emblemàtica per a una ciutat on damunt de l'esport hi pivotaven interessos de caire esportiu i també polítics. Era la victòria d'un sector de persones que entenia que amb el pavelló, es contribuïa a la distracció d'una gran massa a la que es volia que participés en actes banyats d'esdeveniments que la distraguessin de problemes laborals, cívics, culturals. Granollers, en aquest sentit, estava ben encarrilat. Però sens dubte, a banda de tot això, els practicants i els aimants de l'esport se sentien pletòrics de poder disposar d'unes instal·lacions que completaven les pistes inaugurades el 1957 i dissenyaven Granollers com una de les ciutats més emblemàtiques en el camp de la pràctica i de la competició esportiva. Un i altre aspecte es barrejaven-

A l'estiu, passada un xic l'eufòria propagandística de la inauguració del Pavelló d'Esports, els temes urbanístics de Granollers tenien un especial tractament a través de la visió de l'enginyer municipal, Josep M. Puchades. Es tocava més de peus a terra.

Puchades comentava, entre d'altres, els següents aspectes: Granollers tenia uns problemes molt accentuats en l'aspecte urbà a causa del seu excessiu allargament i la delimitació del centre antic per uns corredors, pel riu Congost i pel pas de la línia de França. El pla Martorell havia previst el planejament urbà de Granollers, pràcticament, fins a finals de segle, però l'amplada prevista d'algunes vies, pensava Puchades, que serien de difícil execució per la lesió de drets particulars. En canvi, no veia problemes en relació a noves construccions a fer a la ciutat i parlava del desviament de la carretera general per descongestionar l'entrada de la ciutat i la descongestió que també provocaria l'eixamplament de la carretera de l'Ametlla - la futura autovia- , assenyalant que quedaria prohibida la construcció d'habitatges al seu costat ja que era zona rural.

Puchades explicava que Granollers tenia problemes d'espais verds i que la llei de 1924 en preveia la seva construcció, però afirmava que aquesta llei mai s'havia complet suficientment. Defensava que, amb Barangé, l'arquitecte municipal, calia procedir a la seva

---

<sup>417</sup> Vallés, 969, 970 i 975, juny i juliol de 1960

aplicació, sabent que hi haurien problemes a causa de les indemnitzacions que s'haurien de fer als particulars que perdrien els seus terrenys en favor de zones verdes. En el capítols d'altres millores a fer, recordava que la plaça de l'església necessitava renovació i que també la necessitava la caserna i l'enllumenat públic. Explicava que l'abastament d'aigua, a través de l'arribada de la del Ter amb cabals que serien propietat de l'Ajuntament, representaries un gran benefici per a la ciutat i anunciava que s'estava construint un polígon industrial per a tota classe d'indústria, com a Lleida i Tarragona.

Era indubtable que Granollers s'havia transformat molt. També ho era que en les perspectives oficials, la ciutat encara no havia exercit tota la força del seu desplegament.<sup>(418)</sup>

I de l'urbanisme a la política més palpable. En efecte, d'ençà de la tardor, la política granollerina giraria, especialment, a l'entorn de les eleccions sindicals i de la reunió de la III assemblea local del Moviment. Mentre es preparava es recordaven els pros i contres d'una sèrie de temes: a l'actiu, la creació dels enllaços sindicals en l'estructura del Sindicat Vertical i la seva missió d'enllaç entre productors i empresa. En el passiu, que uns i altres descarregaven els seus problemes sobre ells, sense que aquests poguessin resoldre'ls. Tampoc, s'afirmava per l'òrgan falangista de la ciutat, que era missió seva :

*" (...) El enlace si cumple con su deber, se preocupa de llevar de una a otra parte el ambiente que se respira en los medios de la empresa y de los productores. Pueden insinuar los motivos de descontento que puedan existir; puede exponer los deseos de tal o cual mejora, o de tal o cual modificación; y puede amonestar a los tibios en el cumplimiento de su deber; puede y debe preocuparse de que se cumplan los preceptos laborales por una o otra parte; en fin, su cometido en el engranaje de la cadena es pacífico y conciliador./ Pero háganse cargo los productores de que los Enlaces no pueden actuar milagrosamente para resolver de prisa y corriendo, sus cuitas, que casi siempre, como es lógico, suelen referirse a mejoras en los salarios y reforma de las reglamentaciones. Los Enlaces unicamente pueden elevar informes a las Juntas Sociales y Económicas, que son los que tiene atribuciones para resolver tales extremos. Como los trámites de estos problemas suelen ser largos, los*

---

<sup>418</sup> Vallés, núm. 975, juliol de 1960. Entrevista a J.M. Puchades, signada per M. Bonet. Puchades portava quatre anys exercint d'enginyer municipal. Era enginyer cap de serveis de la diputació de Barcelona. Enginyer de la comissió d'urbanisme. Professor de l'Escola Superior Tècnica Superior d'Enginyers Industrials. L'entrevista era amb motiu de la publicació d'un llibret dedicat a Granollers, imprès per l'Editorial Montblanc, a la sèrie Atlas Urbanístic d'Espanya, núm 2.

*productores atosigan a sus representantes y terminan por caer en el escepticismo acusando a los enlaces de que no hacen nada. Esta actitud descorazona a los enlaces y estan deseando el fin de su mandanto para que otros recojan la carga. En cuanto a sus reclamaciones dentro del ámbito de la Empresa, tampoco el enlace puede hacer otra cosa que elevar a la superioridad las peticiones de los representados y transmitir a estos la contestación que obtengan"*

Certament, un paper de corretja, en tots els sentits, perfectament tibet i força aigualit. L'estructura sindical-corporativa del Règim, així ho volia.<sup>(419)</sup>

El Vallés estava com sempre al peu del canó. Les eleccions s'acostaven i l'òrgan falangista contestava a aquells que qüestionessin el Sistema. No perdia el seu alè per barrar el pas a tot allò que s'oposés al Règim :

*" (...) Por cierto que circulares "clandestinas" de los que aún no se han dado cuenta que desde que fueron expulsados del país por el supremo referendum de las armas, ha llovido mucho y de incautos quedan muy pocos, jalean y piden la participación de los obreros en estas Elecciones para "derrotar" -dicen- las candidaturas "franquistas".*

Eleccions sindicals i nova estructuració de la corporació municipal . Això darrer tenia lloc en base a un decret de l'alcaldia del mes d'octubre. Font Llopart, continuava seguint els principis de procedir a la remodelació de les tinences d'alcaldia abans de la remodelació obligada del consistori. La justificació del decret, de nou, per si calia recordar-ho, explicava que es basava en:

---

<sup>419</sup> Vallés, núms. 981 i 982, setembre de 1960. HMJM. Les instruccions per a l'elecció d'enllaços sindicals apareixien en el darrer número de la revista esmentada. S'indicava, entre diversos aspectes, que els centres de treball de 15 a 25 treballadors tindrien 1 enllaç. De 26 a 50, 2; de 51 a 100, 3; de 101 a 250, 4. Cal recordar que les eleccions sindicals s'havien celebrat els anys 1944, 1947, 1950, 1953 i 1956. A les eleccions de 1960, a la comarca, votaren 4.091 treballadors de 7 empreses i foren elegits 76 jurats i igual nombre de suplents. A Granollers hi hagueren eleccions a les empreses: Unitecsa (1227 votants) i Roca Umbert (718 votants). La resta foren a: Industrial Linera, S.A. de Parets i Lliçà d'Amunt (572 votants); Inacsa, de Sant Celoni (205 votants); Jorge Fabregas, S.A., de Mollet (515 votants); Itisa, de Mollet (362 votants) Teneria Moderna Franco Española, S.A (492 votants). Dades aparegudes al Vallés, núm 496, octubre de 1960 HMJM. Posteriorment es donaven les dades d'una cinquantena d'altres empreses de la ciutat. Vallés, núm 988, octubre de 1960.

*" (...) La pauta seguida siempre por esta alcaldía, de ir procediendo al relevo de los tenientes de Alcalde, componentes de dicha Comisión Municipal Permanente, en forma paulatina, y antes siempre, de que como consecuencia de unas elecciones municipales, abandonen la Corporación de la que forman parte; todo ello, con el objetivo repetido y reiterado, de asegurar la que se estima imprescindible continuidad político-administrativo municipal"*

Aquestes vegada serien renovats set dels dotze consellers. Els nous tinents d'alcalde sortints eren Estabanell i Hors. Els entrants eren: Pere Plana Martí, que en seria de Cultura, Assistència Social i Esports. D'Urbanisme i Obres: Joan Balcells Tapies. No hi havia modificació a les altres tinences: com a 1er tinent d'alcalde - i president de la comissió municipal de governació- continuava F. Llobet Arnan; el 2on seria F. Miralles. Sens dubte, el diputat provincial i home fidel al Règim, Llobet Arnan, mantenia un lloc de preponderància dins del Consistori i de suport ben clar a Font Llopart. Amb un i altre, el Consell Local del Moviment es podia sentir molt segur a la ciutat.

En la mateixa sessió en la que es procedia a la renovació de la comissió permanent, Font Llopart feia constar en acta el relleu d'Acedo Colunga per Matias Vega Guerra. En acta es feia constar l'afecte i gratitud per Acedo per les atencions que havia tingut envers Granollers. Referint-se a Matias Vega, com era lògic, es feia constar l'adhesió personal i la del Consistori. Frases breus. Calia veure si la sintonia amb el nou governador civil, seria tan bona com amb la de l'anterior, ara cessat. <sup>(420)</sup>

I gairebé coincidents amb les eleccions sindicals, tenia lloc la constitució del nou *Cabildo de la Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos*:Jaume Catafal Oller, substituïa a Francesc de Riba de Salas. L'estructura continuava igual. <sup>(421)</sup>

Tal vegada, la celebració de la III assemblea local del *Movimiento* és la que ens pot donar més notícies i dades sobre el transfons polític i social del moment.

En efecte: antecedents, aspectes sindicals, un informe polític de 1957 a 1960 i el tema de les eleccions, eren tractats extensivament. Les paraules pronunciades a l'assemblea formen part d'una de les peces claus per entendre el pensament d'algun dels integrants i més addictes al *Movimiento*.

---

<sup>420</sup> Sessió de 27 d'octubre de 1960. AHMG. *Vallés*, núm. 988, octubre de 1960

<sup>421</sup> *Vallés*, núm. 989, novembre de 1960.

Pere Viaplana com a secretari comarcal de FET i JONS feia un informe exhaustiu de les dues assemblees anteriors i afirmava:

*"(..) El resultado de la I Asamblea Local del Movimiento fué positivo y beneficioso en extremo, porque el formulario que todos entregasteis con las preguntas contestadas fueron, en general, fruto de una madurez y sensatez política que os honra, y dió nuevos bríos y energías para continuar adelante a los hombres que os representan./ El experimento que era esa I Asamblea Local, tenía como todas las cosas, sus puntos débiles y atacables. El principal de todos era el del atrevimiento y la osadía pidiendo tanta sinceridad en secreto y anonimato para tantos asuntos que se planteaban. De tal forma era así, que incluso se nos aconsejó que no se celebrara o que se cambiara el enfoque. Y otro dato importante: nadie más de la provincia siguió nuestros pasos de pioneros y se atrevió a tanto. Pero si tenía ese punto vulnerable, el resultado positivo que dió, hizo que el Mando local confiara desde entonces en vosotros, porque se sabía respaldado y porque conocía que vosotros confiabais en él. Y no era para menos: se hizo un estudio y disección de todas las opiniones y se confeccionó un plan de actuación política y administrativa, basado totalmente en sus resultados para irlo aplicando a medida que se fueran presentando las oportunidades./ En definitiva: las consecuencias de la I Asamblea que comentamos, fueron tan halagüeñas que, cuando en el mes de octubre del mismo 1957 nos enfrentamos con las Elecciones Municipales de cada tres años, no se titubeó un instante cuando se sugirió la idea de someter las mismas a la consideración de los afiliados y se procedió a la convocatoria de la II Asamblea.(..) Y de nuevo se os pidió vuestra opinión para que el Jefe Local -máximo y único responsable de todo ello- tuviera una orientación fidedigna y directa con vuestras indicaciones./ (...) Pero no quiero dejar de señalaros el gran fracaso de esos sempiternos aguafiestas que os habían asegurado que la Falange estaba acabada, que estaba exhausta, vieja y decrepita. La mayor y mejor demostración y arcano de energías, es esa relación nominal de camaradas que se os ha entregado al entrar. En ella no encontrareis ni un solo nombre viejo -o sea que haya desempeñado cargo alguno- ni en su mayoría son viejos de edad. Todo es nuevo y flamante; y esto significa que Granollers no solo no se hace viejo nuestro doctrinario político, sino que los hombres que lo sirven son los que no vivieron siquiera la época heroica y de lucha abierta que se sostuvo para implantarlo./ (..) Se nos ha dicho, también de una manera insidiosa, que esa forma de selección no es ortodoxa y que no se ajusta a los cánones de la*

*Ley Electoral. En primer lugar esto es falso, porque después de la selección, nosotros adoptamos su resultado a la mencionada Ley con toda su marcha burocrática. Pero es que además, nos asisten otros argumentos más prácticos. No creemos, vigorosa y energicamente, en la democracia inorgánica del sufragio universal, ni de que la mitad más uno tenga indefectiblemente razón. (...) Creemos, si, en las minorías seleccionadas para que sus empresas reviertan directa o inmediatamente al bien común./ Y cuales son las minorías seleccionadas de Granollers?... ¿los indiferentes y cobardes?...¿ los enemigos de siempre?... ¿ los que con afán intelectualoide de singularizarse, se desvian y llegan a conclusiones absurdas y suicidas?... No. Negamos a todos estos el derecho a opinar respecto a problemas de caracter vital y transcendente.(...)”*

Més tècnic era l'informe sobre la situació econòmica presentat pel delegat comarcal de Sindicats, J.A. Cabrera. En principi es referí a la nova estructuració econòmica espanyola, basada en la Pla d'Estabilització. Afirmà que no s'havia passat encara del Pla a la reactivació esperada, en part perquè les mesures acordades estaven mancades, en alguns casos, de profunditat. Afirmava Cabrera, que la reacció favorable arribaria com a màxim en els mesos de febrer o març següents. Feia una repàs al tema del comerç exterior però s'endinsava en les inversions de capitals estrangers, necessaris per produir la reactivació i, que encara no havien arribat, per bé que les previsions sobre aquests qüestió, afirmava, eren optimistes.

Tal volta, la situació comarcal i la de Granollers serien les més importants a destacar de l'informe. Cabrera informà de la contracció que hi havia hagut com a conseqüència de l'anunci i posada en funcionament del Pla. A Granollers i a la resta de la comarca, la construcció havia pogut seguir un ritme de treball força normal. Igualment havia succeït amb el sector del metall. A Granollers havia afectat només a una empresa. Tanmateix, la crisi més forta la venia patint el tèxtil. Una fàbrica a Cardedeu i un parell a Caldes de Montbui eren les afectades i en conjunt, eren un total de 200 treballadors els que havien anat a l'atur. Altres casos s'havien solucionat amb la reducció de la jornada laboral o dels dies de treball. La crisi dels habitatges no s'amagava que existís, però en general, Cabrera ressaltava, dintre de la problemàtica existent, el bon equilibri econòmic que es mantenia a la comarca. El tema dels Convenis Col·lectius també el tractà, i després de fer-ne una breu història es congratulà de l'aplicació de l'interprovincial de la indústria tèxtil que s'aplicava a la fàbrica Roca Umbert, a Granollers, i que s'aplicaria aviat a la *Industrial Linera* de Parets. Sobre les eleccions feia un

repàs a les hagudes arreu de la comarca: De jurats d'empresa; d'enllaços sindicals; de vocals de les juntes econòmiques i socials dels respectius sindicats. Quedaven per fer les dels presidents de les juntes socials i econòmiques i després les del president de cada sindicat.

En raó assenyalava Cabrera que s'estava vivint en plena febre electoral. Tot es feia amb normalitat. Segur també, que tot estava perfectament controlat.

I l'informe més enlairat arribava finalment. Font Llopart li tocava parlar. No va defraudar a la militància.

Per a l'alcalde de Granollers, els principis dels assembleistes havien d'estar basats en les idees de la religió, pàtria i justícia social. Una Espanya unida i catòlica i amb una aproximació el més àmplia possible de les classe socials: aquest era un dels objectius a assolir. Les crítiques en l'informe de Font Llopart anaven contra els desviacionismes de dins de la Falange i contra el sufragi universal. A més, era ben contundents:

*" (...) a mi, como jefe y alcalde (...), me es grato consignar, que con mandos políticos como los de Granollers, con jefes de grupo como los que tenemos con afiliados como los nuestros y con la masa de simpatizantes que cada vez es mayor, se puede ir a todas partes, iremos a todas partes y nadie alcanzará aquí un hito político, que nosotros no queramos (...) "*

Així de clar. No n'hi havia dubte dels propòsits de l'alcalde i del grup més aferrat a les directrius de Falange. I de la pràctica emprada a la ciutat.

L'informe, però, girava també a l'entorn d'altres aspectes, entre ells el del règim especial de Carta de la ciutat comtal. Es traslluïa una crítica a la gestió de l'alcalde barceloní per la defensa de l'esmentada Carta, confluint que la seva aplicació portaria que determinats moviments polítics, més o menys encoberts, sortissin a la llum pública. Ho justificava per la certa fossilització de l'Ajuntament barceloní, mancat de renovació des de feia sis anys i contraposava els canvis i àgils renovacions fetes a la província, i en concret -deia Font Llopart- els fets a Granollers. També es referia al canvi del governador civil. Felipe Acedo Colunga, que gairebé havia estat deu anys en el càrrec, l'havia deixat -afirmava Font Llopart-, per voluntat pròpia. Ni Franco ni el govern, canviarien mai cap governador, ni prendrien mai cap determinada posició política, per plaure a certs moviments de l'oposició. Així ho creia i ho afirmava rodonament Font Llopart, parlant d'Acedo Colunga, a qui es referia amb veritable i extraordinari afecte.

De Matias Vega Guerra, el nou governador civil, també en feia gran elogis, però més laconics: persona de gran categoria intel·lectual, degà del col·legi d'advocats de Canàries, president del Cabildo insular, defensor de la Falange abans ja de la Croada, home d'amplis coneixements econòmics i de continuades activitats en bancs i societats. Després del seu primer contacte, el definia com un polític de tacte, de comprensió, cordial, afectuós i lliurat ja de ple a les seves tasques de governador.

Tanmateix, l'informe guanyava en contingut quan Font Llopart tractava dels moviments provocats per determinats sectors polítics liberals i catalanistes. L'exemple s'havia manifestat en l'intent d'infiltrar-se en sectors religiosos i els resultat que això havia provocat en el Palau de la Música, amb la detenció de persones que passaren a disposició militar i que foren condemnades. Font Llopart, explicava també, que com a resultat de tot això, hi havia hagut una campanya en contra del bisbe de Barcelona, Gregorio Modrego Casaus, fet que l'indignava perquè entenia l'alcalde granollerí que calia no barrejar la política amb la religió.

I més encara: Font Llopart es referia a que els esmentats moviments de dissidència, enarboraven dues banderes. Una la de la llibertat i l'altra la el catalanisme. Sobre la llibertat era contundent :

*" (...) ¿ Es que no tenemos libertad ? Si la tenemos, pero la que no tenemos y que y se busca y se propugna, es la libertad política. Y añado. No la queremos, ni la deseamos, ni la otorgaremos, si Dios no nos hace perder la razón Porque, me pregunto: ¿ Es que conviene la libertad política, para que salga enseguida toda la lacra de los partidos políticos con sus luchas, con sus banderías, con sus fatales consecuencias ? Estoy seguro que no nos interesa.(...) "*

En relació al catalanisme afirmava coses, després de fer un repàs a totes les obres que es feien a Catalunya, no menys contundents :

*" ¿ Es que todos estos mandos catalanes del Movimiento y el Régimen no son cien por cien, mil veces mejores hijos de Cataluña que solo los que se preocupan de hacer poesias catalanas mas o menos románticas o de querer cantar a toda costa el " Cant de la Serryera"?. Francamente os digo que a mi como a todos los Mandos catalanes, nos gustan mucho nuestras canciones, incluso el " Cant de la Serryera", nos gusta mucho bailar*

*sardanas o que las baile quien quiera, pero que principalmente nos gusta mas que estas cosas románticas, folklóricas o sentimentales, trabajar para Cataluña y para Barcelona y para Granollers en nuestro caso....(...) como dije ya en otra ocasión, no nos queda francamente demasiado tiempo para hacer poesia ni para ponernos sentimentales con canciones por muy queridas que sean (...) ¿ Es que serviríamos mejor a Cataluña si nos pasáramos el día interpretando el "Cant de la Senyera" o "L' Emigrant" (...)".*

Sobre la política espanyola, repassava els beneficis del Pla d'Estabilització que tot i reconèixer que representava una sèrie de sacrificis per alguns empresaris i treballadors, el camí , n'estava segur Font Llopart i ho afirmava, havia de menar cap a cotes de progrés. De l'Opus Dei, també en parlava. Es declarava no formar-ne part, però que admirava la seva espiritualitat, l'organització i l'hostilitat al comunisme i a totes les doctrines marxistes. Tractava elogiosament l'Obra. I llargament la seva tasca, sobre la que semblava li costava tancar tanta admiració:

*" (...) Muchas cosas más podría decirlos, pero añado ahora una sola. El "Opus Dei" -vuelvo a repetir no es una organización política sino religiosa- que habia tenido a sus hombres apartados de la política, actualmente, dando una prueba evidente de su inequívoco patriotismo, ha permitido y dado su aquiescencia para que los componentes de su organización puedan, si así lo estiman, servir a España y concretamente al Régimen y al Movimiento. Así, desde hace unos años, hombres del "Opus Dei" figuran en la política española nacional y trabajan con el Régimen actual, dentro del Movimiento. Ello, como os digo, creo que, políticamente, es de extraordinaria importancia porque el "Opus Dei" cuenta con hombres, con personalidades magníficas, extraordinarias, que si se van incorporando a nuestro Movimiento Político ( sin arrastrar ni comprometer con ello en modo alguno, a su organización religiosa), van a a segurar al Règimen eficaçia y una continuidad extraordinarias y porque estoy seguro que la amplitud y extraordinario alcance del movimiento religioso "Opus Dei" ahogará y estelirizará otros movimientos bastante desdichados y estrechos de miras que por desgracia proliferan en nuestro país (y tal vez mayormente en Cataluña y el País Vasco) que aparte caracterizarse por cierto desdén hacia la Jerarquia Religiosa Española y por su oposición a determinadas normas religiosas (que ojalá no les lleve a atisbos de "cisma") se presentan manifiestamente hostiles a la politica de*

*nuestro Régimen y nuestro Movimiento. Es este un aspecto trascendental de estos últimos años, que no cabe, ni es honrado, ocultarlo ni silenciarlo. Lo precedente es informar a la Asamblea y contratarnos de que una fuerza religiosa española, en vez de quedarse en el campo fácil de la crítica, que destruye, divide y perjudica, da un paso adelante y autoriza a sus hombres para pasar a puestos de servicios, y de sacrificio , por el bien de España, del Régimen y del Movimiento./ Otro aspecto de la actualidad es la interrogación de si la liberación económica conducirá a la liberación política(...) Rotundamente no (...) / (...) el Caudillo no dejará de modo alguno que se incline el juego del liberalismo político en España./ (...) los exiliados (...) no cejan en sus intentos de volver a España, y con ello ya se que no digo nada nuevo. Parece que después de 20 años, se les acaba el dinero y quieren venir a por más. Pero no quiero seguir en esta línea en la que porían tildarme de "demagogo". Pero si es necesario que sepáis una cosa: que los rojos exiliados no están hoy solos. Con ell eosstán agrupados determinados monárquicos, gentes liberales, grupos democráticos de la antigua Ceda, e incluso algunos falangistas disidentes, con tristeza lo decimos. Pues bien, esta gente tan heterogénea está unida para combatir al Caudillo, al Régimen y al Movimiento. Ello no deja de ser, de constituir, una seria preocupación.(...) A mi me da un poco la impresión de aquella triste unión de fuerzas que nos trajo la República en 1931, fuerzas en las que veíamos queridas personas, bien afines políticamente y muy respetadas por nosotros, que luego pagaron su equivocación con la vida, hasta los mayores extremistas, comunistas y anarquistas de la localidad. Tengo la seguridad, sin embargo, de que actualmente sabremos impedir que nos traigan otra república. pero para ello es necesario que no nos dividamos. (...). "*

El cronista del Vallés que reproduïa el desenvolupament i els informes de la III assemblea encara filava més prim reproduint el pensament de l'alcalde granollerí, ja que encara esmerçava frases a l'entorn dels conceptes que Font Llopart tenia sobre la llibertat i la democràcia, les quals definia l'alcalde com ideals poc clars i practicables i pels quals la joventut no podia lluitar, ni morir i que calia arraconar per arcaics. Calia -afirmava Font- dir amb valentia que ja no servien. Calia que s'estructuressin les noves bases d'un Estat occidental, justes, honrades, d'esperit cristià i apartades del liberalisme i de la democràcia, d'origen ateu i masó.

Les declaracions continuaven sent fortes. I sens dubte, en la línia del més pur estil falangista d'acceptació del Règim. L' oratòria de Font Llopart no cedia en ritme ni en declaracions de principis. L'informe en la seva part final es limitava a justificar el sistema electoral posat en pràctica per a les eleccions pels respectius terços, que es feien en base a un sistema de selecció. En acabar l'informe, es procedia a l'esmentada selecció per a la candidatura del terç a regidors. Tot havia anat rodó. I tot, de nou confirmava que, a tenor dels discursos, Granollers continuava disposant d'un magnífic equip falangista i de gent del Moviment, per frenar qualsevulla manifestació de dissidència contra un Sistema fort, brutal de vegades i desconfiat sempre. Tot això, l'alcalde de Granollers ho havia repetit a bastament. No era qüestió de jugar-hi. Ni a la ciutat ni enlloc. L'any 1960 n'havia estat un exemple ben colpidor.<sup>(422)</sup>

I com tantes i tantes vegades, apareixia de nou l'ensamblatge polític i religiós. Si en el mes de novembre s'havia fet l'assemblea local del Moviment, en el mes de desembre, en el dia de sant Esteve, es ventilava als quatre vents la inauguració de la nova casa rectoral mentre es feia constar en acta el deute saldat per la ciutat des del període de dominació roja, en el qual havia estat destruïda. Però també era col·locada la primera pedra del nou edifici del Centre Catòlic parroquial, i altres inauguracions i més reformes tenien lloc a finals de 1960 i a inicis de 1961: es posaven en funcionament noves dependències i nous despatxos a l'Ajuntament; quedaven inaugurats nous trams de carrers al de Girona, Navarra i Sant Jaume i s'inaugurava el dia de la commemoració de l'entrada de les tropes de Franco a la ciutat, el grup escolar Ntra. Sra. de Fàtima. Hi havia com una febre d'inauguracions en dates assenyalades i una remarcada i insistent propaganda al seu entorn. Era lògic i sense possibilitats de contestacions per part d'aquells que volguessin qüestionar una o algunes de les decisions acordades.

Però més encara: l'Ajuntament continuava preocupant-se per les obres de reconstrucció de l'Església de sant Esteve i aprovava destinar, el gener de 1961, 100.000 , - pts. per a la construcció de la de Fàtima mentre cedia a la societat Coral Amics de La Unió, de tantes arrels a la ciutat, el pis que l'Ajuntament tenia arrendat a la Porxada -de José Antonio segons nomenclatura oficial- i que ocupava el Patronat de Fires i Festes. Tot continuava ben lligat.

---

<sup>422</sup> Vallés, núm. 990, novembre de 1960. HMJM.

Per acabar d'arrodonir i de demostrar els avenços dins d'un Sistema que caminava amb seguretat, la commemoració del número 1.000 de la revista *Vallés* serviria per fer una llarg repàs a alguns dels canvis més destacats haguts a la ciutat d'ençà de 1939. Com ja era norma, *Vallés* no perdia ni un mínim la seva intensitat en la defensa d'uns principis pousats en els inicis d'una postguerra tan i tan llargament perllongada.<sup>(423)</sup>

#### **8. El nou Ajuntament de 1961. Radiografia de la misèria d'una part de la ciutat. Pressupostos i inversions. Els habitatges sindicals: el grup *Victòria*.**

El mes de febrer, tenia lloc l'acte de constitució del nou Ajuntament. El decret de l'alcaldia nomenava a F. Llobet Arnan, com a primer tinent d'alcalde; a F. Miralles Bassa com a segon i a J. Balcells Tapies com a tercer. Els sortints eren: C. Hors; F. Estabanell; M. Ustrell; J.A.Cabrera; J. Ribas; J. Canal i R. Sobrevia. Els nous consellers que prenen possessió eren: Miquel Arenas Riera; Jaume Catafal Oller; Jordi Gimeno Luís; Vicenç Piqué Estruch; Gabriel Montagud Galán; Jordi Camp Puigdomènech i Pau Puig Pagès.<sup>(424)</sup>

Fet el canvi que no era res més que continuïtat, la tònica política del repartiment d'elogis entre els càrrecs de l'administració franquista tenia publicitat en la imposició de la medalla de la ciutat al mèrit esportiu a Elola Olaso i a Samaranch. En efecte: a mitjan mes de febrer, Elola Olaso, delegat espanyol d'Educació Física i Esports, i Samaranch, representant a Catalunya d'aquest servei, rebien a l'Ajuntament de la Granollers la medalla esmentada. La sessió presidida pel governador civil de Barcelona, Matias Vega Guerra i la presència de diverses autoritats, periodistes, i àdhuc de la televisió espanyola, representà un acte d'enorme propaganda pels homenatjats, però també, indubtablement, en representà per al consistori granollerí.

---

<sup>423</sup> Sessió de 29 de desembre de 1960. En aquesta sessió es feia l'acomiadament del secretari de l'Ajuntament, Miquel Roure Llorens, que havia estat en el càrrec des del 7 d'agost de 1931. Sessió de 21 de març de 1961. Es feia constar en acta que el pagament dels diners destinats a l'Església de Fàtima es faria en deu anualitats. AHMG. *Vallés*, núms. 995 i 1.000, gener i febrer de 1961. HMJM.

<sup>424</sup> Sessió de 5 de febrer de 1961. AHMG. *Vallés*, núm. 1.001, febrer de 1961. HMJM. En la sessió extraordinària de 19 de març, Llobet Arnan seria elegit compromissari per a l'elecció de procuradors a Corts representants dels municipis de la província, exclosa Barcelona. AHMG.

Elola i Samaranch havien estat els artífexs que el Pavelló municipal d'esports s'hagués fet realitat a la ciutat però calia recordar que juntament amb Alacant i Saragossa, Granollers -en competència amb altres ciutats- havia pogut disposar de les ajudes que des de 1957 s'havien previst per a la construcció de poliesportius, ressaltant, una i altra vegada que ho havia assolit per la seva important trajectòria esportiva. Tot anava amarat en un bany d'elogis: Elola i Samaranch se sentien agraïts. Font Llopart també feia elogis del Governador civil:

*" (...) Nuestro Gobernador Civil ha querido presidir este acto aceptando la invitación que se le hizo. Y yo mentiría si no dijera que todo Granollers se encuentra en verdad agradecido y satisfecho ante esta presencia de nuestro Gobernador Civil. Nos enorgullece y satisface este su desplazamiento porque así nos cabe la posibilidad de hacerle un público ofrecimiento, con entero afecto, el de todo nuestro espíritu de servicio, el de todas nuestras inquietudes, encaminadas a laborar, a sus órdenes, por el bien y engrandecimiento de esta provincia, a la cual todos queremos, por catalana y por española" (425)*

Matias Vega no digué res a l'acte. Tot semblava anar perfecte. Tot, però, no hi devia anar, quan un contenciós entre el governador civil i Font Llopart, s'estava incubant. No era públic, però la brega soterrada hi era.

A part d'això, Claudi Colomer Marquès tornava a ser notícia a les planes del *Vallés*. Aquesta vegada -la darrera que havia estat notícia destacada ho havia estat per l'afer amb l'alcalde Camp Puntas- era, tanmateix, amb motiu d'un homenatge que rebia a l'Hotel Ritz de Barcelona a causa de la seva designació com a governador civil i cap del Moviment de la província d'Àlaba. L'acte, presidit per Matias Vega, comptà amb una representació granollerina encapçalada per Font Llopart.

Poc després, l'homenatge a Claudi Colomer tenia lloc a Granollers. D'entre el glossari d'elogis que es feien a Colomer destacaven els de la seva formació política, social, cultural i religiosa, i la tasca feta, des dels anys cinquanta, com a procurador a Corts i diputat provincial. També es parlà de la seva futura activitat entrats els anys seixanta, que vindria marcada per la nota etapa com a governador civil. Colomer feia, de nou, professió de fe d'una sèrie de principis:

---

<sup>425</sup> *Vallés*, núm. 1.003, febrer de 1961.HMJM

" (...) Reiteró su profunda e inquebrantable vinculación a la doctrina e ideario del Movimiento, y a la revolución que el mismo implicaba, revolución ésta, que el orador manifestó había compartido siempre, y que en nada estaba reñida ni contrapuesta al tradicionalismo que profesaba con fervor, que anhelaba fuese parecido al de los antiguos carlistas granollerenses, Caidos por Dios y por la Patria, cuya memoria emocionadamente evocó."

En veritat, els elogis, el comunicat d'agraïment de Claudi Colomer ja fet des d'Àlaba, no amaga -semblava- una perceptible fredor informativa des de les pàgines del *Vallés*. L'existència d'un cert distanciament ideològic que s'arrossegava des de feia anys entre Colomer i alguns membres de la Falange granollerina, podria fer entendre el per què d'aquesta explicació. <sup>(426)</sup>

Notes més engrescades, en canvi, es trobaven en relació a la constitució a la comarca, de la *Hermandad de la División Azul*. El *Vallés*, comentava el fet amb un escrit ben eloqüent:

" (...) nosotros en Rusia morimos un poco y aquí entre los aprovechados y los que se despistan, nos van matando poco a poco. Aunque tenemos un consuelo, La Falange del Vallés, así lo acordamos unánimamente, es digna de llevar nuestra antorcha. Bien nos lo decía el Sr. Duran Serra, en nuestra visita a nuestra maravillosa Escuela de Trabajo, ya casi acabada.(...) y a los diez y ocho años, nos encontramos de nuevo y con nuevos bríos queremos aportar algo, tenemos derecho a decir las cosas por su nombre y a los cobardes, cobardes; a los traidores, traidores, y que nuestro enemigo es el comunismo y el capitalismo (...)" <sup>(427)</sup>

Clar, però, que això no desentonava gaire del contingut de primera pàgina -a manera d'editorial- d'un *Vallés* de mitjan de juliol. Emmarcat entre les banderes de la Falange, del Requetè i la bandera espanyola, el setmanari afirmava a manera de manifest:

" Granollers con la Falange del Vallés./ Ante el 18 de julio manifiesta su inquietud que nos incita a apresurar la revolución./ La Falange vallesana, forjada en la lucha, en la obscuridad de las madrigueras, no ha olvidado la administración de las ciudades, los

---

<sup>426</sup> *Vallés*, núm. 1.006, 1.017 i 1.018, de març i juny de 1961. HMJM.

<sup>427</sup> *Vallés*, núm. 1.018, juny. Article signat per Jaume Viñallonga. HMJM.

*pueblos y las aldeas./ La Falange se ha preocupado en hacer realidad sus ideales, hacerlos materia que perdura, en beneficio de un Vallés mejor./ Pero los ideales perviven sobre lo accidental y lo hecho solamente es el principio de lo que aspiramos, si a nuestras fuerzas se suman las de estas generaciones a las que todo se lo hemos dado hecho según creen, pero que tienen reservada una tarea inmensa e ingrata si su deseo es relevarnos. Pero si así no fuera, nos sentimos jóvenes, los falangistas del Vallés para hacer la revolución./ Nuestra revolución se fundamenta en la unidad en lo religioso, como norma de vida en lo nacional, como unidad de destino con misión en lo social, con un mejor equilibrio en la posesión y el uso de los bienes culturales, espirituales, e incluso materiales." (A<sup>28</sup>)*

Els falangistes granollerins no baixaven la guàrdia i es diria que amb la data del 18 de juliol fins i tot renovaven els seus ànims. En una ciutat en la que des dels àmbits oficials semblava que gairebé tot rutllava perfectament, moltes coses, però, encara quedaven pendents. A part, clar, de l'acompliment definitiu de la pregonada revolució nacionalsindicalista de la qual no s'oblidaven de reivindicar. En efecte, entretant es lliuraven medalles de plata de la ciutat a set exconsellers pels mèrits contrets al servei de la ciutat, es feia repàs de les coses encara no resoltes: calia consolidar els projectes de construccions d'infraestructures i d'escoles i solucionar l'oferta de terrenys per a la construcció d'una piscina coberta en el parc esportiu municipal. També es feia memòria que hi havia molts carrers intransitables. Era evident que la ciutat creixia però amb molts problemes per resoldre. Tot, però, semblava anar per bon camí. Els habitatges sindicals, a punt de ser lliurats, servien per -oficialment- demostrar-ho..

En efecte: una entrevista amb el delegat comarcal de sindicats, J. A. Cabrera, ens apropiava a alguns aspectes socials de Granollers de 1961. Vegem-ne part del seu contingut:

Cabrera explicava que l'habitatge sindical permetia que al cap de 50 anys, després de pagar una amortització que no era superior al lloguer mensual d'algun altre departament, quedés en propietat de l'ocupant. Deia també que li sorprenia l'allau de peticions que s'havien fet per poder disposar-ne d'un. En total se n'havien cursat prop de 600, xifra que superava els càlculs inicialment previstos. Explicava que la construcció dels 350 habitatges projectats ja estaven a la recta final,, però que li estranyava que hi hagués una seixantena de peticions per a habitatges de 3a categoria, fetes per sol·licitants que disposaven d'ingressos superiors a

---

<sup>428</sup> Vallés, juliol de 1961.HMJM.

6.000 pts. mensuals. Aquests, comentava Cabrera en un to d'una certa crítica, no entenia que volguessin acollir-se als beneficis d'habitatges de renda limitada de l'esmenta categoria.

També explicava que tot estava pràcticament a punt perquè fossin cedits i que les demores que havien impedit fer-ho abans, havien estat causades perquè les clàusules obligatòries de ser treballador sindicat, tenir necessitat real d'habitatge i d'estar empadronat abans de juliol de 1959, eren revisades de manera exhaustiva i es descobria massa sovint que hi havia moltes demandes per canviar d'habitable, basades en raons de comoditat més que de necessitat.

Cabrera explicava que molts peticionaris eren veïns de poblacions del costat que treballaven en empreses de Granollers, però que quedaven exclosos de l'adquisició per no estar empadronats a la ciutat. Justificava que això motivava endegar encara més els tràmits per adquirir els terrenys necessaris per construir de més habitatges a Palou.

També comentava que inicialment hi havien hagut problemes amb l'empresa constructora, però que després havia complert amb les seves condicions i que no era cert que el pressupost de construcció tan baix hagués influït en la solidesa i bones condicions dels habitatges. La data del seu lliurament estava gairebé al punt d'anunciar-se.

Era evident que, tècnicament, l'adjudicació dels pisos sindicals, amb un preu assequible per la forma de pagament i d'adquisició de la propietat, estava ben estructurat. També ho era que diverses peticions volien emparar-se en el preu més baix d'adquisició de l'habitatge, tot i els ingressos personals o familiars del peticionari. A banda de tot plegat, també era clar que amb el creixement poblacional de Granollers i les condicions d'algunes de els habitatges existents, semblava que aquests nous 350 habitatges podien pal·liar part de les mancances existents des de feia anys i en procés de convertir aquesta situació en un parany de difícil solució. I és que negar que el problema no es resolia, ningú no ho podia fer. I encara menys després de les dades que apareixerien públicament al cap de poques setmanes..<sup>(429)</sup>

I mentre s'esperaven les cases, Granollers acollia l'arribada del Rv. Miquel Badosa com a capellà regent de la parròquia de sant Esteve i degà arxipreste del Vallès i es cantaven les excel·lències de la tasca escolar feta a la ciutat.

---

<sup>429</sup> Vallès, núm. 1.025 i 1.030, agost i setembre de 1961.HMJM.

Es donaven xifres de l'alumnat en obrir-se el curs 1961-1962: Pere Plana Martí, tinent d'alcalde, delegat de Cultura, Assistència social i Esports, declarava: que eren pocs els nens que no assistien a classe. Que hi havia 4 parvularis; 2 unitaris mixtes; una unitària per a nenes; 2 graduades mixtes; l'escola de treball; institut d'ensenyament mitjà i escola de música. El cens aproximat era de 2.000 alumnes. També comentava que hi havia un cert refús a portar els nens a l'escola pública. Que l'ensenyament era gratuït a les escoles primàries dependents de l'Ajuntament i que no ho era a l'Escola de Música, però que l'Ajuntament donava beques. En relació a que alguns mestres cobraven una prima a part del sou, no ho negava, però explicava que això era legal ja que els tenien a escola una hora més. S'havien rebut 30 peticions per fer estudis superiors i l'Ajuntament estudiava la forma d'atendre-les. El panorama semblava força optimista.<sup>(430)</sup>

Però com abans s'indicava, el problema dels habitatges continuava sent punyent i predominava sobre qualsevol altra. I és que el titular de la notícia era força aclaparador: 56 famílies vivien en cases sense condicions d'habitabilitat. El contingut de l'informe era dur. Era semblant a una radiografia de la misèria d'una part de la ciutat:

*" (...) Barracas existen en la ciudad hoy, conocidas, concretamos algunas que estan situadas en J. Umbert, 88; Tarragona, 21; Minetas, 49, donde viven tres familias; Federico Soler, s/n; sin contar otras que podrian calificarse así, por ejemplo, en diseminado de camino Can Grau, barracas junto al Hospital y cementerio, etc.../ Pero lo que más preocupa es la promiscuidad en ciertas viviendas habilitadas en porches. Lo encontramos en Capitán Cortés; en Cuartel de Simancas; en Ausias March, 7; en c/ Corró, 22; en pasaje del Triunfo; en el Pasaje 28 de enero; en c/Anibal, 70; en Geronu, 57; en Pinós, 27; en c/ San Jaime, 6, y en diversos y numerosos sótanos sólo habitables para gallineros, corrales o simplemente para almacenaje, por falta de ventilación o espacio. / Ya hemos hablado del barraquismo. Se da ya poco, pero en algunos casos tres, concretamente, es infrahumano el que vivan en chozas que ni se habilitarian para animales, y nos referimos en dos casos en la barriada Hospital y en uno muy concreto que se da en Palou. Otras barracas son en cambio correctas, aunque nosotros apreciamos deben desaparecer./ Le sigue el acumulamiento de familias (...) por algunos simples porches, se pagan alquileres importantes, lo cual quiere decir ni más ni menos que lo que faltan son viviendas ya que el poder adquisitivo de estas familias les*

---

<sup>430</sup> Vallés, núm 1.033, octubre de 1961.HMJM.

*permitiría poseerlas, y en concreto, pues, alquilarlas./ (...) En fin, que Granollers, gracias a Dios, a las autoridades y a la inquietud de sus Sindicatos van a resolver graves problemas de vivienda. Procuremos que ralmente se resuelvan en el porvenir."* <sup>(431)</sup>

I per acabar de completar-ho, la reunió del Ple de l'Ajuntament del 30 de novembre també mostrava algunes de les vivències a l'entorn d'aquest problema en el Granollers de les darreries de 1961.

Font Llopart comentava la situació viscuda en del sorteig de les cases sindicals: en base a les peticions fetes i les pisos lliurats, 400 peticionaris havien quedat sense adjudicació. Malgrat això, les consideracions fetes per l'alcalde giraven a l'entorn de que al llarg de 4 anys s'havien construït unes 500 habitatges i que tot i que no n'eren prou, una desena part de la població d'aquells moments de la ciutat s'havia acollit a les noves construccions. Pensava per tant, que el Consistori havia complert amb honradesa. Esperava, a més, que el dictamen final del Ministeri sobre l'expropiació dels terrenys de Palou -hi havien hagut recursos dels afectats- seria favorable a l'Ajuntament i manifestava que hi havia sis milions de pessetes a disposició dels propietaris dels terrenys. Opinava que la resolució que tindria lloc en l'espai de dos a cinc anys donaria possibilitat a l'edificació dels 1.000 nous habitatges.

Problema en part resolt. Problema d'habitatge encara pendent. I si els números no fallen, dels 350 habitatges programats al grup *Victòria*, només se n'havien construït finalment 200. Tal vegada, la disminució del nombre d'habitatges hagués estat deguda, en part, a la disminució de l'alçada d'alguna de les construccions previstes. En efecte: ja havien hagut alguns problemes per mantenir una torre de 13 pisos projectada inicialment i limitada després a només 5 per ordre ministerial. El tema ja havia estat tractat en el darrer Ple de 1960 quan Font Llopart celebrava la donada per segura revocació de l'ordre del Ministeri de la Vivenda, expressant que amb el manteniment de la torre:

*" (...) aparte ganar el grupo en condiciones urbanísticas y estéticas, se conseguirá que el número de viviendas, pase de 302 a 350. Y que todo ello no puede ser comentado más que con total satisfacción y agradecimiento hacia la Dirección General de la Vivienda y la Obra Sindical del Hogar."*

---

<sup>431</sup> Vallés, núm. 1.033, octubre de 1961.

Font Llopart donava per segur la revocació de la prohibició. Esperar que una gestió de la direcció general al·ludida fes tirar enrera la disposició ministerial, era esperar molt. Font Llopart devia confiar també molt en la seva força o prestigi o contactes. O el que fos, perquè oficialment el tema és -fins hores d'ara- impossible d'esbrinar del perquè la seva última solució: ni revocació de l'acord, ni 350, ni 302 pisos. Força menys al final.<sup>(432)</sup>

I davant d'això, el Consistori encara s'oblidava menys dels terrenys que podien eixugar l'increment demogràfic i també industrial previst. El polígon programat a Palou era com una fita. Les terres palouenques s'havien de convertir, d'aquesta manera, en un microcosmos urbà que si per una banda faria desaparèixer molta part dels terrenys de la pagesia, contribuiria per altra a un canvi encara més profund de la fisonomia urbana. I en això hi havia molts interessos en joc.

A l'espera de Palou, a les darreries de 1961 per fi, serien lliurats els habitatges del grup *Victòria*. Com assenyalàvem, n'eren 200. El 29 de desembre i en un acte en el que no hi faltà la benedicció de rigor, els pisos eren inaugurats amb la parafernàlia del moment. A banda dels beneficis que representaven els pisos, l'Ajuntament de Granollers no volia perdre la rendibilitat d'un bon moment propagandístic.<sup>(433)</sup>

A finals d'any, Granollers tindria una població de fet que s'acostava als 21.000 habitants, al cap d'un any ho faria als 22.000. Poc tenia a veure amb els 14.000, aproximadament, de 1940 o als més de 15.000 de 1950. Per damunt de tot, la ciutat acusava la transformació que vivia a ritme accelerat. Era per això que calia encarrilar els canvis a través d'un nou sistema de finançament i el perquè s'aprovava un pressupost per a 1962 superior a 13 milions de pessetes. L'augment, en relació a l'anterior, era de prop d'uns 3 milions de pessetes.

Aquest increment que s'acostava a un 26 % , havia d'incidir en les butxaques -per dir-ho d'una manera gràfica- dels granollerins, en un 10 %, però es comptava, a més, amb que hi hauria una nova recaptació fixada en 620.000 ptes. gràcies a la transformació estatal del tribut de Contribució Industrial que revertiria a les arques municipals. Es comptava, també, amb que s'havien de pagar consums en tots els municipis on una indústria hi estigués radicada, i d'això se'n beneficiarien els municipis, i en aquest cas, de manera ben concreta, Granollers.

---

<sup>432</sup> Sessió del 29 de desembre de 1960. AHMG.

<sup>433</sup> Sessió del 29 de desembre de 1960. AHMG.

El Consistori feia quadrar xifres amb altres partides: En relació als augments: Increment d'edificació rústica convertida en urbana: unes 225.000 ptes. Llicències sobre obres i construccions: 80.000 ptes.. Permisos d'altres de nous establiments: 50.000 ptes.. Increment de la recaptació del mercat setmanal : 175.000 ptes. El ciutadans que no tenia ni comerç, ni indústria, ni terrenys que se li podien revaloritzar, haurien de cobrir en xifres aproximades, 1.300.000 ptes. de l'augment general. El mercat setmanal permetia recaptar pel dret de venda ambulant i en parades fixes: 1.200.000 ptes., aproximadament. Pel que sembla, el pagament de plus vàlua era l'arbitri més mal rebut pel contribuent.

El capítol principal de despeses en l'augment del pressupost era el corresponent al del servei de personal. En efecte, una part important de la despesa anava destinada a satisfer l'augment dels sous dels funcionaris i al de l'increment de la plantilla que anava vinculat a haver superat la barrera dels 20.000 habitants. En xifres més exactes, la despesa per a personal seria d'1.000.000 ptes.; 120.000 ptes. per acció cultural -12.000 de les quals eren per a material escolar-; 1.600.000 ptes. per obres i execucions; 180.000 pts per augments diversos.

En la defensa de les partides, Font Llopart justificava la necessitat d'aquella cursa de pressupostos iniciada feia alguns anys, per tal de permetre el desenvolupament de la ciutat. I la cursa i l'increment eren forts: l'any 1953, quan es va fer càrrec de l'alcaldia, Granollers disposava d'un pressupost ordinari de 3.332.680,53 ptes. El 1962 en disposaria d'un de 13.393.285,28 ptes . Això a part dels pressupostos extraordinaris que s'habilitarien el gener de 1962: un de més de 6.000.000 ptes per l'arranjament dels carrers de Girona i de Roger de Flor, i un altre per a la construcció d'un nou grup escolar, de gairebé 800.000 ptes. El mateix Font Llopart reconeixia que els increments havien estat importants. De fet ho eren. <sup>(434)</sup>

Però a part d'aquests temes, a darreries de novembre, algunes notes del *Vallés* giraven a l'entorn de la situació de la cultura a Granollers i sobre una nova concentració falangista:

*" (...) En Granollers, actualmente, no se celebran demasiados actos culturales. Podrá ser debido a un descorazonamiento de quienes tienen en su mano organizarlos, por razón de saberse de antemano la habitual falta del público arropamiento. (...) Es de lamentar que no*

---

<sup>434</sup> Sessió de 21 d'octubre de 1961. AHMG. *Vallés*, núm. 1.035, octubre de 1961. HMJM. Entrevista de M. Bonet a F. Miralles Bassa, tinent alcalde, delegat d'Hisenda.

*tengamos más actos culturales en Granollers, y que también, que cuando estos tienen lugar no acuda la gente."*

Més d'un miler, però, si que acudien a la nit i amb torxes a fer la concentració a la collada de Parpers per retre homenatge a familiars dels Caiguts per Déu i per Espanya. Falangistes granollerins i mataronins acudien al lloc on havien estat assassinades algunes persones durant la Guerra Civil:

*" (...) Y en la ermita, hecha cruz , bajo la advocación de Cristo Rey, bajó Dios Sacramentado, en manos de un sacerdote, cura de la parroquia de La Roca, y no se asombró en hallar allí reunidos a quienes son semilla de la sangre cristiana derramada. (...) A las Falanges del Vallés y de la Maresma, no les asustó ni el lugar, ni la hora, ni el tiempo. (...) Em guardia de honor la guardia de Franco y los excombatientes./ (...) Se oyó la Santa Misa con fervor extraordinario. (...) Y al final las estrofas del himno de la Falange resonando en la inmensidad del bosque".<sup>(435)</sup>*

La Falange continuava present. No es volia perdre el protagonisme ni oblidar el perquè havia lluitat. Els arguments no havien canviat. I si això es constatava, també es palesava que des del punt de vista oficial, l'any 1961 no semblava ni molt menys un mal exercici. El 1962 s'hi entrava amb moltes esperances dins de l'esperit del Moviment.

## **9. 1962: Un any ple d'esdeveniments. Les riudes i la gran nevada. El Polígon de Palou.**

Època de canvis, dins l'esperit -assenyalàvem- del *Movimiento*, perquè al cap de trenta-tres anys de l'entrada de les tropes de Franco a Granollers, la celebració oficial continuava sent feta amb un to extraordinari i propagandístic com si el temps transcorregut no volgués fer oblidar la legitimació política basada en la victòria d'una guerra. Inauguracions, sopar d'excombatents i excautius, ofici solemne i enllumenat del camp de futbol, envoltaven diversos actes centrats en la tradicional recepció pública a l'Ajuntament.  
(<sup>436</sup>)

---

<sup>435</sup> Vallés, núm 1.040, novembre de 1961. HMJM.

<sup>436</sup> Vallés, núm. 1.049, febrer de 1962. HMJM.

Curiosament, però, al cap de poc, hom diria que l'activitat política entrava en un període d'alentiment. L'empenta portada des de feia anys semblava quedar un xic frenada d'ençà de 1962. Fins i tot els Plens municipals també semblaven estar a l'espera d'assolir els resultats de les gestions urbanístiques iniciades i treballades al llarg de diversos anys. També la intensitat ideològica del *Vallés* minvava una mica i dirigia la seva atenció a altres aspectes de la vida granollerina que segurament també centraven l'atenció de molts granollerins: nous rètols d'orientació a la ciutat; sisena setmana del cine espanyol a Granollers; i perquè no, futbol. Tot això en mig d'altres notícies d'interès més especial com el canvi del director de l'Escola Municipal del Treball - Esteve Duran Serra, substituïa a Miquel Boix- i l'ampliació de les noves partides ja esmentades del pressupost de 1962. I sobre nous ajustaments de comptes: un Ple del mes de febrer havia aprovat el superàvit de 553.830,- pts del pressupost de 1961, però un altre del mes de març tractava del tema d'habilitar-ne altres de noves. Les despeses i les inversions ho obligaven. <sup>(437)</sup>

L'activitat oficial semblava revifar-se quan el mes d'abril començaven les obres que desmuntarien definitivament el terraplè del carrer Girona per on havia passat la via fèrria de la línia de França, i quan també començaven les obres i el planejament del carrer Roger de Flor. Amb totes dues remodelacions la ciutat podria eixamplar-se i podria disposar d'unes vies ràpides de nord-sud i a l'inversa. D'entre moltes de les millores de la ciutat, era clar que aquestes eren molt importants.

Obres, inversions, i satisfacció: semblava que un sector de granollerins esperessin recollir els fruits d'un dilatat període d'intensa activitat política. Quedava demostrat en les següents ratlles:

*" (...) hace aproximadamente una década (...) un equipo de hombre cuyo motor y vigor se lo daba los campos de la política española nacida en el terrible holocausto de la Cruzada de Liberación, destacóse y se propuso llevar a cabo un vasto y ambicioso plan, que al propio tiempo de hacer cambiar la faz de la ciudad en todos sus órdenes -normal, material, ético- permitiera calificar favorablemente la proyección del Régimen actual hasta el último rincón de la ciudad./ (...) después de horas y horas de vigilia y sacrificio, Granollers está en plena fase de recolección de los frutos de aquellas semillas tan acertadas como enormemente*

---

<sup>437</sup> Sessions de de febrer i 29 de març de 1962. AHMG. *Vallés*, núm 1.057, abril de 1962.HMJM.

*sembradas. A pesar de la más o menos solapada oposición de los egoistas, los miopes, los lelos y los cortos de entendimiento - que de todo hay en la viña del Señor-. "* <sup>(438)</sup>

El Patronat Municipal de Fires i Festes tornava a ser notícia com cada any per en acostar-se l'Ascensió que havia començat amb aire de Fira ramadera, però després de l'assaig de feia sis anys s'havia convertit en gairebé en una autèntica Fira de Mostres. El 1962, al llarg de vuit dies, Granollers obria les seves portes de bat a bat amb una Fira en plena expansió. El pressupost de 1962 era d'1.200.000. ptes, aproximadament. Aquesta vegada el Pregó seria llegit per Francesc Torras Villà, i es farien conferències a la Casa de Cultura, recepcions a l'Ajuntament; concursos de fotografies, missa solemne, esports, espectacles, i sobretot, la ja esmentada setmana del cine espanyol. Era la sisena.

El Patronat que tenia una assignació municipal de 200.000,- ptes., en destinava 150.000,- ptes. a les Fires de l'Ascensió. Clar, però, que hi havien altres partides: 150.000 ptes. en aportacions voluntàries del comerç i indústria local i unes 350.000 per drets d'ocupació d'estants. Segons els seu responsable, amb la Fira no hi havia cap objectiu de benefici econòmic i només s'intentava cobrir les seves despeses. Les crítiques a la gestió d'algunes persones i a la bondat de no fer un bon negoci personal amb la Fira, contradiuen encara avui les afirmacions darrerament assenyalades. <sup>(439)</sup>

A mitjan 1962, semblava que de cop i volta la gent del *Movimiento* recuperés la dinàmica política. Una recuperació, però, vinguda per la crítica agre contra aquells que no acceptaven les transformacions granollerines realitzades pel Règim. *El Vallés* es queixava de que hi haguessin persones que no trobessin bé l'enllumenat públic perquè feien malbé les voreres, que diguessin que les Fires i Festes fossin de nul·la eficàcia i transcendència o que manifestessin que Granollers era la ciutat més cara de la província. El greuge contra tots aquells que criticaven el Consistori era ben definit pel fet de:

---

<sup>438</sup> *Vallés*, núm 1.060, abril de 1962. HMJM.

<sup>439</sup> *Vallés*, núm 1.064, maig de 1962. Entrevista de M. Bonet a Pere Viaplana Riera, president del Patronat Municipal de Fires i Festes. Segons la mateixa publicació, el Patronat el formava un grup de persones de cognoms: Llobet; March; Marquès; Basolí; Gimeno; Marimon; F. i J.M. Corbera; Estapé; Baró i J. Barbany. El cap de publicitat era Sitjes i el secretari habilitat, Novoa. Les crítiques a la gestió d'algunes persones del Patronat i al suposat interès de no fer cap negoci personal amb la Fira, contradiuen les afirmacions darrerament assenyalades. Testimonis orals

*"(...) que, menosprecian, o minimizan, el que un Club de Granollers sea campeón de España siete veces consecutivas, atreviéndose a alegar que todo no es más que una "camela" para distraer a la gente./ Que, tachan de obscurantismo y de folklore barato, las manifestaciones religiosas de nuestra Semana Santa (...)/ Que, se regocijan ante cualquier conflicto, entre personas o entidades locales, y se dedican a acentuar las diferencias con inoportunas publicaciones y comentarios.(...)"*

Les frases, però, no acabaven aquí i com si el temps passat es fes present en un instant, recordant paràgrafs del pregó de Torras Villà, transcrivia:

*" (...) Por ello, cuando nuestro Pregonero Sr. Torras, después de citar y recordar el tristemente famoso " Tots contra Granollers", exponia seguidamente la sana y general reacción ciudadana habida, bajo el lema de " Tot per Granollers", nos invadió una esperanzadora ilusión cual es la que se basa y asienta en nuestra indeclinable convicción de que aquí tenemos hoy, y tendremos si Dios lo quiere, siempre, personalidades eficientes que, cual aquel Coma y Clapés de antaño, mantengan y levanten la bandera de un granollerismo exacerbado, al objeto, de que las personas desprovistas del más elemental patriotismo local y nacional se hundan y desaparezcan en el más profundo de los ostracismos, para que los obstáculos y las dificultades que, normalmente, pueda y deba encontrar la ciudad en su progresivo y constante desarrollo, no surjan, ni sean puestos en evidencia, con superlativa lente de aumento, por ningún vecino de la misma./ Estamos convencidos de que la historia, como siempre, volverá a repetirse total e íntegramente. Mejor dicho, a nuestro entender se está ya repitiendo a marchas aceleradas, pues su legión -que aumenta continuada e ininterrumpidamente- los que han visto y adivinado ya, quienes están, conchavados, " Tots contra Granollers", y quienes tienen por lema y por bandera, positiva, eficaz y auténtica, la de " Tot per Granollers". (440)*

Però si l'estiu, dintre de tot, políticament, no havia estat massa mogut, la tardor, en canvi ho seria i força. Les riudes de setembre havien fet avinent que Franco posés peu a Catalunya i que fins i tot presidís un consell de Ministres, a Barcelona. Calia buscar una solució als greus problemes causats per l'avinguda d'aigua d'aquell fatídic 29 de setembre, on

---

<sup>440</sup> Vallés, núm 1.066, juny de 1962. HMJM.

a Granollers, per exemple, la secció de CCNN del Museu hi verificava que hi havien caigut 106,5 litres per metre quadrat. L'aiguat havia estat extraordinari i en molts casos fatídic. Aquest dramàtic esdeveniment que afectà a diversos indrets del país, feien trencar una mica la visió oficial tan optimista de que tot semblava tan ben pensat i tan ben acabat. En efecte, algunes ratlles del *Vallés* posaven de manifest el que de viva veu a Granollers es deia:

*" (...) Una tromba de agua, caída donde sea, es fácil suponer que ha de causar indefectiblemente, daños, pero otra cosa es que los daños se prevean y se consideren seguros a poco que circunstancias metereológicas coincidentes, confluyan algún día por razones de anómalas estructuraciones urbanísticas o descuidos atribuibles a motivos cuales sean. Y esto debemos tenerlo en cuenta en Granollers, porque una de esas coincidentes coincidencias cósmicas pueden darse, alguna vez, en nuestra ciudad.(...) / En cuanto negros nubarrones asoman por la lejana ascendente de nuestro Granollers, el "barri Xarlet" ya acude a todos los labios. El " barri Xarlet" seria, desde luego, lo primero que barrerian las aguas en caso de desbordamiento del Congost, pero después seguirian otras muchas edificaciones enclavadas en terrenos peligrosos. Y es que se ha construido mucho y demasiado próximo a la riera. (...) En torno a esa seguridad se ha dicho y hablado bastante (...) nuestro semanario publicó una carta firmada por nuestro amigo, don Salvador Llobet, cuya reproducción nos parece oportuna;*

*" Sr. Director del Vallés:*

*Querido amigo: la desgraciada inundación de Sevilla, como otros casos parecidos hacen reflexionar. El editorial del número pasado ha reforzado en la opinión que, casi siempre, muchas inundaciones serian evitadas si se previera que los rios nuestros tiene malas tretas de vez en cuando./ Y en los múltiples casos análogos que se podrian evitar, pueden centrarse en alguno que nos puede afectar: el del Congost. ¿ Podria decirme alguien porqué se permitió que el nuevo grupo de viviendas sindicales no tuviese la rasante que el Ayuntamiento tiene señalada y que tan magnificamente se realizó en el primer grupo de la calle Navarra ? Y ya que no pudo realizarse por lo que fuere ¿ Por qué no se ha construido una defensa, que es de suponer que los Servicios Técnicos Municipales, las deben tener estudiadas ? Porqué es el caso que en diciembre de 1943 y en febrero de 1944, en el*

*emplazamiento del nuevo grupo, ya llegaron las aguas, según consta en fotografías que se poseen./ Y aunque estos aguaceros son esporádicos ¿Quién asegura que no se producirán cualquier día o cualquier año ? Y entonces si algunos vecinos del nuevo grupo ven sus casa inundadas, culparan a los elementos, comenzaremos a hacer suscripciones, a levantar defensas, a organizar refugios, etc.?. "* <sup>(441)</sup>

L'òrgan falangista estava d'acord en que calia prendre mesures ràpides per evitar mals pitjors i demostrava que la ciutat estava força preocupada per evitar-los. Mentrestant, els granollerins, com a tantes i tantes altres poblacions, recollien diners per a les ajudes als damnificats. Al cap de pocs dies de les inundacions s'havien recollit mig milió de pessetes. Poc després, més de sis-centes cinquanta mil. La xifra encara augmentaria fins arribar a prop de les vuit-centes mil. Mentre, també, la vella guàrdia estrenyia files i en comptes de fer anàlisis de major profunditat sobre les causes dels estralls, Franco era alabat per la seva presència a Barcelona compartint els problemes dels aiguats. Calia, com aquell qui diu, aigualir les denúncies per les especulacions i la presència d'unes construccions arran de les rieres vallesanes i nascudes per assentar el gran increment de població d'aquells anys i ara eren engolides per l'aigua.

*" (...) Franco, delante de su pueblo, compartía el dolor de la gran catástrofe (...) / Sobre el ara gigante de la ciudad estremecida por la congoja del tremendo siniestro, un coro de millares de voces se elevó al paso de Francisco Franco. El pueblo cantaba su alegría por tener ante sí la imagen física de su infatigable y pródigo conductor. Y revalidaba con su actitud plebiscitaria su fe intrépida en un hombre y en una política de auténtica e indiscutibles raíces populares./ (... España tiene problemas; pero los problemas de hoy no son los mendaces y ruines problemas de ayer (... ) / Al entonar Barcelona su emocionada acción de gracias, el multitudinario coro popular ha dado a la conmemoración de este 1º de octubre su más honda y emocionante dimensión: unir a Franco y al pueblo en una piña consistente a prueba de martillo y cansancio".* <sup>(442)</sup>

---

<sup>441</sup> El doctor Llobet, geògraf de reconegut prestigi i personalitat que deia les coses sense massa embuts, havia publicat aquesta carta al *Vallés*, feia alguns mesos, amb motiu del desbordament del Tamarguillo, a Sevilla. *Vallés*, núm. 1.081, octubre de 1962. HMJM.

<sup>442</sup> *Vallés*, núm. 1.081, octubre de 1962. HMJM.

La crítica existia, però el toc final millorava qualsevol dubte sobre l'acció beneficosa del Règim i del Sistema de Franco que a la catedral barcelonina rebia amb pompa religiosa i civil, l'admiració d'uns incondicionals que volien amagar qualsevol tipus de defectes greus existents en el *Movimiento*. A més, tot estava amarat per un esperit religiós que intentava embolcallar les vides de la gent alhora que distreure-les dels seus problemes reals. Una nova prova ho demostrava: la Sta. Missió de nou estava en marxa, intentant recordar l'acollida i l'èxit de 1952. Del 17 al 28 d'octubre, tindria lloc a la ciutat una nova manifestació religiosa amb aires com de croada. Feia deu anys de la darrera Missió i Miquel Badosa Fransi, el degà arxipreste del Vallès, manifestava :

*" (...) notamos en nuestra ciudad, un marcado descenso en la fuerza de las convicciones religiosas, lo que trae como consecuencia, una crisis de moralidad pública"*

Això justificava una Missió que podia portar de nou la llum als granollerins, perduts en la foscor de la vida material i qui- sap-lo de les millores econòmiques que aportava el Règim:

*" (...) Toda la Misión en si es importantísima, ya que dentro de ella precisamos examinar algunos aspectos religiosos de nuestra comunidad cristiana, influenciada como es lógico, por el ambiente moderno e intentar resolver cuanto antes unos problemas, que amenazan desbordarnos".*

Les consignes eren clares a fi de trobar els camins de renovació espiritual. El que sobretot calia fer era:

*" (...) Hacer serio balance, a la sincera luz de la mirada introspectiva, para que haga vivir más cristianamente al individuo, a la familia y a la sociedad" <sup>(443)</sup>*

La Missió, en relació a la que tingué lloc deu anys enrere, la veritat, no semblava que pogués ser equiparable per bé que la caritat, el dolor, el via-crucis, les missions i els sermons omplien Granollers, i en un estrany lligam, la Falange granollerina feia entonar l'espiritualitat

---

<sup>443</sup> Vallès, núm 1081, octubre de 1962. HMJM. Entrevista de M. Bonet a mossèn Miquel Badosa Fransi.

i el martiri amb la trobada, de nou, a Parpers, de les Falange del Vallès i del Maresme en un acte que la memòria apuntava a la Guerra, a la Victòria i a una fe en el falangisme, sense mena de dubtes, sense esquerdes. (<sup>444</sup>)

A banda d'això, l'interès en el creixement de la ciutat continuava mostrant-se amb l'acord sobre noves partides econòmiques. Aquesta vegada, l'Ajuntament aprovava per al 1963 un pressupost ordinari de gairebé 16 milions de pessetes i per tant, superant en dos milions i mig l'anterior. Font Llopart com si no hagués estat ja dit l'any anterior, explicava i justificava com d'ençà que havia ocupat l'alcaldia, els exercicis sempre s'havien tancat amb superàvit i que el pressupost havia passat de 3.350.000 pts. a la xifra que ara s'aprovava justificant-ho per la necessitat de possibilitar la gran transformació de la ciutat. Recordava que va acceptar l'alcaldia: "*(...) no (...) en plan de "conservadurismo", para administrar simplemente, sino para intentar proyectar a la ciudad hacia los mayores logros que fuese posible*". I com que progrés i pressió fiscal - també es feia constar en acta - havien d'anar lligats, l'alcalde també justificava que en l'exercici de 1963 havien augmentat les taxes sobre l'arbitri de solars per edificar, per considerar-se que "*era causa onerosa para el desarrollo de la ciudad que se mantuvieran por tiempo indefinido muchos solares existentes (sin edificar)*".

Semblava que terreny erm, era terreny penalitzat. Davant de les expectatives de creixement i d'edificació que es preveien, es devia creure que la base imposable dels solars immobilitzats en el mercat, es mourien amb l'increment impositiu, i això beneficiaria les expectatives de compra-venda. Calia provar-ho tot per al gran Granollers. (<sup>445</sup>)

I de nou, el drama: a començaments de novembre les aigües del Congost baixaren molt altes. Angustia, terror, perill en definitiva, era el que Granollers sentia tot mirant direcció nord, al barri del Xarlet:

" (...) Estos dias toda la ciudad se ha volcado al puente sobre el Congost, mirando a Canovellas y su barrio que se adentra en el rio peligrosamente/ (...) habrá que efectuar los dragados precisos, levantar los muros de contención necesarios, para que el Congost no se nos lleve los hogares de los trabajadores de Granollers que viven en Canovellas y cerca".

---

<sup>444</sup> Vallés, núms. 1.083 i 1.088, octubre i novembre de 1962. HMJM.

<sup>445</sup> Sessions del 10 i 26 d'octubre de 1962. AHMG. Vallés, núm 1.082, octubre de 1962. HMJM.

La situació era tan alarmant que un enginyer de la Comissaria d'Aigües del Pirineu Oriental es presentava immediatament a Granollers i junt a càrrecs tècnics i polítics acordaven traslladar-hi màquines de drenatge que estaven treballant a Terrassa. No es podia esperar més: calia ampliar i enfonsar el riu Congost.<sup>(446)</sup>

Res amagava, per tant, la imperícia en la ubicació dels habitatges en uns terrenys d'alt risc de possible inundacions. La ciutat, de no solucionar-ho ràpidament, podia ser un altre lloc on l'aigua podria fer greus estralls. Mentre, però, circulava la notícia que l'acord d'execució definitiva del polígon de Palou semblava ja una realitat. Era evident que això podia ser utilitzat oficialment per entelar en part l'angoixa del darrer aiguat. Les notícies eren aquestes: Les obres havien estat adjudicades a l'empresa barcelonina, Llobet-Bosch i havien de començar, i així ho feren, a mitjan novembre, per tal que l'ordenació del sector quedés totalment urbanitzable i dotat de tots els serveis necessaris per la construcció d'un miler d'habitatges en deu mesos. El polígon havia de quedar enllestit a finals de 1963. Calia saber només, si els habitatges serien fetes per iniciativa privada, per la *Obra Sindical del Hogar* o pel *Instituto Nacional de la Vivienda*. Font Llopart se sentia pletòric i en una acta de finals de novembre es feia constar que manifestava :

*" (...) que las perspectivas para esta ciudad se presentan brillantes como nunca. Concretamente puede dar la noticia de la adjudicación de las obras del Polígono de Palou a favor de la empresa Llobet y Bosch y que las mismas han sido ya empezadas, aún que algunos propietarios afectados no estan muy satisfechos, por ello, esta alcaldia siente no poder apoyarles en su pretensión de paralizar las obras del Polígono, pero les promete su ayuda en todo aquello que haga referencia a obtener un mayor precio de los terrenos que les sean ocupados (...) "*

Finalment semblava que la tan pregonada construcció seria un fet. Així es creia i així s'esbombava per Granollers. I sobretot per les cases de Palou, algunes de les quals junt amb les seves terres, semblava que des de feia molts anys tenien els dies comptats. Tard o d'hora l'expansió s'havia de menjar terres pageses, i no sempre, ans al contrari, els seus ocupants n'havien de sortir-se'n beneficiats. L'equip de Font Llopart, i ell el primer, considerava que ara

---

<sup>446</sup> Vallés, núm 1.086, novembre de 1962.HMJM.

només calia esperar la resolució judicial i passar a l'execució definitiva. Semblava que ja es tocava el seu final.<sup>(447)</sup>

No hi havia dubte que Font Llopart i els diversos consistoris que havia encapçalat havien fet un esforç perllongat i notable apostant pel polígon de Palou. Ara, podien sentir-se satisfets en veure l'inici de les obres com a preludi del que es donava per guanyat malgrat les impugnacions. Granollers, per obra i gràcia de les autoritats del Règim i dels especuladors emparats a l'ombra del franquisme, tindria una expansió d'un pes considerable. Tanmateix, l'any 1962 acabava reclamant l'atenció dels granollerins a altres viaranyes: una gran nevada el dia de Nadal ho col·lapsava tot. Al Consistori també se li havia girat molta feina i si volia fruit de veure com Palou i Granollers començaven a canviar molt més de com ho havien fet fins aleshores, la veritat era que hauria d'esperar un altre temps. Ara, més que això, el que havien de fer era dedicar-se a intentar posar ordre en una ciutat en estat d'alerta. Des del matí del dia 25 fins a la nit del 26, el Ple municipal va estar reunit, mentre al carrer, granollerins amb pales, pics i màquines, lluitaven per normalitzar la ciutat coberta d'una nevada com mai havia caigut a la ciutat. Més de 400 persones - entre elles, les que havien quedat dins dels trens bloquejats per la neu -, necessitaren ser instal·lades a diversos llocs a causa dels problemes sorgits. *El Vallés* elogiava la tasca de l'equip de Font Llopart. Era evident que, malgrat tot, amb el Polígon de Palou en marxa i els elogis per la tasca organitzada per posar en ordre una ciutat col·lapsada, Font Llopart i el Consistori semblava que estaven en ratxa. El 29 de desembre, a la sessió ordinària de l'Ajuntament, es feia constar l'agraïment de l'alcalde per la dedicació de la corporació davant els problemes de la gran nevada. Font Llopart feia, a la sessió, un llarg i considerat agraïment a persones i col·lectius que havien prestat la seva col·laboració.

Qualsevol diria, tanmateix, que semblava que fos la premonició d'un comiat. El dia 2 de gener de 1963, Font Llopart era substituït a l'alcaldia per Joaquim Trullàs Cunillera. Destitució fulminant. Perplexitat entre el consell local del Moviment. Silenci oficial sobre el per què i també en el portaveu de Falange a la ciutat. Eren afers del Règim. <sup>(448)</sup>

---

<sup>447</sup> *Vallés*, núms. 1.086 i 1.087, novembre de 1962. HMJM. Sessió de 29 de novembre de desembre de 1962. AHMG

<sup>448</sup> *Vallés*, núms. 1.092 i 1.093, desembre de 1962 i gener de 1963. HMJM. Sessions de 29 de desembre de 1962 i de 2 de gener de 1963. AHMG.

## 10. Algunes darreres consideracions sobre l'època de Font Llopart.

No hi dubte que el notari Carles Font Llopart va marcar una etapa ben definida al llarg del seu mandat. El seu nomenament, però, va venir precedit d'un joc d'escacs en què es mogueren diversos jocs d'interessos -econòmics i polítics- i persones que volien, d'una o altra forma, situar a l'alcaldia un home que formés part d'una estratègia de grup i que no se'ls escapés per lliure, dels acords o dels controls, torno a insistir que econòmics o ideològics, que es marcaven.

De ser certes les afirmacions de Font Llopart -tampoc hi ha cap motiu per pensar el contrari- no li plaïa que fos nomenat alcalde. El notari més jove de l'Estat espanyol, la plaça a Granollers, persona respectada per la preparació i funció professional, home vinculat a Falange però sense ser-ne cap ideòleg, no aspirava, d'entrada, fer camins en la política. Malgrat això, els fets li marcaren aquests camins. Cridat a Govern Civil per tractar de l'assumpte de l'alcaldia de Granollers, però convençut que l'entrevista amb el Governador Civil donarà per resultat que hi haurà incompatibilitat entre feina i càrrec, el resultat va ser ben diferent: s'ho trobà tot preparat i si calia acabar d'arranjar-ho, es faria. Font Llopart interessava al Règim, era ben vist pels falangistes de la ciutat i calia no perllongar la crisi oberta per Raich. I més encara: era el moment de donar un cop fort a l'estratègia guanyadora dels dos nomenaments anteriors, on els indicis assenyalen que Claudi Colomer i Maria Ganduxer havien maniobrat prou bé per posar gent que poguessin ser-los fàcils de dirigir, directament o de manera indirecta. Els falangistes granollerins havien perdut, amb les alcaldies, masses oportunitats. Calia jugar fort amb Font Llopart. Calia, però, saber com respondria el nou alcalde i la línia que seguiria.

I Font Llopart no va decebre als seus. Home que no se'l podia identificar com de formació i pensament falangistes, prengué des de l'inici del seu manament un actitud ben decidida a favor de la doctrina joseantoniana i del *Movimiento*. Va convertir-se en un fidel addicte i ferm defensor doctrinari del nacionalsindicalisme. I ho va portar a la pràctica, és a dir, que teoria i praxis s'acomboïaren a la seva conducta, a més, rígida. No cal dir que el sector més fidel a Falange es sentí alleugerit per l'actitud de Font Llopart que va posar en funció un sistema de recanvis dels consellers abans dels canvis preceptius i unes pràctiques a les assemblees locals, força innovadores que permeteren un cert aire de dinamització i un intent d'ideologització en els seus components. Però sobretot, els seus defensors destacarien

la fermesa amb que atacaria una de les lacres pitjors del moment: els poders fàctics i l'estraperlo. Granollers no n'era cap excepció, i en el balanç d'actius de Font Llopart se li adjudica la decisió amb que atacà el poder d'un grup de pressió o de pràctiques individuals que portaven per noms els del secretari de l'Ajuntament, Roure, i a C. Colomer i M. Ganduxer, el gran beneficiari econòmic dels anys quaranta. Les crítiques contra Ganduxer, encara avui dia són molt dures, per les formes, fins i tot, amb que actuà en benefici lucratiu propi. Font Llopart, hauria acabat, segons sembla, amb l'ingerència de tots tres, persones a més, cal recordar-ho, que no eren de la corda de Falange.

La personalitat de Font Llopart, dèiem, es marca al llarg del període i més proves en trobaríem amb el seu propi ascens polític i l'impuls molt personal del desenvolupament urbanístic de la ciutat. Granollers es transformà d'una manera ràpida, pujant, també problemàtica, com correspon a l'època. La ciutat, però, en termes generals, prengué una embranzida molt forta posant les bases de la posterior transformació que vindria amb el boom dels anys seixanta. Font Llopart ho preveia, i ho preveia l'equip que li feien costat: consellers de l'Ajuntament i sobretot l'òrgan falangista i mitjà de difusió millor que tenien a Granollers, com era el *Vallés*. El gran Granollers s'iniciava amb Font i el consolidaria Llobet Arnan, amb pros i contres com sempre, i dins les limitacions del què volia dir i vol dir un creixement ni demogràfic ni econòmic tan sobtat ni tan gran com el de poblacions veïnes que l'acusaren més fort i amb majors desequilibris. Perquè el perill de desequilibris importants, ratllà el projecte global urbanístic de Font Llopart. I aquí el que cal considerar balanç no positiu del que semblava ser un dels somnis de l'alcalde: el Polígon de Palou.

El Polígon de Palou es convertí en una espècie de dèria de Font i dels successius equips que dirigien l'Ajuntament. El Polígon, tanmateix, s'esborrà amb la caiguda de l'alcalde. D'haver-se portat a terme, Granollers s'hauria expansionat per les terres palouenques, i el territori agrícola hauria minvat de manera encara més ràpida. L'increment demogràfic, per altra banda, hauria estat ràpid. Palou era a totes llums, l'objectiu d'un Granollers més ciutat, més receptor de població, de major indústria. Palou, amb el seu Polígon, comportava, també, especulació i desequilibri, i això es veuria d'immediat amb els planejaments del costat de Granollers. Segurament, el fre de la seva creació va permetre que la capital comarcal no entrés en el caos urbanístic i industrial que amara, gairebé d'immediat, bona part del territori. El per què, però, no va ser autoritzat, encara avui té moltes incògnites.

Efectivament, des d'escrits de particulars argumentant la seva oposició al Polígon-fins i tot adreçats a Carmen Polo de Franco-, escrits oficials defensant-lo, reunions, intents de transaccions i impugnacions, formen un petit gruix de notícies sobre el tema que podria començar a aclarir-se documentalment quan en un escrit de 16 de novembre de 1964, signat per Llobet Arnan i dirigit al Governador Civil, es comentava, entre altres coses, que les dificultats per a la construcció de nous habitatges a Granollers, venien també donats per una reclamació contenciosa-administrativa interposada per alguns dels propietaris afectats que havien paralytitzat el Polígon de Palou. Com a resultat, s'havia fet un nou projecte d'urbanització, denominat Polígon de la carretera de Masnou, el qual tramitava la Comissió Provincial d'Urbanisme i que en aquells moments es trobava en període d'exposició pública. S'havia projectat per a 966 habitatges. Un projecte que no era exactament l'abans esmentat, ja que algunes cases abans incloses en el primer Polígon, no es trobaven afectades per l'expropiació. El Polígon de Palou projectat en època de Font Llopart aniria esllanguint-se lentament, i en opinió d'alguns només en quedarien els vestigis d'algunes fites encara avui dia observables en alguns llocs, tal vegada barrejat amb el nou Polígon de la carretera de Masnou. Però segons un certificat de l'Ajuntament, de 1969, relatiu a aquest darrer polígon, *"El Plan Parcial del Polígon "Carretera de Masnou" correspondiente exactamente en su área y perímetro de ocupación al del antiguo y anulado "Polígono de Palou" "*, havia de tenir una superfície de 73.136 m<sup>2</sup>, amb la ubicació de 604 habitatges per a un cens de 2.416 persones, era per tant la còpia del de l'època de Font. Penso que devia tractar-se d'una dada incorrecta o imprecisa que no fa oblidar que el creixement de la ciutat, al cap d'uns anys tornava a projectar-se cap als terrenys palouencs. Per bé que molts aspectes urbanístics i en concret industrials havien canviat, tampoc tenia massa per triar. Els habitatges, quan s'inaugurarien, portarien el nom de Carrero Blanco. Era l'any 1974.

Però el tema del per què del fre del projecte de Font Llopart, quedava encara més -dintre del que cap- aclarit, a través d'una entrevista feta a Jaume Torrents Catafal, alcalde de Montornès del Vallès, i per les declaracions de Nicolàs Riera-Marsà Llambí, l'any 1965. Efectivament, El 1961, havia nascut, a Montornès, el que calia entendre com un pol de desenvolupament industrial i demogràfic. I havia tingut els seus efectes reals: la població havia passat d'entre 1961 a 1965, a tenir de 1.500 a 3.000 habitants. S'havien creat 800 habitatges. Hi funcionaven una vintena d'indústries de molta importància, una d'elles de recent inauguració que podia donar possibilitat a 1.000 llocs de treball. En aquells moments,

treballaven al Polígon unes 1.500 persones però s'esperava que ben aviat s'inaugurarien noves indústries en una vintena de solars que estaven en construcció. Les perspectives eren grans. Què havia passat que pogués explicar aquella ubicació i aquell creixement? Més dades: un industrial vallesà i fill de Granollers, Nicolás Riera Marsà, era qui ho havia potenciat. Ell va ser qui va oferir una finca molt gran que tenia a Montornès, per ubicar-hi un Polígon com els que -afirmava l'alcalde- Riera Marsà havia vist i estudiat a l'estranger. El resta va venir dels acords d'indemnització, del Pla parcial del Polígon Industrial i Zona de Residència aprovats per la Comissió Provincial d'Urbanisme, tasca que durà dos anys, i de la inauguració obligada, el 27 de juliol de 1962. Hi assistiren moltes jerarquies, entre elles, el governador civil Matias Vega, i Carles Font Llopart com a diputat provincial, que hagué d'assistir al que havia de ser el preludi de l'enterrament del Polígon de Palou.

El Polígon Industrial Riera Marsà de Montornès del Vallès, era en certa manera pioner en molts aspectes del desenvolupament de la comarca. La seva instal·lació anava acompanyada d'unes obres de gran envergadura i la seva qualificació era d'industrial i de ciutat satèl·lit obrera. Riera Marsà, propietari de moltes finques a la comarca ho havia possibilitat i tot i les desavinences que no s'amagaven que havien existit entre promotor i autoritats, el Polígon, però, havia nascut i crescut amb tots els beneficis i inconvenients inherents. El de Palou quedava enrere, molt enrere aquell 1962, mig any abans del cessament de Font Llopart per les causes esmentades i per les implicacions, difícilment documentades, de la família Roca Umbert que no hauria vist amb bons ulls - aquells anys -, l'expropiació dels seus terrenys a Granollers per fer-hi part del Polígon amb els problemes, a més, que per les concessions i els subministrament d'aigua els podia afectar i fer-ne ressentir la seva indústria de Granollers. <sup>(449)</sup>

I en el saldo negatiu de Font Llopart, la negació de la pluralitat política. Font no amagà mai que no creia en la democràcia. La seva conducta política ho deixà ben clar. Convençut del Sistema, vocacionalment falangista, recolzat per un equip de gent fidel als principis joseantonians i encoratjat en l'exercici del seu càrrec d'alcalde i cap del Consell local del Moviment, procurà que el seu personalisme i la seva voluntat es reflectís a la ciutat. Maniobrà en l'assumpte del Casino i maniobrà contra l'Associació Cultural de Granollers. No podia permetre que se li escapés de les mans el control cultural de la ciutat, ja que sabia que

---

<sup>449</sup> Correspondència, novembre i desembre de 1960. Correspondència, juliol i novembre de 1964. *Vallés*, núms 1097 i 1.218, febrer de 1963 i juliol de 1965. Correspondència, agost de 1969. Testimonis orals.

era una de les formes de perdre'n el control polític, i home fidel al Règim, això no ho podia obviar. La primera part d'un llarg capítol que portava en el fons i la forma el no voler acceptar res que no fos passat pel seu sedàs, es trobà amb la Fundació Pere Maspons i Camarasa. La minsa, però valuosa pressió popular, les gestions de Maspons i dels seus representants, evitaren que l'antiga església de Sant Francesc, destruïda per les flames i pel pas del temps, acabés convertint-se en uns jardins, a l'espera, qui-sap-lo, d'especulacions urbanístiques. Un document de 1964, adreçat al Governador Civil, posava a aquest en antecedents que en data de 12 d'octubre de 1955 i davant del notari Josep M. Montagud, Font Llopart i Pere Maspons, van constituir una Fundació Benèfico-docent denominada *Fundación P. Maspons y Camarasa*. Mitjançant l'escriptura de constitució, l'Ajuntament aportava l'edifici i la quantitat de 100.000,- pts. i Maspons, 300.000 pts.. L'edifici havia d'arrauir l'Escola municipal de Música; l' Associació Cultural d'Antics Alumnes de Segon Ensenyament; l'Agrupació Excursionista de Granollers; l'Agrupació Sardanista; Foto-Film del Vallès; la Delegació de Granollers del Círcol Filatèlic i Numismàtic; la Delegació de l'Agrupació de Pessebristes; l'Associació Esportiva de Caçadors; la Societat Antiga *La Pajaril* i el Club d'Escacs. Es creà, a més, el patronat sota la denominació del de la *Casa de Cultura San Francisco, Fundación P. Maspons y Camarasa*, amb diverses atribucions. L'alcalde, n'era el seu president. En principi res a dir, llevat que les actes de les sessions de l'Ajuntament, les quals ja s'han mencionat, demostren l'interès de control de l'espai cultural que es va pregonar com un gran guany per a la ciutat -no n'hi havia dubte- però per mèrit de les autoritats. Això no, ja que aquestes més aviat hagueren d'acceptar la realitat i les necessitats culturals de la ciutat i el pont que els tendí Maspons i Camarasa, per via de diversos granollerins. No va ser fàcil, però, la gestió de la Casa de Cultura Sant Francesc, de la Fundació P. Maspons i Camarasa: iniciats els tràmits per a la classificació de la Fundació, el Ministeri d'Educació va manifestar que era necessari dotar la Institució d'un patrimoni permanent, bé per donació de Maspons, bé per donació de l'Ajuntament. Mentre es feien les gestions, Maspons va morir i l'Ajuntament confià que els hereus farien el donatiu per tal de seguir amb la legalització de la Fundació. El 1964, així s'explicava a Govern Civil des de l'alcaldia, i també s'escrivia que es confiava que mentre la situació legal no estigués resolta, continuaria sent autoritzat que l'edifici aixoplugués diverses entitats que no disposaven d'altre lloc com a seu social i de reunions, activitats totes les que es feien, sota la supervisió de l'alcaldia que recordava que era el president del Patronat. Entre moltes raons, tampoc podia perdre l'Ajuntament un local

com aquell, on s'hi farien durant molts anys, actes públics perfectament controlats, com tots, és clar, però en aquest cas, sota una mateixa teulada, cosa que d'entrada facilitava un control que tan agradava al Sistema. Les entitats, durant molts anys, no els quedava tampoc altre remei que aprofitar les avinenteses, i aquesta era una bona ocasió en una ciutat força desarticulada d'espais d'expressió, fins i tot del mateix Règim.<sup>(450)</sup>

El contenciós de Font Llopart amb l'Associació Cultural, va ser més directe, ni més ni menys, perquè ell s'hi enfrontà directament. L'A.C. l'inquietava. El Centre d'Estudis nascut el 1953 com a secció de l'esmentada entitat, li sobrava per les funcions que feia i volia fer. El camí a seguir va ser el més directe: interferir-se en les seves activitats buscant la forma que els càrrecs o persones més directament implicades amb l'organisme i més decidides a seguir un projecte cultural que no s'ajustava als paràmetres del *Movimiento*, fossin frenades. Les picabaralles foren fortes, directes com assenyalàvem. Font no se'n sortí finalment amb la seva. Topà amb un grup de granollerins que tenien prou prestigi, habilitat i paciència, per aguantar i remar i avançar, i l'advocat Pere Canal i Baliu s'anà perfilant com una de les persones més idònies per encapçalar una oposició cultural -altra forma era molt difícil de fer-la- a les postures oficials. El contenciós amb l'Associació Cultural seria un punt de partença d'altres temes i altres moments, en què les divergències entre les autoritats i un sector de granollerins, es posaria en evidència. Van ser anys de duresa però al mateix temps de mostra que Font no podia dominar-ho ni controlar-ho tot. I anys en què s'anava demostrant com la contestació al Sistema, de vegades sordament, de vegades més acusadament, s'anava gestant malgrat els principis que pretesament inalterables i per tant inqüestionables del *Movimiento*.<sup>(451)</sup>

I no menys dura va ser la polèmica a l'entorn del Casino-Club de Ritme. Font Llopart es trobà per gust o per força en un tema polèmic que prengué de mica en mica caires força importants. El contenciós entre els nous socis del Club de Ritme i els antics del Casino

---

<sup>450</sup> El Patronat es va constituir sota la presidència de l'alcalde Carles Font Llopart; del sots-president Pere Maspons i Camarasa o la persona a qui ell nomenés o bé ell o bé els seus representants; un representant nomenat per l'Ajuntament, i quatre membres més designats d'entre persones de prestigi de Granollers, les quals i fins el març de 1966 eren els següents: Pere Canal i Baliu, advocat; Pere Viaplana i Riera, del comerç; Antoni Jonch i Cuspinera, farmacèutic; Josep Oriol de Riba i de Sala, advocat i Aureli Pelaez de Ojeda, jutge comarcal. Correspondència, setembre de 1964. Testimonis orals.

<sup>451</sup> Sobre diversos aspectes de l'entitat, entre altres, veure la ponència de Farnés i Sararols, Josep: Vint-i-cinc anys de l'Associació Cultural d'Antics Alumnes de 2on Ensenyament. Centre d'Estudis de l'Associació Cultural de Granollers, 1972.

explotà a causa de què aquests s'emparaven amb uns drets estatutaris i accionistes que la llei no els podia avalar. Propiciada la fusió entre el Casino i el Club de Ritme, amb un desig ben clar de benefici per ambdues entitats, i en el qual el primer aportava un magnífic local que tanmateix necessitava inversió, uns dos-cents socis i dèficit i el segon un miler de socis, afany de disposar d'un local que no fos arrendat, un pressupost anual d'un milió de pessetes i una saba nova, amb prestigi pel Jazz . Pere Canal i Baliu, com a president en aquells moments del Casino i Jaume Clusella i Sala com a president del Club de Ritme, feren el possible l'any 1958 perquè els respectiu socis i assembles es fusionessin. L'operació es consolidà, però al cap de poc temps no agradà a alguns que posaren paranys a l'empenta de la nova societat, amb base a la reivindicació de drets suposats per part d'alguns socis del Casino, fins a reunions prohibides amb escàndol conseqüent al carrer, i la mà allargada de Font Llopart entre mig, possiblement guiada per un intent de no perdre el control dins la nova societat -de nou el control- i per altra, i possiblement fins i tot aliena a la voluntat final del mateix Font Llopart, d'ensorrar mica en mica l'entitat i possibilitar la venda de la seva seu, d'una superfície i situada en un lloc i en una cantonada de la ciutat, on moltes especulacions urbanístiques eren possibles. Fins i tot l'entrada de Llobet Arnan de president de l'entitat, respongués a aquests interessos finalistes, no gaire temps més tard de feta la fusió, tot i que Llobet se'l volgués fer servir com a home de palla, tal vegada sense ni ell saber-ho. La veritat va ser que durant alguns anys la ciutat visqué molt pendent de l'afer, mentre públicament es deia que Font Llopart havia de tallar el malestar i avisar a alguns antics socis del Casino perquè deixessin de reclamar drets inexistents i de fer possible la bona marxa de l'entitat. Fins i tot s'assegurava que el Governador Civil apostava per fer costat als socis del Club de Ritme, als qui emparava la legalitat. El Casino de Granollers-Club de Ritme, malviuria durant anys un afer que no acabava d'arranjar-se. Al cap de molt anys, a partir de 1996 i especialment de 1997, sembla que uns nous i millors aires comencen a bufar mercès a l'esforç de noves juntes amb l'intent de dinamitzar i obrir l'entitat a la ciutat. <sup>(452)</sup>

---

<sup>452</sup> Sindreu, Carles: "La vida en piñón libre: Arritmia en el corazón de Granollers", *Diario de Barcelona*, 26 d'agost de 1961. Daunis, Francisco: "La cuestión del bloqueo: Jazz contra Minué en Granollers", *Solidaridad*, 9 de setembre de 1961. Sindreu, Carles: "Con el corazón en la mano: Casino de Granollers-Club de Ritmo", *La Vanguardia*, 12 d'agost de 1962. AHCB.

A part de tot això, i per endinsar-nos encara més en el període, la pregunta seria obligada: quina força reial hi havia rere i al costat de Font Llopart ? D'entrada alguns membres actius de la Falange local. Per damunt de tots, Pere Viaplana. I un òrgan de difusió de valor molt important: el *Vallés*. I a redós, un grup de persones que especulaven en l'especulació del moment, amb les necessitats ben evidents socials i especialment d'habitatge, amb qui Font Llopart s'hi entengué o no, però que amb la política d'expansió de l'alcalde, sens dubte se'n beneficiaren lícitament o no. Font Llopart no estava sol en la seva actuació tan personal com semblava. La seva empremta, ben o mal vista, estava assegurada per un bon grup de persones de les quals ell n'era el cap visible i l'executor d'una política decidida i programada.

Tanmateix, el valor i l'error de Font Llopart estigué aquí. S'enfrontà contra els qui no seguien el Sistema, i fins i tot d'una manera ben personal, però a l'època en què fou alcalde, el clima no era els dels anys quaranta. Granollers havia evolucionat. I potser ell pecà de no adonar-se'n prou bé. El que d'encert podien tenir algunes de les seves decisions, algunes d'altres tingueren per dominant una falta de diplomàcia ben evident. La societat granollerina, com la vida, era plural. No podia ser monolítica. Font Llopart, però, fidel als seus principis i als moments que governava des de l'alcaldia, no creia en la democràcia i actuà rígidament. Fins i tot devia molestar, aquesta inflexibilitat, a grups de pressió econòmics avesats a l'estraperlo i als planejaments d'un Granollers més gran en demografia i indústria, però on els beneficis no els obtindrien qui pensava que el govern local era una finca acotada per a sempre en benefici d'un quants. I això, més que els enfrontaments amb entitats, associacions, i persones que defensaven l'alternança política, devia propiciar el seu cessament.

Però la caiguda de Font Llopart té una explicació directa. No vol dir que sigui l'autèntica i única explicació, però sí que va ser la decisió de Matias Vega Guerra, el governador civil de Barcelona, arribat a finals de 1960, i cessat el 1962, el qui la decidí. Amb l'anterior governador, Felipe Acedo, Font Llopart havia sintonitzat. No ho va fer amb Matias Vega de qui el devien separar pensament polític i tarannà. Matias Vega, advocat i financer, un cacic canari amb fama de liberal, actuà de manera ben fina i, tal vegada, potser també responent als desigs de persones als qui Font Llopart no havia plagut en favors que devien esperar rebre o de persones amb als qui Font Llopart no transigí ni que fossin fidels al

Règim. Matias Vega, abans de plegar, escrivia a Madrid, al Director Gral. d'Administració local, l'escrit següent, amb data de 19 de novembre:

*" Mi querido amigo: Desde hace tiempo vengo considerando la necesidad de proponer el cese del Alcalde de Granollers, Sr. Font Llopart, el cual, precisamente, no se caracterizó por su lealtad desde que vengo desempeñando este Gobierno Civil, manteniendose sin embargo en el cargo hasta tanto comprobarse su desgaste, mediante referencias objetivas y ponderadas para no incurrir en una posible inoportunidad, pero estimando ahora, previa una serena confrontación de elementos de juicio, la conveniencia política de su inmediata remoción, te acompaño la oportuna propuesta de cese y formulando otra a favor del Ingeniero D. Joaquin Trullás Cunillera, cuya designación causaria una magnífico efecto cabiendo esperar de mismo una fructífera y positiva labor, que habrá de merecer sin duda general aquiescencia./ Mucho habria de agradecerte, pues que a la mayor brevedad despacharas este asunto, por lo que te anticipo la más sincera gratitud (...)."*

En la mateix data, Matias Vega escrivia al ministre de la governació, l'escrit que deia:

*" Desde el 7 de marzo de 1953 viene ejerciendo el cargo de Alcalde-Presidente del Ayuntamiento de Granollers, D. Carlos Font Llopart, y estimando por razones de caracter político que es procedente su inmediata remoción, por cuanto tan dilatado período de tiempo supone el natural desgaste, según referencias objetivas y ponderadas que al efecto me fueron proporcionadas, me honro en proponer a V.E. se digne disponer el cese del Sr. Font Llopart en el referido cargo, con expreso agradecimiento de los servicios prestados, y permitiendome asimismo proponer para desempeñar la Alcaldia del citado Municipio, cuyo número de habitantes es el de 16.586 a D. Joaquin Trullás Cunillera, del que se aportan los oportunos informes."*

Font Llopart era cessat mentre Matias Vega marxava a Veneçuela d'ambaixador, després d'haver-se entès força bé amb Porcioles, d'haver estat posat a prova en el seu liberalisme amb els conflicte estudiantils i obrers dels anys 1961 i 1962, i haver estat ineficaç en les inundacions de la tardor també d'aquell 1962. Veneçuela sonava, però, a premi, tot i el cessament del Govern Civil, la plataforma de molts polítics. El cessament de Font Llopart,

sonava, tanmateix, a càstig, a represàlia, a despit. El cessament de Font Llopart, era a més, la desqualificació de tota una política seguida durant un decenni a Granollers, sota la fidelitat dels principis joseantonians. Era evident que les coses no podien esborrar-se tan fàcilment. Els temps ho demostraria. <sup>(453)</sup>

---

<sup>453</sup> *Sección Política, Relevos de alcaldes. Años 1951-1963. Caja 182. Carpeta 97.AHGCB.*Riquer, Borja de; Culla, Joan B.: *op. cit.* Pons, Agustí: "Un governador civil." *Avui*, 16 de juliol de 1989.

## IV

### Granollers 1963-1975

#### 1. La pugna pel poder: l'afer Trullàs. El nou alcalde, Francesc Llobet Arnan.

Antonio Ibánéz Freire prenia possessió del càrrec de governador civil de Barcelona el 12 de gener de 1963. Però la notícia política que més es comentava a Granollers en aquells dies era la del nomenament del nou alcalde, Joaquim Trullàs Cunillera el qual, el 2 de gener de 1963, substituïa Font Llopart. En una sessió plenària efectuada aquell dia amb la presència de Nicolás Heredia Coronado en representació del Govern Civil i amb una sala plena de públic, es llegia el decret de canvi d'alcaldia. Això era un dimarts. El divendres següent, dia 5, Trullàs també prenia possessió del càrrec de cap de FET i JONS. Valoracions a l'entorn del canvi d'alcaldia, a la premsa granollerina, ni una.<sup>(454)</sup>

En el discurs de traspàs del càrrec d'alcalde, Font Llopart tornava a reafirmar una sèrie de punts que recordaven els que manifestà en la seva presa de possessió feia un parell de lustres. L'acta de la sessió reflectia les seves paraules:

*" (...) hace prácticamente diez años había sido requerido oficialmente, sin que jamás lo hubiera solicitado ni pretendido, para ejercer la Alcaldía de esta ciudad. La superioridad -dice- así lo ordenó y yo disciplinariamente acaté su decisión. / Hoy la misma superioridad ha ordenado y dispuesto mi cese en el referido cargo. No cabe decir -añade- como igualmente acato hoy su decisión con igual disciplina, ya que la similitud de decisiones superiores (ayer y hoy), y mi nula intervención en ellas, lógicamente tenía que conducirme a identidad de procederes.(...)".*

Les paraules de Trullàs també eren contingudes, correctes, d'acceptació de la disciplina del *Movimiento*:

---

<sup>454</sup> Vallés, núm 1.093, gener de 1963. HMJM.

*" (...) para los hombres que hemos sido formados políticamente con los postulados básicos de nuestro Movimiento Nacional, para quienes creemos que deseamos la grandeza de la Patria, estos cambios no tienen trascendencia ya que se limitan a ser simples mutaciones de personas siguiendo inmutable la unidad de doctrina entre quienes dejan y quienes pasan a ocupar los respectivos cargos. Aún cuando la libertad que tenemos los gobernantes actuales al no ser juguete de las intrigas y rivalidades de partidos, nos permiten impartir a nuestra acción de gobierno un sello característico, personal si se trabaja individualmente, o de conjunto si se trabaja en equipo, como yo espero y deseo. (...)". (455)*

Sota la presència del representant del Govern Civil, les paraules sonaven a fórmules magistrals que amb diferents tonalitats s'havien anat repetint en els moments de canvi d'alcaldia. Però, no res i tot feien presagiar que el traspàs no seria fàcil. L'etapa Font Llopart no es podia esborrar així com així. Tal com havia anat el seu cessament i el nomenament de Joaquim Trullàs, persona que havia cobejat l'alcaldia feia ja molts anys i contra qui alguns apuntaven que n'havia estat un dels artífexs de la caiguda de Font Llopart, el més probable era que el joc soterrat pel poder s'embravís ràpidament. Trullàs, en el seu discurs, parlava de segell característic, personal i de treball en equip, cosa que esperava i desitjava que succeís en una clara apel·lació al seus companys de corporació i del consell local del Moviment. Estaria per veure si això seria així.

D'entrada, tal com s'assenyalava, qüestions, valoracions sobre el cessament de Font, no n'apareixien a l'òrgan falangista vallesà. Qualsevol diria que Font Llopart no hagués existit a la vida de la ciutat. Un pacte de silenci embolcallava l'estranya, o com a mínim, perplexa situació. Tanmateix, el que de viva veu corria per la ciutat era que el cessament de Font i el canvi per Trullàs havia estat una bomba amb efecte retardat. Els motius eren diversos però la mà allargada de Matias Vega, alguns ja ho deien, hi era ben present.(456)

Claudi Colomer Marquès, en mig d'aquesta situació, tornava a aparèixer a l'igual com en temps passats, en els canvis d'alcaldia. En aquesta ocasió, però, era notícia perquè era nomenat governador de Toledo. Trullàs, en representació de la ciutat, anava a la presa de possessió davant del director General de Política Interior, Manuel Chacón, que actuava en nom del Governador Civil de Toledo. Vitòria havia retut a Colomer un sentit homenatge pels

---

<sup>455</sup> Sessió del 2 de gener de 1963. AHMG

<sup>456</sup> Testimonis orals .

dos anys de feina feta a la capital alabesa. El *Vallés* se'n feia ressò i elogiaven les virtuts de Colomer:

*" (...) Granollers, la ciudad que le vió nacer, ha de sentirse satisfecha y agradecida de que uno de sus hijos haga brillar su nombre de los más altos estamentos de la Patria. Por todo ello, repetimos, Granollers ha de decir: gracias, Claudio Colomer".*

S'havien tancat antigues cicatrius ? Era sincer l'article o simplement es tractava de construir un pont de plata a Colomer, força allunyat, ja, de la ciutat ? Claudi Colomer, però, no calia oblidar-ho, trepitjava fort en la política franquista i mantenir-hi bones relacions podia no ser cap mala inversió, malgrat es mantinguessin les distàncies.<sup>(457)</sup>

I la pugna es desfermà. Colomer, en aquells moments, era una referència poc representativa de la vida política de Granollers. Els viaranys corrien per altres camins. En efecte: Trullàs, el mes de març, a part de vetllar per canvis administratius que l'Ajuntament aprovava com el del nomenament de nou director de l'Escola del Treball, càrrec que requeia en la persona d'Esteve Sala Cortès, de fer el seguiment de l'assumpte de la caserna de Sant Carles, la qual volia subhastar l'exèrcit malgrat l'Ajuntament l'hagués cedit gratuïtament i que li demanava que la revertís de nou a la ciutat, el més significatiu que feia era proposar la medalla d'or i el nomenament de fill predilecte de la ciutat, a Carles Font Llopart, de qui semblava, el mes de maig següent, que recollia la tasca de reivindicació de la construcció del Polígon de Palou, en aquells moments en via morta. Significatiu - també ho era l'interès pel Polígon- perquè semblava que era un intent de guanyar la partida d'escacs que s'havia iniciat, bàsicament, entre ell, els altres membres de l'Ajuntament i en la que hi prenien part els del consell local del Moviment. Aquesta moció proposada per l'alcaldia, fou acceptada. Era completament lògic atesa la trajectòria de Font Llopart i qui l'havia d'aprovar. El que fou més dur, va ser intentar tirar endavant la moció que el mateix més de març i en forma més efectiva el mes d'abril, proposava en relació a la dissolució del patronat de Fires i Festes. Els esculls foren enormes.

En efecte, Trullàs proposà la dissolució del Patronat Municipal de Fires i Festes i el nomenament d'un comissió organitzadora de les Fires i Festes per a 1963. Els arguments que l'alcalde donà eren que l'esmentat Patronat, a l'igual que d'altres organitzacions, si bé en els

---

<sup>457</sup> *Vallés*, núm. 1.103, març de 1963. HMJM.

seus començaments havien obtingut èxits, amb el pas del temps, a causa del cansament dels seus membres, l'organització havia decaïgut. Per aquesta raó, Trullàs creia convenient que l'organització, direcció i realització de la setmana gran de Granollers, anés a càrrec d'una comissió que fos creada amb la finalitat de portar a terme l'organització de les festes de tot l'any. D'aquesta manera, creia que es donaria possibilitat a que altres persones de vàlua vetllessin per unes festes - les de l'Ascensió, especialment-, que augmentarien el seu esplendor.

Aquesta era una raó de pes, però no compartida suficientment com s'anà veient. Les altres tenien càrregues de major profunditat pel que també s'anà comprovant. Trullàs proposà que a la vista que el 26 de novembre de l'any anterior, el Patronat no havia presentat el balanç d'ingressos i despeses per a les Festes de 1963, ho fes en el termini de 30 dies i que es deixés sense efecte l'actuació del Patronat - tal com ja havia argumentat- i que la partida destinada a l'esmentat Patronat, passés a la Comissió que havia defensat la qual començaria a actuar aquell 1963. Més encara: proposà que es nomenés una comissió que revisés els comptes i la seva liquidació, integrada per l'alcalde, un regidor i pel tresorer del dissolt Patronat. Finalment proposà que el saldo a favor del Banc Central, pendent a pagar pel Patronat, quedés pagat en quatre anualitats, entre 1964 i 1967. Trullàs estimà en un moment de la sessió, que ell no podia ni volia ser considerat com un dels presidents del Patronat Municipal de les Fires i Festes, atés l'època que hi va col·laborar . I més encara: criticava el dèficit acumulat pel Patronat que segons ell era d'1.200.000 ptes.

La rèplica no es va fer esperar i vingué d'una altra moció que el conseller Miralles presentà en nom de la resta de la Corporació i que es demanà que fos discutida i aprovada o denegada abans que la de l'alcalde.

La moció donava la volta als plantejaments i arguments de Trullàs. La transcripció de l'acta reflexa l'absoluta oposició a l'alcalde. En un document que conté l'extracte dels acords de la sessió, s'hi feia constar: 1. Declarar oficialment la satisfacció de la Corporació per la forma i èxits assolits per les Fires i Festes en les edicions anteriors, les quals havien anat a càrrec del Patronat de Fires i Festes, felicitant públicament a tots els seus components, actuals i passats i les persones que havien estat els seus eficients presidents: Joaquim Trullàs Cunillera i Pere Viaplana Riera.. 2. Agrair als dirigents del Patronat, Carles Font Llopart, Francesc Llobet Arnan, Pere Viaplana Riera i Josep M. Corbera Soliva, "*el rasgo, en verdad digno de encomio de haber facilitado la necesaria fluidez económica de dicho Patronato, al*

*firmar, bajo su garantía personal, una póliza de crédito para las atenciones del mismo, con el Banco Central de esta Ciudad, por importe de 675.000,- pts".* 3. Fer-se càrrec, l'Ajuntament, del crèdit a favor el Banc Central. En base a aquests acord, el secretari es posava en contacte amb el Banc perquè l'indiqués les clàusules i condicions que l'Ajuntament havia de formalitzar el conveni assumint el deute, per tal que una vegada sabuts poguessin ser sotmesos al Ple de l'Ajuntament.

Tots els consellers votaren a favor d'aquests moció, i per tant va ser aquesta la que va prosperar. Trullàs va ser l'únic que hi votà en contra. Quedà sol amb la seva. El divorci s'havia consumat. Una i altra moció eren mostres de divergències i tensions, les quals ni s'havien iniciat aquí, ni s'acabaven encara. <sup>(458)</sup>

En un altre ordre de coses, si Claudi Colomer era notícia, Franco, com era normal, encara n'era més. El juny, tornava a Barcelona. Segons que deien les notícies oficials, una reconstrucció ràpida feta per iniciativa de l'Estat i sota el mandat del *Caudillo*, havia permès que la comarca vallesana estés reconstruïda urgentment i les indústries treballessin més energicament que abans dels aiguats de la tardor de 1962. Més d'un miler de vallesans anaren a Barcelona a aclamar-lo:

*" (...) Porqué Franco es para los españoles un verdadero padre, del cual sabemos y esperamos que nunca nos faltará su apoyo ni su consuelo en las horas tristes y en los momentos en que verdaderamente se agradecen las ayudas y las palabras de consuelo (...)"*. <sup>(459)</sup>

Les concentracions semblaven que tornaven a marcar la pauta del franquisme. Gairebé 20.000 treballadors es reuniren, el 22 de juny, en el Palau d'Esports de Barcelona, en una concentració sindical que comptà amb la presència del ministre secretari del *Movimiento*, José Solís i amb l'assistència del vicepresident el Govern, General Muñoz Grandes. A mitjan de la dècada dels seixanta, les versions oficials sobre el sindicalisme no s'havien mogut de les sorgides de l'esperit del *Movimiento* més novell:

---

<sup>458</sup> Sessions de 2 de març i 25 d'abril de 1963. Correspondència, maig de 1963. Sessió de 30 de maig de 1963. AHMG.

<sup>459</sup> Vallés, núm. 1.115, juny de 1963. HMJM.

*" (...) Antes clasista, transformada ahora con la presencia armónica de empresarios y trabajadores, el Sindicalismo es núcleo de la paz social, la célula donde radica la unidad nacional más auténtica, el punto de encuentro donde la política y los problemas materiales de cada día se dan cita como el alma y el cuerpo (...)".*

Solís presidí una reunió extraordinària del Consell Provincial en la que parlà de la necessitat de reactualitzar i posar al dia alguns dels aspectes del *Movimiento*. Tanmateix, Muñoz Grandes era el gran aplaudit en una part del seu discurs de cloenda. Com si es tractés d'un gran estadista, Solís el recordava en una de les seves afirmacions. En efecte, Muñoz Grandes havia dit en alguna ocasió:

*" (...) Ni limosna a los obreros, que vosotros no aceptaréis, ni tampoco temor a los obreros, que es de cobardes. Sin miedo y sin limosnas, así es como está configurado nuestro sindicalismo (...) no lo olvideis nunca, que ni Franco, ni ninguno de nosotros quiere mandar borregos; quiere mandar hombres".*

Certament, el discurs era pobre de contingut i aliè a les realitats i vivències del moment, però Muñoz Grandes era d'un carisma per als sectors més immobilitistes, massa gran per no agradar tot el que fes ni diguéss. I tanmateix, tampoc es podia respondre , oficialment i oficiosament. El cost, de vegades, encara en aquell 1963, era massa, massa alt. <sup>(460)</sup>.

Com si s'hagués tractat d'una petita treva, les notícies sobre Franco no amagarien els greus problemes que tot seguit tornaven a aflorar a la ciutat amb la vista posada a l'Ajuntament. En efecte, al llarg del mes de juny no es pogué fer cap Ple de la Corporació. Tampoc la Comissió Permanent es pogué reunir. Els consellers feren el boicot a l'alcalde. Trullàs no tingué cap més remei que començar a cursar notícies i oficis al Governador Civil explicant la situació:

*" Como continuación de mis anteriores noticias y oficios he de poner en conocimiento de V.E. que, persistiendo en lo que podríamos llamar huelga de Tenientes de Alcalde y Concejales, esta semana tampoco ha podido celebrarse la sesión ordinaria de la Comisión Municipal Permanente, siendo ya tres semanas consecutivas en las que dichos señores dejan*

---

<sup>460</sup> Vallés, número 1.117, juny de 1963. HMJM.

*e asistir a las sesiones convocadas y no acudiendo tampoco al despacho de sus respectivas comisiones./ Esta Alcaldia considera que, incluso para prestigio del Régimen, debería ser sancionada debidamente semejante falta de responsabilidad en el cumplimiento de las obligaciones propias del cargo.(...)."*

Pocs dies després de l'esmentat escrit, en sortia una altra dirigit de nou al Governador Civil, reiterant que ni en primera, ni en segona convocatòria, els dies 27 i 28 de juny, ni la Comissió Municipal ni el Ple s'havia pogut reunir per no haver-hi assistit tampoc els consellers. Durant el mes de juny no s'havia fet cap sessió. L'enfrentament era total, manifest. Les preses de posicionament s'havien endurit. Una reunió del Consell local del Moviment havia estat suspesa per la intervenció de la Guàrdia Civil, perquè Trullàs, cap del Consell l'havia desautoritzada. La tensió era alta i el governador civil optà per tallar-la dràsticament. El resultat fou que Joaquim Trullàs fou cessat. El Governador apostà per retirar-lo de l'alcaldia. Trullàs havia perdut. El primer tinent d'alcalde, Francesc Llobet Arnan, era nomenat alcalde interí el mes de juliol i es remodelava la Corporació amb tots els que abans hi eren, menys Trullàs.

En efecte, la fermesa de l'escrit lliurat pel Governador Civil al ministre de la Governació, era el resultat evident de la impotència de trobar una altra solució que no passés per fer plegar Trullàs:

*" Excmo. Sr.: / Por conveniencias del servicio tengo el honor de elevar a V.E. propuesta de relevo de D. JOAQUIN TRULLÁS CUNILLERA, en el cargo de Alcalde-Presidente, del Ayuntamiento de GRANOLLERS, de esta provinci, habida cuenta las dificultades de orden interno corporativo que no sabido resolver dicho Alcalde y la consiguiente situación de manifiesta incompatibilidad que se ha producido entre el Sr. Trullás y todos los restantes miembros del Ayuntamiento./ En base de los motivos expuestos este Gobierno Civil somete a la consideración de V.E. la conveniencia de que sea acordada por esa Superioridad el inmediato cese del Sr. Trullás, debiendo hacerse cargo de la Alcaldia el Primer Teniente Alcalde en tanto se realizan por este Centro, con toda urgencia, las debidas gestiones para determinar la persona idónea que deba sustituirle y elevar, a efectos de su nombramiento, la oportuna propuesta a ese Ministerio(...)." <sup>(461)</sup>*

---

<sup>461</sup> Sessions del 8 i 28 de juny de 1963. Correspondència, juny de 1963. Sessions de l' 11 i 26 de juliol de 1963 AHMG. *Administración Local (Relevos de Alcaldes)*. Caja 96, de Pàgina 312

El juliol, el *Vallés* donava algunes pistes per poder entendre el joc polític soterrat i de vegades no tan amagat, que s'havia viscut a Granollers. L'òrgan falangista parlava de l'anormalitat política que la ciutat havia viscut els darrers temps però afirmava que, segons que semblava, les aigües, ja tornaven a ser controlades. Tanmateix, tot el que havia anat succeïnt durant el primer semestre de 1963, llevat d'actuacions aïllades, s'havia desenvolupat dins dels camins més estrictes de respecte a l'autoritat i la llei i dins la doctrina del *Movimiento*. Tot controlat.

La veritat és que l'òrgan falangista deia coses ben poc clares. S'entenia, però, el suficient, per capir que Trullàs havia estat cessat a través d'una tàctica de desgast i gairebé d'insubmissió. El resultat havia donat els seus fruits en benefici de l'equip més pur de falangistes granollerins. Trullàs, malgrat la importància dels fets ocorreguts, havia estat una anècdota en el camp polític de l'alcaldia granollerina. Resolt el conflicte, i amb Llobet Arnau provisionalment al front de l'Ajuntament, el Consell local del Moviment intentava que les coses tornessin a discórrer com abans, sense, però, Font Llopart. L'aposta continuava sent clara. L'excalcalde seria citat sovint en els discursos dels qui el consideraven un home amb caràcter i absoluta fidelitat i inflexibilitat amb els principis joseantonians i fonamentals del *Movimiento*.<sup>(462)</sup>

Les espetegades a redós del Patronat de Fires i Festes, possiblement s'acabaven amb la correspondència entre el cap provincial del servei d'inspecció i assessorament de les corporacions locals, i l'alcalde Llobet. A la petició d'un informe lliurat pel primer sobre l'esmentat Patronat, l'alcalde li responia amb una sèrie de termes que a la vegada ens il·lustren sobre l'activitat del Patronat i d'alguns dels aspectes de la vida de Granollers. De l'escrit es dedueix que l'esmentat Patronat s'hi havia dedicat amb preferència. L'origen del Patronat estava a l'any 1943, any que s'organitzaren de manera formal, les Fires i Festes de Granollers. Inicialment, es celebraven només durant les Festes de l'Ascensió i l'organització anava a càrrec de la denominada Zona Agrícola, i les despeses es cobrien amb l'aportació econòmica i la col·laboració del personal de l'Ajuntament. Les Fires i Festes anaren creixent amb importància i prestigi de la qual cosa se'n beneficià la ciutat. Segons que deia l'informe, en cessar la Zona Agrícola de portar-ne l'organització, va ser necessari que l'Ajuntament se'n fes càrrec, cosa que repercutí en el seu major impuls. La prova estava quan l'any 1955

---

GI-GU. Años 1962-1975. Expediente de relevo del Ayuntamiento de Granollers. AHGCB.

<sup>462</sup> *Vallés*, núm. 1.119, juliol de 1963. HMJHM.

s'ampliava a tres dies. Davant d'això, quedava justificat que s'hagués procedit pocs mesos abans, a la constitució d'un Patronat de les Fires i Festes, fet que es consumà en el Ple del 28 de març i amb un Reglament pel Patronat. Les activitats del Patronat havien estat de gran abast i això feia que, juntament amb l'informe de l'alcaldia, es proporcionés una relació dels actes organitzats des de la seva creació i un àlbum de fotografies d'alguns dels actes celebrats.

A més de les dades anteriors, una segona part contenia les estrictament econòmiques. Efectivament: s'acompanyava a l'informe un estat de comptes i una relació de deutes pendants, sobre les que es precisava: que els deutes anaren augmentant cada any, a causa de l'increment de la importància de les Fires i en conseqüència de l'augment del cost dels actes, concursos i certàmens que en celebraven a les Fires. Que l'augment del deute també anava lligat a la progressiva devaluació monetària espanyola, fet que també provocà l'augment dels pressupostos anuals ordinaris de l'Ajuntament, el de l'any 1957, en 6.167.078 ptes.; el de 1958, en 8.086.256.256 ptes.; el de 1959, en 9.598.200 ptes; el de 1960, en 9.600.000 ptes; el de 1961, en 10.641.626 ptes, i el de l'any 1962, en 13.393.285 ptes. També s'informava que havia estat criteri de la Corporació, tot i l'increment de les despeses ordinàries, no augmentar l'assignació al Patronat el qual, d'aquesta manera, va mantenir a la pràctica, invariablement, la mateixa assignació de l'Ajuntament al llarg dels anys: el 1957, 250.000 ptes; el 1958, 275.000 ptes; i des de l'any 1959 fins al 1962, 300.000 ptes. S'havia fet seguint el criteri que no es volia augmentar el pressupost de les Fires i Festes de l'Ascensió, i per altra banda, estimular al Patronat a trobar recursos extramunicipals. Aquesta fórmula no donà massa èxit, ja que, d'entrada cada any hi hagué dèficit, la qual cosa obligà a subscriure una pòlissa de crèdit amb el Banc Central, oficina de Granollers. A l'esmentat deute, calia, però, fer-li les següent observacions: que es rebaixava considerablement, per l'actiu del propi Patronat, fruit del material inventariat la relació del qual s'acompanyava. Que el deute acumulat cada any, arribava a ser el de la xifra del pressupost de les Fires i Festes de cada any, de forma que el deute anterior es pagava, d'acord el vistiplau de la Corporació, amb el pressupost de l'exercici següent. Que de ser superior, i en el cas que no fos massa exagerat, l'Ajuntament ho saldava amb els seus propis mitjans. Com que aquesta era la situació real en aquells moments, s'explicitava en l'informe que s'havia acordat saldar el pagament de 675.000,- pts mitjançant la pòlissa de crèdit subscrita per C. Font Llopart, F. Llobet Arnan, P. Viaplana Riera i J.M. Corbera i es donava referència de l'acord del Ple de l'Ajuntament del dia 25 d'abril, còpia de

la qual s'adjuntava. Els termes de la mateixa eren, en conseqüència, els que ja s'han descrit, resultat de l'agre polèmica entre Trullàs i la resta de regidors, els quals guanyaren la moció que presentaven i que anava d'acord, en termes generals, amb el contingut de l'informe que es lliurava a l'organisme oficial de les Corporacions locals. A la part final de l'informe, tanmateix, s'aclaria que la resta del deute - pràcticament equivalent al material inventariat, i per tant se suposa que l'informe volia dir que es podia eixugar amb l'actiu del Patronat- era per factures de pagament. Un pagament, però, al que calia desglossar-li el deute a les Cases Regionals de Barcelona, corresponent a l'any 1962, per entrevistes entre els organitzadors i la Junta de la Federació de les Cases Regionals, acceptació del pagament de totes les despeses de desplaçament, estances i altres. I a més, una gratificació que en principi estava valorada en unes 25.000 ptes, però que les Cases Regionals després consideraren que havia de ser de 50.000 ptes., quantitat ja pagada però sense haver enviat encara el rebut.

La petició d'aclariment de la situació, l'eixugament de deutes en els termes explicats, el pagament a les Cases Regionals, tot plegat demostrava que hi havia un cert aire de confiança entre la Corporació i el Patronat. I no podia ser menys, ateses les persones que integraven un i altre organisme. Trullàs tenia o no tenia raó en la gestió del Patronat, sobre el qual n'era ben crític i del que fins i tot en pretenia la seva desaparició ? Llobet Arnan, reiterant el debat que es tingué en el Ple del mes d'abril, incidia en el seu informe, en l'honradesa i estima que havien mostrat els membres del Patronat cap a la ciutat. No hi cap prova fefaent per demostrar que el Patronat es beneficiés econòmicament de l'erari públic o d'estranyes avinenteses com les del números fets amb les Cases Regionals. Tanmateix, planava a l'aire que alguna cosa es ventilava i que s'escapava del domini públic, sense cap possibilitat d'exigir transparència més enllà de la que oficialment es volia donar. Del que no hi havia dubte, era que la polèmica en la que el Patronat es veia involucrat, formava part de l'afer Trullàs.<sup>(463)</sup>

Aparentment, externament, les coses semblaven que s'estabilitzessin al gust del Consell local del Moviment. Mesos després, en la renovació de l'Ajuntament, eren nomenats nous regidors que no qüestionarien l'ordre imposat. En els simulcres d'eleccions celebrades arreu del territori estatal, Granollers també recanviava noms i càrrecs. Pel terç de caps de família, aquest eren els nous regidors i aquestes les dades oficials:

---

<sup>463</sup> Correspondència, setembre de 1963. AHMG.

Francesc Ribas Adiego. Nascut a Granollers el 21-1-1925. Tècnic tèxtil. Director de la indústria tèxtil granollerina "Jover S.A.". Procedent del F. de J. on havia desenvolupat excel·lents activitats destacant per la seva disciplina i caracter actiu. Professor de teoria tèxtil a l'Escola Professional de Granollers.

Julia Miralles Bassa. Nascut a Granollers el 23-1-1916. De profunds sentiments religiosos, havia estat al front d'entitats catòliques de la ciutat i fins feia poc havia estat president del Centre Catòlic. Afiliat al *Movimiento*, havia ostentat els càrrecs de conseller local del Moviment i delegat local i comarcal d'Informació i Investigació.

Joan Sitjes Ballescà. Nascut a Granollers el 28-7-1916. Propietari d'un conegut comerç de vestit i confecció. Destacat per ser diligent en els càrrecs desenvolupats entre els que calia destacar el de directiu del C.D. Granollers i vocal de la Secció Econòmica de Sindicats. Perteneixia a FET i JONS, havia estat conseller local del Moviment. Era vocal de l'Assemblea local de la Creu Roja (<sup>464</sup>).

Per terç sindical, els nous càrrecs eren:

Joaquim Font Farnés, Nascut a Sant Feliu de Codines, el 1919, on havia estat regidor. Vivia a Granollers des de feia 7 anys. Exalumne dels escolapis de Mataró. Tenia estudis de peritatge industrial a Barcelona. Director de l'empresa tèxtil Unitecsa, de Granollers. Excombatent, pertanyent a la 27 bandera de Navarra. Era secretari del Consell Econòmic comarcal sindical i membre de la Junta Econòmica del Sindicat local tèxtil.

Manuel Badillo Venega. Nascut a Sevilla el 1913. Vivia a Granollers des de l'any 1919. Als 11 anys entrà a l'empresa EGA. Falangista convençut, el *Vallés* li encomenà, l'any 1950, la tasca d'editorialista i més tard la de redactor en cap. El 1955 la delegació provincial de Premsa i Propaganda el nomenà director, càrrec que tenia en aquells moments. Havia estat vocal de la secció social del Sindicat del Metall i cap de la mateixa, així com cap de l'esmentat sindicat. Corresponsal de *Solidaridad Nacional*, vinculat a la delegació de Premsa

---

<sup>464</sup> *Vallés*, núm. 1.134, novembre de 1963. HMJM

i Propaganda, cap dels Serveis de Protocol, membre del Patronat Municipal de Fires i Festes i conseller local del Moviment. <sup>(465)</sup>

Pel terç d'entitats aquests eren els elegits:

Ramon Valls Borau. Nascut a Barcelona el 1930. Regentava una indústria de la seva propietat. Actiu, emprenedor. Pèrit químic, havia fet estudis d'ampliació a França i Holanda.

Joan Grau Gasch. Nascut a Sant Joan de Mediona, el 1927. Metge. Havia exercit a Granollers. S'havia traslladat, per ampliar coneixements, al Canadà, on hi havia estat durant dos anys.

Jaume Orteu Figueras. Nascut a Barcelona, el 1918. Mestre industrial químic per l'Escola Industrial de Barcelona. Director de "*Manufacturas del Vallés*", de Granollers. Vicepresident de la Mútua de Ntra. Sra. del Carme i vocal del Patronat de l'Escola del Treball. <sup>(466)</sup>

## **2. L'afer Trullàs i la recerca oficial d'un alcalde definitiu: la teranyina del Sistema. (Dades de l'Arxiu Històric del Govern Civil de Barcelona, AHGCB).**

L'entrellat de les dades existents a l'Arxiu Històric Municipal de Granollers i de l'Hemeroteca Josep Móra, demostra que el contenciós entre Trullàs i la resta de la Corporació va ser dur i que la lluita pel control polític de l'Ajuntament, i de la ciutat en definitiva, no havia estat un joc senzill. La documentació existent al Govern Civil ho acabaria de confirmar. Com a mínim, des del mes de març de 1963, un teixit d'informes servien per demostrar que Trullàs no disposava de la absoluta confiança de les instàncies superiors malgrat els informes precedents a la caiguda definitiva de Font Llopart. O tal vegada, si bé la tenia, el mes de març, l'havia perduda. Coincidia amb la moció sobre el Patronat de Fires i Festes. Des del mes de març fins al nomenament definitiu de Llobet Arnan, el mes de febrer de 1964, es van ordir una colla de fils per tal que no s'escapés res del control del poder

---

<sup>465</sup> *Vallés*, núm. 1.135, novembre de 1963. HMJM

<sup>466</sup> *Vallés*, número 1.136, novembre de 1963. HMJM.

franquista. Els informes procedents de diverses fonts sobre una colla de granollerins, palesaven la inquietud perquè l'Ajuntament de Granollers no s'escapés de la disciplina del Movimiento, ni cap persona pogués representar cap alternativa que posés més neguit a les aigües ja prou braves del Consell local. Els serveis d'informació demostrarien una vegada més la seva dedicació a la feina. Calia un alcalde que garantís l'ordre franquista. Calia saber quina garantia aportaven els addicts més notables o els possibles granollerins que podien trobar suport a la ciutat. Calia garantir que res s'improvisaria i que res s'escapava. Les dades que s'aportaren eren un exemple ben clar de com funcionava el Règim. I de com era la teranyina del Sistema.

En efecte: després de procedir a l'ordenació de la documentació relativa a Granollers que existeix en el fons documental de l'arxiu del Govern Civil, s'observa que al llarg de molts mesos - des del mes de març de 1963 fins al gener de 1964- els informes sol·licitats a FET i JONS i a la Guàrdia Civil havien anat definint des del mes de març de 1963 fins al gener de 1964, el perfil de la persona que el Governador podia estimar més idònia per ocupar l'alcaldia de Granollers. Les nombroses dades existents en els informes -de vegades no sempre coincidents-, el temps que s'esmerçà per poder-les obtenir, els mesos, també, en els que Llobet Arnan ocupà de manera interina l'alcaldia i que ho va fer de manera satisfactòria pel Governador i la resta de la Corporació, acabaren de donar peu a creure que Llobet era el millor candidat. Tanmateix, l'elecció no fou simple. El teixit d'informes que precediren al seu nomenament definitiu el mes de març de 1964, té totes les aparences d'una xarxa espessa, feta perquè en l'elecció de l'alcalde de Granollers no hi hagués cap relliscada i no en sortís perjudicat el Sistema. Un grapat d'informes que es deurién escriure entre gener i març de 1964, resultat d'una ampliació gairebé tancada el mes de desembre de 1963 i que eren el recull de moltes dades anteriors, tancaven les indagacions. Llobet Arnan encapçalava els noms dels investigats, i els informes esmentats semblen ser el darrers i definitius proposats sota un criteri de preferència que devia ser el que a la fi prosperaria per efectuar el nomenament definitiu d'alcalde, una decissió que, pel que sembla, ja prengué el Governador Civil a començaments d'any, ja que al costat de les dades de l'alcalde interí, es feia constar a mà el següent: *"Enero-1964. S.E. acuerda elevar propuesta nombramiento de Llobet Arnan"*, proposta que va reixir amb la presa de possessió definitiva de Llobet el mes de març següent.

Vegem, però, el resum de la reunió de dades que es sintetitzaren durant prop de deu mesos:

*Francesc Llobet Arnan.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: 39 anys. Veterinari. persona preparada per ocupar càrrecs. S'havia format a les files del *Movimiento* i la seva gestió actual com alcalde accidental a la ciutat era ben vista per tots considerant, a més que, a causa de que la seva accidentalitat en el càrrec no li permetia portar a terme grans obres. Havia sabut portar bé els assumptes del municipi i se li havia reconegut el seu temperament de comandament, una característica que la gent no li coneixia i en la que l'aprovava plenament. Es deia que seria molt ben vist que se'l designés definitivament per ocupar l'alcaldia.

b) Referències de la Guàrdia Civil: No s'havien demanat per indicació del Governador Civil.

2. Altres informes:

En informes anteriors s'havia indicat: Veterinari de gran prestigi a la comarca. Diputat provincial i primer tinent d'alcalde de l'Ajuntament. Persona de gran popularitat i que se li reconeixia un tacte i una categoria polítiques, notables. Persona de rellevància social, afiliat al *Movimiento* i conseller local. Havia estat president del Casino de Granollers, aleshores l'entitat local més important. Tenia moltes simpaties entre la població de Granollers mercès, també, a la seva trajectòria esportiva.

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document de Govern Civil, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

Document de FET i JONS, de 23 de desembre de 1963, firmat pel sots-cap provincial, Salvador Musson i l'inspector provincial, Claudi de Boet.

*Francesc Estabanell Demestre.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 43 anys d'edat, casat, industrial. Va marxar amb la seva família a Itàlia, incorporant-se més tard a l'Exèrcit Nacional, l'any 1938. Havia prestat servei a l'escorta del Generalíssim.. Exconseller i extinent d'alcalde de l'Ajuntament amb Font Llopart. Conseller local del Moviment. Per la seva preparació estava capacitat per ocupar amb eficàcia qualsevol càrrec de comandament i responsabilitat. Tanmateix, per les seves ocupacions en indústries tèxtils i d'energia elèctrica, es veia obligat a absentar-se sovint de Granollers. Es deia que seria molt ben vist en qualsevol càrrec que se li confiés. També es precisava que el seu pare havia estat alcalde de la ciutat.

b). Referències de la Guàrdia Civil.: Confirmava les dades anteriors explicant que era gerent de l'empresa *Estabanell y Pahisa, S.A.*.

2. Altres informes:

En informes anteriors s'havia indicat: Pertanyia a la família més destacada, econòmicament, de Granollers. Era gerent d'Estabanell y Pahisa, S.A., empresa subministradora d'energia elèctrica, sent-ne l'Ajuntament de Granollers, el principal abonat. L'opinió popular creia que hauria estat el substitut de Font Llopart una vegada aquest cessés en el càrrec d'alcalde. Es creia que se li havia ofert l'alcaldia, però que no l'havia acceptat per la forma en què s'havia produït el cessament de Font i que no va voler identificar-se de cap manera en la maniobra haguda. Tenia amistat personal amb Trullàs i amb Font Llopart, per la qual cosa es creia en l'informe que, de ser nomenat Estabanell com alcalde, tot i no ser del seu gust no hi haurien enfrontaments, cosa que significava que Estabanell podria ser

l'element normalitzador de la política granollerina. Se suposava que oferiria alguna resistència per acceptar el càrrec.

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document de Govern Civil, d'entre, possiblement, gener i juliol de 1963 i ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

Document de la Guàrdia Civil de Granollers, de 3 de juny de 1963.

Document de FET i JONS, amb la mateixa data i amb els mateixos informants de Llobet Arnan.

*Esteve Duran Serra.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 46 anys, casat, intendent mercantil. Des de 1939 a 1949, havia estat delegat local i comarcal del F. de J.. Havia format part de la Comissió Gestora. Se'l considerava una de les persones més ben preparades de Granollers, mestre polític de les joventuts de la ciutat a les que havia inculcat les seves ensenyances. Estimat i respectat, disposava de grans simpaties. Podia ocupar, amb èxit, qualsevol càrrec que li fos confiat perquè sabia agrupar, dirigir i manar persones. Segons que deia la gent, seria l'alcalde excel·lent i ben vist per tothom.

b) Referències de la Guàrdia Civil: No consten.

2. Altres informes:

En altres dades es feia constar que tenia el títol d'Intendent mercantil i de Químic. Que havia estat secretari de l'Escola de Formació Professional, des de 1940 a 1962, i director els anys 1962 i 1963.

Document de FET i JONS, amb la mateixa data i amb els mateixos informants dels anteriors.

Document de la Guàrdia Civil de Granollers, amb data de 8 de gener de 1964.

*Josep A. Cabrera Sánchez.*

#### 1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 39 anys d'edat. Pèrit mercantil. Procedia de família molt humil que s'instal·là a Granollers quan ell era molt jove. A base de tenacitat i estudi s'havia llaurat un magnífic camí. Tenia dots de direcció per ocupar càrrecs rellevants, però se'l considerava una mica oportunista. Es deia, però, que els qui opinaven d'aquesta manera era perquè no entenien com del no res i per si mateix havia sabut situar-se esplèndidament. Tenia gran personalitat i podia desenvolupar amb èxit qualsevol càrrec que se li confiés. En el document del mes de desembre, i segons dades de FET i JONS, se'l qualificava com un dels millors valors polítics existents en aquells moments a Granollers. Persona de capacitat i eficàcia. Delegat local i comarcal de Sindicats. Director de l'Agència Nacional de Previsió. Persona de gran importància en els medis esportius en els que havia desenvolupat alguns càrrecs. Es deia també que havia col·laborat eficaçment amb Font Llopart i que era amic íntim de Trullàs.

b) Referències de la Guàrdia Civil: confirmaven les dades anteriors, addicionant que era director d'una empresa industrial i que era el cap de l'Agència Nacional de Previsió de Granollers, des de 1952.

#### 2. Altres informes:

En informes anteriors es feia constar que havia tingut càrrecs a l'O.J.. Delegat comarcal del F. de J., entre 1955 i 1958. Delegat comarcal de Sindicats des del gener de 1959. Persona amb estudis de grau superior i d'avançada cultura. Que havia estat conseller i tinent d'alcalde de l'Ajuntament fins al final del mandat oficial. També es feia constar que des de 1959 era delegat comarcal i local de Sindicats. *Caballero de la Orden Imperial del Yugo y las Flechas*. En haver col·laborat eficaçment amb Font Llopart i ser amic íntim de Trullàs i la seva família, s'informava que es podia donar per segur que fins i tot podria aconseguir la col·laboració del grup Trullàs, amb l'alcalde que es nomenés.

Document de FET i JONS, d'entre, aproximadament, gener-inicis de juliol de 1963.

Document de la Guàrdia Civil de Granollers, amb data de 6 de desembre de 1963.

Document de FET i JONS, amb la mateixa data i els mateixos informants de Llobet Arnan i altres ja referenciats.

*Pere Plana Martí.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 39 anys d'edat. Metge. Havia estat conseller de l'Ajuntament i en aquells moments era tinent d'alcalde. Era persona afable i ben preparada, però impresionable i una mica indiscret. Un sector de la població rumorejava que seria Alcalde, però la majoria no el considerava que fos la persona idònia pel càrrec ja que es creia que es deixaria influenciar fàcilment. Es feia constar que deia que li agradaria ser-ho, però que també deia que no tenia talla suficient pel càrrec. S'informava que els centres religiosos i el clergat el recolzarien en el càrrec d'alcalde, per la vinculació que hi tenia.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Confirmaven les anteriors.

## 2. Altres informes:

En informes anteriors es feia constar que el GMN el va sorprendre a Granollers, on el seu pare exercia també de metge, però que a causa de l'edat -havia nascut a Sant Hilari de Sacalm el 1926- no va prestar cap classe de serveis ni a l'exèrcit nacional ni a l'exèrcit roig. Procedia del F. de J. i que era conseller local del *Movimiento*. Que en aquells moments era tinent d'alcalde de Cultura. Que presidia l'Associació d'Exalumnes de les Escoles Pies, la qual tenia un gran prestigi a la ciutat, i que estava relacionat familiarment amb la família Trullàs, per la qual cosa es creia que no seria combatut per aquests en el cas d'ocupar l'alcaldia. Que per causa de l'edat no havia prestat cap classe de serveis durant el GMN. Era molt addicte al Règim i que la seva conducta noble i manera de procedir, tant des de la vessant patriòtica com humanitària, reunia totes les condicions necessàries per desenvolupar qualsevol càrrec públic. Per altra banda la Inspecció Provincial de FET i JONS, confirmava el seu prestigi professional i econòmic

Les dades existents en un informe elaborat pel Govern Civil sobre Plana Martí, el qual havia estat citat a Barcelona per entrevistar-lo/interrogar-lo sobre la situació a Granollers a inicis de juliol de 1963, són interessants de ressenyar:

*" Tiene buena presencia ( de altura y complexión grandes). Se expresa con facilidad./ Considera que la situación en Granollers ha llegado a un punto de gravedad consistente en que la población desafecta esta tomando interés en las discordias planteadas entre el Alcalde Sr. Trullás y el resto de Corporación municipal./ Afirma que, cuando fué nombrado Trullás para la alcaldia, él se hallaba situado en una postura imparcial y dispuesto a la colaboración con Trullás. Tanto así que estimándolo de esta manera, el Alcalde le nombró Instructor del expediente para concesión de la Medalla de la ciudad al anterior Alcalde Sr. Font Llopart, según acuerdo unánime del Ayuntamiento al que se habia adherido también el nuevo Alcalde Sr. Trullás./ Advirtió enseguida -continua diciendo- la actitud de recelo abierto contra Font que adoptaba el Alcalde, cuando éste hizo comparecer en el expediente para oponerse a la concesión de la Medalla a su hermano y a los empleados de su fábrica. Luego ha propalado constantes infundios para desprestigiar a Font Llopart y no se ha recatado de manifestar una postura -de palabra y de hecho- totalment contraria a la*

*administración que presidió dicho ex-alcalde./ Como consecuencia de tot ello los Concejales - que a fin de cuentas proceden todos de la expresada administración- se han ido situando cada vez mas en una posición de defensa y negando su colaboración al nuevo Alcalde, hasta el extremo de que no asisten a las sesiones que convoca./ Por su parte este cambio de postura ha sido mas lento, pero hoy dia -teniendo en cuenta la forma de actuar de Trullás- no puede sino afirmar que se halla totalment identificado con el grupo contrario al mismo."*

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, gener i juliol de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963

Document de la Guàrdia Civil de Manresa, amb data de 25 de març de 1963.

Document del Govern Civil, sots-secretaria general, amb data de 9 de juliol de 1963.

Document de FET i JONS, amb la mateixa data i els mateixos informants de Llobet Arnán i altres ja referenciats.

*Artur Montagud Galan.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 35 anys, amb una bona preparació jurídica. Era advocat però no exercia la carrera i treballava de primer oficial de la Notaria del seu pare. Estava al front de l'Assessoria Jurídica de la delegació comarcal de Sindicats i era Jutge comarcal suplent. Estava afiliat al *Movimiento* però no realitzava cap activitat política destacada, es relacionava amb elements catalanistes, però no es podia dir que estés identificat amb la seva actitud. No estava acreditada la seva vàlua en l'ordre pràctic, per la qual cosa no era possible fer judicis en relació a una possible actuació en llocs de responsabilitat.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Confirmaven les anteriors.

## 2. Altres informes:

En informes anteriors es feia constar: Edat de 39 anys. Havia tingut força prestigi en el F. de J. Havia col·laborat en el setmanari *Vallés*, el qual pertanyia a la premsa del Moviment. El seu germà Gabriel, en aquells moments, era conseller de l'Ajuntament, elegit pel terç de caps de família. La reputació social que tenia a Granollers es feia constar que era immillorable.

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en les fonts d'informació d'enumeració següent: a) Jutge de primera Instància i Instrucció, José Luís Bermúdez de la Fuente. c) Delegat local d'excombatents, Josep M. Ibáñez Villanueva. d) Delegat comarcal Sindical i Cap de l'Agència de l'Institut Nacional de Previsió, Josep A. Cabrera. e) Administrador de Correus, Felip Munné. Jutge Comarcal de Granollers, Aurelio Peláez de Ojeda.

Document de la Guàrdia Civil de Granollers, amb data de 30 de maig de 1963.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, juliol a desembre de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

*Francesc Serratusell Farell.*

## 1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 61 anys. Casat. Industrial. Exconseller de l'Ajuntament. De tendència esquerrana. Absent de la ciutat, amb freqüència, per causa de la feina. S'informava que s'assegurava que havia guanyat molts diners venent els cupos de cotó

que li concedien per a la seva indústria. S'informava que en diverses ocasions havia dit que podia haver estat Alcalde de Granollers, però que no volia saber res dels temes polítics. L'informe citava que no s'havia presentat davant de FET i JONS per prendre-li dades, ja que, segons els seus familiars es trobava a Madrid.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Confirmaven les dades anteriors.

## 2. Altres informes:

En un Informe anterior de FET i JONS es feien constar dades idèntiques, però s'assenyalava, a més, que no era de FET i JONS i que feia ostentació de nou ric. En un altre, de la Guàrdia Civil de Manresa, es contradeïen moltes de les afirmacions abans assenyalades: Abans del GMN pertanyia a partits de dreta. Residia a Granollers des de l'edat de 24 anys. A les portes de l'acabament de la Guerra Civil, va ser mobilitzat amb la seva lleva, però va fugir a Barcelona on s'hi va amagar, fins a l'acabament del conflicte, per no servir a la causa roja. De retorn a Granollers es va trobar que la seva fàbrica havia estat cremada per les tropes roges durant la retirada. De profunds sentiments catòlics, tenia una conducta moral, pública i privada, immillorable, i estava conceptuat com adicte al Règimen, tenia grans simpaties a Granollers, on era estimat, respectat per la seva forma de procedir, segons que es deia en l'informe, i no se li coneixien enemics. En un altre informe es feia constar que abans del GMN, pertanyia a partits de dreta, i reafirmava con el altres dades anteriors que era d'immillorable reputació i apreciat a la ciutat.

Document de la Guàrdia Civil de Manresa, amb data de 25 de març de 1963.

Document de FET i JONS, d'11 de desembre de 1963, signat pels mateixos informants de Llobet Arnà i altres ja referenciats.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, juliol a desembre de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

*Joan Clotet Cadefau.*

1. Document de Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 50 anys. Casat. Industrial. Va servir a l'exèrcit roig com Oficial de Complement, se'l depurà i conservà la graduació. Havia estat president del Centre Catòlic des de 1944 a 1946. En l'entrevista que se li va fer, va demanar que no desitjava ocupar cap càrrec, ja que considerava que no tenia temperament per assumir-lo. En l'informe es deia que era persona correcta, una mica amanerada i reservada. Se'l considerava amb poca talla per a un càrrec d'importància a Granollers.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Confirmaven el mateix.

2. Altres informes:

En Informes anteriors es feia constar que abans del GMN observava una perfecta conducta moral, pública i privada. Estava ben considerat, a Granollers, per la seva forma de procedir, honradesa professional i particular i perquè tenia un tracte molt correcte en les seves relacions socials. Era vocal de l'Assemblea de la Creu Roja de Granollers. De bona solvència econòmica per la vinculació amb l'empresa de begudes carbòniques *Nicolás Clotet Marqués*. Frequentava l'Associació d'Antics Alumnes de 2on Ensenyament, però no estava identificat amb la seva actuació. Era persona addicta al Règim, per la qual cosa tenia qualitats suficients per desenvolupar qualsevol càrrec públic que li fos encomenat. S'informava que era el pare polític del capità de la Guàrdia Civil, Jaume Salom Redín, destinat en aquells moments a la Companyia de Santa Coloma de Farners. A través d'altres dades s'informava que quan tingué lloc el GMN era alferes, que havia estat mobilitzat pels rojos en el sector de la Seo d'Urgell, a Intendència. Que més tard es presentà a la Zona Nacional per Sant Sebastià, on fou depurat sense que se l'imputés cap responsabilitat.

Document de la Guàrdia Civil de Manresa, amb data de 25 de març de 1963.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, juliol a desembre de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

*Rafael Puig Llivina.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 50 anys. Dedicat totalment al seu negoci: *Conservas Puig i Almendra concentrada Puig*. Era qui cuidava de la projecció exterior i de la prospecció del mercat. No tenia temps disponible i, molt sovint, estava fora de Granollers en viatges de negoci. Presumia de estar ben relacionat políticament i feia ostentació d'amistat amb el sots-secretari de Governació, amb el ministre de l'Exèrcit i d'altres càrrecs. Es donava per cert que va tenir alguna intervenció en el cessament de Font Llopart, però declinà, per no interessar-li, l'acceptació del càrrec d'alcalde de Granollers, proposta que se li va fer abans que a Trullàs. Se'l considerava afecta al *Movimiento*. Es deia, a l'informe, que els seus interessos particulars els sobreposava a qualsevol altre circumstància.

b) referències de la Guàrdia Civil: Confirmava les dades anteriors.

2. Altres informes.

En un informe anterior es feia constar que en aquells moments es relacionava amb membres de l'Opus Dei.

En altres documents es feia constar que era militant de FET i JONS. Excautiú. Que tant ell com el seu germà no havien desenvolupat activitats polítiques, dedicant-se únicament al seu negoci, i que el seu germà havia format part de la Junta Municipal del Cens. En un altre document es feia constar que havia estat conseller de l'Ajuntament de Granollers i que tenia un càrrec important en el Sindicat Nacional de Fruites i Conserves.

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en les fonts d'informació d'enumeració següent: a) Jutge de primera Instància i Instrucció, José Luis Bermúdez de la Fuente. b) Arxiprestre Degà. Miquel Badosa Fransi. c) Delegat local d'excombatents, Josep M.Ibáñez Villanueva. d) Delegat comarcal Sindical i Cap de l'Agència de l'Institut Nacional de Previsió, Josep A.Cabrera. Jutge Comarcal de Granollers, Aurelio Peláez de Ojeda.

Document de la Guàrdia Civil de Granollers, de 30 de maig de 1963.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, juliol a desembre de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

*Àngel Parera Novellas.*

1. Document del Govern Civil: gener- març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 62 anys. Casat. Farmacèutic. Havia format part del Consell local del Moviment, des de 1949 fins a 1952. Inspector farmacèutic municipal per oposició, des de l'any 1943. Per l'edat i pel negoci s'informava que no l'interessava ocupar cap càrrec polític ni administratiu. Segons que també deia l'informe, semblava estar influenciat pel seu gendre, de cognom Verde -Josep Verde Aldea-, de tendència democristiana.

b) Informe de la Guàrdia Civil: Confirmava les dades anteriors.

2. Altres dades.

En un altre informe es feia constar que abans del GMN simpatitzava amb els catalanistes, que se'l considerava vinculat amb organitzacions de caire catòlic i desinteressat per la política.

Document de FET i JONS, signat l'11 de desembre, pels mateixos informants de Llobet Arnan i d'altres ja referenciats.

*Lluís Sararols Valls.*

1. Document del Govern Civil, gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona que, tant per la seva formació cultural com per la seva posició social, no semblava de cap de les maneres que pogués desenvolupar amb la dignitat necessària el càrrec d'alcalde de Granollers. Se'l conceptuava com utilitzable per a càrrecs de menor importància, en els quals podia fer un paper discret.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Persona de 47 anys. Casat. Comerciant. Militant de FET i JONS. President de la Secció Econòmica del Grup de Tocinàires de la Delegació comarcal de Sindicats. Pertanyia a la junta directiva de Foto Films. Persona de conducta immillorable.

2. Altres documents:

Altres dades li posen 50 anys o 42 anys d'edat, i que els seus pares, conceptuats de feixistes, havien estat perseguits pels rojos, per la qual cosa varen haver de sofrir moltes calamitats.

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en les fonts d'informació d'enumeració següent: c) Delegat local d'excombatents, Josep Ibáñez Villanueva.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, juliol a desembre de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

*Josep Quincoces Papiol.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona molt ben considerada però de poca dubtibilitat i que no sabia captar-se simpaties. Havia estat tinent d'alcalde de Governació de l'Ajuntament, conseller local del *Movimiento*, delegat de diversos serveis en la *Jefatura Local* i director de l'emissora del F. de J. i del setmanari *Vallés*. El fet d'haver participat en la lluita entaulada amb Trullàs per ocupar el càrrec d'alcalde abans de ser nomenat Font Llopart i que en aquells moments representés la més oberta oposició precisament a Trullàs, s'estimaven com factors negatius pel seu nomenament, per les reaccions que contra Quincoces podien sorgir.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Coincidien amb les dades anteriors.

2. Altres dades:

En informes anteriors es feia constar que tenia 55 anys o 53 anys d'edat. Que havia estat delegat de Premsa, propaganda i ràdio. Que pertanyia a l'assemblea local de la Creu Roja espanyola, amb el càrrec de comandant. Que estava casat. Comerciant. Solvència, reputació i cultura, bones. Segons que sembla, en un dels informes referits a Quincoces, els informants no vulgueren emetre judici llevat d'un que ho va fer i positivament. Els altres es dividiren entre afirmar que no el coneixien, que no volien emetre judici o es pronunciaren en qualificar-lo de persona mab caràcter violent. Un altre informe el qualifica amb dades molt favorables i afirmava que no era persona violenta.

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en les fonts d'informació d'enumeració següent: c) Delegat local d'excombatents, Josep Ibáñez Villanueva. d) Delegat Comarcal Sindical i cap de l'Agència de l'Institut Nacional de Previsió, Josep A, Cabrera. e) Administrador de Correus, Felip Munné.

Document de la Guàrdia Civil de Granollers, de 30 de maig de 1963.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, juliol a desembre de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

*Joan Sala Farràs.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Afiliat a FET i JONS. Procedent del F. de J.. Desenvolupava un càrrec secundari de director de l'emissora de Granollers, *Radio Juventud*. Políticament no adoptava cap actitud definida i volia estar bé amb totes les tendències i grups, i això havia acabat perquè no tingués la simpatia de cap. Sastre i procedia d'una família ben considera. No comptava, de llarg, amb les condicions mínimes per ser Alcalde.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Confirmaven les dades anteriors.

2. Altres informes.

Altres dades assenyalaven que tenia 39 anys. Que era bon catòlic, i que -dades dels mesos de març i maig i d'entre juliol i desembre de 1963- era director de *Radio Juventud*, de Granollers.

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en les fonts d'informació d'enumeració següent: b) Arxipreste Degà, Miquel Badosa Fransi. c) Delegat local d'excombatents, Josep Ibáñez Villanueva.e)Administrador de Correus, Felip Munné.

Document de la Guàrdia Civil de Granollers, de 30 de maig de 1963.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, juliol a desembre de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

*Josep Oriol Montaña Tuset.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 35 anys. Metge odontòleg. Havia pertengut al F. de J., però en aquells moments encapçalava el grup catalanista de Granollers. Comptava amb el recolzament del sector catòlic catalanista-separatista, per estar integrat a l'Acció Catòlica de Granollers, entitat que havia adoptat una postura d'oposició oberta al *Movimiento*, manifestada, de manera explícita, a través de la revista "Granollers Comunitat Cristiana". L'opinió del sector addicte al *Movimiento* era que la seva designació com alcalde, a part de ser un error polític, podia provocar unes conseqüències extraordinàriament negatives per al Règim.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Coincidien amb les dades anteriors, però addicionaven que era militant de FET i JONS.

2. Altres dades:

En informes anteriors es feia constar que tenia 45 anys d'edat- en realitat en tenia 35-. Que la seva reputació social a Granollers era immillorable. Catòlic militant, de comunió diària i que reunia bones qualitats.

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en diverses fonts d'informació.(No consten en la còpia).

Document de la Guàrdia Civil de Granollers, de 30 de maig de 1963.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, juliol a desembre de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

*Jaume Traserra Cabanes.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1963.

a) Referències de FET i JONS: Políticament, completament desacreditat. Tot i que aparentment estava apartat de tota activitat externa, s'informava que havia maniobrat entre bastidors per crear dificultats als dirigents locals del *Movimiento*. Se l'imputaven irregularitats en l'exercici de veterinari municipal i que podia ser expedientat.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Confirmaven les dades anteriors.

2. Altres dades:

Informes anteriors assenyalaven que tenia 50 anys o 60 anys d'edat.. Que malgrat la seva afiliació al *Movimiento* i d'haver estat secretari local immediatament després de l'entrada dels nacionals, estava desacreditat políticament per les dificultats creades als dirigents locals. S'informava que també havia estat secretari comarcal del Moviment. Que era fill de Caigut i que tenia un fill sacerdot. Que era de solvència, reputació i cultura, bones. En l'informe de la Guàrdia Civil de Granollers es deia que era de reputació social immillorable. En un altre informe es deia que es donava per segur que era l'assessor de l'alcalde Trullàs,

amb qui l'unien llaços familiars i econòmics ja que era l'apoderat de la Vda. Trullàs, usufructuària de la indústria que dirigia el seu fill, l'alcalde. Comptava amb el recolzament del rector de la Parròquia de Sant Esteve. El seu nomenament com alcalde es considerava que a més de no ser cap solució, agreujaria encara més la situació existent.

Document de FET i JONS, d'entre, possiblement, gener i principis de juliol de 1963.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en les diverses fonts d'informació d'enumeració següent: b) Arxipreste Degà Miquel Badosa Fransi. (Se suposa amb la confirmació de bons informes, tot i que no consta res ressenyat, però, pel context del document, així ho sembla).

Document de la Guàrdia Civil de Granollers, de 30 de maig de 1963.

Document del Govern Civil, d'entre, possiblement, juliol a desembre de 1963, ampliat a partir del 2 de desembre de 1963.

*Josep Ventura Valls.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 48 anys. Casat. Industrial. Havia militat a les Joventuts Catalanistes de Granollers. No tenia preparació per ocupar càrrecs i manifestava el seu desinterès per la política.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Confirmaven les dades anteriors.

2. Altres documents:

En un informe anterior es deia que era fabricant de licors. De bona reputació. Vicepresident del *Balonmano Granollers*, i grau de cultura, elemental.

Document de FET i JONS, signat l'11 de desembre, pels mateixos informants de Llobet Arnan i d'altres ja referenciats.

*Esteve Español Argelich.*

1. Document del Govern Civil: gener-març de 1964.

a) Referències de FET i JONS: Persona de 26 anys. Casat. Industrial. No se'l considerava persona ni suficientment preparada ni prou vinculada amb la política del Règim, per desenvolupar càrrecs en el municipi.

b) Referències de la Guàrdia Civil: Confirmaven les dades anteriors.

2. Altres dades:

Informes anteriors indicaven que estava afiliat a entitats esportives i que era directiu del futbol Granollers. Solvència econòmica bona. Estava vinculat a un negoci de mecànica que regentava el seu pare i s'informava que tenia un establiment d'electrodomèstics. Freqüentava els actes de l'Associació Cultural.

Document de FET i JONS, signat l'11 de desembre, pels mateixos informants de Llobet Arnan i d'altres ja referenciats.

Informes demanats d'altres persones:

*Pere Canal Baliu.*

De 39 anys d'edat. Advocat. Professional acreditat, i tresorer del Col·legi d'Advocats de Granollers.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en les diverses fonts d'informació d'enumeració següent: a) Jutge de 1a Instància i Instrucció, José Luis Bermúdez de la Fuente. e) Administrador de Correus, Felip Munné.

*Esteve Sala Cortès.*

Posiblement havia estat nomenat director de l'Escola del Treball, per confiança de l'alcalde Trullàs.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en les diverses fonts d'informació d'enumeració següent: Jutge Comarcal de Granollers, Aurelio Peláez de Ojeda.

*Josep Verde Aldea.*

Persona magníficament considerada a Granollers, però d'accentuada significació catalanista.

Document del Govern Civil, secretaria General, datat els dies 23 i 26 de març de 1963, basat en les diverses fonts d'informació d'enumeració següent: Jutge Comarcal de Granollers, Aurelio Peláez de Ojeda.<sup>(467)</sup>

Teixida una espessa trama de fils, el mes de gener de 1964 es podia donar per acabada la llarga indagació sobre el nomenament definitiu d' Alcalde. S'havia recorregut a una bona pila de dades, les quals no sempre eren coincidents. Com acostumava a passar, els informes procedents de FET i JONS aplanaven el camí als seus fidels més addictes. En canvi, aquells que no eren militants, que havien desertat de les files, que procedien d'altres formacions on la disciplina joseantoniana no havia estat la seva opció d'entrada, eren passats per un filtre estret i de vegades ni el filtre donava el vistiplau. Encertaven o no en la justícia de les apreciacions des del punt de vista del Règim, però estava clar que no es veia amb la mateixa òptica l'addicte, el simpatitzant, el tradicionalista i molt menys alguns catòlics que

---

<sup>467</sup> *Administración Local (Relevos de alcaldes), Caja 96, de GI-GU. Años 1962-1975. Expediente de relevo del Ayuntamiento de Granollers. AHGCB.*

començaven a qüestionar des de les files de l'Església el poder absolut del Sistema. Tampoc els informes de la Guàrdia Civil eren sempre coincidents amb els de FET i JONS. La Guàrdia Civil de Granollers, per exemple, suavitzava algunes dades en alguns casos, i demostrava que tampoc estava allunyada ni molt menys desenganxada d'influències, amistats, contactes, simpaties o simplement que les consignes falangistes no incidien amb la força que ho feien a la delegació local de FET i JONS de la ciutat.

El camí estava net. Llobet seria l'alcalde i consolidaria després d'una interinitat de vuit mesos, el seu lloc a l'alcaldia. Una alcaldia que ocuparia durant setze anys. S'iniciava o es reiniciava un nou període que en certa forma volia ser la continuïtat de moltes coses. De cara a la meitat del seixanta, però, moltes coses anirien canviant.

Les primeres setmanes de 1964 s'encentaven amb dades oficials sobre la delegació comarcal de sindicats de la comarca. J.A. Cabrera, el delegat, comentava que, al 1963, havien tingut lloc eleccions a 28 delegacions locals. La consulta s'havia fet a 41 empreses de més de 100 treballadors, a 372 amb cens de 6 a 100, a 1.626 amb menys de 6 i a 7.194 d'entre empresaris o productors independents. En total s'arribava a constatar una consulta que havia arribat a 22.586 productors de la comarca..

El resultat havia donat lloc a l'elecció de 1.013 enllaços sindicals; 196 jurats d'empresa; 746 vocals socials i 535 vocals econòmics de les juntes sindicals. S'havien renovat 97 entitats sindicals, incloses les germandats de ramaders i pagesos. A més d'això, havien estat elegits representants per les Seccions econòmiques i per la social. Un total de 4 vocals de la comarca, havien estat elegits per als Sindicats nacionals. I a més, havien estat elegits regidors pel terç sindical. Comentava també que l'oficina de col·locació i enquadrament havia registrat 1471 ofertes i 1820 demandes de treball, i que la crisi afectava específicament a la indústria tèxtil, i que s'havien fet més de 2.000 consultes i que a redós de 800 assumptes s'havien resolt per part de l'Assessoria i secretaria, conjuntament. Les conciliacions havien representant més de 100.000 pts. i havien estat visats 1471 contractes de treball, xifres que es podien duplicar a la comarca.

Cabrera feia una valoració positiva del funcionament Sindical. Tot anava bé. A més, les dades aparegudes al cap de pocs mesos en una revista madrilenya acabaven d'explicar de quina manera, en alguns aspectes i sempre de forma positiva, la ciutat vallesana havia canviat.

Efectivament, la revista madrilenya *Informaciones*, en la seva publicació de 6 de juny, donava una sèrie de dades que reflectien l'evolució de Granollers al llarg d'un quart de segle. Algunes de les més rellevants eren aquestes: l'any 1939, la ciutat tenia 14.674 habitants i el 1964, 22.983. En els mateixos anys els habitatges censats eren 3.000 i 4.680, respectivament. El desenvolupament industrial havia estat força important: el 1939 hi havia 175 indústries i el 1964, 431. El terme municipal, que indicava que tenia 1.499 Ha., disposava d'una superfície urbana de 1.474.113 m<sup>2</sup>, distribuïts així: 1.092.211 m<sup>2</sup> de superfície edificada; 102.429 m<sup>2</sup>. de superfície de solars; 113.540 m<sup>2</sup>. de vies públiques sense pavimentar i 53.613 m<sup>2</sup>. de parcs, jardins i espais verds

En relació a la superfície rural o rústica indicava que era de 12.550.000 m<sup>2</sup>. distribuïts així: 3.600.000 m<sup>2</sup> de regadiu; 8.100.000 m<sup>2</sup>. de secà; 350.000 m<sup>2</sup> de pastures; 100.000 m<sup>2</sup>. de bosc. La resta, o sia, 965.887 m<sup>2</sup> corresponien a terrenys pedregosos, improductius, i ribes del riu. Del sector secundari assenyalava que, la metal·lúrgia i el tèxtil, destacaven sobre altres branques industrials.

Amb les dades a la mà, i observant la ciutat, no es podia amagar que els canvis operats eren ben visibles. També era cert que ningú podia posar en qüestió, de forma pública, cap tipus de crítica al que oficialment es deia, per la qual cosa, sobre els possibles paranys que hi havien a les dades, ben poca cosa es podia argumentar. Les parts positives o negatives que hi havia en els canvis, quedava silenciats.

Passés el que passés, però, la commemoració dels 25 anys de la *Liberación*, havia acabat de reafirmar, davant de tothom, la consolidació del poder dels falangistes a la ciutat. El 1964, l'aniversari es feia amb un gran desplegament informatiu i un sopar d'homenatge als excombatents que servia per lloar els anys del franquisme i de persones que havien servit fidelment al *Movimiento* i a Granollers. Una llarga enumeració de noms apareixia públicament en l'òrgan falangista de Granollers, aprofitant la presa de possessió dels nous consellers a la Corporació Municipal. Tanmateix, en la relació no hi apareixien, almenys, un parell de noms. Ni Sagalés ni Trullàs hi eren esmentats. Per diverses raons, es feia una purga des de les files de Falange a dues persones amb qui més d'hora o més tard no s'havia congeniat. Podria ser un oblit casual? Possiblement no, perquè a peu de la llista, apareixia aquest paràgraf:

" (...) ¿ Comentarios ... ? Muchos se podrían hacer. Pero no se puede abusar del espacio, consumido hoy más que ningún otro día. En resumen, un magnífico equipo de ciudadanos que han servido lealmente a Granollers y al Movimiento, y... si alguien -que no nosotros- "filant prim" pretende buscar o encontrar alguna excepción, que sepa y cuente, que esta es la que confirma siempre la regla. <sup>(468)</sup>

Mentrestant, a nivell de Corporació i per mitjà de l'alcaldia, un decret de febrer de 1964 designava nous tinents d'alcalde: el primer seria Jordi Gimeno Luís; el segon, Jaume Catafal Oller; el tercer Gabriel Montagud Galan, i el quart Jordi Camp Puigdomènech. <sup>(469)</sup>

L'Ajuntament continuava fent front a una ciutat en expansió, amb símptomes, però, d'un cert alentiment. Així ho reconeixia el Vallés criticant un període de política municipal plena de dubtes i de voltors, aquesta era la paraula, per bé que semblava que una època d'incertesa s'havia acabat:

" (...) Los buitres han tenido que marchar a otros lugares para alimentarse de la carnaza. Granollers, a la que han logrado arrebatarse de momento su polígono de viviendas y su polígono industrial, se siente orgulloso de no haberse vendido a postores, que por haberse aprovechado de la necesidad de viviendas cobijaron familias inhumanamente. De hombres y entidades que debieron construir viviendas para trabajadores y guardaron este capital en reserva para sus momentos de dificultad económica. De hombres que aprovecharon el llano y montañoso, pero noble Vallés, para hacer fortuna. De hombres que han sido camaleones de la política. De hombres que pudiendo aumentar los puestos de trabajo no lo han hecho porque realmente no quieren a Granollers./ (...) Porqué, debemos reconocerlo, en este momento, la ciudad de Granollers está el ser o el no ser. Seguimos siendo capitalidad de una comarca, pero no crecemos(...). Como José Antonio dijo de España, el Granollers anquilosado de hoy no nos gusta. Requerimos agilidad, capacidad, esfuerzo, sacrificio, a los nuevos ediles para que salven el bache que nos dejó un intento de desprestigio de la fortaleza y capacidad de nuestro querido Granollers".

L'editorial era dura i dirigida contra un període en el qual Trullàs havia estat al front de la ciutat. Breu període i fins i tot insuficient -sembla- per haver provocat tan alentiment o

---

<sup>468</sup> Vallés, núm. 1.146, febrer de 1964. HMJM.

<sup>469</sup> Vallés, núm. 1.147, febrer de 1964. HMJM.

tan desastre. La duresa, però, del contenciós contra Trullàs no havia minvat i li passaven - encertadament o no- comptes des de les files falangistes. Trullàs era persona estretament vinculada a les mateixes, però havia depassat les línies o els acords a aplicar a la ciutat i això calia saldar-ho. I calia que ho fes, perquè sobretot havia estat el sucesor, i qui sap, si un dels principals inductors de la caiguda de Font Llopart. I això si que no se li perdonava en alguns sectors. <sup>(470)</sup>

Tot, però, tornava a estar controlat. La represa de la línia més fidel als principis joseantonians i al *Movimiento* s'havia iniciat i es consolidaria per la mà de Francesc Llobet Arnan. En efecte, a mitjan mes de març de 1964, Llobet deixava l'interinitat i era nomenat, definitivament, alcalde de la ciutat. S'acabava l'etapa de provisionalitat amb tots els problemes d'inoperància que en alguns casos això havia portat. Llobet, home de principis i d'ideari falangista, home fidel a la línia de Font Llopart, amb una llarga i experimentada trajectòria política i persona ben vista a la ciutat, agafava la vara d'alcalde amb el vistiplau - aquesta vegada sí, a diferència de com havia passat amb Trullàs-, del *Vallés*.

L'acte oficial del 18 de març de 1964, tornava a tenir les característiques de les grans solemnitats que tan li agradaven al Règim. Reunit el Ple amb sessió extraordinària i sota la presidència del Governador Civil, Ibáñez Freire, Llobet jurava el càrrec. D'entrada, es llegia el comunicat que recollia l'acceptació per part del ministre de la Governació de la proposta de Govern civil sobre el nomenament de Llobet. Portava data de 31 de gener. Al cap de poc més d'un mes i mig, es feia efectiu el nomenament. Llobet Arnan jurava servir Espanya, lleialtat a Franco, fidelitat als principis bàsics del *Movimiento Nacional* i a les lleis fonamentals del Regne. Després de les fórmules de rigor feia un discurs dient que creia que per a ell i per a la ciutat era un dia transcendental. Va fer referència a la fecunda pau que es vivia, però també a que existien molts problemes per resoldre a Granollers. Aixó, però, no amagava els que calia considerar com avenços i realitzacions fets al larg dels anys: reconstrucció de l'Església parroquial i dels altres temples de la ciutat. Construcció de l'Església de Fàtima i de la Casa de Cultura sant Francesc. Desviació de la via fèrria i construcció de nous carrers amb les seves pavimentacions. Ampliació i modernització de l'enllumenat públic. Noves zones industrials. Construccions de centenars d'habitatges, de l'Escola del Treball i de diverses escoles d'ensenyament primari. Construcció d'una zona

---

<sup>470</sup> *Vallés*, núm. 1.150, març de 1964. HMJM.

esportiva i d'un gran Pavelló Municipal d'Esports. Institució de grans premis d'art i esportius. Organització, a gran escala de les Fires i Festes.

Tanmateix, dedicava una de les parts del seu discurs a destacar la identificació de la ciutat amb els principis fonamentals del *Movimiento*. Argumentava que la Corporació no se sentia sola ja que estava ajudada per patronats, entitats i ciutadans que li feien costat. En resum, Ajuntament i ciutat, plegats, havien engrandit la ciutat, però això era el resultat dels 25 anys de la maduresa cívica aconseguida a Espanya. Gairebé al final, les conviccions catòliques i falangistes afloraven en el discurs de Llobet Arnau: pregava ajuda a Déu per tenir la rectitud moral precisa, la intel·ligència necessària i el vigor físic convenient per desenvolupar el càrrec, i no s'estava de dir que calia ser idealista, tal vegada somiador, per a la realització, precisament, del somni de l'engrandiment de la ciutat i de la Pàtria.<sup>(471)</sup>

Llobet Arnau tenia temps per consolidar, molts més encara, les bases del Règim i el mecanisme del Sistema. Continuador de la línia de Font Llopart, marcava, tanmateix, amb personalitat pròpia, l'inici d'una nova fase de la política i de la vida social granollerina. El 1964, però, ni l'Estat espanyol podria bandejar una pila de canvis que a nivell intern i internacional succeïen amb força, ni el país es mostraria aliè als nous vents de canvi proporcionats especialment per l'Església. Granollers, és clar, no en quedaria al marge. Una prova n'era al cap d'uns mesos quan, públicament, es començaven a trencar els silencis i les crítiques per la falta de llibertats, apareixien escrites en els llocs més inversemblants:

*" Desde hace mucho tiempo, infinidad de letreros subversivos de tipo separatista tienen llenas las paredes de la sala de espera y urinarios de la estación de la Renfe en Granollers (línea Gerona), sin que a pesar del mucho tiempo transcurrido, el personal de la estación haga nada por limpiar las paredes./ El hecho, por su enorme abundancia de letreros, destaca por encima de otros casos menores que se registran en la provincia, por lo que es objeto de constantes comentarios entre los pasajeros. "* <sup>(472)</sup>

A part, però, de consideracions més generals i fent vista enrere del que havia succeït des del gener de 1963, una vegada més es podia palesar que, a la ciutat vallesana, la pesada

---

<sup>471</sup> Sessió del 18 de març de 1964. AHMG.

<sup>472</sup> *Gobernadores Civiles, Caja 167. 1260 (II). Actividades contra el Régimen. 1964. Nota informativa. Asunto: letreros subversivos en la estación de Granollers. Barcelona, 3 d'agost de 1964. AHGCB.*

maquinària del Règim havia treballat durant mesos i que el Sistema havia funcionat. L'abundant documentació, els fets ocorreguts, ho demostraven.<sup>(473)</sup>

### 3. La reorganització de la *Jefatura local del Movimiento*. Els enfrontaments entre les revistes *Vallés* i *Granollers Comunitat Cristiana*. La situació de la ciutat a les acaballes de 1965.

La maquinària del Sistema no havia parat. I no parava: Llobet Arnau assumiria la direcció de la *Jefatura local del Movimiento* - que provisionalment l'havia ocupat Ernest Orth Torres- el mes de juliol, amb la presència, una altra vegada a Granollers, d'Ibáñez Freire. El ritual seguia les normes, però les al·lusions a la tasca feta per Font Llopart omplien part del discurs fet per Orth. En el seu torn, Llobet expressava la seva adhesió i la de tota la Falange local a Franco i als principis del *Movimiento Nacional*. No hi havia dubte que Llobet encarnava directament - amb personalitat pròpia, tanmateix -, la línia de Font Llopart, però Granollers entrava a meitat dels seixanta en etapes diferents a les dels cinquanta en les que Font Llopart havia desplegat tota la seva activitat. Llobet, a més, era diferent en el tracte, en la presa de posicions i en el diàleg. I és que això, a part que fos propi de Llobet, també ho exigia la societat granollerina. Tanmateix, la presència de Font, semblava encara que flotés a l'aire.<sup>(474)</sup>

L'11 de desembre tenia lloc l'acte de constitució i presa de possessió del consell local del Moviment. Segons les dades aparegudes a la premsa, aquests eren els seus integrants:

El president. Francesc Llobet Arnau. Els consellers eren: Bernadina Diez de Viaña; Miquel Arenas Riera; Manuel Badillo Venegas; Joan Balcells Tapias; Josep Bassa Blanché; Joan Bertran Viñolas; Josep A. Cabrera Sánchez; Jordi Camp Puigdomènech; Jaume Catafal Oller; Josep M. Corbera Soliva; Esteve Duran Serra; Antoni Esteve Estapé; Joaquim Font Farnés; Carles Font Llopart; Josep Ll. Garriga Forns; Jordi Gimeno Luís; Alfons González Torres; Joan Grau Gasch; Carles Horts Feliubadaló; Josep M. Ibáñez Villanueva; Carles Lorente Rueda; Francesc Miralles Bassa; Julià Miralles Bassa; Gabriel Montagud Galán; Pere Monturiol Sarroca; Jaume Orteu Figueras; Ernest Orth Torres; Joan Parera Novellas; Tiburci Parra Alonso; Tomàs Pérez Gutierrez; Vicenç Piqué Estruch; Pere Plana Martí; Francesc

<sup>473</sup> *Vallés*, núm. 1.153, març de 1964. HMJM.

<sup>474</sup> *Vallés*, núm. 1.169, juliol 1964. HMJM.

Ribas Adiego; Joan Sala Farràs; Joan Sitjes Ballescà; Josep M. Tasies Lledós; Ramon Valls Borau; Pere Viaplana Riera; Jaume Viñallonga Borrell.

Aquests representaven el poder polític, fàctic, a la ciutat a mitjans dels seixanta. Un bon gruix i un bon equip que no permetia -no ho havia permès amb Trullàs- cap desviament. Els fets ho explicaven. <sup>(475)</sup>

El lema de la commemoració de l'aniversari tantes vegades celebrat de l'entrada de les tropes de Franco a Granollers, era, el 1965, de vint-i-sis anys de pau i llibertat. Els parlaments, bàsicament, no havien canviat massa amb el pas del temps i foren escoltats per alguns centenars de persones en un sopar presidit per Claudi de Boet, inspector provincial del *Movimiento*. Mossèn Badosa parlà del significat de l'alliberament de Granollers com un bé de Nostre Senyor i que, aquella llibertat havia d'apropar els homes a Déu. Per compromís o sentit de cor, o tal vegada per una i altra cosa, el discurs del capellà de la parròquia entroncava amb els més vells continguts dels sermons sobre la Guerra i l'Espanya nacionalcatòlica. El delegat provincial d'Educació i Cultura, Emili Letang, parlà de fe, de terra, de llengua i de pau. Llobet Arnan afirmà per la seva banda que la llibertat s'inicià el 1939 i que ja estava empresonada molt abans de 1936. Tot respirava un aire, encara, de victòria. <sup>(476)</sup>

En efecte, el *Vallés* n'era prou explícit amb aquesta qüestió. A inicis de 1965, amb una tirada setmanal de 2.000 exemplars, amb uns ingressos el 1964 que superaven el milió de pessetes, permetien a l'esmentada publicació una capacitat de maniobra d'important amb l'objectiu, gairebé missió, d'unes tasques informatives i polítiques situades a l'avantguarda del pensament falangista, i no amagava que volia contribuir a palesar aquest aire de croada i de victòria:

*"(...) Haciendo un sucinto examen de nuestra postura, podemos afirmar que, ni la doctrina política que nos empeñamos en promover, ni nuestra manera de ser, han sido substancialmente modificadas; continuamos en la misma posición y adoptando idéntica postura. Creemos firmemente en Dios, en la Patria y en la Revolución al estilo nacional-sindicalista".*

I si això era poc, un avís per a navegants:

---

<sup>475</sup> *Vallés*, núm.1.187, desembre de 1964. HMJM.

<sup>476</sup> *Vallés*, núm.1.194, gener de 1965. HMJM.

" (...) Los mismos que hace unos años nos tildaban de revolucionarios tremebundos, hoy nos motejan de reaccionarios, conservadores y lastre de una sociedad en la que impera un progresismo en todos los órdenes (...). (...) ¿ No serán problemas políticos y no religiosos, los que verdaderamente se ventilan ? ".

El contenciós amb un grup de gent a l'empara de la revista " Granollers Comunitat Cristiana", ja era admès i públic. Començava a dibuixar-se una picabaralla llarga, pregonada, que durant anys es mantindria en el si de la societat granollerina.<sup>(477)</sup>

La ciutat es commovia dies després per la mort de Jordi Camp Puigdomènech. Un dissortat accident l'apartà de la vida i privà l'empresa de sabons " Camp S.A.", però també al grup falangista de la ciutat, d'una persona de vàlua: el seu pas pel F. de J. en els cadets de *Ramiro Ledesma*; la seva activitat de conseller local del Moviment; de conseller i tinent d'alcalde, eren recordades per tot arreu de la ciutat. <sup>(478)</sup>

Però la necrològica tornava a ser notícia al darrer trimestre de 1965. Felipe Acedo Colunga també havia mort. El *Vallés* li dedicava una llarga editorial: honest, de brillant trajectòria militar, tenia simpatia, popularitat, valentia i disposava d'innegables facultats de jurista i d'escriptor. Pels redactors del *Vallés*, havia estat un polític extraordinari. Persona que no havia transigit ni amb forces ni grups de pressió de tipus polític, econòmic, social ni religiós. Gens maquiavèlic i en canvi, clar, obert. En fi, no hi havia dubte que l'exgovernador civil de Barcelona havia deixat bons amics i seguidors a Granollers. Fins i tot un regidor proposà que la ciutat li dedicés un carrer, proposta, tanmateix, que amb el temps, s'oblidà.<sup>(479)</sup>

A finals d'any, Granollers procedia a una profunda reestructuració dels serveis i delegacions de la *Jefatura* local i comarcal del Moviment. F. Miralles Bassa, estava al front d'aquesta pregonada transformació. FET i JONS, s'adonava que la vida social i política de darreries de 1965 ho requeria si volia mantenir el control absolut dels moviments ciutadans i laborals. No devia anar desencaminat. El mes de setembre, un corresponsal de Granollers, de *La Vanguardia*, havia rebut per correu ordinari un sobre que anava dirigit al seu nom, el qual

---

<sup>477</sup> *Vallés*, núm 1.200, març de 1965. L'editorial l'encapçalava aquest títol tan significatiu: *Las posiciones van concretandose*. HMJM.

<sup>478</sup> *Vallés*, núm. 1.204, abril de 1965. HMJM.

<sup>479</sup> Sessió del 30 de setembre. AHMG. *Vallés*, núm 1.231, octubre de 1965. HMJM.

contenia un full editat a impremta i signat per la UGT, que tal com es feia constar, estava adherida a la Confederació Internacional d'Organitzacions Sindicals Lliures (CIOSL), que tractava i censurava l'actuació del Règim franquista i atribuïa a la Policia l'aplicació de procediments de tortura, i a la qualificava com deixeble avantatjada de Himmler. Ferran Salamero, se suposa que alarmat per la recepció i per la responsabilitat que tenia per la vinculació a la corresponsalia esmentada, va fer lliurament del full, immediatament, a la Guàrdia Civil de Granollers, full que seguí un camí de control, certament excepcional, típic, però, del Sistema. I la preocupació del sector immobiliari no devia acabar aquí, ja que en una llarga llista de religiosos que havien manifestat la seva conformitat amb una carta dirigida als Pares Conciliars, la qual tractava dels problemes de la vida religiosa i la missió educadora dels sacerdots, hi constaven els noms de Josep Bisbal Claramunt, Llorenç Bonet Camps -exrector i exassistent, segons les dades oficials- i Rossend Cassallarch Monràs -rector d'un col·legi, segons les dades oficials-. No hi havia dubte que els moviments sindicals i religiosos preocupaven més del que semblaven. La forma més directa d'intentar frenar-los era extreure el seu control i prendre l'iniciativa tantes vegades com fos possible. Les notes informatives, les denúncies, es convertiren en força habituals. Les conferències i els escrits d'alguns religiosos, apareguts al *Vallès*, posant punts i comes i aclariments a qüestions que semblaven als sectors oficials i més dretans, massa progressistes, també sovintejaven. La *Jefatura Local* cuidaria d'organitzar xerrades que fossin d'interès del Sistema, i el tema - *Lo que se aprobó y no se aprobó en el Concilio Vaticano II* -, el nombre d'assistents - en algun cas s'explicitava que la majoria eren camarades- i el resultat, eren lliurats en notes informatives cap a Govern Civil. D'exemples n'hi ha molts. Calia no perdre els papers i estar a totes. El Règim no es podia permetre afluïxar les cordes ni els fils de la teranyina. Granollers, no n'era cap excepció, i en aquesta ciutat, a més, comptava amb un grup de fidels josenantonians que no cedien en cap moment. Si calia, ho recordaria quantes vegades fossin necessàries, de viva veu o a través de la premsa de la ciutat.<sup>(480)</sup>

Una ciutat, sens dubte, que creixia i a la que calia buscar diverses solucions davant dels déficits que acusava. No eren flors i violes, tot, i les poblacions de la comarca, i Granollers com a cap d'ella, acusaven la forta empenta demogràfica i de canvis econòmics

---

<sup>480</sup> *Notas Informativas: Servicio de Información (SIGC)*, 16 de setembre de 1965. AHGCB. *Jefatura Superior de Policía, Barcelona, Brigada Regional de Información*, 16 d'octubre de 1965. AHGCB. *Vallès*, núm. 1.241, novembre de 1965. HMJM. *Gobernadores Civiles, Garicano Goñi, 1969-1969, Caja 14 bis, 1379 II, Comarcas, año 1966*. AHGCB.

que el país vivia. Mica en mica, els problemes s'engrandien. Les solucions calia cercar-les aviat. Una reunió d'alcaldes del Vallès Oriental amb el Governador Civil, l'any 1965, servia per posar damunt de la taula diverses qüestions problemàtiques. A través de les dades es poden evidenciar algunes de les necessitats reals més urgents de les poblacions, lluny de declaracions de principis, o de bones intencions, o de frases oficials que volien evitar, massa sovint, les mancances del Sistema. Per damunt de tot, però, una relació de peticions per part de l'alcalde Llobet i unes respostes per part del Governador Civil o de l'Administració, posaven de manifest que les necessitats que exigien una solució ràpida, eren, a Granollers, moltes i no sempre fàcils. Vegem-les:

Mal funcionament del ferrocarrils: necessitat d'incrementar el servei de rodalies i d'establir un nou ramal de comunicació per enllaçar amb la línia de Puigcerdà. Calia, també, col·locar la segona via entre Montmeló i Granollers, i suprimir el pas a nivell de les Franqueses. El Governador entenia que tants problemes no es podien resoldre en la seva totalitat i que calia fer una Pla concret, previ, d'aquestes necessitats, per procedir a la seva resolució parcial.

El problema de l'aigua potable continuava sent el principal de Granollers. Estava fet el projecte i s'havia demanat ajuda a la Direcció General d'Obras Hidràuliques. El Governador opinava que aquest problema era important fins i tot per futur de la ciutat, atesa la situació geogràfica, l'augment demogràfic i pel creixement industrial. Creia que calia trobar el cabal necessari mitjançant l'arribada de l'aigua del Ter. Calia que l'Ajuntament enviés el projecte a la Confederació Hidrogràfica. L'Alcalde li responia que ja s'havia fet feia alguns dies.

Sobre el tema de les escombraries, l'Alcalde explicava que s'estava en tractes amb una empresa particular per resoldre el tema, i que creia que s'havia de donar una solució conjunta amb les poblacions de la Roca, les Franqueses i Canovelles. Els problemes econòmics, tanmateix, per solucionar la qüestió, eren difícils. Informava de les possibilitats de crear una planta transformadora però que la mateixa exigia, per ser rendible, unes 200 tones diàries. El Governador també opinava que convenia estudiar els procediments tècnics més moderns i de la conveniència de fer una mancomunitat de diversos Ajuntaments per a la resolució del problema.

El problema de l'aigua potable continuava sent el principal de Granollers. Estava fet el projecte i s'havia demanat ajuda a la Direcció General d'Obras Hidràuliques. El

Governador opinava que aquest problema era important fins i tot per futur de la ciutat, atesa la situació geogràfica, l'augment demogràfic i pel creixement industrial. Creia que calia trobar el cabal necessari mitjançant l'arribada de l'aigua del Ter. Calia que l'Ajuntament enviés el projecte a la Confederació Hidrogràfica. L'alcalde li responia que ja s'havia fet feia alguns dies.

Sobre el tema de les escombraries, l'alcalde explicava que s'estava en tractes amb una empresa particular per resoldre el tema, i que creia que s'havia de donar una solució conjunta amb les poblacions de la Roca, les Franqueses i Canovelles. Els problemes econòmics, tanmateix, per solucionar la qüestió, eren difícils. Informava de les possibilitats de crear una planta transformadora però que la mateixa exigia, per ser rendible, unes 200 tones diàries. El governador també opinava que convenia estudiar els procediments tècnics més moderns i de la conveniència de fer una mancomunitat de diversos Ajuntaments per a la resolució del problema.

Sobre sanejament i canalització del riu Congost, l'alcalde es pronunciava en la seva necessitat com un pas fonamental pel progrés de la ciutat. El representant de la Confederació Hidrogràfica i el Governador hi estaven d'acord. El projecte l'estava redactant l'Ajuntament. La inversió pujava 72.000.000 milions de pessetes, de les quals s'esperava que l'Estat en concedís entre el 40 i el 70 %.

L'alcalde argumentava la necessitat de fer un nou accés a la carretera de Caldes, suprimint el pas a nivell de la línia de Puigcerdà. A la reunió es parlà del cost d'inversió, que pujava a més de 15.000.000,- de ptes., i que malgrat el problema, altres passos a nivell, de la línia esmentada, eren pitjors. Pel que es dedueix, era el número 5 de prelación en ser resolt. El governador assenyalava l'interès de la Diputació Provincial en resoldre el tema, i l'empenta que l'alcalde de Granollers, que a més era diputat, aportava perquè així fos. Renfe, pel que també deia, estava disposada a cooperar en la resolució del problema.

No era tan fàcil de convenir el que calia fer per construir un pont sobre el riu, en el terme de Palou. Mentre algú argumentava que, efectivament, el pas per la riera quedava submergit quan hi havien fortes avingudes d'aigües, això, deia, passava poques vegades l'any, i que llavors es podia fer una volta de 3 quilòmetres per evitar l'aigua. L'alcalde, no massa convençut de les argumentacions, insistia sobre el tema i preguntava si el pressupost de l'obra estava inclòs en el Pla General d'Inundacions, cosa a la qual se li responia que ho estava, però que fou tret i com a compensació es va fer un pont a 5 quilòmetres.

En relació a l'enllaç amb el coll de la Manya, l'alcalde manifestà la necessitat de contruir-hi canalitzacions i posar-hi llum, i a la reunió també es tractà de l'autopista que estava prevista començar a construir-se i els enllaços que es farien. El tema de l'autopista encara estava poc desenvolupat, i per tant aquests temes quedaven una mica arraconats.

En relació al tema de telèfons, correus i telègrafs, es parlà de la impaciència que hi havia per veure la posada en funcionament de la nova central telefònica ja construïda, i de la cessió definitiva de terrenys per a la construcció de l'edifici de correus i telègrafs. El governador esperava que les operacions de transacció quedessin resoltes en el termini d'un any i mig. En relació a la inauguració de l'edifici de telèfons, deia que tenia notícies que es faria el mes de maig de 1966. Com així succeí.

Es parlà del tema de la ubicació per als locals dels Sindicats: en un Pla previst per a 16 comarques, només 4 quedaven sense resolució encara, entre elles la corresponent a Granollers. Calien terrenys. El governador insistí sobre la necessitat de trobar-los.

El tema de la caserna de la Guàrdia Civil anava més o menys pels mateixos viaranyos que l'anterior. L'alcalde s'expressà a favor de la necessitat de la nova construcció, alhora que ho feia amb el desig que l'Ajuntament fos eximit de l'obligació de contribuir-hi econòmicament. El governador contestà que l'Ajuntament havia de fer un esforç per arbitrar els mitjans suficients per trobar una solució, ja que sinó la resolució s'aniria postergant.

Els temes de la construcció d'un nou escorxador, el del trasllat del mercat de bestiar i el de la construcció d'un institut d'Ensenyament Mitjà, també es tractaren en la reunió i es parlà d'aprovar un Pla Parcial abans del General per accelerar els tràmits de solució. El governador també manifestava la conveniència de la ràpida resolució. També s'informava que s'havia denegat la construcció d'un grup escolar, que es demanaven 25 habitatges per a mestres. Pel que s'observa de les dades de la reunió, la demanda d'escoles i habitatges a la comarca, era important, especialment la primera: per a 1966, en calien 12.

El problema, pel que feia referència a Granollers, era certament greu. Unes dades de la inspecció provincial d'ensenyament mitjà, d'entre els anys 1963 a 1965, ja assenyalaven que el nombre de nens sense escolaritzar era de 420 i el de mal escolaritzats, 685. Els projectes no acabaven de reeixir: l'Ajuntament havia cedit uns locals per a la construcció de 4 aules i es gestionava la compra de terrenys a la zona de la Font Verda i a prop del Palau d'Esports, però no es donava una solució definitiva a pal·liar la demanda. Amb la construcció

de l'Institut de Batxillerat, el 1968, Granollers i part de la comarca començarien a eixugar, durant algun temps, el dèficit de places.

Però no acabava tot aquí: l'esmentada reunió va tenir, a més, una visita a alguns centres industrials granollerins, dels que, en els informes, alguns d'ells sortits d'alcaldia, se'n destacava entre altres coses el següent:

*Roca Umbert*: fabricació de filats, teixits, blanqueig, tinys i paratges de cotó. Maquinària moderna, edifici antic. Exportava molt. Treballava bé. Directius o càrrecs: Joan Casals Roca Umbert; Enric Roca Umbert; Josep Roca Umbert, tots ells contraris al Polígon de Palou el qual els afectava. Tenien -també s'indicava a l'informe- certa fama de cacics.

*Bimbo S.A.*: fabricació de pa de motllo, pa torrat i bolleria. Gerent: Josep Usón. Director de la fàbrica: Josep Ll. Arriola. Hi havia un informe donant referències sobre una filla de Negrín que es deia que estava casada o que tenia alguna relació familiar amb un directiu de l'empresa, la casa mare de la qual estava a Mèxic.

*Camp Fàbrica de Jabones, S.A.*: Fabricació de sabons, comú, de tocador, en pols i pastilles, amb secció de detergents. Indústria moderna. Gerent: Josep Camp Puigdomènech. L'anterior gerent, Jordi Camp, s'indicava que havia mort en accident el 3 d'abril de 1965, i que havia estat regidor. Es deia, també, que els Camp havien prosperat pel seu propi esforç i que eren tenien moltes simpaties a la ciutat. De Josep Camp es deia que era president de l'equip de futbol de Granollers, i que els Camp col·laboraven amb l'handbol, el basquet, i la Creu Roja, a qui havien regalat una ambulància.

*Enrique Garrell Alsina*: Fàbrica de material elèctric: Indústria moderna, però de menys importància que les dues anteriors. Es feia constar un informe sobre Enric Garrell Alsina, relatiu a que pertanyia a la família Garrell, de tradició esquerrana. Deia també que era una empresa que havia prosperat molt, que era una fàbrica model i que tractaven bé als treballadors. Que es vanagloriaven un xic -se suposa els propietaris - dels seus antecedents ideològics -presumien d'ateus es feia constar a l'informe- i de les condicions laborals existents a l'empresa. <sup>(481)</sup>

No perdre la iniciativa, abans s'indicava, era un dels objectius que semblava que l'òrgan falangista granollerí tenia com a bàsics aquells mesos. En efecte, una editorial del *Vallés* de març de 1966 passava a la càrrega per no perdre el fil del tema a l'entorn dels debats sobre el Concili i els moviments cristians del moment. L'esmentada editorial estava

---

<sup>481</sup> *Sección General: Visitas Gobernadores. Granollers. Caja 151. 1966.- Comarcas, Años 1963-1965.* (en realitat, anys 1969-1970). *Caja 160.* AHGCB.

redactada d'acord amb una nota del Consell local del Moviment: recordava que el Consell havia procurat sempre la defensa dels principis fonamentals del *Movimiento* - base de la croada espanyola d'alliberament - i que per això es veia obligat a fer pública la seva posició sortint al pas d'uns fets produïts a Granollers i relacionats amb la reunió que havia tingut lloc als Pares Caputxins de Barcelona. Els seus participants, es deia, eren persones hostils al *Movimiento*, i algunes d'elles, per cert, ben conegudes a Granollers.

Els fets ocorreguts a Barcelona havien tingut el seu ressó a Granollers. Segons la nota oficial del Consell local, havien estat la causa que el diumenge dia 13 de març, a la parròquia de Sant Esteve, durant la celebració de dues misses i després de predicar l'homilia prevista i ordenada per la superioritat, el celebrant es va dedicar a influir de manera tendenciosa sobre els fidels, volent dirigir les oracions i dedicant la Missa per a l'èxit dels objectius perseguits en la referida i clandestina reunió. De nou -segons que també indicava la nota- una editorial del setmanari parroquial "Granollers Comunitat Cristiana", del dia 20 de març, reincidia en el tema argumentant aquesta vegada que els assistents a la reunió havien estat calumniats per la premsa, ràdio i televisió. El Consell local no hi estava d'acord.

En efecte, la nota del Consell no acabava aquí, perquè també es queixava que revista parroquial incloïa de forma que considerava extemporània, textos d'una constitució Pastoral, i les crítiques al setmanari parroquial, a mesura que avançava la nota, eren més fortes: la tractava de ser comprensiva, dialogant, oberta i no violenta amb comunistes, ateus, maçons i altre gent de semblant condició i ideologia. El Consell, a més, es queixava que havia protestat i demanat una rectificació de la postura de la revista parroquial al degà arxiprest de Granollers, però que no l'havia obtingut. En conseqüència, es veia en la necessitat de fer pública aquesta nota i centralitzar en la persona de Miquel Badosa Frans, les responsabilitats en que incorria, segons el Consell local del Moviment, la parròquia i el setmanari "Granollers Comunitat Cristiana".

Les bones formes s'havien perdut. Fins i tot Miquel Badosa Frans, no era mossèn Badosa. El conflicte creixia en espiral. La gent del Consell local no podia tolerar que des de les files de la parròquia es questionés el Sistema. <sup>(482)</sup>

Per adobar el tema, la visita de Franco permetia insistir amb les virtuts del *Caudillo*, els beneficis del Règim i les equivocacions dels que no l'acceptaven. Franco ho podia

---

<sup>482</sup> Vallés, núm. 1.279, març de 1966.HMJM.

apaivagar i distreure els neguits oficials granollerins durant algunes setmanes i fer veure als incrèduls que l'adhesió al general era la gran realitat que vivia el poble. El mes de juny, Franco tornava a Catalunya :

*"(...) los servicios y dones que Cataluña ha recibido de Franco, son de tal magnitud y han sido otorgados con tanta sencillez, que puede que a algunos - por constantes y normales no se hayan preocupado demasiado en medirlos (...) el auténtico, verdadero y responsabilizado pueblo catalán, está incondicionalmente con Franco y con España (...)" (483)*

Per reblar el clau, més dades: la salutació del bisbe de Tortosa, Manuel Moll Salord, incidia en les més pregoneres virtuts del Sistema:

*" (...) Vivimos unos tiempos en que por ignorancia de unos, por olvido de muchos y malicia de otros conviene repetir y recordar y pregonar a todos los vientos que fuesteis vos, instrumento elegido por la Providencia para salvar la vida de la Iglesia en España y defenderla, ayudarla y fortalecerla.// (...) Gracias Excelencia por el conjunto maravilloso de vuestras leyes y disposiciones en consonancia y armonia con el Evangelio y la doctrina apoyando nuestra mayor labor ministerial, fomentado la enseñanza religiosa, defendiendo la moralidad pública, promoviendo los derechos de la familia y de nuestra religión católica (...) Excelencia, que el Señor os lo pague todo, que Dios premie largamente, sobreabundantemente, como solo El sabe hacerlo, en este mundo y en el otro, el bien inmenso que habeis dispensado a la Iglesia Española". (484)*

I Franco passà de nou per Granollers. A inicis de juliol i amb un carrers de Granollers plens de gom a gom, passà per la ciutat en direcció nord, cap a les poblacions veïnes. La crònica era simple:

*" (...) En la plaza de los Caidos, nuestras autoridades locales se reunieron para saludarle respetuosamente, a las que Franco correspondió a su paso, con un cordial saludo desde la ventanilla de su coche oficial" // (...) Media hora mas tarde volvió a pasar por nuestra*

---

<sup>483</sup> Vallés, núm. 1.301, juny de 1966.HMJM

<sup>484</sup> Vallés, núm. 1.303, juny de 1966. HMJM.

*ciudad, donde aún era esperado y fue motivo de nuevas aclamaciones de agradecimiento y adhesión por todas las calles de Granollers (...)*<sup>(485)</sup>

Franco, al seu pas pel Vallès Oriental no perdia el temps: A Cardedeu inaugurava l'estació reguladora de les aigües del riu Ter i premia el botó que obria les comportes de l'aigua. A la Garriga, inaugurava el nou tram d'autovia que la perllongava direcció Vic. El desplegament popular estava com sempre garantit, però les dades a l'entorn de la presència del *Caudillo* a la comarca, aquesta vegada, eren més aviat escases. Amb els anys, el fervor semblava que havia minvat un xic i tal vegada la presència del general comportava major control o major inquietud entre els qui havien de vetllar per la seva seguretat. Fos el que fos, les dades sobre el pas de Franco i les inauguracions a la comarca, eren, aquesta vegada, poques.<sup>(486)</sup>

En realitat, també, les coses havien anat canviant en alguns anys i no es podia amagar el desig de fer coses fora de l'estrictament i de la parafernàlia del *Movimiento*. Mica en mica es guanyava terreny a través d'actes que les autoritats oficials es miraven amb lupa, però que no podia evitar que s'anessin consolidant: la Festa literària de Cantonigròs, per exemple, n'era una mostra, i l'article aparegut en el mateix òrgan falangista a l'entorn de l'acte, era com una illa, o com un iceberg de les ànsies de la ciutat, de la comarca, per respirar llibertat en aquell clima asfixiant d'un perllongat i omnipresent franquisme.

En efecte, el 7 d'agost es celebrava com cada any, el tradicional certamen literari de Cantonigròs amb la presència de més de mig miler de persones procedents de tots els indrets de parla catalana. Membres del Centre d'Estudis de Granollers, de l'Associació Cultural de Granollers, o de les Agrupacions Excursionista i Sardanista entre altres, hi feren cap. Un homenatge al qui fou bisbe de Vic, Dr. Torras i Bages amb paraules de cloenda del bisbe d'aquell moment, Dr. Ramon Masnou, demostraven, a més d'un article aparegut al *Vallés*, que uns aires diferents -dintre d'un ordre- començaven a bufar amb força.<sup>(487)</sup>

Aires nous, però, que es volien controlar estrictament. Tanmateix, no es podia aturar un procés de canvi imposat per la mateixa exigència de la societat i, de mica en mica, especialment, tal com s'aniria observant al llarg del decenni dels seixanta, per la presència activa d'una nova generació que entrava en contradicció, de vegades fortament, amb el

---

<sup>485</sup> *Vallés*, núm. 1.035, juliol de 1966. HMJM.

<sup>486</sup> *Vallés*, núm. 1.037, juliol de 1966. HMJM.

<sup>487</sup> *Vallés*, núm. 1.316, agost de 1966. HMJM. Article signat per Manuel Mateo.

Sistema. Tampoc, en el terrenys dels fets concrets, es podien menystenir alguns esdeveniments que demostraven que el Règim acusava esquerdes ben visibles per on s'infiltraven dures crítiques procedents dels sectors eclesials cristians. El *Vallés*, però, com en tantes i tantes ocasions ho havia demostrat, no baixava la guàrdia: comentant textos i situacions històriques, feia remembrança de la 2a República Espanyola i avisava dels perills que novament patia l'Església catòlica. No hi havia dubte que s'alineava amb les posicions més conservadores davant del que considerava interpretacions massa agosarades o incorrectes del II Concili Vaticà. L'avís estava servit i recordava que, per damunt de moltes coses, calia vigilar els moviments cristians, els quals es queixaven de l'actitud d'un Estat molt poc respectuós amb el Concili i que, a més, no estava disposat a cedir cap privilegi guanyat, al llarg d'una Guerra i d'un període en el que s'havia consolidat un Sistema que creia i defensava que el nacionalcatolicisme era una de les seves bases més preuades. I fàcils per mantenir addicte el poble. <sup>(488)</sup>

La gent del *Movimiento* de Granollers, els falangistes granollerins en especial, no deixaven ni la més mínima possibilitat de recordar que el Règim funcionava bé, i si els atacs contra els sectors més progressistes de l'Església eren sovintejats, la preparació de les eleccions sindicals servien d'excusa per recordar les consignes franquistes de sempre:

*" (...) si por libertad sindical quiere entenderse la posibilidad de multiplicar las organizaciones sindicales, es decir, la pluralidad sindical, creemos que tal concepto es erróneo. Porque esa pluralidad no puede beneficiar nunca a los trabajadores."* <sup>(489)</sup>

Tanmateix els neguits falangistes i les pugnes fortes a la ciutat, continuaven centrant-se contra el setmanari "Granollers Comunitat Cristiana". A inicis de 1966, el *Vallés* s'expressava així:

*" Estamos ya acostumbrados a cuantas sorpresas pueda depararnos el Semanario local que sale a la luz con el nombre de " Granollers-Comunitat Cristiana" (...) sus objetivos y propósitos, no son precisa y esencialmente religiosos, sino, en buen número de ocasiones de caracter político; y dentro de dicho ángulo, de un socialismo a ultranza, bien cercano al comunismo, así como de un nacionalismo catalán, bien delimitado, cuya concomitancia, con*

---

<sup>488</sup> *Vallés*, núm. 1.320, setembre de 1966. HMJM.

<sup>489</sup> *Vallés*, núm. 1.323, setembre de 1966. HMJM.

*el separatismo queda patentizado con la mayor evidencia. Dicho de otra forma, los objetivos políticos del Semanario en cuestión, son diametralmente opuestos a los de nuestro Movimiento y a los que informaron nuestra Cruzada, que emprendió España el 18 de julio de 1936; y que este Vallés ha venido defendiendo consecuentemente, en todo tiempo y ocasión".*

El motiu de discussió, aquesta vegada, era un article de Magí Torruella, aparegut el mes de setembre. Es titulava "Una raça borda". El Vallés li semblava massa forta l'expressió, massa dur el contingut que creia que tenia un fort ingredient polític. La càrrega era directa:

*" (...) No vamos a tratar de nuevo, para subrayarlo, la gravedad de tales acusaciones, ni de que las mismas sean lanzadas desde un periódico que se dice portavoz de una Parróquia que la integramos todos.// (...) Si lo que se deseaba era convulsionar a la población granollerense, procurando dividirla y enemistarla, vive Dios que se ha logrado tan vil como absurdo propósito (...) ". (490)*

Magí Torruella escrivia amb data de 10 d'octubre, una carta al Vallés, a l'empara del dret de rèplica. Aclaria que traduir bord per *bastardo* com ho havia traduït l'òrgan falangista, era una equivocació. A banda d'això, Torruella explicava que no pretenia fer cap insult personal i constatava que l'actitud del Vallés i la seva resposta era un acte de situació anormal. Torruella no entenia i ho considerava gratuït que se'l titllessin de socialista-comunista i de racista català. En relació a les paraules que podien semblar dures, Torruella, que es declarava cristià, apel·lava al llenguatge evangèlic per comentar que també estava ple d'expressions com la que ell havia utilitzat en el seu article. L'exemple l'aportava amb paraules utilitzades a l'Evangeli: raça de víbores, serpents, hipòcrites. El darrer paràgraf de l'escrit de Torruella era ben significatiu del pensament d'un bon grux de la població:

*" (...) Per acabar, haig de lamentar una vegada més aquest estat de coses que han convertit el simple parlar de Catalunya en un acte polític-subversiu, sempre que no se'n parli dins la línia d'aquest "regionalismo sano" que no comparteixo. Sospiro per uns temps millors, uns temps més lògics en que l'amor a la terra, la fidelitat a ell i el deixar-se determinar per les seves circumstàncies, no passi de ser una cosa normal (ni atacada, perquè no hi ha raó, ni*

---

<sup>490</sup> Vallés, núms. 1.329 i 1.331, octubre de 1966. HMJM.

protegida perquè no faci falta). Cosa normal, sí, i ben al marge de tantes maquinacions polítiques i estranyes com s'hi veuen de vegades no hi són".

El Vallés no quedava satisfet de la rèplica. No oblidava tampoc que Torruella havia estat un col·laborador de la revista. <sup>(491)</sup>

La notícia i l'esdeveniment eren importants pels moments que es vivien: Raimon cantava a Granollers. Els aires de la nova cançó, les lletres i les reivindicacions del cantant de Xàtiva, s'escoltaven en una ciutat que arraulia a molta gent de Granollers i dels pobles veïns, adelerats d'escoltar allò que pensaven i deien amb veu més baixa. Certament, això era esperençador pel que significava d'estreta d'obertura d'espais de llibertat. Tanmateix, la remembrança de quins eren els que manaven i sota sota quines línies directrius la cultura i la política marxaven, es feia ben palès en aquell Granollers de les darreries de 1966, per altres viarany: el mes de mes de novembre, en el Pavelló Municipal, es feia un homenatge d'acord a la sintonia i parafernàlia franquista a Miquel Boix Carreras, Joan Torras Serratacó i a Carles Font Llopart. Els dos primers rebien de mans del governador civil, Garicano Gofí l'*Encomienda de la Orden de Alfonso X el Sabio*. Font Llopart rebia de l'alcalde Llobet Aman, el títol de fill predilecte de Granollers. Les paraules del governador civil, de l'alcalde, del president de la diputació provincial, Marquès de Castell-Florite, elogioses totes elles sobre les personalitats del homenatjats, foren, lògicament, ressaltades per la premsa. Unes

---

<sup>491</sup> Vallés, núm 1.333, octubre de 1966. HMJM. A causa de l'article es va fer arribar al Govern Civil de Barcelona una *Nota Informativa* procedent del Serveis d'Informació i que feia referència als antecedents de Magí Torruella Jubal. A part de diverses dades personals, s'hi anotaven les seves activitats a Cardedeu, lloc on havia nascut i residia, donant constància d'haver organitzat conferències, primer de caire local i després de temes polítics i socials, sota l'empara de sigles *Atalaya*. Algunes de les conferències, s'informava, havien estat motiu d'avís per l'alcaldia o fins i tots suspeses. S'havien celebrat els anys 1963 a 1965, en el Centre Parroquial. L'any 1966 no se n'havia fet cap. Torruella, però, aquell any - s'afirmava a la *Nota* -, havia declarat en diverses ocasions, de manera pública, que a Espanya no existia ni llibertat d'acció ni de pensament, i especialment, menys, a Catalunya. En el mateix informe es donaven dades d'una persona de cognom Gesa, que estudiava per capellà i un altre de cognom Torras, fill del director de la Caixa d'Estalvis de Cardedeu "que forman un terceto del mismo pensar y proceder que el primero o si cabe más rebelde aún. Cuando mas juntos estan es en periodo de vacaciones estudiantiles como las que acaban de terminar." De Torruella se n'informava, també, que feia uns tres mesos que havia acabat els estudis, a Madrid, de director fotogràfic de cine i que havia aconseguit un un contracte important per anar als EUA, però que no l'havia pogut acceptar per haver d'entrar a files l'any 1967. També es donaven informes sobre el seu pare, des del punt de vista ideològic i professional, més aviat crítics. *Gobernadores Civiles, 1965-1969. Caja 18. Semanario "Granollers Comunitat Cristiana"*. *Nota Informativa*. AHGCB

set-centes persones assistiren a un acte d'homenatge ben merescut a unes tasques científiques de Boix i Torras. En el cas de Font Llopart, un acte d'homenatge polític que no es volia ajornar més des de la seva caiguda de 1962.

L'editorial del *Vallés* que donava referència de l'acte esmentat era molt significativa de la complaença de l'atorgament de les distincions, en especial la lliurada a Font Llopart. Amb la concessió que se li feia de la Medalla d'or de Granollers i del títol de fill predilecte de la ciutat, l'acte -segons l'editorial- adquiria un significat molt alt, ja que es referendava tota la seva gestió política i administrativa. Font Llopart podia sentir-se satisfet. Els seus seguidors més propers i més addictes no l'havien defraudat. Al cap dels anys, continuava sent, per a ells, un líder, un referent. I ho continuaria sent-ho.<sup>(492)</sup>

I de nou, eleccions municipals. Els primers recanviats eren els integrants pel terç de caps de família. Les dades oficials, dels elegits eren les següents:

Marià Puig Rovira. Nascut a Granollers el 1917. Industrial farmacèutic i gerent d'uns laboratoris de farmàcia de Granollers. Pertanyia al cos d'inspectors farmacèutics municipals. Vocal del Patronat del Museu, encarregat de la secció de meteorologia. Membre fundador de l'Associació Cultural i del Centre d'Estudis. Militant de FET i JONS i de pregons sentiments catòlics.

Antoni Galera Domènech. Nascut a Somontín (Almeria) el 1933. Encarregat d'una important factoria, havia estat membre del F.de J. des d'on passà a pertànyer a la Guàrdia de Franco, a Baza (Granada). Havia estat alumne de l'Estació escola del F. de J. de Ràdio Baza, locutor de l'emissora Ràdio Joventut de Granollers. Havia estat enllaç sindical i era president de les Associacions de Veïns dels habitatges sindicals.

Josep Espelt Suñol. Nascut el 1913 a la Pobla de Lillet. Casat i dedicat a la indústria de joieria. Membre del Sometén i tresorer de l'Associació de nens minusvàlids. Exvocal de la Junta Econòmica del Sindicat local del Metall. Militant de FET i JONS, home de profundes creences religioses i persona de gran prestigi en les associacions religioses, en les quals havia desenvolupat diversos càrrecs. <sup>(493)</sup>

Pel terç sindical sortien elegits:

---

<sup>492</sup> *Vallés*, núms. 1.337 i 1.339, novembre de 1966. HMJM.

<sup>493</sup> *Vallés*, núm. 1.341, novembre de 1966. HMJM.

Silveri Botey Gómez. Nascut a Granollers el 1929. Casat. Pèrit industrial i industrial granollerí. Vocal de la Secció Econòmica del Sindicat. Procedent del F. de J.. Militant del *Movimiento*. Oficial de Complement.

Jaume Angelet Bosch. Nascut a Palou, Granollers, el 1929. Casat, agricultor. President de la Secció Econòmica de la Germandat Sindical de pagesos i ramaders.. Membre del grup de Ramaderia de la Cambra Oficial Sindical Agrària. Persona de prestigi professional, especialment, a Palou.

Paulí Puig Tuset. Nascut a Granollers el 1931. Casat. Dedicat a explotacions industrials. Llicenciat en Dret. Procedent del F. de J.. Militant del *Movimiento* i oficial de l'exèrcit.

Carles Lorente Rueda. Nascut a Armuña (Almeria), l'any 1920. Vivia a Granollers feia més de 35 anys. Barber i persona de prestigi en els medis obrers i professionals. Militant de FET i JONS, membre de la Guàrdia de Franco. Havia desenvolupat diversos càrrecs polítics i sindicals. Era conseller local del Moviment. <sup>(494)</sup>

Joan Bertran Viñolas. Nascut el 1925 a Granollers. Administratiu. Havia cursat estudis de comerç. President de l'Agrupació Excursionista de Granollers. Director de Ràdio Joventut de Granollers. Conseller local del Moviment. Procedent de les Falanges Jovenils de Franco, exintendent del F. de J.. En aquells moments era cap de propaganda de Defensa Passiva.

Antoni Estapé Xicota. Nascut a Granollers el 1911. Tenia el títol de comerç i de tècnic avícola i de professió comerciant. Membre del Patronat Municipal de Fires i Festes i organitzador actiu de les Fires i Festes de l'Ascensió. Col·laborador del *Vallés*. Afiliat al *Movimiento*. Persona que tenia nombroses amistats i simpaties a la ciutat.

Joan Camins Ribera. Nascut a Tarragona el 1927. Metge oftalmòleg. Metge per oposició de l'Hospital de Sant Pau, de Barcelona. Havia assistit a diversos congressos, a

---

<sup>494</sup> *Vallés*, núm. 1.343, novembre de 1966. HMJM.

l'Estat espanyol i a fora d'ell. Procedia del F. de J. Home de profunds principis religiosos i patriòtics. <sup>(495)</sup>

A finals de 1966, la convocatòria del 14 de desembre servia perquè els sectors més fidels al Règim ressaltessin la clamorosa opinió popular a favor del referèndum. Tanmateix, l'editorial falangista no semblava respirar un aire tan victoriós com el d'altres consultes. Malgrat tot, l'editorial del *Vallés* es felicitava que mitjançant el referèndum proposat per Franco, el poble hagués parlat i l'hagués aprovat. No podia ser d'altra forma. <sup>(496)</sup>

Les notícies a l'entorn del nomenament de J.A. Samaranch que ocuparia el càrrec de delegat d'esports en substitució de J.A. Elola Olaso, obrien les primeres dades de la premsa falangista de Granollers, l'any 1967. Els elogis sobre les seves persones, sovintejaven. No hi havia dubte que els estaments oficials recordaven els bons oficis que els dos havien proporcionat, feia alguns anys, a Granollers. <sup>(497)</sup>

Tanmateix, el tema a l'entorn del referèndum encara cuejava. Després d'unes notes sobre el tema que a finals d'any havia transcrit i que semblaven de compromís, a inicis d'any l'òrgan falangista recuperava ànims i aconsellava que els discrepants sobre el valor de la consulta rectificuessin la tàctica, ja que tots els granollerins havien pogut observar el resultat tan favorable al Règim. Segons que deia, el resultat era clar i no hi havia discussió.

Semblava, certament, que hi hagués una revifada política dins el sector falangista, i és que a les ratlles esmentades, seguien al cap de poc temps, la publicació, a l'òrgan falangista, del gairebé semietern comunicat oficial de l'ocupació de Granollers, donat a Salamanca el 28 de gener de 1939. Una altra evidència es trobava en la celebració dels actes commemoratius de l'aniversari de l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat: més de 500 persones feien un sopar en record de l'esdeveniment i compartien també uns parlaments que volien demostrar la vitalitat de la gent del *Movimiento* i sobretot, dels principis joseantonians. Tot plegat era un bon coixí polític pel canvi de nou Ajuntament que es faria ben aviat. <sup>(498)</sup>

En efecte, entrants i sortints recanviaven càrrecs a inicis de febrer de 1967. Un decret de l'alcaldia de 3 de febrer, nomenava noves tinences d'alcaldia, comissions informatives i

---

<sup>495</sup> *Vallés*, núm. 1.345, desembre de 1966. HMJM.

<sup>496</sup> *Vallés*, núm 1.350, desembre de 1966. HMJM.

<sup>497</sup> *Vallés*, núm. 1.352, gener de 1967. HMJM.

<sup>498</sup> *Vallés*, núms. 1.354, 1.358 i 1.360, de gener i febrer de 1967. HMJM.

delegacions. En realitat, l'esperit del Consistori es mantenia fidel als mateixos principis de sempre. <sup>(499)</sup>

Com si els canvis de càrrecs haguessin estat només un parèntesi en la brega contínua de les editorials del *Vallés*, l'òrgan falangista continuava, poc després, la seva càrrega particular contra les manifestacions d'oposició al Sistema que mica en mica i amb força començaven a apareixer al país. Les crítiques a "Granollers Comunitat Cristiana" es reproduïen recordant-li la seva postura quan tingué lloc la manifestació a Barcelona, el maig de 1966 i se li criticava el posicionament adoptat, des de la trona, en defensa de la reunió clandestina -amb homes i dones es precisava- que havia tingut lloc en el convent dels Caputxins de Sarrià. Però les crítiques també anaven dirigides contra aquells que recriminaven als qui prioritzaven l'educació dels seus fills en llengua espanyola. I les crítiques s'encenien encara més contra aquells que manifestaven la seva discrepància amb la celebració de l'alliberament de la ciutat l'any 1939. Però no s'acaba aquí l'embestida: l'òrgan falangista s'alineava en la línia dels sectors més conservadors de la Jerarquia eclesiàstica, i mostrava una total adhesió a Nicolás Modrego Casaus. El bisbe Modrego, que durant gairebé 25 anys havia regentat com a bisbe i més tard com a arquebisbe la seu barcelonesa, havia presentat la renúncia, i se li havia acceptat. En el seu comiat, una editorial extensíssima lloava la dedicació de Modrego a la tasca religiosa i les atencions especials amb Granollers, la qual havia visitat en diverses ocasions. No hi havia dubte que la comparació entre una línia oficial catòlica -en termes generals- i una línia catòlica progressista, s'oposaven, i que el *Vallés*, fidel als seus orígens i la seva trajectòria, es posava al costat de la primera. <sup>(500)</sup>

Amb el pas de les setmanes, les crítiques s'eixamplaven i la direcció apuntava contra aquells que havien pres actituds de no afavorir que els seus fills rebessin allisonament en organitzacions del Moviment. La crítica assenyalava que alguns pares de família havien privat que la formació dels seus fills passés per les organitzacions de Falange i en canvi només s'havien preocupat del creixement dels propis negocis. I la crítica també acusava que, com a conseqüència, els fills anaven a raure a organitzacions que els havia provocat una confusió mental ben acusada. No hi havia dubte que les crítiques contra la presència d'organitzacions o d'activitats que no estaven tutelades pel Règim, molestava i preocupava al Consell local del Moviment. Fins i tot aquest refús es trobava en l'atac contra aquells que prenen postures pacífiques: eren acusats de ser, en el fons, violents. En un mateix sac s'hi

---

<sup>499</sup> *Vallés*, núm. 1.362, febrer de 1967. HMJM

<sup>500</sup> *Vallés*, núms. 1.364 i 1.366, febrer de 1967. HMJM

ficava Gandhi, la Revolució Francesa, els Comitès de la FAI i de la CNT, Azaña, i Ferrer i Guàrdia. Era una barreja curiosa i explosiva que no impedia tampoc d'escriure:

*"(...) Así, los "pacifistas" de boquilla, vemos ahora, todos, como a la primera oportunidad -y hablamos de nuestra Patria- se encandilan ante las huelgas, cuanto más violentas mejor; y ante las manifestaciones tumultuosas, si es posible bien agresivas; y ante las incitaciones a la rebeldía, cuanto más destructivas puedan ser mejor.// En cambio, los "terribles violentos" del Movimiento, después de cooperar en haber proporcionado a la Patria, cerca de treinta años de paz, resulta que aún no tenemos bastante con tantos años, y nos hemos propuesto, ante todo, mantener dicha paz, y la prosperidad y el progreso y el desarrollo espiritual el país, como sea, incluso si es preciso, con la violencia (...)."*

Afirmació dura la de la part final. Devia ser cert el que a l'acabament de l'article s'escrivia en català i amb un cert to de provocació: "¡ Que hi farem, si som així !". <sup>(501)</sup>

Els aires que empenyien petites obertures en el Sistema, en veritat no plaïen als més intransigents de la Falange granollerina. Una altra mostra estava en l'opinió que es tenia sobre la Llei de Premsa, sobre la qual comentava el perill que comportava la seva aplicació, per l'ús o abús que es podia fer de la llibertat. I és que l'enuig a l'entorn del contingut de l'esmentada Llei, era ben manifest en el Vallés.

I en relació a la possibilitat de les petites obertures de la Llei de Premsa i de les opinions que alguns intel·lectuals podien aportar amb la nova regulació, la intranquil·litat continuava. Els cercles intel·lectuals i els universitaris rebien més d'un pal des de la premsa granollerina del Moviment. No agradava una certa competència en alguns criteris, fins aquells moments, inqüestionables. El Vallés, no es reprimia d'escriure:

*" (...) Pero hemos de proclamar que por mas profesores universitarios que sean, por mas que ostenten títulos envidiosos y respetable, los hombres que, abusando de unos grados más de libertad en las páginas de periódicos, se sirven de ellos para crear taimada y premeditadamente, confusiones, atentan contra la misma, pues no hacen más que prostituirla". <sup>(502)</sup>*

---

<sup>501</sup> Vallés, núms 1.368 i 1.370, novembre de 1967. HMJM.

<sup>502</sup> Vallés, núm. 1399, juliol de 1967. HMJM.

No hi havia dubtes: l'espiral creixia i l'encalç contra tot allò que semblava obertura, era qüestionat o atacat. Ara tocava el tema de la llengua catalana:

*" (...) hay que recordar, por una parte la tristísima politización por no decir mas exactamente "prostitución" a que llevó lo catalan el Gobierno de la "Generalitat", representante de Cataluña de aquellos años aciagos de 1936 a 1939 (...)// (...) Aún hoy cada día (...) los que se atribuyen una mayor "exaltación" catalanista -seguramente muy emparentada a la dominante en los años 1936-1939, siguen en su afán de "politizar" nuevamente y hasta el máximo, todo lo que se refiere a lo catalán, y a la lengua catalana (...) como p.e. el "Cant de la Senyera" o la "Santa Espina"; o bien manifestando su fanático partidismo de determinado club deportivo barcelonés (...) ". (503)*

El que volia ser un parèntesi dins de tanta càrrega polítitzada, es trobava en el tema de la crisi del tèxtil. La comarca la patia de manera ben palesa, però s'albiraven millors temps futurs, ja que el tèxtil anava sent substituït, i de forma positiva, pel metall i la química. Resultat de tot això, era que, malgrat els entrebancs provocats per la crisi, la vida laboral comarcal transcorria força harmònica. És a dir, no hi havia aldarulls laborals. Era l'opinió oficial que interessava que circulés.<sup>(504)</sup>

La posició de l'òrgan falangista es radicalitzava: a l'estiu, publicava uns articles de Blas Piñar apareguts a *Fuerza Nueva*. El primer que apareixia feia referència a les opinions del líder d'extrema dreta sobre el comunisme, la seva tàctica internacional i en concret la practicada als EUA a través del Poder Negre. Els EUA representaven, per a Blas Piñar, la veritable força d'oposició al comunisme internacional. El segon tractava de les eleccions de Procuradors a Corts que havien de tenir lloc al cap de poc temps. Les opinions a l'entorn de les eleccions sota les directrius de la Llei Orgànica de l'Estat, no aportaven res de nou sobre temes ja sabuts del pensament blaspiñarista, el qual insistia en el desig de consolidació d'una Espanya unida, forta i amb un lligam ben estret amb les directrius polítiques marcades des de la Guerra Civil.<sup>(505)</sup>

L'aparició dels escrits de Blas Piñar i les editorials del *Vallés* d'alguns números del mes de novembre, ajudarien a afirmar que a darreries de 1967 hi havia un cert temor que els

---

<sup>503</sup> *Vallés*, núm 1.403, juliol de 1967. HMJM.

<sup>504</sup> *Vallés*, núm 1.405, juliol de 1967. HMJM.

<sup>505</sup> *Vallés*, núms. 1.411 i 1.415, agost i setembre de 1967. HMJM.

moviments d'oposició al Règim que apareixien arreu de l'Estat, fossin molt més que una anècdota. Les manifestacions convocades per CCOO pel 27 d'octubre servien a l'editorial per pronunciar-se en contra d'altres possibilitats de reivindicació laboral que les que es podien fer dins de les formes sindicals establertes pel franquisme. La duresa de la crítica pujava de to acusant a CCOO de voler defensar la democràcia quan en realitat el que feia era practicar la subversió. Subversió, és clar, del Sistema dictatorial establert. I no acabaven aquí les crítiques des del *Vallés*: d'altres es dirigien contra els que defensaven el pacifisme - de nou el tema- i com ja era habitual, feia la defensa de la política d'intervencionisme internacional dels EUA, en la lluita contra el comunisme. El *Che*, el Vietnam els comunistes, els anarquistes, la FAI, tot en un mateix sac, eren motiu de judicis de valor per a l'òrgan falangista granollerí alertant sobre la problemàtica internacional:

*"(...) No queremos caer en la artera trampa y recapacitemos. Los hay en Granollers que necesitan revisar, consciente y serenamente, su actuación, sus manifestaciones y sus actitudes, para que se den cuenta de la conveniencia de una rectificación de las mismas, puesto que están siendo víctimas propicias de toda una magna conjura internacional"* <sup>(906)</sup>

Per acabar de sintonitzar amb els ideals nascuts el 18 de juliol i perllongats i mantinguts per la força al llarg de tants decennis, calia a més, que el general Franco hi digués directament la seva. Franco havia aclarit *el contraste de pareceres*, amb motiu de l'obertura de la nova legislatura de les Corts espanyoles i davant del nou Consell Nacional del Moviment. I és que Franco havia anat avisant de les possibles discrepàncies que podien sorgir contra el Règim i fins i tot havia afirmat:

*"(...) que ningún cambio ha de afectar al mantenimiento del principio de autoridad pues no se concede ni toleramos la libertad necesaria para que España pueda volverse contra si misma, ya que en última instancia, el Ejército y las Fuerza Armadas constituyen la mejor garantía de que España no volverá a caer en el caos"*.

---

<sup>906</sup> *Vallés*, núms. 1429, 1.431 i 1.433, novembre de 1967. HMJM.

En síntesi, Franco, el Règim imposat, no estaven perquè la democràcia fos el motor d'un Sistema en el que no hi creien. Se sabia des de 1936. A totes llums, encara s'observava.<sup>(507)</sup>

A Granollers, una altra prova es trobava ben aviat: continuaven les crítiques contra la Universitat. En efecte, els atacs contra l'ambient que respirava un desig de canvis profunds, continuaven el primer trimestre de 1968 i omplien les ratlles del *Vallés*. El Sindicat Democràtic d'Estudiants, les Comissions Obreres i l'ensorrada del SEU, motivaven crítiques sovintejades. D'aquestes tampoc no se n'escapaven les jerarquies de l'Església. A més, el *Vallés* elogiava a aquells que eren tractats d'immobilistes usant fins i tot frases sexistes:

*" (...) A todo ese pueblo le convencerà siempre más por su autenticidad, la "consecuencia" de quienes han mantenido, mantienen y mantendrán, unas teorías y unas doctrinas porque creen ciertamente en ellas, aunque les sean incómodas, aunque vayan contra sus intereses, y porque ellos, no se dejan llevar de sus particulares apetencias o de las convivencias del momento, ni, como hombres que son, se balancean como unas mujercitas cualesquiera al ritmo de las modas sucesivas, cual si se tratara de vestir una falda hoy y una falda larga mañana. "*<sup>(508)</sup>

En el fons i en la forma el que defensava era una política de continuïtat a Granollers i arreu, i , a més, sobre desmentir que la ciutat granollerina estés governada i administrava des de feia deu o quinze anys, per un grup, facció o per una camarilla, argumentava que la ciutat vivia una llarga etapa de millores, resultat del Sistema. S'havia resolt el problema de l'habitatge. S'havien fets nous grups escolars. S'esperava fer la inauguració, ben aviat, de l'institut de batxillerat de segon ensenyament. Granollers estava creixent amb ordre i només es barrava el pas a aquells que combatien els principis guiats per Déu, la Pàtria i la Justícia Social. Només es barrava el pas a aquells que aixecaven la bandera del desordre i de la subversió. Així d'explicit.<sup>(509)</sup>

Poc després, i una vegada més, el Pregó de les Fires de l'Ascensió tornava a servir de palanca de personatges implicats o amb ressó a la vida de la ciutat. Aquesta vegada li tocava el torn a Font Llopart. Un Pregó buit de contingut polític falangista, joseantonià, com no

---

<sup>507</sup> *Vallés*, núm 1437, desembre de 1967.HMJM.

<sup>508</sup> *Vallés*, núm. 1.642, març de 1968. HMJM.

<sup>509</sup> *Vallés*, núm. 1.466, març de 1968. HMJM.

acostumava a fer mai Font Llopart, l'oferia, en canvi, ara, el 1968, al cap de poc més de cinc anys de la seva, gairebé, desfenestració.

Font Llopart, aportà dades econòmiques sobre els pressupostos de la Fira, reflexionant sobre algunes xifres i valorant els canvis. El 1955, el pressupost era de 500.000 ptes. El 1967 havia estat de 2.164.482,04 ptes. L'Ajuntament havia aportat a les Fires i Festes, inicialment entre 10.000 i 20.000 ptes.; el 1955, 200.000,- ptes. i el 1967, 800.000,- ptes.. Hi havien aportacions voluntàries dels granollerins, en unes xifres que s'estimaven, darrerament, de 180.405 ptes. Sobre el mercat setmanal, Font Llopart explicava l'evolució dels llocs de venda pública i el que representaven uns beneficis a les arques municipals: del valor següent: el 1900, 5.825 ptes.; el 1910: 15.341 ptes. El 1930, 54.300 ptes; el 1945, 160.000 ptes; el 1955, 540.875 ptes; el 1967, 1.628.211 ptes.. Òbviament els pressupostos anuals de Granollers també havien variat: el de 1900 pujava 173.510 ptes. El de 1967, 31.701.204 ptes. El Pregó era ric amb dades que feien observar la transformació de la ciutat i per tant en un fet al qual no n'era aliè el mateix Font Llopart. Ell ho sabia i ell i els seus seguidors ho remarcaven. Aquesta vegada, però, Font parlava des de la trona amb un to al que no estaven avesats els granollerins quan escoltaven l'excalde a parlar públicament. Algunes coses havien canviat amb els anys, i les formes externes s'havien de guardar molt més segons qui fos el qui les utilitzés. Ara, el notari Font Llopart tot i continuar sent membre del Consell local del Moviment, havia emprat un discurs més aviat de fedatari públic i l'acabava amb aquestes frases:

*" Por ello, acabo mi Pregón, diciendole al amigo Llobet: Muchas gracias por todo. Y a todos ustedes: Por Granollers: Amunt i endavant ! ".*

Aquest acabament no tenia res a veure amb les frases enceses, políticament, d'aquells anys d'alcaldia. Certament, les coses anaven variant. Al carrer, tanmateix, les llibertats democràtiques continuaven sent, pràcticament, inexistents. <sup>(510)</sup>

La notícia també estava en els diversos actes de les Fires d'aquell any, i entre elles, l'actuació de membres de la Nova Cançó a Granollers que donaven un altre aire al d'altres anys. Joan Manuel Serrat i Glòria, foren els gran tirunfadors de la vetllada musical. A més de la presència d'aquests cantants, actuaren Marià Alberó, Maria Pilar i s'estrenà un grup de folk

---

<sup>510</sup> Pregó i Vallés, núm. 1480, juny de 1968. HMJM.

de Granollers, de qui les notícies en deien que havia fet un debut excel·lent, interpretant cançons dels folklore de l'oest americà. La crònica, però, ens donava unes pautes sobre l'ambient d'una vetllada que no havia estat gaire encalmada: el portaveu de Joventuts musicals, entitat que havia organitzat el recital, en començar l'acte i presentar-lo fou tallat per algú que va dir-li que parlés en castellà. Al llarg de tot el recital, una minoria, pretesament anti-Serrat, va estar boicotejant l'acte, molestant a tots els cantants amb l'excusa de només voler escridassar Serrat. L'afer de Serrat amb TVE servia de teló de fons per atacar moltes altres coses.

I és que la cosa no acabà aquí, ja que els aldarulls foren un xic sonats, tot i que oficialment es volgué treure ferro a l'assumpte. Segons les dades d'una carta adreçada per un particular- Ramon Faus, de Barcelona- al Governador Civil, un grup de deu persones van provocar una sala del Magestic, plena de gom a gom, cridant contra Serra i dient *no te endendemos, canta ahora en indio, te han traído aquí engañado* i d'altres. L'ambien s'enrari i el recital va haver de continuar amb les llums enceses a fi de poder localitzar els causants dels aldarulls. Una vegada trobats se'ls convidà a marxar del local i llavors exhibiren el carnet de falangistes, amb la qual cosa ningú - sembla- s'atreví a fer-los fora. Al cap d'una hora i mitja d'haver començat el recital - i del aldarulls- va aparèixer un parell de policies municipals que convidaren als falangistes a marxar del Magestic i començà un ball de bastons amb cops de puny a tort i a dret. Faus es queixava de la pèssima imatge donada pels falangistes, en contrast amb la presència a la sala, de gent molt jove i d'aspecte molt sà. Es queixava també de la tardança de la policia municipal, en una situació com aquella en contrast, també, amb la diligència amb que es presentava per altres coses, i es preguntava i preguntava si a Aranjuez o a Alcalá de Henares, per exemple, en un recital de Massiel un grup de deu individus - i espanyols precisava- procedents de Catalunya haguessin provocat a la cantant i al públic de la sala, si la policia s'hauria comportat igual com a Granollers.

L'informe de la Guàrdia Civil de Granollers informà al Governador que va fer acte de presència després que, més tard de la mitja nit, l'empresari del Magestic la requeri, i els guàrdies, amb el sergent comandant del lloc, varen presenciar només com el públic desallotjava la sala. L'informe aportava dades sobre que els constava que alguns cridaven contra Serrat la frase de *tu madre es de Aragón*, que alguns recriminaven als causants dels aldarulls dient-los miserables i que marxessin al seu poble, i que quan alguns del pati de butaques pujaren a discutir-se amb els del pis de dalt - el causants dels fets- va intervenir la

Policia Municipal intentant expulsar algunes persones, moment en el qual va intervenir els de l'organització de l'acte dient que eren alguns dels seus membres. Deia l'informe que no podia precisar si els que van avalotar l'acte eren o no falangistes, i algunes de les frases sorprenents estaven al final del comunicat: *"(...) permitiendome significar a V.E. que. en ningún momento llegó a alterarse el orden público, terminando el espectáculo normalmente (...)"*

L'alcalde de Granollers, informava a Garicano Gofi en uns termes semblants, basant-se, segurament, en les dades oficials de la Policia Municipal.

Tot estava controlat. No passava mai res. I si passava no tenia cap importància. I si la tenia, malgrat que l'ordre es sacsegés, l'ordre públic no s'havia alterat. L'informe surrealista de la Guàrdia Civil de Granollers ho provava.<sup>(511)</sup>

I de la música a la temàtica laboral, es podien palesar els neguits de la societat granollerina i els intents de vernís per amagar les aspereses d'una societat encotillada. En efecte, el dia 20 de juny havia tingut lloc a la casa de Cultura un acte en el que s'havien abonat les indemnitzacions a 412 treballadors de l'empresa Unitesa de Granollers. El presidiren, el delegat provincial de Sindicats, Navarro Villodre, i l'inspector assessor provincial, Socias Humbert. L'acte servia per comentar l'exempleritat de les dues parts -empresa, treballadors- al llarg de l'any de discussió, i per contraposar-lo a l'onada de reivindicacions i subversió de valors que es vivia. El camí d'un Sindicat únic sota el Règim de Franco, es deia, volia demostrar la seva vàlua. No era perfecte aquell sindicalisme, també s'afirmava, però era millor que la pluralitat sindical que alguns volien. L'acte a la Casa de Cultura, aquell 1968, ho volia ratificar.

*"(...) Por último, es preciso agradecer a cuantos se reunieron el pasado día 20 en la Casa de Cultura Sant Francisco, el aire renovador que dieron a sus antaño veneradas y viejas paredes, los gritos de ¡VIVA FRANCO!! y ¡ARRIBA ESPAÑA !! que pronunciadas con vehemencia y pasión españolas, fueron el digno colofón de tan importante acto.// Señoras y señores trabajadores de Unitesa muchas gracias por su ejemplo".*

---

<sup>511</sup> Gobernadores Civiles, Caja 15, Años 1966-1969. Ref. 1311. CG 41. Ayuntamiento de Granollers, alcalde F. Llobet Arnán, Años 1966-1968. Documents del 19 i 25 de maig de 1968. AHGCB.\* Vallés, núm. 1480, juny de 1968.

En efecte, la conciliació -gestió la qualificava el delegat comarcal de Sindicats, J.A. Cabrera- s'havia iniciat feia un any i mig i havia arribat a bon port fent acte de lliurament als treballadors d'un total -per a tots ells- d'uns set milions de pessetes. <sup>(512)</sup>

La crítica contra aquells que volien enganyar els joves volent fer-los creure que fora del Sistema les coses podrien funcionar millor, tornava a ser motiu de denúncia per part del *Vallés*. Ara no tocava la Universitat. Ara era la pròpia comarca on es dirigia l'avis, la reflexió, la crítica. I és que, segons el portaveu falangista, els joves estaven manipulats mentre cridaven pel *Vallés* Oriental, visca la llibertat i portaven la falç i el martell. Calia desenmascarar els inductors que estaven rere les cortines i fer-los pagar els gravíssims pecats comesos davant de la societat i de Déu, aplicant-los tot el rigor de la llei:

*"(...) En esa saludable tarea, a nosotros nos encontraran en primera línea, aún cuando tengamos que enfrentarnos con ridículos meapilas y con comunistas de sacristía (...)"* <sup>(513)</sup>

Per sort per al Règim, els petits moviments que hi havia a la comarca es frenaven, i l'òrgan falangista granollerí ho celebrava. El fets ocorreguts arran de l'ocupació de Txecoslovàquia, abonaven la tesi del *Vallés* que no es podia transigir amb Rússia. la pàtria, semblava, de tots els moviments d'oposició al Sistema. L'exageració era gran. Els fets, però, a l'entorn de l'ocupació del territori txecoslovac, eren d'indubtable caire stalinista i això no ajudava als vents democràtics d'oposició al Règim franquista. <sup>(514)</sup>

Tanmateix, l'homenatge a Pompeu Fabra servia per demostrar que, mica en mica, l'obertura democràtica, encara que fos a la força, s'havia d'anar produint malgrat les posicions més dretanes. Una sèrie d'actes amb motiu de l'homenatge a Fabra ompliren un munt d'activitats a Granollers: una exposició sobre Pompeu Fabra i la llengua; un recital de cançons catalanes amb els "Amics de La Unió "; una conferència sobre el Fabra excursionista i un tirallonga de coses permeteren la presència a Granollers de persones com Joan Triadú, Pere Gabarró, Alexandre Galí, Josep M.Espinàs, Remei Margarit, Miquel Porter, Delfi Abella, la Coral Cantiga, Antoni Comas, J.V. Foix, Pere Quart, Joan Colomines, Francesc Vallverdú, Joan Argenté, Carles Miralles, entre d'altres, i feren palès la força real d'un gruix

---

<sup>512</sup> *Vallés*, núms. 1.486 i 1.488, juny de 1968. HMJM.

<sup>513</sup> *Vallés*, núm. 1.500, agost de 1968.HMJM.

<sup>514</sup> *Vallés*, núm. 1.508, setembre de 1968.

de persones i entitats que -també a Granollers- bregaven per obrir el petit espai de cultura i llibertat d'aquell 1968.<sup>(515)</sup>

Espai que s'obriria encara més, amb la inauguració del nou institut mixt de 2on ensenyament el qual havia de proporcionar caliu por a moltes de les reivindicacions que es coïen en aquells moments, especialment dins d'un grup de jovent nascut a la postguerra i adelerat de canvis. D'entrada, la inauguració s'havia fet amb un gran desplegament informatiu. El Centre representava una gran millora per als estudis de Granollers i de la comarca. Amb el temps, a l'igual que a l'Escola del Treball, serviria de base per a la formació de diverses persones que es catapultarien a l'activitat política i cultural, per bé que en els anys del franquisme ho fessin sota les premises d'una clandestinitat ben normal en aquella època.<sup>(516)</sup>

Les obres i la inauguració de l'Institut, portaren comentaris arreu de la comarca. Guanys culturals i possibilitats majors de donar peu a discrepàncies a l'interior de les famílies i entre uns talls d'edat que fins llavors quedaven molt esmorteïdes, es barrejaven i alguns comprenien que s'iniciarien, per bé i per mal, amb força. D'entrada, oficialment, d'existir algun temor, tampoc podien molestar massa les hipotètiques crítiques d'un sector arraulit a l'Institut per bé que estés en contra d'un estat de coses massa ofegant. En primer lloc per venir de jovent, preferentment, el qual semblava perfectament controlat i en segon lloc perquè, segons el Vallés, a Granollers, per exemple, ja s'havia practicat el *contraste de pareceres*. I és que la Llei Orgànica del Moviment, i el contrast permès, era el tema que alguns feien servir per entonar de nou les excel·lències i previsions del Sistema i per recordar que un grup fidel al Moviment, al qual havien dedicat el millor de la seva vida a costa del seu propi benestar, havia entès la consigna des de feia temps i la portava a la pràctica des de feia anys a la ciutat. Per tant, tranquil·litat i convicció tard o d'hora, de que la formació en els criteris sòlids del franquisme, s'imposaria. Calia, però, recordar que l'entesa seria possible " *siempre que el discrepante tenga por supremo fin, el bien común, la prosperidad de la Patria, la unidad de los españoles*". En definitiva, el Vallés ho reafirmava: " (...) *que acate y sea leal a los principios del Movimiento*". Així de senzill i així es volia que al llarg del franquisme es mantingués la societat i ara l'Institut. Una onada de jovent, tanmateix, demostraria que les essències josenatonianes i el Sistema els era molt llunyans dels seus interessos, tot i que no hi ha dubte que la presència i el control de persones addictes al Sistema va fer mans i mànigues

---

<sup>515</sup> Vallés, núm. 1.512, octubre de 1968.

<sup>516</sup> Vallés, núm. 1.522, novembre de 1968. HMJM.

per tal que el nou Centre no s'escapés de les pautes marcades pel franquisme. Primer, la Universitat de Barcelona, però l'Escola del Treball i sobretot, ara, l'Institut de Batxillerat de a Granollers, començarien a donar força maldecaps a una colla de granollerins que observaven que mica en mica s'esberlava l'obra del Règim. Però el Règim era encara molt fort.<sup>(517)</sup>

A les autoritats oficials, tanmateix, se'ls havia girat feina. Es pot explicar, en part, la renovada empena de la publicació falangista dels darrers anys, perquè res podia amagar que la societat es trobava afectada per uns canvis que es resistia a acceptar. I es pot explicar, també, perquè començava a notar com el Sistema era contestat de forma clandestina, d'altra forma no era possible, i el descontentament de moltes coses, malgrat que es volia amagar o transformar amb formes i expressions amb les que no quedés el dubte de la tranquil·litat de l'autoritat, aquesta mostrava moments de nerviosisme. Calia jugar a obrir portes, però l'aire que hi entrava posava en perill que la casa llargament construïda per anys de dictadura, es ventilés massa. De vegades això passava en el mateix *Vallés*. La publicació havia apostat fort per un jove redactor que firmava amb les sigles JIM -Jaume Illa Morell-, el qual catapultaria alguns articles de la publicació a nivells ben alts de difusió. Un bon grapat d'entrevistes amb la flor i nata d'alguns personatges de la cultura del moment, ho possibilitarien. L'estil, i sobretot la gosadia del redactor, farien possible que el *Vallés* assumís una espècie de contradicció interna amb la coexistència d'uns articles dins la vessant més dretana i uns altres que, tot i ser minoritaris, sorprenien per moltes coses. S'adonava que calia obrir i controlar. De vegades, tanmateix, també se l'hi escapaven del control algunes coses. I és que les coses no estaven per massa control i a la que podien, mostraven l'afany de trencar motllos, de ser, fins i tot imprudents i perquè no, escandalosos, en una societat que necessitava una bona dosi de tractament de xoc. La postura de molts joves anava per aquí. I el *Vallés*, també ho patí. Enfrescat amb el contenciós contra " Granollers Comunitat Cristiana ", obsedit per la defensa dels valors morals, tradicionals religiosos i polítics, es trobà amb una denuncia per un article que es considerà obscè.

En efecte, la imputació era la següent:

---

<sup>517</sup> *Vallés*, núm. 1.528, novembre de 1968. HMJM. Garriga i Andreu, Joan: *Al llarg de vint-i-cinc anys. Apunts històrics sobre l'I.B. Antoni Cumella de Granollers*, Granollers, 1993. Pàgina 371

*" En el semanario titulado Vallés, editado por FET y de las JONS, que se publica en Granollers (...) en su número 1.405, (...) bajo el título de Relatos insólitos", Yo, la ducha y tu, por JIM., se publica en tres páginas un diálogo entre Valentín y Narciso, que por su tipo de redacción mas bien parece una apologia del homosexualismo"*

La informació s'estenia en el contingut de la fotografia i altres consideracions com el peu de foto i una paraula, així com en el fet que havia produït indignació entre algunes persones de Granollers, en base, entre altres coses a:

*" (...) no ya por el lenguaje soez y la intención malsana que con cierta lógica cabe atribuirle, sino mas que nada por haber tenido acogida en un periódico del Movimiento".*

La denúncia, però, no s'havia cursat a Granollers sino a Mataró per un veï d'aquesta ciutat, el qual la va fer explicant el malestar que havia originat a Granollers. El final de l'informe datat a 4 d'agost de 1967, era una xic, entre patètic i esperpèntic:

*" No se acompaña el ejemplar aludido por haber indicado dicho Sr. que deseaba conservarlo y de las gestiones llevadas a cabo por este Servicio, no se ha podido obtener hasta el momento ningún ejemplar".*

L'èxit de la tirada, devia ser total. L'any 1967, el text, la fotografia, el contingut general, havia estat per alguns, un escàndol. Situat a l'època, és comprensible. Avui causaria sorpresa que fos motiu d'escàndol i molt més de denúncia. A banda de consideracions d'aquest tipus, la realitat era que els nervis afloraven. <sup>(318)</sup>

Altres proves dels neguits oficials vindrien a demostrar-se tot seguit: les notes de la Brigada Regional d'informació i de la Guàrdia Civil enviades a Govern Civil, en són el testimoni.

En efecte, el mes d'octubre es feia arribar al Governador un full que sota l'encapçalament de *Trabajadores de Granollers y su comarca*, apel·lava contra els

---

<sup>318</sup> Vallés, núm. 1.405, juliol de 1967. HMJM. Gobernadores Civiles, 1965-1969. Caja 18: Dirección General de Seguridad: Información remitida a la Jefatura Superior de Policía, por el Grupo Local de Información de Mataró. Dia 4 d'agost de 1967. AHGCB.

acomiadaments, la discriminació d'edats, contra l'atur, i exigia dret al treball, un salari digne i igual, sense discriminació de sexes, i la solidaritat de tots els treballadors i del poble. La crida a formar comissions obreres no deixava dubtes de l'autoria dels firmants.

El contingut era una dura crítica als expedients de crisi, els quals, es deia, servien per encobrir una vasta operació d'acomiadaments resultat d'una situació econòmica molt perjudicial per als treballadors. Es criticava el reajust i les inversions de capital estranger, pagant-ho els treballadors. Es recordava els casos d'Unitexsa -can Sidro Comas, de Granollers-, i d'altres empreses. Les demandes eren clares: pagament de tot el jornal real durant el temps d'atur forçós i obligació que el Sindicat busqués nous llocs de treball amb categoria i retribució no inferiors als anteriors. Més encara: s'hi deia que quan es plantegés un expedient de crisi, tots els treballadors havien de reunir-se en assemblea, dins o fora del Sindicat i de forma lliure i democràtica adoptar les mesures necessàries per evitar els acomiadaments.

Pocs dies després, en les bústies de correus dels habitatges del carrer Fontanella i dels grups *Victòria* i *Liberación*, de Granollers, apareixien uns altres fulls escrits a ciclestil, denunciant la situació d'alguns obrers de la ciutat i de la comarca, i convocant els treballadors a una concentració davant de l'edifici del Sindicat, amb dones i nens, per tal de demanar una revisió de salaris, demanar habitatges i seguretat social i treball pels aturats. El contingut era suficientment retrospectiu de les queixes d'un nombrós col·lectiu ciutadà, i absolutament diferent de les versions, de vegades tan esplèndides, donades per les vies oficials: recordava la situació de classe social amb problemes en el treball, a les llars, als barris. Es criticava la campanya d'alfabetització d'adults, obviant que al carrer hi havia centenars de nens sense escola. Es demanaven escoles suficients i gratuïtes i una autèntica igualtat d'oportunitats en el camp de l'ensenyament. Es recordava la incidència de l'atur en moltes famílies granollerines que vivien del tèxtil, i es feia menció de les crisis de can Torras, de can Sidro Comas, de can Guitar, de can Piñol i d'altres. La crítica a la feblesa del sistema de vocals, d'enllaços d'empresa i a la nul·litat del Sindicat era directa i els acusava de menar a la desorientació i al frau. S'exigia un subsidi d'atur del 100% del salari real i durant el temps que durés l'atur i que el Sindicat porporcionés nous llocs de treball adequats a les especialitats dels aturats. Es criticava que amb el salari mínim de 96 ptes. l'obrer quedés lligat a l'empresa, ja que aquesta, llavors aplicava primes de puntualitat, de producció i altres, fent que l'obrer hagués de treballar, com a l'empresa Camp de sabons, de 15 a 16 hores diàries,

per guanyar el que s'hauria de cobrar en 8 hores diàries. La petició era de tenir un salari mínim de 300 ptes diàries en una jornada setmanal que no superés les 44 hores de treball.

Les exigències, les reclamacions, no acabaven aquí: es demanava una revisió dels preus dels habitatges i unes condicions de pagament assequibles per a la classe treballadora. Una Seguretat Social, una assegurança de malaltia i de Vellesa, que cobrés el 100% del salari real, i una compensació justa per tots aquells que per malaltia o accident es trobessin impossibilitats de tenir un rendiment normal en el treball.

La crida també era ben definida: s'exigia un sindicat democràtic que representés a l'única classe dels que treballaven i eren explotats. Calia formar Comissions Obreres a cada taller, barri o lloc de treball. Ho signava, *Comisiones Obreras de Granollers*.<sup>(519)</sup>

A inicis de 1968, Comissions Obreres de Granollers tornava a ser en el punt d'alarma de la Guàrdia Civil: amb data de 10 de gener, es cursaven els escrits reglamentaris a altres set destinataris informant que el dia anterior s'havien trobat a les bústies del número 18 del carrer Fontanella de Granollers, quatre fulls clandestins, -signats el desembre anterior- escrits a ciclostil i en els que les CCOO de Granollers feien una crida als treballadors de la ciutat, convidant-los a unir-se a les fàbriques, als barris i a tots els llocs on hi haguessin problemes per resoldre. El mes de juliol, la Guàrdia Civil de Mollet i vigilants nocturns de la mateixa vila i de Montmeló, arplegava mil set-centes octavetes a Montornès, editades pel denominat *Comité Provincial del Partido Comunista de España*, amb un text idèntic al d'altres octavetes que havien aparegut a les Franqueses del Vallès i a Granollers. L'informe era exhaustiu i fil per randa es comentaven les fàbriques on al seu davant s'havien llançat les octavetes. S'explicaven com es recolliren per tal que la població no en tingués massa coneixement, la marca d'un cotxe, el color, les maniobres, les gestions dels agents de l'autoritat.

Un informe complementari explicava com havien aparegut diverses octavetes -relacionades amb la denúncia anterior -a Granollers: a la matinada del 15 de juliol havien estat recollides als carrers de Colom, Girona i d'altres de Granollers, i també en el barri Bellavista de les Franqueses. El Comitè abans esmentat les signava, convidant a la lluita per destruir el capital, la violència i les agressions de la Guàrdia Civil i de la Policia. La Guàrdia Civil de Granollers havia recollit unes vuit-centes octavetes, i de manera prou ràpida perquè

---

<sup>519</sup> *Gobernadores Civiles, Caja 20, Comisiones Obreras, Año 1967.* AHGCB.

no se n'adonés la població. El mateix matí, la mateixa propaganda aparegué al cap d'unes dues hores més tard a Montcada.

Dels esmentats informes es dedueix clarament que les accions clandestines es feien conjuntament en una àrea que abastava part del Maresme i del Vallès Oriental fins a tocar la ratlla del Barcelonès. Les fàbriques *Derbi*, *Teneria Franco Española*, *Starlux*, el Polígon Industrial Riera Marsà, *Ignis Ibérica*, *Bosuga*, eren alguns llocs de la comarca vallesana on preferentment eren llançades les octavetes i recollides amb rapidesa i diligència per la Guàrdia Civil que tenia molta feina aquells darrers mesos. I que es mostrava sorpresa i disgustada perquè el 12 d'octubre de 1968, el pare rector de les Escoles Pies de Granollers havia mostrat la seva disconformitat en que durant la Missa hi hagués una escorta, a manera d'esquadra d'honor, formada per personal del Cos, argumentant el rector que allò només calia quan se celebrava una Missa de campanya. L'absència de l'escorta durant la Missa, segons l'informe lliurat per la Guàrdia Civil de Granollers, fou comentada en sentit desfavorable pels assistents a la Missa. La Guàrdia Civil granollerina, podia començar a pensar que el Concili marcava noves pautes amb o sense el vistiplau d'algunes tradicions o reglamentacions ancorades amb les més velles arrels del nacionalcatolicisme no desaparegut encara del tot. Com abans s'assenyalava, també a ella, a Granollers, se li havia girat molta feina.<sup>(520)</sup>

#### **4.El contenciós contra el setmanari Granollers Comunitat Cristiana, a la llum de les dades del Govern Civil. Altres aportacions documentals.**

La ciutat granollerina, havia canviat, com era normal, amb els anys. No només el que abans s'assenyalava ho demostrava. Una colla de fets també ho expliquen clarament. Val la pena endinsar-se, per observar-ho, el llarg contenciós mantingut entre un parell de publicacions de la ciutat que demostren que les coses no eren ni tan uniformes, ni tan senzilles, ni que tothom es contentava amb viure o malviure sota l'ombra allargada del franquisme.

---

<sup>520</sup> *Gobernadores Civiles, Actividades contra el Régimen, Caja 120, Años 1968-1969. Gobernadores Civiles, Organizaciones dependientes de la Iglesia. Caja 177, (II) 1385. Año 1968. AHGCB.*

A) Una caixa plena de documentació sobre el setmanari parroquial " Granollers Comunitat Cristiana", (CGC), demostra fins a quin punt les opinions que anaven apareixen a l'esmentada publicació, molestaven a un sector clarament adscrit a les línies del *Movimiento*. Al llarg de gairebé quatre anys, les notes informatives dels serveis d'informació de la Guàrdia Civil i les denúncies o peticions de dades sobre la revista, anaren entrant a Govern Civil fins a formar un bon gruix d'informació sobre el que es deia des dels sectors més afins a la parròquia, o simplement des del punt de vista de conviccions cristianes, o simplement, des del convenciment que la situació a l'Estat espanyol no corresponia a la d'una vida normal, democràtica.

Era massa l'hàbit de vincular Estat-Església, i això havia permès mantenir una situació, des de l'acabament de la Guerra Civil, en què el fenomen del nacionalcatolicisme era ja consubstancial al mateix Sistema. Quan al país això es començava, poc o molt, a trencar, a part de ser vist com estrany, immediatament era entès com a subversiu. Granollers ho visqué a la primera de canvi i ho evidencià llargament. El que per alguns, al cap dels anys, podria semblar una contesa important però no excessivament remarcable, per a altres que ho visqueren més directament, el conflicte va ser punyent, incisiu i amb tots els interessos posats per part del Règim per tal de fer tancar la boca de les crítiques que periodicament apareixien contra un estat de coses que no agradaven. Del que que no hi havia dubte és que la munió de dades existents al Govern Civil demostren la persistència d'uns i altres - gent del Consell local del Moviment, Guàrdia Civil, serveis d'informació diversos, *Vallés*, funcionaris/càrrecs de departaments oficials, versus "GranollersComunitat Cristiana"- en mantenir les seves posicions. Absolutament descompensades, és clar, en quant a la defensa dels seus drets i de les seves possibilitats de tranquil·litat en la gestió i en la seva opinió. "Granollers Comunitat Cristiana", va portar durant molts anys, totes les de perdre. Tan sols tenia a guanyar, el que el temps li donà: raons i espais de llibertat.

A manera de resum, val la pena fer la recensió de les dades del que es pot considerar una relació del contenciós, i amb el que es pot observar sobre la perseverança, la por i l'objectiu de fer callar el setmanari parroquial. Totes les notes informatives valdrien alguna observació sobre el contingut de l'article denunciat, o dels fets motiu de la diligent atenció dels serveis d'informació. La simple relació, però, ja demostra el neguit contra la revista. Alguns extractes del que molestava al Sistema, són, tanmateix, interessants d'aportar. Entre

1965 i 1968, amb dades a la mà, un corrent oficial i un contracorrent crític, summergeits moltes vegades, va discórrer per Granollers. Heus aquí les proves.

*1. Dades corresponents a l'any 1965.*

Data de la denúncia (1): 22 de març. Número de la revista (2): 727. Data de la publicació (3): 7 de març. Contingut/títol/observacions(4): *El periódico (...) portavoz parroquial (...) editado totalmente en lengua vernácula, inserta varios artículos, de entre los cuales a continuación transcribimos su traducción, por creeer interesante destacar su contenido, que consideramos extremista y progresista.*

Document de 23 de març, lliurat des del Govern Civil al delegat provincial d'Informació i Turisme, Manuel Camacho y de Ciria, demanant informes sobre GCC.

Document de 30 de març, lliurat pel delegat provincial d'Infomació i Turisme al Governador Civil, A. Ibáñez Freire, enviant-li informes sobre la situació legal de la publicació. En el tercer paràgraf es feia constar la conveniència de realitzar una gestió directa a l'Arquebisbe de Barcelona, per tal de concretar el contingut apostòlic de la publicació. Documents de 2 i 7 d'abril amb semblants continguts.

(1) 25 de març. (2) 728. (3) 14 de març. (4) Sobre Pau VI. Firmat Manuel Miserachs.

(1) 1 d'abril. (2) 729. (3) 21 de març. (4) (...) tres artículos (...). *El primero titulado "Diálogo con el lector" , contesta a una gacetilla publicada en el Semanario " Vallés" de dicha ciudad, editado por la Jefatura local del Movimiento, en la que se mostraba su extrañeza por el hecho de que en Granollers se comentara el intento de volar la estatua de la libertad en Nueva York y se silenciara la explosión de un artefacto en el Vaticano./El segundo titulado ¿Podremos deshacernos del capitalismo? es original del Padre Escolapio Octavio Fullat, que se ha destacado como progresista./ En el tercero, titulado: " Algo mas para nuestro esparcimiento" se destaca el auge que está tomando la "nueva canción catalana".*

(1) 10 d'abril. (2) 731. (3) 4 d'abril. (4) —

(1) 21 d'abril. (2) 732. (3) 11 d'abril. (4) —

(1) 28 d'abril. (2) 733. (3) 18 d'abril. (4) (...) *correspondiente a la Pascua de Resurrección. "Contra la violencia". Firmat C.S..*

(1) 11 de juny. (2) 735. (3) 1 de juny. (4) —

(1) 16 de juny. (2) 739. (3) 6 de juny. (4) (...) *inserta un artículo, titulado "La Escuela y la Religión en España", (...) original del Rvdo. P. Octavio Fullat, sacerdote Escolapio y estcado progresista, cuyo contenido consideramos tendencioso./. Observamos asimismo que en la portada y en la Sección "Comentarios al oído", se hace una crítica durísima de las ferias de la Ascensión celebradas recientemente en Granollers considerando alguno de los comentarios fuera de lugar y mal intencionado, como por ejemplo el que traducimos a continuación: "Y ya que hemos citado la "plaza de toros", permitidnos que digamos que nos duele que el Patronato de Ferias y Fiestas se haya dejado arrastrar por los tópicos, con los que muchas Agencias de Viajes deslumbran a los turistas (la eterna España de pandereta)./ Sabemos que en nuestras tierra hay muchos de los otros catalanes, como los ha bautizado Candel, fervientes entusiastas de la "Fiesta Nacional". Y que algunos granollerenses también lo son./ Pero aún son muchos mas aquellos que preferimos otra clase de espectáculo. Ahora bien: estos no tenemos ni voz ni voto."*

(1) 19 d'octubre. (2) —. (3) 3 d'octubre. (4) —

Document de 20 d'octubre, basat en l'informe del nou delegat provincial d'Informació i turisme, Manuel Ortíz Sánchez, sobre GCC i la revista Vida: S'editaven amb autorització de la Comissió Diocesana de Premsa, per la qual cosa no estaven obligats a cap classe de control per part de la delegació. Moltes vegades se l'havia requerit perquè s'ajustessin als temes d'apostolat o religiosos, o en cas contrari, legalitzessin la seva situació de publicacions editades a l'empara del Concordat. S'indica que el nou delegat faria una gestió amb

l'Arquebisbe sobre l'assumpte i sobre les mesures a adoptar en cas que no es complís el que s'acordés.

(1) 20 de desembre. (2) 764. (3) 12 de desembre. (4) (...) *publica en catalán en la secció "La actualidad tiene un nombre", un artículo titulado "El Sr. Alcalde de Sallent", cuya copia adjuntamos a la presente nota en el que se hace historia del despido de un funcionario de aquel Ayuntamiento por distribuir propaganda catalanista, y aprovechando que el contencioso-administrativo falló en favor del citado funcionario, el articulista se regodea con literatura irónica, pretendiendo dar una lección, naturalmente de catalanismo, al citado Alcalde".*

## *2. Dades corresponents a l'any 1966.*

(1) 15 de gener. (2) 767. (3) 9 de gener. (4) *"Los rusos adelantados de la paz".*

(1) 27 de gener. (2) 769. (3) 23 de gener. (4) *" Los hermanos separados".* Al costat hi ha subratllat en vermell el paràgraf: *¿ En cuantas cosas nos han engañado de pequeños? Cuantas mentiras (...) porqué los otros eran los malos".* Firmat, Joaquín-

(1) 7 de febrer. (2) 770. (3) 30 de gener. (4) —

(1) 16 de febrer. (2) 771. (3) 6 de febrer. (4) (...) *en el mismo se efectúa abundante propaganda de la JOC (Juventud Obrera Católica), informando en sendos artículos en catalán y castellano de que se van a intensificar las actividades de la misma, Ricardo Valencia y Juan Navarro.*

(1) 19 de febrer. (2) 772. (3) 13 de febrer. (4) (...) *en la sección "Rueda de prensa", se insertan fragmentos de artículos publicados en la prensa de Barcelona, pero de los cuales, solo se recogen los párrafos que ellos consideran pueden destacar , por ofrecer conceptos que pueden interpretarse como ataques contra el Régimen, como por ejemplo, los dos que subrayamos; uno de Wifredo Espina, publicado en "El Correo Catalán", sobre la libertad de*

*expresión y otro, que no es más que un párrafo, publicado en "El Correo Catalán", y toda la prensa de Barcelona, en el que se refleja la opinión expresada por un Procurador en Cortes, en los debates desarrollados recientemente con motivo de la discusión de la nueva Ley de Prensa.*

*(1) 28 de març (2) 777. (3) 20 de febrer. (4) (...) aparecieron dos sueltos en lengua catalana titulados "Quan la calumnia es massa facil" (cuando la calumnia es demasiado facil) y "L'actualitat té un nom: Llei de Premsa" (La actualidad tiene un nombre: Ley de Prensa), refiriendose el primero a los incidentes registrados últimamente en el Convento de Padres Capuchinos de Sarrià y el segundo sobre la Ley de Prensa recientemente aprobada en las Cortes Españolas./El contenido de los mismos ha sido comentado desfavorablemente por un determinado sector de la población citada, al no estar de acuerdo con cuanto en los mismos se pone de manifiesto(...).*

*(1) 31 de març. (2)– (3)– (4) Como continuación a la nota informativa de este Servicio (...) de fecha 28 del actual (...) el Consejo Local del Movimiento de aquella Ciudad, hizo llegar al Rvdo. Deán Arcipreste D. Miguel Badosa Fransi, como responsable del citado semanario, su más firme protesta por dichas publicaciones, interesando que se retractase de cuanto se había hecho constar en los dos sueltos del repetido Semanario; petición que no fue atendida. / No obstante lo expuesto anteriormente, el día 27 del actual, en la Iglésia Parroquial de aquella Ciudad regentada por el citado Deán, en todas las misas que se celebraron en la misma, se dió lectura a una carta, en la cual sin llegar a mencionar la publicación de dichos sueltos, se decía que en lo sucesivo en el referido Semanario se abstendrían de publicar artículos que no fueran exclusivamente, dirigidos a sentar los principios de Nuestro Señor Jesucristo y a la salvación de las Almas, alejándose toda cuestión política que les haga salir de su Ministerio en bien de los fieles. /Con la lectura de dhca carta, el personal que vió con esgrado las tan repetidas publicaciones, se ha percatado de que la protesta elevada por el Consejo Local del Movieminto ha hecho sus efectos, lo que les ha producido cierta satisfacción.*

*(1) 12 d'abril. (2)–. (3) 7 d'abril.. (4) Como continuación a las Notas Informativas de este Servicio (..) de fechas 28 y 31 de marzo último, se participa a ese superior Servicio, que*

*el día 7 del actual, en el semanario Parroquial de dicho día denominado "Granollers Comunidad Cristiana", apareció una nota con réplica al Consejo Local del Movimiento, en la que se hacía constar, que determinadas Congregaciones Religiosas de la localidad de Granollers, apoyan, abiertamente los sueltos publicados en dicho Semanario el día 20 de marzo último(...).*

*(1) 28 d'abril. (2) 780. (3) 17 d'abril. (4) Merece destacarse del mismo, el editorial titulado "Llegim" (leemos), en el que se lamenta de que la gente lee poco, y recomienda, con motivo de la Fiesta del Libro, que se compren libros, destacando que ahora, con la "libertad de prensa", se observa que se leen mas los periódicos. En la página 3 reproduce un artículo publicado en "El Correo Catalán", en el que se informa de que en la República Argentina, el Gobierno ha renunciado a sus derechos en la designación de Obispos (En su día ya comentamos la mala intención del citado artículo del Correo Catalán)./ En un comentario de la Semana Santa publicadp en la página 6 dice que en Granollers, esta Semana Santa " ha ido acompañada de la distribución en Granollers de unas hojas clandestinas, por correo y con toda normalidad, por una organización que parece estar muy bien organizada". Dicen que no eran hojas hechas en Granollers, pero si por persona radicada en aquella Ciudad, añadiendo que es curioso hallar en dichas hojas otras cosas, manifiestas contradicciones, pués estando escritas en catalán, contenian muchas faltas de ortografía y eran hojas que pretendian ser de obediencia cristiana, que insultaban y amenazabn con fichar a todo el que no pensase como ellos, es decir, como el autor de la hoja (suponemos que el autor se referirá a unas hojas en catalán que también circularon en Barcelona condenando el progresismo).*

*(1) 7 de maig. (2) 781. (3) 24 d'abril. (4) Adjuntamos la traducció de dos artículos que publica en catalán, comentando la libertad de prensa (...)*

*(1) 13 de maig. (2) 782. (3) 1 de maig. (4) Adjuntamos la traducción de un artículo sobre el primero de Mayo que inserta en la página 4 (...).*

*(1) 26 de maig. (2) 783. (3) 8 de maig. (4) Se acompaña la traducción de un artículo titulado: " Unas puertas cerradas", que publica dicho semanario y que hacen referencia al cierre de la Universidad.*

(1) 4 de juny. (2) 784. (3) 19 de maig. (4) *Acompañamos la traducción de los artículos titulados, "Libertad; "Opinar, informar e informarse"; "Violencia" y "Universidad, política y bien común". Al marge: Informe sobre verdadera actuación de esta revista.*

(1) 8 de juny. (2) (785). (3) 29 de maig. (4) (...) *traducción de cuatro artículos que creemos interesantes, debiendo descartar (sic) el que hace referencia a la toma de posesión del nuevo Arzobispado, que consideramos muy mal intencionados.*

Document de 10 de juny, lliurat des del Govern Civil a Manuel Ortiz Sánchez, delegat provincial d'Informació i Turisme: *Como quiera que hasta la fecha dicho Semanario continúa tratando temas ajenos a su apostolado, le agradecerá emita informe respecto a las gestiones que se han realizado por esa Delegación como consecuencia a las notas que se han enviado reiteradamente, interesando de la misma regularice su situación o se abstenga de publicar noticias o comentarios que no encanjen dentro del caracter de Semanario Parroquial que tiene.*

(1) 13 de juliol. (2) 787. (3) 29 (sic, en realitat, 19) de juny. (4) --.

(1) 19 de juliol. (2) 788. (3) 26 de juny. (4) (...) *la traducción de la sección titulada, "La actualidad tiene un nombre..." cuyo contenido nos parece muy mal intencionado al mezclar la nota de bienvenida al Jefe del Estado con una protesta por la actuación del Episcopado Español.*

(1) 5 d'octubre. (2) 798. (3) 18 de setembre. (4) *Hemos traducido el artículo de Joaquín Llach titulado "San Miguel de Cuixá-11 de septiembre", por considerarlo totalmente separatista.*

(1) 21 d'octubre. (2) 800. (3) 30 de setembre. (4) (..) *inserta el artículo cuya copia adjuntamos traducida, titulado " Una gracia de caridad", que se refiere a las emisiones en catalán de Televisión Española y que consideramos totalmente mal intencionada y falta de base.*

(1) 26 d'octubre. (2) 801. (3) 9 d'octubre. (4) (...) publica un artículo titulado "Las Ruedas de Prensa de TVE", cuya traducción adjuntamos por considerarlo muy mal intencionado.

(1) 17 de novembre. (2) 805. (3) 6 de novembre. (4) (...) publica un artículo en catalán del sacerdote progresista J. Rovira Tenas, cuya traducción se acompaña, que consideramos muy mal intencionado.

(1) 29 de novembre. (2) 803. (3) 23 d'octubre. (4) (...) dos artículos (...).

(1) 2 de desembre. (2) 806. (3) 13 de novembre. (4) (...) traducción de tres artículos(...).

(1) 12 de desembre. (2) 807. (3) 20 de novembre. (4) (...) traducción de dos artículos(...).

(1) 15 de desembre. (2) 808. (3) 808. (4) Adjuntamos la traducción de dos artículos (...) titulados "La Ley Orgánica del Estado" y "Cambios de palabras" (...).

### *3. Dades corresponents a l'any 1967.*

(1) 19 de gener. (2) 813. (3) 8 de gener. (4) "Ahora que estamos en tiempo de balances". Firmat, Joaquim. "La prensa catalana."

(1) 25 de gener. (2) 814. (3) 15 de gener. (4) "La revolución cultural".

(1) 10 de febrer. (2) 816. (3) 29 de gener. (4) (...) cuya traducción adjuntamos por creer que encierra muy mala intención: "Carta abierta a Joaquín". Firmat, Magí.

(1) 16 de febrer. (2) 817. (3) 5 de gener. (4) (...) *ambos respiran muy mala intención, especialmente el primero que se refiere a la conmemoración del aniversario de la liberación de la ciudad por las tropas Nacionales.: Algunas reflexiones sobre un día festivo.... Firmat, Joaquim. ¿ Nos aprovechamos ?.*

(1) 25 de febrer. (2) 818. (3) 12 de febrer. (4) (...) *trata con mucha demagogía, los actuales problemas de la Universidad: " Universidad, Universidad ". Firmat, J. Llach. Sabes.... Firmat, Montserrat Tintó. "Pequeño reflejo de un gran problema. Firmat, Vicenç Oliveras.*

(1) 10 de març. (2) 820. (3) 20 de febrer. (4) *¿Qué es, para vosotros, la Iglesia.?. Firmat, J. Llach.*

(1) 31 de març. (2) —. (3) 19 de març. (4) *" ! Suerte tenemos...! ". Firmat, Joan Rovira.*

(1) 6 d'abril. (2) 823. (3) 26 de març. (4) —

(1) 10 d'abril. (2) —. (3) —. (4) *" Como voces perdidas... ". Firmat J. Llach.*

(1) 19 d'abril. (2) 825. (3) 9 d'abril. (4) *"Confusión en torno a la nueva Encíclica.". "Tres notes de actualidad". "Un paso adelante, un paso atrás". Firmat, J. Llach.*

(1) 21 d'abril. (2) 826. (3) 16 d'abril. (4) *"Diálogo con el lector". "Pensando: Hace falta ayudar a la esperanza". Firmat J. Corbera.*

(1) 8 de maig. (2) 827. (3) 23 d'abril. (4) *"Nosotros delante..." Firmat, O. Fullat. " ¿En que quedamos?. " Notas de actualidad".*

(1) 16 de maig. (2) 829. (3) 7 de maig. (4) *"En el día de los medios de comunicación social...". " Notas de actualidad".*

(1) 27 de maig. (2) 830. (3) 14 de maig.(4) " *La Encíclica, El progreso de los pueblos.*" Firmat O. Fullat. "*El proyecto de ley de Libertad Religiosa*".

(1) 12 de juny. (2) 832. (3) 28 de maig. (4) " *No te enredes*".

(1) 15 de juny. (2) 833. (3) 4 de juny. (4) "*Instituciones y tensiones*". Firmat J. Corbera. "*Enredémonos ( o comprometámonos )*". Firmat, Josep M. Farnés.

(1) 22 de juny. (2) 834. (3) 11 de juny. (4) (...) *artículo que consideramos muy malintencionado y casi ofensivo para las Cortes Españolas: " La actual legislatura de las Cortes*". Firmat, J. Llach.

(1) 30 de juny. (2) 835. (3) 18 de juny. (4) "*El partido Comunista Francés...*". Firmat J. Llach.

(1) 4 de juliol. (2) 836. (3) 25 de juny.(4) (...) *muy malintencionado(...): " Todos hacia Europa*".

(1) 12 de juliol. (2) 837. (3) 2 de juliol. (4) "*Es que esto del catalán se va a llevar mucho ahora.*" Firmat J. Llach. "*Los turistas, los catalanes...*"

(1) 21 de juliol. (2) 839. (3) 21 de juliol.(4) " *El catalán de la Litúrgia*". Firmat, J. Llach.

(1) 27 de juliol. (2) 840. (3) 16 de juliol. (4) " *La coronación de la Virgen de Núria*". "*En pocas líneas: La crisis en la industria textil*". "*Duquesa acapara-títulos*".

(1) 2 d'agost. (2) 841. (3) 23 de juliol. (4) "*En pocas líneas: "gacetillas" (3)*".

(1) 21 d'agost. (2).-- (3) 6 d'agost. (4) "*Cada semana un libro: Catalanismo y Revolución Burguesa, de J. Solé Tura.*" " *La actualidad... Enrique Prat de la Riba*".

(1) 26 d'agost. (2) 843. (3) 13 d'agost. (4) "*Un mundo que no funciona bien del todo*".  
"*Noticias con acento, de M. Jimenez de Parga*". *Granollers y Prat de la Riba*. Firmat, Joan  
Camps i Giró.

(1) 1 de setembre. (2) —. (3) 20 de novembre. (4) "*El militar de carrera en España*",  
de Julio Busquets. "*Acerca de Cantonigrós*". Firmat, J. Llach.

(1) 19 de juliol. (2) 846. (3) 10 de setembre. (4) —.

(1) 29 de setembre. (2) 847. (3) 17 de setembre. (4) "*Un nuevo curso escolar*".  
"*Juego de palabras*". Firmat, J. Llach.

(1) 5 d'octubre. (2) 848. (3) 24 de setembre. (4) "*Una nueva y decisiva etapa*".  
Firmat, Joaquim.

(1) 14 d'octubre. (2) 849. (3) 1 d'octubre. (4) "*Noticias de actualidad*".

(1) 17 d'octubre. (2) 850. (3) 8 d'octubre. (4) "*Enfermedad, vejez y muerte*".

(1) 27 d'octubre. (2) 851. (3) 15 d'octubre. (4) "*Hace cincuenta años...*". "*Después de  
unas elecciones*". *La actualidad... : Ernesto Che Guevara*". Firmat, J. Llach.

(1) 6 de novembre. (2) 852. (3) 22 d'octubre. (4) "*Las elecciones a procuradores en  
Cortes*". "*La actualidad... : El III Congreso Mundial...*". Firmat, J. Llach.

(1) 15 de novembre. (2) 853. (3) 29 d'octubre. (4) "*No, el dinero no evangeliza*".  
Firmat, Josep Cardús. "*Una sentencia del TOP*". Firmat, Joaquim. "*Las elecciones a  
Procuradores en Cortes*".

(1) 24 de novembre. (2) —. (3) 5 de novembre. (4) "*Cuestiones Sociales*". Firmat.  
Josep Verde.

(1) 28 de novembre. (2) 355. (3) 12 de novembre. (4) "*Diálogo y decisiones.*" "*La actualidad...: Los nietos de la Revolución.*" Firmat, Joaquim. En l'apís, al marge, es fa constar que quan l'autor parla de 4.120 milions de ciutadans, té un error en la xifra.

(1) 1 de desembre. (2) 356. (3) 19 de novembre. (4) "*La actualidad: Asamblea Plenaria.*". "*Iglesia Viva*".

(1) 11 de desembre. (2) 357. (3) 26 de novembre. (4) "*¿A fondo?*".

(1) 14 de desembre. (2) 858. (3) 3 de desembre. (4) "*La crisis textil*". Firmat, Antonio Castells, teòric textil. "*La actualidad...: Austeridad*".

(1) 18 de desembre. (2) 859. (3) 10 de desembre. (4) "*La actualidad...: Problemas universitarios*".

### 3. Dades de l'any 1968.

(1) 10 de gener. (2) i (3) Extraordinari de Nadal de 1967. (4) "*El Rey Constantino*". "*Cataluña: La revolución silenciosa*". Firmat, J. Llach. "*La fe y el pasarselo bien*". Firmat, O. Fullat.

(2) 11 de gener. (2) 861. (3) 31 de desembre de 1967. (4) "*La Paz: hablemos*". "*Paz entre los niños*". "*Paz y orden*". Firmat J. Verde.

(1) 18 de gener. (2) 862. (3) 7 de gener. (4) "*Una radiografía de los Obispos Españoles*". Firmat, V.A..

(1) 23 de gener. (2) 863. (3) 14 de gener. (4) "*La actualidad tiene un nombre: El proyecto de Ley sobre secretos oficiales*". Firmat, J. Llach.

(1) 29 de gener. (2) 864. (3) 21 de gener. (4): "*La muchacha herida*". Firmat, Fontanet. "*Horas extras*". Firmat, Montserrat Tintó.

(1) 7 de febrer. (2) 865. (3) 28 de gener.(4) " *Oriflama*".

(1) 12 de febrer. (2) 866. (3) 4 de febrer. " *La actualidad...: La universidad, ¿un problema sin solución ?* ". Firmat, Joaquim.

(1) 17 de febrer. (2) 867. (3) 11 de febrer. (4) "*Diputaciones Mancomunadas*". " *Iglesia Viva*".

(1) 4 de març. (2) 869. (3) 25 de febrer. (4) "*La lengua*". Firmat, J.V.A..

(1) 11 de març. (2) 870. (3) 3 de març. (4) " La dificultad de ser laico dentro de la Iglesia.Firmat, V.A.. " Sto. Tomás, Patrono de los estudiantes." " Sobre una cierta prensa". " " La actualidad...: El Instituto".

(1) 20 de març. (2) 871. (3) 10 de març. (4) "*El caso Serrat*". " *La carta de la JOC y el Sr. Bonelli*".

(1) 26 de març. (2)-- . (3) 17 de març. (4) (...) *hemos traducido el artículo que se adjunta, cuyo texto lo consideramos sumamente ofensivo para el buen nombre de España: "El sueño de Europa"*. Firmat, J. Llach.

(1) 9 d'abril. (2) 874. (3) 31 de març. (4) "*El sueldo mínimo y el orden Público*". Firmat, J.R.. "*Los sofismas de la Tele*". *Los católicos y la Masonería*".

(1) 6 de maig. (2) 877. (3) 28 d'abril. (4) "*La tercera via*".

(1) 13 de maig. (2) 878. (3).5 de maig. (4) "*El Orden Público*". "*Día del Trabajo*". " *¿Donde poner la Acción Católica?*". "*Marcha de la Paz*".

(1) 16 de maig. (2) 879. (3) 12 de maig. (4) "*Gibraltar y Guinea*". Firmat, J. Llach. " *Marcha de la paz a Puiggraciós*".

(1) 1 de juny. (2) 880. (3) 23 de maig. (4) " *El recital Serrat y la convivencia*".

(1) 6 de juny. (2) 881. (3) 2 de juny. (4) " *Este gran Movimiento de Solidaridad..*". " *Recital de canción catalana*". Firmat, Enric Domènech.

(1) 15 de juny. (2) 882. (3) 16 de juny. (4) " *La crisis francesa*". " *Tiene la palabra el lector: Sr. Director...* ". Firmat, Un grup de cristians".

(1) 4 de juliol. (2) 884. (3) 23 de juny. (4) " *Distintas maneras de ser analfabeto*". Firmat, J.V.A.. " *Barcelona tendrá su escuela oficial de periodismo*".

(1) 6 de juliol. (2) 885. (3) 25 de juny. (4) " *Quien lo entienda que me lo explique.*" Firmat, J.R..

(1) 17 de juliol. (2) 886. (3) 30 de juny. (4) " *Apuntes para el futuro* ". Firmat, J. Llach.

(1) 24 de juliol. (2) 887. (3) 14 de juliol. (4) " *Mc Itire ha levantado la liebre* ". Firmat. Josep Cardús. " *Qué pasa en los Seminarios españoles ?*. " *Una papeleta difícil* ". " *La imprescindible función* ".

(1) 30 de juliol. (2) 888. (3) 21 de juliol. (4) " *En la muerte de Pla y Deniel*". Firmat, J.V.A.. " *Nosotros los estudiantes, opinamos...*" Firmat, J.N y R.

(1) 31 de juliol. (2) 889. (3) 28 de juliol. (4) " *El documento del episcopado...*" . Firmat, J.V.A.. " *Lo hemos leído en la prensa.*"

(1) 23 d'agost. (2) 891. (3) 11 d'agost. (4) (...) *merece destacarse el titulado " El retorno de Pablo Casals", original de Joaquin Llach, por estar plagado de mala intención y proselitismo trasnochado.:* " *Cerraran otra empresa*". Firmat, C.C.C.. " *La difícil austeridad.*"

(1) 26 d'agost. (2) 892. (3) 18 d'agost. (4) "*La actualidad...: D. Santiago Bernabeu*".

(1) 18 de setembre. (2) 895. (3) 15 de setembre. (4) "*Comprender el catalán*".

(1) 28 de setembre. (2) 896. (3) 22 de setembre. (4) "*La actualidad...: La revisión del Concordato...*". Firmat, J. Llach.

(1) 5 d'octubre. (2) 897. (3) 29 de setembre. (4) *Algunas enseñanzas de la crisis checoslovaca*". Firmat, Jordi Ventura.

(1) 24 d'octubre. (2) 900. (3) 20 d'octubre. (4) "*El cardenal Vidal y Barraquer. Mosén Ramon Muntanyola, prev.*". Firmat, Mossèn J. Campo Lleó.

(1) 6 de novembre. (2) 901. (3) 27 d'octubre. (4) "*Es el luto de todo un pueblo*".

(1) 16 de novembre. (2) 903. (3) 10 de novembre. (4) "*La actualidad...: América, América.*"

(1) 10 de desembre. (2) 906. (3) 1 de desembre. (4) *Hacia una pastoral de conjunto*. Firmat, Lluís Ferret.

(1) 14 de desembre. (2) 907. (3) 8 de desembre. (4) "*La actualidad...: Nuevamente la Universidad*". <sup>(521)</sup>

---

<sup>521</sup> *Gobernadores Civiles, 1965-1969, Caja 18. Semanario "Granollers, Comunitat Cristiana"*. Cal assenyalar que les notes informatives portaven el segell de confidencial o secret. Les del *Servicio de Información de la Guardia Civil, (SIGC)*, procedents de la 231a comandància de la G.C. de Manresa, a la qual estava adscrita Granollers, eren lliurades amb caràcter confidencial, com a mínim, als següents destinataris: 1) 2a. Sección de E.M. de la Guardia Civil (SIGC), Madrid. 2) 2a. Sección bis de E.M. de la IV Región Militar, Barcelona. 3) Gobierno Civil de la Provincia, Barcelona. 4) Jefatura de la Segunda Zona de la Guardia Civil, Barcelona. 5) SIGC del 31 Tercio de la Guardia Civil, Barcelona. 6) Comisión de Estudios del Alto Estado Mayor, Barcelona. AHGCB.

B) Joan Subirà, sacerdot i periodista, un dels directors de " Granollers Comunitat Cristiana", aporta en el seu llibre " La premsa a Granollers. (1882-1982)", una sèrie de dades sobre l'esmentada publicació que demostren també, a part de les indicades, les picabarelles i l'interés existent en els sectors més dretans de la la ciutat i en l'administració franquista, per fer callar la revista. Segons que indica, al cap d'uns mesos de l'aparició de GCC, el delegat del Ministeri d'Informació i Turisme va amenaçar de clausurar les "Gráficas Garrell", la mateixa on s'havia imprès " La Gralla" - la publicació més emblemàtica de Granollers d'abans d'acabar la Guerra - en el cas de continuar imprimint GCC. El resultat fou que s'hagué de canviar urgentment amb tots els problemes que això va comportar. Subirà també aporta les dades sobre la salutació que va fer GCC del nou setmanari "Comarca Deportiva", en el número 700, del 16 d'agost de 1964, dient:

"(...) Comarca Deportiva omple un buit. Ara falta que neixi també una altra publicació que, correctament i seriosa, serveixi al Vallès en tots els altres aspectes ciutadans./ Aquesta al·lusió a la manera que *Vallés* servia la comarca va provocar una resposta del bisetmanari falangista, que defensava el seu comarcalisme. Aquell any del 1964 va ser l'inici d'unes lluites escrites entre els dos periòdics de difusió general a Granollers, amb atacs mutus més o menys directes. El cas més espectacular fou l'article de Magí Torruella publicat a " Granollers Comunitat Cristiana" sota el títol "Una raça borda". Torruella, que havia estat redactor de *Vallés*, primerament l'havia ofert a aquest bisetmanari, però no li van publicar. En fer-ho la revista parroquial, *Vallés* el va atacar dient que havia tractat de *bastardos* els immigrants que parlaven en castellà a llurs fills./ Després de diversos articles a *Vallés*, GCC hi dedicà un editorial i un escrit del rector de la parròquia a director del setmanari. Mirava de posar pau, però acabava dient: " *Que conste que para lograr esta unión fraternal y armonia, nunca será válida la postura adoptada en esta y alguna otra ocasión por el semanario Vallés. Ni la mentira, ni las amenazas, ni menos los insultos (socialistas, racistas, nazis, separatistas, etc. serán vehículos de paz)*".

Tal com també comenta Subirà, l'enfrontament entre la redacció que va anar prenent postures més progressistes i el rector de la parròquia que era director i responsable del setmanari, va provocar diversos maldecaps, especialment per l'ús del veto que va utilitzar en més d'una ocasió el rector, en no creure adient el que es volia publicar. La pugna es va anar

agreujant fins que la redacció va plegar en bloc arran de la censura practicada en el número 904, i enviaren una carta oberta als lectors i anunciants explicant-ne les raons.

De les dades esmentades i del temps en que passà, es pot observar que el contenciós fort esdevingué en l'època del rector Josep Campo i Lleó, el qual formà un equip de redactor d'emergència per fer sortir la revista. Al cap de mig any fou traslladat a Barcelona. Es antics col·laboradors no hi escriviren més, llevat del número que va ser dedicat a l'historiador Joan Camps i Giró, mort el 1976, a l'edat de 28 anys, persona que havia estat plenament compromesa en la lluita democràtica i que havia estat col·laborador de la publicació.

Segons que també indica Subirà i que es pot comprovar en les publicacions corresponents, el número 944, de 14 de desembre de 1969 - època de Buxarrais com a rector de la parròquia i de Joan Subirà de director de GCC- va ser el primer segrestat per l'autoritat judicial. L'espiral de denúncies i segrestos va representar per GCC, un total de dotze segrestos i tres multes d'entre deu i cinquanta mil pessetes. La darrera coincidí, practicament, amb el nomenament, pocs dies després, de Buxarrais de bisbe de Zamora. Durant la transició, Joan Sala Vila, assumí la direcció de la publicació, però les tibantors no desapareixeren, i els enfrontaments entre el rector de la parròquia i el consell pastoral, així com discrepàncies entre el director i el rector de la parròquia van provocar la dimissió irrevocable del director del setmanari i la desaparició de la publicació.<sup>(522)</sup>

## **5. L'any 1969: la resistència a no desmantellar el franquisme. El Servei Social de les joves. La situació econòmica de la comarca.**

El *Vallés* no perdia el seus orígens. Reiteradament ho demostrava i al cap de trenta anys de l'entrada de les tropes de Franco a Granollers, remembrava el fet:

*" En sus mochilas aquellos jovenes de ayer traginaban un haz de ilusiones y de pensamientos, cuya suma y síntesis era la Revolución liberal de todos los males de España."*

---

<sup>522</sup> Subirà, Joan: *La premsa a Granollers. (1882-1982). (Volum 2).* Pàgs 77-85. Entre moltes de les dades aportades es pot comprovar la quantitat de persones granollerines que representaven una aposta progressista en front de les postures oficials i del Sistema. El tiratge de la revista que aparegué el 1960 i plegà el 1977 va ser d'entre sis-cent a mil exemplars.HMJM.

Però, al cap de sis lustres, l'òrgan falangista es dolia que s'encentés el 1969 sense que l'alliberament franquista s'hagués consumat totalment. Els paranys que ho impediien eren falques com la Universitat i una llibertat de premsa que causava danys als Règim. La satisfacció, per tant, no era completa i calia, encara, fer camí per assolir la plenitud del Sistema.

La satisfacció, però, venia per la presència de Garicano Gofí quan inaugurava la seu de Correus i Telegrafs i imposava la Medalla d'Or de l'Ordre de Cisneros a Pere Viaplana Riera, aleshores director del bisetmanari *Vallés*. No hi havia dubte que la gent de Falange, els addictes al *Movimiento*, se sentien satisfets pels actes. Semblava, però, que el *Vallés* s'oblidés d'un estat d'excepció de fet i de dret franquista que s'imposava arreu del territori de l'Estat espanyol, per bé que l'oblid, en alguns moments, anava acompanyat d'una certa permisibilitat que demostrava fins a quin punt la gent semblava avesar-se a la falta de llibertat.

En efecte, en el mateix òrgan falangista s'hi publicaven diversos acudits signats per JIM- el pseudònim ja indicat de Joan Illa Morell- amb el títol de *Estado de Excepción/Humor de Excepción*, que palesaven el que de viva veu es deia pels carrers. Alguns d'ells eren d'aquest contingut: en una vinyeta un presoner exclamava: *Yo pedia la hoz y el martillo y me han dado un pico y una pala*. En una altra un entrevistador de TVE preguntava: *V.E cree que este estado de excepción durará tres meses*. La resposta de l'entrevistat era: *Si el otro ha durado treinta años...* I una altra, també a tall d'exemple: Un personatge ben vestit deia: *Propongo que este verano se cambio el eslógan de España es diferente por el de ESPAÑA ES EXCEPCIONAL*. La gent exclamava: *! Muy bien ! ! Muy bien !*.<sup>(523)</sup>

Les coses, però, no devien marxar del tot bé entre el *Vallés* i una entitat que en alguns moments havia estat desitjada com a plataforma d'acció d'alguns falangistes. Un contenciós entre la revista i el Casino de Granollers-Club de Ritme mostrava directament l'enfrontament entre un i altre. En un acte de conciliació entre ambdós, la revista s'aplanava a la demanda de l'entitat i rectificava manifestant que en cap moment fou el seu propòsit el de fer cap manifestació injuriosa o calumniosa contra el Casino i s'avenia a fer la publicació pertinent de la resolució de l'acte.

Lluny de l'afer -segurament el primer toc seriós que rebia sobre seu el *Vallés*- destaca la nota a primera pàgina, subscrita com editorial. L'encapçala un *!Aleluya! Vallés ha sido demandado judicialmente!*, i tot i explicant que faria la nota de rectificació a la pàgina set de

<sup>523</sup> *Vallés*, núms. 1540 i 1.542, de gener i febrer de 1969. D'altres acudits puyents de JIM, veure'ls a *Vallés*, núm. 1.548, febrer de 1969. HMJM.

la revista, l'escrit-editorial era un autèntic recital d'ironia contra l'entitat i també, és clar, contra l'acte de conciliació que acceptava però que per acabar de reblar el clau ho feia públic a través de l'editorial amb : *Tenian razón y ! que caramba! nos hemos allanado. Y lo celebramos mutuamente. Por muchos años y !a mandar!*. La gosadia del Vallés no havia minvat gens des del primer número.

Tanmateix, amb més rigor, l'òrgan falangista oferia dades sobre la Secció Femenina de Granollers i recordava que per decret de 7 d'octubre de 1937 s'havia creat el Servei Social de la dona i que el 1939 s'havia establert a Granollers una Escola Mixta de Formació de la Llar.

Anna Ma. Roca era l'encarregada d'explicar com funcionava a la ciutat: durava, aproximadament, un període de sis mesos, però, en aquells moments, i per qüestions d'assegurança, hi havia entre 65 i 70 noies que el feien només durant tres mesos. Aquest temps d'aprenentatge el considerava Roca massa curt. Explicava que hi havia altres prestacions del Servei a llocs com en pla d'internat; universitari, d'obreres; d'infermeres; a pobles on no hi haguessin escoles de la llar; i un d'especial per a filles de diplomàtics. El Servei era obligatori per a l'obtenció de títols i certificats per exercir certes professions oficials i per a l'obtenció, entre atres coses, de passaports, permisos de conduir, inscripcions en centres de recerca, esportius i culturals artístics.

Algunes de les activitats de la Secció Femenina a Granollers eren de caràcter teòric: classes de religió, formació de l'esperit nacional, gramàtica, matemàtiques, puericultura i higiene. D'altres eren de labor: treballs manuals, tall i confecció i, economia domèstica de caràcter pràctic. Segons Roca, les avantatges eren moltes: la principal era que predisposava la dona per a un servei més fructífer de cara a la societat.

Les parts positives i negatives sortides del resultat d'una enquesta feta a les 70 noies que feien la prestació eren les següents: entre les més aprofitables: la puericultura pràctica, els treballs manuals i el tall i confecció. Les menys: la política apresada a base de definicions antiquades i inadequades. A la pregunta de com farien el Servei Social, afirmaven, que mitjançant assignatures de caràcter pràctic: puericultura, psicologia del nen, cuina, decoració, pedagogia, esport, cursos de socorrisme i conferències o diàlegs sobre les relacions entre nois i noies, amistat-amor, prometatge-matrimoni. Setenta noies eren un bon gruix representatiu de famílies granollerines i d'aquelles impositcions legals d'inicis de 1969. En tot cas, el Servei marcava unes pautes sexistes, tradicionals i plenament identificades amb el

Sistema franquista en quant al valor de la dona, tot i ser a les portes de l'acabament dels seixanta, i amb el regust d'un maig del 68 que fortament alenava en el jovent del país. <sup>(524)</sup>

Fos l'any que fos, la gent del *Movimiento* no el desaprovava. El 1969, i després dels actes commemoratius de l'entrada de les tropes de Franco, tocava el torn de demostrar l'activitat del Règim. a l'Assemblea comarcal de Consellers locals del Moviment. Les notes sobre ell seu contingut són més aviat escasses: assistència de l'inspector estatal Pérez López, delegats de la Secció Femenina, de Joventuts, de la Comissaria del SEU, càrrecs polítics, entre ells, el de la ciutat i una constatació especial. Era sobre el tema de l'aprovació del Reglament d'Associacions que no encara no estava resolt per les altes instàncies. Un sopar de Germanor cloïa l'Assemblea que a totes llums passava amb més pena que glòria, per bé que es parlés de caracter brillant i replè de públic. <sup>(525)</sup>

Però l'esplendor estava en la clausura del curs 1968-1969 de l'Institut de Batxillerat. Una sala d'actes plena de ciutadans i d'autoritats de diverses categories cloïen el primer curs d'aquell centre granollerí i comarcal que es tancava en paraules brillants del seu primer director, Bernat Cifre Forteza. <sup>(526)</sup>

L'aposta del *Vallés* a través de JIM per fer apareixer a les seves pàgines personatges d'alta volada continuava sent forta. No era la primera vegada i semblava que d'ençà de la meitat de juliol hi havia una forta embrenzida perquè la revista de Falange continués demostrant el seu desig de control polític i fins i tot cultural. Dalí, amic de Franco i del Papa i també de Joan Carles de Borbó, era entrevistat i sovitejat per JIM. És a dir, també per *Vallés*. Les exclusives, eren, certament, un boom. JIM ho explotava amb textos i les fotografies i acudits que l'acompanyaven, catapultaven sens dubte la feina del jove redactor granollerí. El *Vallés* se'n beneficiava de les astracanades dels dos. Les trobades, però, no s'acabarien amb Dalí ja que també serien entrevistats altres coneguts artistes, entre ells, al cap de poc temps, Modest Cuxart. <sup>(527)</sup>

I Font Llopart marxava a Barcelona. En el darrer concurs notarial convocat, Font Llopart havia guanyat una plaça a Barcelona i deixava la notaria de Granollers. El *Vallés*, que

---

<sup>524</sup> *Vallés*, núm. 1.548, febrer de 1969. HMJM.

<sup>525</sup> *Vallés*, núm. 1.566, abril de 1969. HMJM.

<sup>526</sup> Bernat Cifre Forteza, havia nascut a Pollensa. Havia estudiat al col·legi Costa i Llobera i després a les Universitats de València i Barcelona. Ensenyà a la Universitat de València, a la secció delegada de Manises. D'allà i després de 4 anys -1 any com agregat i 3 com catedràtic- vingué a Granollers en qualitat de director de l'Institut. *Vallés*, núm. 1.573, maig de 1969. HMJM

<sup>527</sup> *Vallés*, núm. extraordinari Festa Major de 1969. HMJM.

feia poc havia donat la notícia que a Font se li havia concedit la Medalla de Plata al Mèrit Turístic de Sitges, tornava a parlar de l'exalcalde amb elogis per la seva dedicació a la ciutat i a la comarca. En certa manera, a darreries de 1969, es tancava una parcel·la de la vida política de la ciutat, amb la marxa de Font -tot i que per motius professionals- cap a Barcelona.<sup>(528)</sup>

Si el 1969 Pere Viaplana havia rebut la Creu de Cavaller de l'Ordre de Cisneros al Mèrit Polític, el 1970, amb motiu de la celebració del sopar de Germanor que tenia lloc a Granollers en celebració de l'aniversari de l'entrada de les tropes de Franco, era l'alcalde Llobet Aman qui la rebia. L'honor li feia Pere Salvat, cap provincial d'Acció Política. L'elogi per la tasca política de Llobet, lògicament, es feia des de les pàgines del *Vallés*. S'acabava d'inaugurar, a més, el Casal de l'Esport, Josep M. Serra exposava a la ciutat els dibuixos/caricatures de diversos granollerins -no sempre del mateix tarannà-, s'inaugurava un nou tram de l'autopista entre Granollers i Cardedeu i la Caixa d'Estalvis Provincial concedia un crèdit de 25 milions de ptes. a l'Hospital-Asil, a un interès molt baix, per construir un nou pavelló en un Hospital-Asil que l'alcalde hi posava un interès especial pel seu bon funcionament. Semblava que les expectatives ciutadanes respiraven l'aire d'un cert optimisme, i molt més encara quan durant el primer trimestre de l'any, l'alcalde Llobet comunicava que l'any 1971 arribaria l'aigua del Ter a Granollers. Un total de 115 litres per segon i amb caràter de copropietaris, segons s'estipulava en el conveni de l'aigua del riu Ter, eren sens dubte una millora ben clara per a la ciutat. Era lògic l'optimisme.<sup>(529)</sup>

No hi havia dubte que les instàncies oficials granollerines apostaven per redoblar esforços a través dels mitjans d'informació per tal de demostrar que estaven atents als canvis que marcava la societat, però deixant clar que els principis del *Movimiento* continuaven sent l'essència de la seva actuació política. Les activitats que encarrilaven també ho volien palesar i el *I Consejo Económico Sindical del Vallés Oriental* que es feia en el primer trimestre de 1970, n'era una bona prova. Les dades que J.A.Cabrera, delegat comarcal de Sindicats, donava a informació pública, serveixen per aproximar-nos a una sèrie d'aspectes econòmics i socials del moment: Cabrera, que opinava que calia planificar decididament el futur de la comarca ja que havia sofert una colla de canvis ben notables, confirmava l'existència d'una crisi molt greu del tèxtil que considerava la més greu de la província de Barcelona. La

---

<sup>528</sup> *Vallés*, núm. extraordinari, Festa Major de 1969, i núm. 1.606, octubre de 1969.

HMJM.

<sup>529</sup> *Vallés*, núms. 1.634 i 1.642, gener i febrer de 1970. HMJM.

comarca tenia en aquells moments, 120.000 habitants de fet, dels quals, 34.000 eren treballadors a compte d'altre. Hi havia 7.080 empreses, incloses les explotacions agrícoles i treballadors autònoms. Al Consell que es preparava es presentarien vuit ponències: agricultura, indústria, habitatge, ensenyament, transports, comerç, sanitat i turisme. Hi haurien 450 representants dels 37 municipis integrants de la comarca. El futur que s'albirava era el d'un ràpid creixement comarcal, fins i tot el més important de la província i de Catalunya. Cabrera, a les preguntes de l'entrevistador, explicava que el Consell Econòmic Sindical era permanent, i que les conclusions aprovades eren portades a la superioritat, o sigui, que era un estudi sorgit des del Sindicat, municipi i enlairat als òrgans de govern de l'Estat Espanyol. Continuava responen Cabrera a les preguntes fetes sobre la futura Llei Sindical i l'efectivitat dels estudis del Consell: creia en l'eficàcia dels acords i projectes arribats.

Cabrera, veritable impulsor del Consell Econòmic, podia sentir-se afalagat a l'acte de cloenda que tingué lloc l'11 de març a l'Institut de Batxillerat: el governador civil Tomàs Pelayo Ros, el secretari general de l'Organització Sindical, Rodolfo Martín Villa, i d'altres càrrecs polítics, reafirmaven les seves paraules La cohesió política -almenys externament- era total. El preludi i l'acabament i les consideracions posteriors, ho testimoniaven. A més, ni una sola referència a si hi havia o no conflictivitat, pugna, problemàtica ni demogràfica, ni econòmica, ni política. Era, en el fons i en el forma, com tantes i tantes vegades, el que el Règim volia. <sup>(530)</sup>

I l'empenta via JIM, continuava. Tharrats, Josep Llorenç Artigas, especialment les entrevistes amb Pla i Espriu, sorprenien a les pàgines del *Vallés*. <sup>(531)</sup>

Però la vella guàrdia no perdia els objectius que l'havien menat a mantenir-se fidel a uns principis que encara el 1970 li semblaven vigents. A Granollers, a través del *Vallés* es podia observar que continuava sent presents. La mort de Muñoz Grandes, la prova. Sota l'editorial que portava per títol *Ha muerto un hombre ejemplar*, la figura del militar traspasat ens tornava a molts aspectes d'aquell ja llunyà 1939:

" (...) Estos jóvenes oyen hablar de hombres que fueron legendarios, esta ya vieja leyenda de la Cruzada y otra más diminuta, pero obra de titanes, que fue la División Azul. / Nos consta que pretenden ilusionados, comprender, pero, ¡ es tan difícil escuchar los cuentos del abuelo

<sup>530</sup> *Vallés*, núms. 1.638, 1.647, 1.648 i 1.672, de febrer, març i abril de 1970. HMJM.

<sup>531</sup> *Vallés*, núms. 1.657 i 1.658, maig de 1970. HMJM.

*! lo comprendemos perfectamente./ Pero si hojean las amarillentas páginas de nuestro periodico, ya casis bimilenario en ediciones, encontraran unas inquietudes sobre algo y hoy es realidad y por algo que murió en flor. / Este, nuestro periodico, fue fundado por estudiantes. En él se forjaron siendo estudiantes, muchas plumas, que cuentan hoy en la vida política, social y económica, ya no de nuestra ciudad, sino incluso del país./ ¿ Y cuales eran las inquietudes de esos noveles periodistas? eran jóvenes, con una fogosidad avasalladora, soñando imperios y lealtades, soñando el pan y la justicia para todos, soñando en una era mejor para la Patria./ (...) Y D. Agustín Muñoz Grandes, espejo de heroismos, supo alcanzar a aquella juventud de los años cuarenta, en su lucha contra el comunismo (...) No defraudó el General Muñoz Grandes, a aquellos hombres que lucharon por una España mejor y así lo vemos llorar con el pueblo, en las inundaciones del Vallés, lo vemos en una gran Asamblea de trabajadores, pidiendoles fueran hombres y no borregos (...) fue muchos años Capitán General, pero ni estos cargos, ni la vicepresidencia del Consejo del Reino, hicieron mella en su sencillez (...)/ Dicen, decimos, que ha muerto, pero no, no puede morir en nuestro recuerdo y en nuestro ejemplo !Que siga hablándonos a todos como hombres! (...) No ha muerto en el corazón de quienes estuvimos a sus órdenes, en aquellos días ya lejanos de nuestra juventud.<sup>(532)</sup>*

I a les darreries d'any, nous regidors a l'Ajuntament . Les dades oficials eren aquestes:

Antoni Climent. Nascut el 19 de juliol de 1918 a Arlès (França), en el si d'una família procedent d'Alacant. Resident a Granollers des dels deu anys. Cursà estudis a França i a Granollers a les escoles Pies, fins als 17 anys, mentre treballava en una fruiteria dels seus pares, a la plaça de les Olles. Comerciant de fruites del carrer del Portalet. Promotor del mercat de Sant Carles. President del Grup Econòmic Sindical Comarcal de Fruites i Verdures. Casat i amb una filla. Condecorat el 1966, pel Ministeri de la Governació, amb la Medalla de *Caballero de la carretera*, mèrit del que se'n va fer creditor arran d'una campanya de la *Jefatura de Tráfico*. La televisió el popularitza per aquest fet.

Pere Diumaró Pou. Nascut a Granollers, el 19 de desembre de 1928. Casat i amb quatre fills. Estudià comerç a les Escoles Pies. Cuidà junt amb el seu pare del restaurant can Peret. Creà la firma *Muñecas Beibi* de renom en fires internacionals. Director d'Artesania

---

<sup>532</sup> Vallés, núm. 1.682, agost de 1970. HMJM

Vivent, la qual es celebrava durant les Fires i Festes de l'Ascensió. Director de l'Obra Sindical d'Artesania. De jove havia estat a la Centúria Pare Bogiero, del F. de J. i pertanyia al Moviment. Havia pres part activa a l'Acció Catòlica, en especial en aspectes esportius i teatrals.

Miquel Vilarrasa Beltran. Nascut a Granollers, en el barri del Nord, en aquells moments parròquia de Fátima, el 19 de novembre de 1923. Casat i amb dues filles. Estudià al col·legi Pereanton i ajudava als seus pares en el conreu de la terra i del bestiar. Mes tard treballà per compte d'altre, en l'agricultura i la ramaderia. El 1957 havia iniciat les seves activitats sindicals. Havia estat elegit i ocupava el càrrec de president de la Secció social de Pagesos i Ramaders de Granollers. El 1960 fou elegit pel càrrec de president de la secció social provincial de la Cambra oficial Sindical Agrària. Vocal Nacional de la Germandant de Pagesos. El 1961 fou elegit vicepresident de la Comissió Provincial de la Mutualitat Agrària. Era conseller de l'INP. Membre de la Junta rectora de la Mutualitat Nacional Agrària. Formava part de la Comissió de Agricultura del Pla de Desenvolupament i intervenia en tots els congressos sindicals des de 1960. Formava part de la Comissió provincial de Subnormals. S'havia dedicat plenament a Granollers, a través de la societat coral Amics de la Unió, havent-ne estat president durant 10 anys. El 1967, Franco li concedí la Medalla de Plata del Mèrit Sindical, atorgada pel Ministre delegat Nacional de Sindicats.

Antoni Bermúdez Palarès. Nascut a Somontín (Almeria), l'1 d'agost de 1927. Estudià al seu poble i més tard es traslladà a Granollers. Casat i amb dos fills. Arribat a Granollers als 23 anys, després de prestar el servei militar a Regulars, s'incorporà a la Guàrdia de Franco. Havia estat a l'OJE des de 1939 i a FET i JONS. Treballava a *Polygráfica Carlos Haas*, d'on n'era encarregat. Enllaç sindical. Vocal de la Secció Social del Sindicat local del Metall i en aquells moments, vicepresident. S'havia destacat per la constitució de l'Economat Laboral en el Consell Econòmic Sindical. Vivia als habitatges socials. Formava part de la Junta de l'Associació de Veïns d'aquells habitatges, la qual havia assolit millorar i ampliar el Grup escolar allà ubicat, on s'hi celebrava la Sta. Missa cada diumenge i promovia el projecte de guarderia infantil, així com la festa de Sant Josep'.

Antoni Vacca Roca. Nascut a Granollers el 12 d'agost de 1918. Casat i amb dos fills. Estudià al Pereanton i al catorze anys s'incorporà al negoci i treball familiar. Pertanyia a una de les famílies més populars i representatives de la ciutat. Interessat -com el seu germà Vicenç- en la música i l'esport. Cofundador el 1933, del Jazz-Club, més tard convertit en

Club de Ritme. Membre de la junta directiva al fusionar-se amb al Casino de Granollers. Formava part de les directives del CD Granollers i de la Mutualitat del Carme. Membre actiu de la vida sindical, era president del Sindicat local del Metall i membre de l'Economat; secretari del Gremi Sindical comarcal d'Electricitat i fontaneria, membre actiu de les tertúlies humorístiques com les de can *Quirico*, a la qual pertenyien també altres dos regidors.

Joan Velayos Balcells. Nascut a Concabella (Lleida). Fill d'un metge, ja traspassat, que vivia a Granollers, tenia altres quatre germans. Arribà a Granollers als 6 anys. Estudià a les Escoles Pies i als Germans Maristes de Lleida. El 1965 entrà a la Facultat de Dret de Barcelona, carrera que havia acabat aquell 1970. Havia estudiat dos cursos d'econòmiques. Començà a escriure al *Vallés* als 17 anys i n'ocupà la plaça de redactor en cap des de 1969. En aquells moments, n'era el director.

Aquests eren els regidors que entraven al nou consistori. Algunes de les dades fetes públiques sorprenien per les seves característiques. Eren signes dels temps. Dels temps oficials, és clar.<sup>(533)</sup>

## **6. L'inici de la dècada dels setanta: l'eufòria cultural, reflex de posicions divergents. Altres esdeveniments de la vida de la ciutat. La problemàtica comarcal.**

El 7 de febrer de 1971 prenen possessió els nous regidors. Pel terç familiar ocupaven càrrecs Felip Rovira Magem i Josep Orri Sancho. Pel terç sindical, Eduard Rusiñol Simón i pel Corporatiu, Jaume Vilarrasa Moret, i Lluís Gausachs Pont. Un decret de l'alcaldia del mateix dia reestructurava l'Ajuntament granollerí. <sup>(534)</sup>

Des del punt de vista d'interès social i polític, el renovellament del CIT que tenia lloc d'ençà del 2on trimestre de 1971, era gairebé de major interès per a la ciutat que els canvis de regidors esmentats. Pere Viaplana Riera, com a president de l'entitat, explicava que des de feia quatre o cinc anys ja estava en funcionament, però que calia donar-li una nova empenta. Viaplana explicava que destacava com activitats, les d'un curs de teatre, en el qual hi participaven uns 75 alumnes. Les subvencions venien per part del Ministeri d'Informació i Turisme, de l'Ajuntament amb unes 100.000 pts. anuals i amb un local cedit pel mateix Ajuntament. El secretari-gerent era Joan Illa, més conegut per les inicials de JIM. Teatre,

<sup>533</sup> *Vallés*, núms. 1.708, 1.710 i 1.711, novembre de i desembre de 1970. HMJM.

<sup>534</sup> *Vallés*, núm. 1.774, gener de 1971. HMJM.

festival de música progressiva i la inauguració de la 1a Mostra Internacional d'Arts Plàstiques en homenatge a Joan Miró amb la presència d'uns 36 artistes que aportaven dues obres cadascún, era la programació més immediata. Del 15 de maig al 15 de setembre tindria lloc l'esmentada mostra, el resultat de la qual va ser d'un notable èxit.

El CIT, però, representava i representaria un intent ben manifest de controlar la cultura a través dels mecanismes oficials o oficinosos. Aviat, tanmateix, es trobaria qüestionat per altres realitats culturals i crítiques pels seus vincles polítics, sense que es pugui oblidar que en l'espècie de desert o en la situació de grans dificultats legals en què Granollers s'havia de moure per proporcionar activitats culturals, el CIT agrupà un nodrit grup de jovent adelerat d'esbarjo, de crear coses i amb forces facilitats proporcionades per les autoritats franquistes. <sup>(535)</sup>

I per no perdre la tradició de la presència de polítics en les fires de Granollers, Samaranch era el convidat a fer el Pregó d'aquell any. La presència de "Els Joglars" a l'Institut de Batxillerat, el 10 de juny, era, també, una de les notícies que destacaven a la ciutat. El grup de mim tindria una activitat sovintejada a Granollers i àdhuc convertiria la capital vallesana, en un lloc d'experiment de les seves representacions. "Els Joglars", dissortadament, sofririen un greu contratemps amb la denúncia, al cap d'uns anys, per la representació de "La Torna", la qual l'autoritat militar no tolerà per les crítiques tan directes que li va dirigir. <sup>(536)</sup>

Per altra banda, Ramon Buxarrais, rector de la parròquia de sant Esteve, era nomenat bisbe de Zamora. La notícia era comentada per a ciutat, la qual podria veure poc després el seu rector a través de la televisió, sent rebut per Franco. Era el mes de setembre de 1971. Buxarrais protagonitzaria diverses atencions noticiables. Buxarrais era una persona i un sacerdot que s'escapava dels traços encarats que volia el Règim.

A Amèrica, el bisbe d'Antofagasta ja li havia demanat que acceptés ser nomenat bisbe auxiliar, cosa a la qual s'hi oposà al·legant que els bisbes de Xile havien de ser xilens, no espanyols. També havien corregut rumors del seu possible nomenament de bisbe auxiliar de Barcelona. El dia 7 d'agost, ara sí, la nunciatura li demanava que acceptés el bisbat de Zamora. En principi també s'hi oposà, però més tard ho acceptà.

---

<sup>535</sup> Vallés, núms. 1.765 i 1.769, abril i maig de 1971.

<sup>536</sup> Vallés, núm 1.777, juny de 1971. HMJM.

Buxarrais en una extensa entrevista comentava que havia rebut cartes de felicitació, però també algunes de contestatàries. En concret, un total de set, escrites per companys, li raonaven i demanaven que no acceptés el càrrec. Buxarrais comentava, tanmateix, que malgrat la discrepància, serviren per renovar l'amistat entre tots ells. D'altres cartes, que Buxarrais qualificava d'integristes, eren anònimes, i lamentaven el seu nomenament perquè qualificaven de desencertada la seva actuació pastoral a Granollers. L'entrevista, però, anava més enllà, i en concret en algunes preguntes, la supressió de processons i l'empenta periodística de "Granollers Comunitat Cristiana", eren obligades.

En relació a les processons argumentava que ja estava suspesa la del divendres sant des de l'època de Mossèn Campo, i que s'havia acordat prèvia consulta de la comunitat parroquial. La de Corpus era substituïda per un acte eucarístic a l'església. La decisió, a més, l'havien pres una comunitat de cristians convidats a una Assemblea general en la que es decidí la resolució. A més, explicava, que sempre s'havien fer altres actes que substituïssin als anteriors, els qual estiguessin més d'acord amb les característiques religioses dels temps. En quant a "Granollers Comunitat Cristiana", l'empenta que havia adquirit, afirmava que era deguda a la ploma de mossèn Subirà.

Buxarrais, home de la comarca vallesana, passava revista a alguns fets i a alguns noms: mossèn Josep Cardús, de Marata, era una de les persones que destacava i a qui calia, deia, tenir en compte per les seves reflexions, estudis, viatges. Un tema al que es referia especialment, era el de la comunitat de parla castellana. En aquesta tasca, destacava pel seu bon fer, a mossèn Joan Samper. Buxarrais aconsellava en l'entrevista que la comunitat abans esmentada havia d'assimilar els valors de la cultura catalana, idioma, costums. En aplicació de l'evangeli, Buxarrais afirmava que l'adaptació era fruit de l'amor, i que qui no estimava de veritat era incapaç d'adaptar-se, de fer-se com l'altre.

Certament, frases dites, en un context social i polític, que a més d'un no havien d'agradar. Clar, però, que les declaracions anteriors intentaven quedar atenuades per la impressió que li causà el cap d'Estat, sobre qui Buxarrais afirmà: *"Me causó la impresión de un hombre inteligente, conocedor de los problemas de la nación..."* Aquestes frases li serien reproduïdes en més d'una ocasió. Gairebé ho tapaven tot. El mite quedava salvat i, en certa forma, alguns devien entendre que beneït.<sup>(537)</sup>

---

<sup>537</sup> Vallés, núm 1.809, setembre de 1971. HMJM. El bisbe Buxarrais protagonitzaria al cap d'uns anys, diverses polèmiques, entre elles, per les seves crítiques contra la *jet set* espanyola i estrangera de Marbella.

Però l'esperit batallador del *Vallés*, semblava resorgir amb una empena formidable a mitjans d'octubre. Amb una editorial titulada *No a les elecciones*, criticava les darreres hagudes pel nomenament de Procuradors Corts. L'abstenció havia estat, a Granollers, d'un 70 %. Per justificar-ho, el setmanari argumentava sobre les eleccions i l'abstenció, amb frases que feia temps no s'escrivien a l'òrgan vallesà:

*" (...) nos place y nos hace gozar, contemplar como el pueblo (...) opina como nosotros los que sin avergonzarnos de nada, antes todo lo contrario, proclamamos nuestra identificación falangista. El pueblo, el llano, sencillo y trabajador, no desea que se le represente a través de las elecciones más o menos democráticas. Atestigua la afirmación -ahora que tan de moda estan las estadísticas-, ese setenta por ciento de electores de Granollers que, no obstante la abundante propaganda de los distintos candidatos y de las exhortaciones al ejercicio del deber de votar, se inhibió más que a los candidatos a las propias elecciones.(...) Se le puede tildar a Granollers de muchos y diversos defectos, pero, posiblemente, todos estaremos de acuerdo que su sensibilidad política es manifiesta y constituye una de sus constantes históricas. Pues bien, esa llamésmola veteranía, esa solera política, a nuestra modesta opinión, es la que motivó que hubiera ese elevado número de abstenciones. La "mayoría silenciosa" hizo un clamoroso mutis, y se dejó oír estentoreamente, por encima de la baraunta electorera./ Dios quiera que esa sensibilidad popular no se agote ni se agoste, y pueda continuar dando lecciones de sabiduría y "Sery", a los que por "estar de moda", para estar " a la page", crean artificialmente unos problemas políticos que, además de ser opuestos a los principios que informan el Movimiento, el pueblo no los pide ni les preocupan lo más mínimo.(<sup>538</sup>)*

---

<sup>538</sup> *Vallés*, núm. 1.817, octubre de 1971. Rafael Puig Llivina sortí elegit Procurador a partir d'un dels dos candidats per representació sindical, i ja, dels regiments i comarca a la tercera. Entre les diverses manifestacions d'ordre polític o econòmic -la defensa de fomentar una Caixa d'estalvis comarcal a fi que el 50 % dels seus beneficis revertissin a Granollers i comarca- sorprèn en una al mateix entrevistador amb la següent afirmació: " en cuanto a la visita que hice al Caudillo, aquí yo tengo que decir, que ha sido el momento más emocionante de mi vida. No era cuestión de Cortes, ni comercial, sino cuestión turística, concretamente el que una de mis empleadas fue elegida Miss Europa y el Caudillo nos recibió particularmente a ella y a mi. Este ha sido el momento más emotivo de mi vida, repito". *Vallés*, núm 1.831, desembre de 1971. HMJM.

Els temps exigien canvis. I la força de la realitat social, obligava a donar notícia de l'homenatge a Pau Vila durant les Festes Populares de Cultura Pompeu Fabra de 1971. L'Òmnium Cultural i un grup d'entitats locals havien apostat fort i celebraven amb èxit l'homenatge a l'eminent geògraf de 90 anys. Diversos actes embolcallaven un merescut homenatge que trencava amb força la línia cultural i política de continuïtat de la gent del *Movimiento* i demostrava que Òmnium Cultural encapçalava una tasca dedicada, valuosa, d'oferta cultural i alhora política, en un Granollers de 1971 que intentava contrarestar l'efecte amb la no menyspreable presència, poc temps després, de Camilo José Cela, portat de la mà del CIT. Si la Casa de Cultura Sant Francesc i l'Institut de Batxillerat havien estat els llocs d'exposició de treballs i d'homenatge a Pau Vila i Dinarès, el cine Magestic ho havia estat el de la recepció i conferència de Camilo José Cela. El novembre de 1971, semblava llençat a emprendre nous camins culturals, tot i que sens dubte, el segell de quins eren els que n'oferien uns o altres, quedaven ben marcats. <sup>(339)</sup>

Era evident que el CIT portava a terme una notable activitat. Mostres de teatre independent, matinals populars, conferències, col·loquis, projecció de documentals, actuació de membres de la cançó catalana, concursos d'art jove o cursets de formació teatral, eren la prova de l'empenta del CIT granollerí en un intent clar, a més, de capitalitzar - i en certa manera de controlar- el moviment cultural de la ciutat. Amb no menys empena, menys diners i amb un caire d'intent de desmarcar-se de les activitats oficials del CIT, el TAC -teatre de l'Associació Cultural-, programava pel mes de febrer la presència de "Els Joglars" al Casino- Club de Ritme per a que representessin "Cruel Ubris". Les coses començaven a prendre i a afirmar-se amb un altre caire cultural. <sup>(340)</sup>

El mes de gener de 1972 tenia lloc la sessió plenària del I Consell Econòmic Sindical del Vallès Oriental. De nou, els treballs de la sessió donaven peu a saber una sèrie de dades comarcals que mostraven els canvis haguts durant alguns anys. A a la comarca hi havia

---

<sup>339</sup> Vallés, núm 1.825, novembre de 1971. HMJM. Camilo José Cela, setmanes després, va publicar un escrit a la revista *El Mundo*, recordant la seva estança a Granollers, elogiant l'organització feta pel CIT.: " *El éxito de Granollers fue de ellos, de mis amigos de Granollers, y de ellos debemos tomar ejemplo. Yo no puedo quejarme; a mis conferencias suele ir bastante gente, pero no tanto como en Granollers. El hecho de reunirse ochocientas personas en una noche no vispera de fiesta y en una ciudad trabajadora y madrugadora, es un dato que no debe caer en el vacío* ". Veure: Vallés, núm. 1.837, gener de 1972. HMJM. L'escrit tornaria a ser reproduït juntament amb el resum d'un any d'activitats, al Vallés, núm. 1.885, juliol de 1972.

<sup>340</sup> Vallés, núms. 1.840, 1.847, 1.848, 1.850, 1.854 i 1.856, gener, febrer i març de 1972. HMJM.

52.000 treballadors, un planejament a l'entorn del nucli conegut com a Riera de Caldes, i una enorme preocupació pel creixement en la construcció, la qual cosa havia fet canviar una comarca plena d'aspectes singulars. Disfuncions econòmiques, creixement poblacional molt alt des de feia deu anys - la comarca que havia crescut més d'Espanya en aquest període, segons els informes, ja que ho havia fet en un 70 % en quant a habitants- proximitat a Barcelona, no semblaven aspectes massa reeixits en les conclusions arribades a Granollers pel plenari esmentat. <sup>(541)</sup>

Hom diria que la necessitat d'entendre cap on anava el creixement demogràfic i econòmic vallesà, era un dels aspectes que més preocupaven a diversos grups de dins i de fora de Granollers. Ell mes de desembre de 1971, a l'auditori de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, s'havia presentat l'estudi, *Dinámica y perspectiva del Vallés*. El mes de febrer es feia la presentació d'una síntesi. Infraestructures, l'àrea metropolitana, les comunicacions, l'anàlisi de cada municipi, estudis sectorials, complementaven les preocupacions a l'entorn de les transformacions vallesanes i de manera concreta, les granollerines. <sup>(542)</sup>

Tot semblava banyat amb noves escumes. Fins i tot, Jaume Llacuna, pregoner de les Fires granollerines de l'Ascensió de 1972, home que havia pres part activa en càrrecs de Falange, semblava que contribuís a airejar nous vents que no eren els d'anys enrera. No es podia negar que s'obrien noves escletxes a la societat granollerina, com a resultat d'una munió de fets. <sup>(543)</sup>

En efecte, de nou, Òmnium Cultural endegava una tasca cultural prou destacada. Amb l'avinentsa del Mil·lenari de l'Abat Oliba, un concurs literari i un de dibuix, obrien les portes a la recerca de figura tan destacada. Alguns dels noms dels membres dels jurats, com el de Salvador Casanova i Grané, començaven a demostrar l'activitat pública lligada a una de menys sabuda, feixuga, clandestina, que s'havia iniciat feia anys i que continuaria encara molts d'altres. No era l'únic, però si el cas més clar, de persona implicada políticament contra el Règim. <sup>(544)</sup>

La vella guàrdia, però, no perdia del tot l'esperança en mantenir el control del poder, i buscava alternatives a la situació que en certa forma se'ls escapava arreu. Efectivament, el mes de juny, el governador civil Tomás Pelayo Ros presidia a l'Ametlla del Vallès

---

<sup>541</sup> Vallés, núm 1.842, gener de 1972. HMJM.

<sup>542</sup> Vallés, núm.1.844, febrer de 1972. HMJM.

<sup>543</sup> Vallés, núm 1.843, febrer de 1972.HMJM.

<sup>544</sup> Vallés, núm 1.843, febrer de 1972.HMJM.

l'assemblea d'alcaldes i caps del *Movimiento* de la comarca. Amb una destacada presència de l'alcalde granollerí en qualitat de diputat provincial, Pelayo Ros argumentava que era allà present, més que per donar dictrius per donar solucions, i fins i tot, Montserrat Tey Planas, delegada de la Secció Femenina i consellera *nacional*, es queixava de la situació de la dona:

*" Citando a José Antonio, dijo que la galanteria era una estafa a la mujer. La mujer considerada como madre tradicionalmente, tras el bagaje del 18 de julio, va pasando paulatinamente a ser compañera del hombre."*

De fet, les majors preocupacions dels congregats anaven per altres camins, especialment pels que giraven a l'entorn de les actuacions urbanístiques com la de la Riera de Caldes i tota la problemàtica demogràfica i econòmica, i a l'ensem política, que generava.<sup>(545)</sup>, mentre Guillermina Motta i Salvador Escamilla, eren juntament amb Santi Sans i Cassen, alguns dels artistes que, a començaments d'octubre de 1972, continuaven fent presència a les gales organitzades pel CIT que no volia perdre l'embrenzida cultural que per la seva banda havia engegat, sota control, a Granollers. <sup>(546)</sup>

Una estranya barreja cultural i política es consolidava a la ciutat. Semblava que els interessos de diversos granollerins voltaven, preferentment, a l'entorn d'aspectes de planejament urbà: reunió d'alcaldes i tècnics municipals de la comarca, amb el director de la comissió gestora de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. El d'altres, en canvi, especialment en aspectes lúdics: presència del grup *Viva la gente* i acollida dels seus integrants a cases particulars, o bé el Cicle de Teatre i II Premi de Teatre Ciutat de Granollers. Però en mig de tot això, la veritat era que la remembrança del pòsit falangista del *Vallés* aflorava de tant en tant, de forma reivindicativa: era en el cas de quan recordava que feia 39 anys que havia nascut la Falange:

*" En la actualidad, por voluntad del Jefe del Estado y con el referendo de los españoles, el ideario fundacional de la Falange está incorporado a las Leyes fundamentales. Y es que quizás en Cataluña, donde el idealismo, del que habló recientemente Claudio Colomer, nuestro paisano, es de entrega más total. Pôr ello tiene amplia panorámica realizadora, la historia del falangismo vallesano (...) "*

---

<sup>545</sup> *Vallés*, núm. 1.875, juny de 1972. HMJM.

<sup>546</sup> *Vallés*, núm. 1.903, octubre de 1972.

L'activitat lúdica era força notable. El CIT no volia perdre empena. L'Associació Cultural, no quedava enrera. El caire polititzat del *Vallés* no es perdia i emergia suament o sobtadament, segons calia. <sup>(547)</sup>

Estava lluny, el *Vallés*, de reflectir problemes reals de la societat, però, no deixava de reproduir les bases fonamentals del seu pensament. Les paraules d'alguns dels assistents a la reunió d'alcaldes de la comarca, amb el sots-cap provincial del Moviment, Casas, el mes de novembre eren ben explícites. Ell mateix havia dit :

*" (...) Queremos destacar en párrafo aparte la insistencia puesta por el Sr. Casas, en que se fortalecieran en las poblaciones la Sección Femenina, Juventudes y Guardia de Franco, así como la mejor vivencia de los Consejos locales".*

I el granollerí, Josep A. Cabrera, delegat comarcal de Sindicats, no li quedava enrera en posar en evidència alguns dels punts més preocupants per als polítics i sindicalistes del *Movimiento*:

*" (...) Cabrera (...) expuso las consecuencias en la parte sur de la comarca, del crecimiento industrial que nos ha duplicado de 28 a 52 mil, el número de trabajadores, muchos de ellos no vinculados a la tierra. Y así el resultado es que una zona tranquila y ejemplar, y sobre todo equilibrada, es objeto de ataques a la paz social".*

La conflictivitat existents a alguns llocs, ja no es podia amagar. <sup>(548)</sup>

En realitat, els canvis en el món laboral, es veien clarament a la comarca. El total de treballadors era de 51.859, dividits entre 3.257 tècnics; 4.084 administratius; 21.663 especialistes; 22.855 no qualificats. El total d'empreses, 4.451. Per sectors, els més importants eren: el del metall, el tèxtil, les indústries químiques, construcció, alimentació, pell, fusta i activitats diverses. D'entre desembre de 1969 a 1971, efectivament, s'havia passat de 28.000 a 52.000 treballadors. I el projecte d'una ciutat de 150.000 habitants a Gallecs,

---

<sup>547</sup> *Vallés*, núms. 1.907, 1.910, 1.914, 1.918, 1.921 i 1.923, octubre, novembre i desembre de 1972.HMJM.

<sup>548</sup> *Vallés*, núm. 1.916, novembre de 1972. HMJM.

esverava. El Consell Econòmic Sindical, calia que posés mans a l'obra per encarrilar aquest creixement i el desequilibri d'una zona, abans, tan compensada. <sup>(549)</sup>

Com succeïa en molts aspectes, les versions oficials de l'evolució de la vida social i econòmica granollerina i comarcal així com la dels aspectes més conjunturals, tenien una transmissió massa interessada en demostrar que tot estava en ordre. La vida real en canvi no discorria sempre d'aquesta forma, i ningú podia amagar que les exigències de canvis, especialment democràtics, era una constant sentida i reclamada arreu. En veritat, de mica en mica, el segrest de fulls clandestins per part de la Guàrdia Civil de Granollers, acostumava a entrar en les tasques ja comunes d'aquest aparell policial.

Efectivament: el 25 de juny de 1970, la Guàrdia Civil rebia del cap superior de policia de Barcelona un avís telefònic, perquè recollís uns exemplars de la revista *Vida Nueva* editada per *Propaganda Popular Católica (PPC)*. Un total de 18 exemplars foren recollits immediatament, 16 dels quals foren en el domicili de F. Riera Bassa, el qual va explicar que en rebia cada mes una trentena per ser distribuïts entre els subscriptors, per vendre'ls i posar-ne algun en el tauler de l'Església parroquial per encàrrec del rector. Els exemplars recollits quedaren en dipòsit de la Guàrdia Civil i a disposició del Tribunal d'Ordre Públic (TOP).

Tres dies més tard, el 28 de juny, la policia municipal va recollir sis exemplars que explicaven els fets ocorreguts el dia 6 en el Camp Nou, amb un text que argumentava que els esdeveniments havien vingut a demostrar, una vegada més, la discriminació contra els catalans, les preferències pel Reial Madrid el qual representava el poder central, parlant de la brutal actuació de la policia i dient que era una vergonya que es volgués fer desaparèixer Catalunya com a poble, privant-la del seu idioma, i criticant la política general d'expoliació i de repressió contra ella. El text anava encara més enllà: aquell diumenge dia 28, calia xiular, al Camp del Barça, l'aparició de la figura visible de l'Estat, Franco, que tenia el cinisme de visitar Catalunya.

Al cap de pocs dies, el 2 de juliol, una carta del rector de la parròquia de Granollers, adjuntant un full de propaganda subversiva, era feta a mans de la Guàrdia Civil. Pel que sembla de l'informe de la benemèrita, la policia municipal ja havia intervingut octavetes d'idèntic contingut, el dia 28 de juny, idèntiques a la vegada que les que l'alcalde de Calella havia fet retirar pocs dies abans en aquell municipi. La petita història de l'octaveta apareguda

---

<sup>549</sup> Vallés, núm. 1.924, desembre de 1972. Veure la separata, *El mundo laboral*. HMJM

a Granollers començava a la llibreria pública *Legión de Maria* que hi havia instal·lada a l'entrada de l'Església parroquial. L'escrit del rector Buxarrais indicava que creia que algú totalment aliè a la llibreria i amb finalitats no apostòliques, hi deixà diversos exemplars, aprofitant que ningú mai la controlava i que la gent adquiria llibres i revistes, lliurament, deixant-hi la quantitat econòmica que estimaven convenient. El rector creia que per prudència havia de manifestar a la Guàrdia Civil que ells - se suposa que volia dir que ni el mateix rector ni els vinculats amb la Legió de Maria- eren responsables del fet. Les coses no estaven per bromes. Buxarrais devia considerar que ja rebia prous pals amb la revista parroquial, com perquè ara n'hi encolomessin d'altres, amb el TOP com a gran fiscal i jutge alhora.

L'entrada de l'estiu havia anat acompanyada de força propaganda anti-Règim. Les octavetes continuaven sent una eina de molta vàlua a favor de la lluita clandestina. El fet de ser impresos que al mateix temps apareixien a altres llocs, demostrava que la coordinació d'esforços per denunciar de la forma que fos al Règim, funcionava. També el Sistema s'accionava ràpidament, amb la desavantatge per aquest, que el control se li escapava, perceptiblement.<sup>(550)</sup>

L'activitat clandestina mitjançant l'ús del fulls clandestins semblava que es reempenia el mes d'abril de 1971. El dia 29, aparegueren diversos papers per alguns carrers del centre de Granollers. Un total d'unes 800 octavetes foren les recollides per la Guàrdia Civil. Les signava el Comitè del Sector del Vallès Oriental, del PSUC i cridava a la mobilització de les jornades del 30 d'abril i de l'1 de maig. D'entre les diverses coses que es feien constar a l'escrit, s'hi criticava la Llei Sindical i el Sindicat Vertical i es demanava l'aministia per a presos i exiliats polítics, un salari mínim de 400,- ptes, jornada de 8 hores diàries i les consignes de fer aturs, assemblees, vaga d'hores extres, manifestacions llampec i agilitar el programa de Comissions Obreres. Anava datat el 22 d'abril de 1971.<sup>(551)</sup>

Però no era només l'esquerra la que es movia. També l'extrema dreta activava els seus mecanismes a través de la conferència de Blas Piñar a l'Ateneu de Sant Celoni, el 8 de juliol de 1971.

Blas Piñar parlà del tema, *Actualidad de Lepanto*. Segons l'informe cursat a Govern Civil - es tractà d'un acte autoritzat, lògicament-, el nombre de assistents va ser de 750

---

<sup>550</sup> *Gobernadores Civiles, Caja 241, 1.562 -I y II, num. 31. Años 1970-1974. Gobernadores Civiles, Caja 141, ACR, 1.566 (I). AHGCB.*

<sup>551</sup> *Gobernadores Civiles, Caja 140, ACR 1.566 (II), Año 1971. AHGCB.*

persones, la majoria d'edat madura i amb la presència de 18 sacerdots. L'havia organitzat la delegació de Barcelona de *Fuerza Nueva* i *Fuerza Joven*. Blas Piñar López, conseller nacional del Moviment, compartí l'acte acompanyat amb la presidència de l'alcalde de Sant Celoni, amb el delegat de *Fuerza Nueva* a Catalunya, Perez de Antoja, amb un representant de *Fuerza Joven* i tres persones no identificades.

Entre les personalitats que hi foren presents, l'informe destacava a Eduard Tarragona Corbella, el coronel de Cavalleria Angel Clavero, un coronel de cognom, Zuazo, un altre persona de cognom Maluquer, així com Alberto Rayuela Fernández i sacerdots de l'Associació de sant Antoni M. Claret.

Segons l'informe, s'esperà l'arribada del conferenciant amb l'audició, a través dels altaveus, de marxes militars. D'entre els parlaments dels membres de la presidència, destacava el de Pérez de Antoja que recordà el 18 de juliol i el seu ideari que va dir que calia mantenir viu davant dels moments de confusió que vivia Espanya. Assenyalà que era la primera vegada que Blas Piñar es dirigia als catalans i exhortà als reunits a actuar junts contra els enemics comuns. També intervingué en l'ús de la paraula un jove amb camisa blava que es presentà en qualitat de representant de la branca juvenil del partit, i que va fer una crida als joves a que fossin fidels als principis de FET i JONS.

Blas Piñar en el seu parlament manifestà que calia considerar la conferència com un acte de desagravi, ja que aquell mes de gener li fou prohibida la seva participació en els actes de l'alliberació de Granollers. I tot seguit més queixes: constatà la contradicció amb el fet que Franco el designés en el càrrec de confiança de conseller del Moviment, mentre els càrrecs subalterns no li feien confiança. Després la conferència: Lepanto i Catalunya, punt de partença de les forces que intervingueren a la batalla. El paper d'Espanya en el segle XVI actuant decididament en defensa de la cristianitat i lluitant contra els àrabs. Lepanto i croada i àrabs i comunistes, fent servir comparacions històriques, lligaven la tesi de Blas Piñar de formar una aliança contra el perill de l'esquerra. La crítica era dura contra França, Alemanya i els EUA per la seva política de coexistència pacífica, la qual cosa permetia el perill de l'expansió de la falç i el martell. La necessitat d'un esperit cristià, la crida a l'assistència a Barcelona, en un acte de lliurament d'una còpia de la Mare de Déu d'Europa, Verge de Gibraltar i els crits de Blas Piñar, Espanya, una, gran i lliure i Franco, es barrejaven en un clamor de victòria embolcada sota grans pancartes on es llegien noms i frases relatives a Espanya, Catalunya, Blas Piñar, Déu, pàtria i justícia.

Havien arribat i marxat en acabar l'acte, quatre autocars procedents de la demarcació de Barcelona i de Girona amb alguns dels seus passatgers vestits de falangistes. Havia estat, entre moltes coses, un intent de demostració de força.<sup>(552)</sup>

Aquesta vegada, però, la Guàrdia Civil havia tingut èxit. El 25 de setembre de 1971 havia recollit a Granollers, 24 octavetes editades per qui identificava com a Comissió d'Activitats Comarcals del Vallès, i al cap de poc eren detinguts a Mollet del Vallès, Salvador Casanova i Grané i Josep Oriol Catany Jarque. Un altre s'escapà. Dins del cotxe en que anaven, s'hi trobaren 130 exemplars idèntics als de Granollers. Casanova, que ja havia estat detingut el 1964 i multat pel Govern Civil, començaria a ser molt conegut per les autoritats franquistes. Peça valuosa de l'Assemblea de Catalunya i de múltiples activitats unitàries del país, no pararia, malgrat detencions, sancions, pressó i un munt de vicissituds personals, de treballar en favor de la democràcia. Casanova, un dels personatges més carismàtics de la lluita antifrancista, morí, a Granollers, el 21 de juny de 1982.<sup>(553)</sup>

El 7 de març de 1972, de nou, l'activitat clandestina deixava nota de la seva constància a Granollers. Un total de 600 octavetes amb textos català i castellà foren recollides per la Guàrdia Civil i la policia municipal. El primer text estava editat pel PSAN i el segon per CCOO. El text girava a l'entorn de l'exigència de la llibertat de detinguts, la readmissió dels acomiadats d'algunes empreses i les denúncies per les brutalitats comeses per la policia, Guàrdia Civil, i per la Brigada Social. Es convidava a concentra-se l'endemà davant del Sindicat de Montcada, i a fer aturs, assemblees, concentracons a les empreses i boicot als mercats. Foren enxampats Víctor Pérez Marín i Pere García Heredia, el primer de Granollers i l'altre de Mollet, després de ser denunciats perquè entre el tram de l'Institut de Batxillerat i el de l'Escola del Treball, se'ls hagués vist llançar octavetes des d'un cotxe. Bon lloc per a la propaganda. Massa risc també, tot i que ho feren als voltants de les 9 del vespre.<sup>(554)</sup>

I el toc final d'alarma per a la Guàrdia Civil i la policia municipal de Granollers, vindria donat al cap de pocs mesos després. El dia 7, a redós de les 10 del matí, aparegueren a la Plaça Salvador i Maluquer –o sia que gairebé al cor de Granollers– unes 120 octavetes escrites en català per ambdues cares, amb un estel de cinc puntes, i que havien estat llençades

---

<sup>552</sup> *Gobernadores Civiles, Nota sobre la actuación político-social de Cataluña. Años 1970-1971. Caja 189, Años 1969-1973. AHGCB.*

<sup>553</sup> *Gobernadores Civiles, ACR, 1.566 (III), Caja 140. Años 1971-1972. AHGCB.* Ferrer, Josep: *Semblança de Salvador Casanova i Grané*. Introducció al llibre de: Casanova i Grané, Salvador: *Per una nova Ibèria, com a comunitat d'Estats Independents i altres escrits*.

<sup>554</sup> *Gobernadores Civiles, ACR, 1.566 (III), Caja 140, Años 1971-1972. AHGCB.*

des del terrat de l'edifici de la Caixa de Pensions allà existent. El contingut girava a l'entorn d'una breu història del que significava l'11 de setembre; que les llibertats catalanes havien tornat a ser arrabassades amb la sublevació militar de 1936 i es convidava a la lluita per evitar que després e Franco continués el franquisme.

El fet no acabava aquí: al mateix temps havia aparegut al terrat de l'edifici esmentat, una senyera estelada i al cap de mig hora es disparava la sirena situada a la casa número 15 de la Plaça de Perpinyà, a pocs metres de les octavetes i de la senyera. El mecanisme que havia estat instal·lat durant la Guerra Civil per avisar dels atacs aèris i que una vegada acabat el conflicte es feia sonar en l'aniversari de l'alliberació, va provocar un forta consternació, especialment a la policia municipal que tardà uns catorze minuts en desactivar-la. Clar, però, que per fer-ho hagué de vèncer el dubte de si un pot de cafè buit connectat a l'alarma i que deia, no tocar, explosius, era o no era un parany de veritat.

Els fets van ser molt comentats. Era, a més, dia de mercat i el carrers de Granollers estaven plens de gent. No va agradar gens ni mica als sectors dretans el que va passar. L'organització, es deduïa de la mateixa denúncia de la Guàrdia Civil, havia estat ben combinada. No se'n feia cap esment oficial, però alguns membres de l'Assemblea de Catalunya ho havien organitzat. Se n'havia après i l'Assemblea començava a mostrar la seva capacitat de brega i de convocatòria. Les manifestacions importants, encara estaven, però, per arribar. Calia esperar uns quants mesos. El 1973, seria la prova de foc del desig d'alternativa contra el Règim, però aquest no afluixava ni ho faria fàcilment. L'any esmentat ho demostraria tantes vegades com podria.<sup>(555)</sup>

## **7. El creixement urbà i les transformacions de la comarca. Les dificultats de consolidar l'oposició al Règim. La llarga agonia del Sistema franquista.**

A inicis de gener de 1973, es donava la notícia de la mort de Francesc Camps Puntas, exalcalde granollerí des del 23 de febrer de 1947 fins al 30 de juny de 1950, alhora que al centre d'estudis de l'A.C., Josep Farnés presentava una ponència sobre els 25 anys

---

<sup>555</sup> *Gobernadores Civiles, Catalanismo, Caja 30. Once de Septiembre, Años 1964-1969.* Malgrat que el document és de l'any 1972, estava incorporat a les dades de referència. AHGCB.

d'existència i activitats de l'Associació Cultural. <sup>(556)</sup> Dos aspectes de la vida i de l'evolució de la ciutat semblaven que es creuaven.

El gener de 1973, el Centre Executiu del consell provincial d'empresaris de Barcelona es reunia amb els de la comarca a la casa de Cultura Sant Francesc per tractar, entre altres temes, de la necessitat de la canalització del riu Congost per evitar inundacions i millorar el creixement industrial de Granollers. També es tractava la problemàtica dels conflictes col·lectius.<sup>(557)</sup>

Però mentre les preocupacions d'alguns apuntaven cap aquesta línia, d'altres no deixaven passar l'ocasió de recordar temps passats. A ca la Sila, unes 400 persones es reunien en un sopar d'homenatge als excombatents franquistes de la Guerra Civil. Les paraules de Pere Viaplana, Josep A. Cabrera, Jaume Viñallonga i Carles Font Llopart, se sentiren defensant postulats de sempre, en la línia de fidelitat al pensament de Falange.<sup>(558)</sup>

Tanmateix, la situació de conflictivitat que es vivia com a resultat del planejament de Sta. Maria de Gallecs era una de les preocupacions més grans que en aquells moments es vivia a Granollers i a diversos llocs de la comarca. La prova era que a la Casa de Cultura es feia una assemblea de la Cambra oficial sindical agrària, amb la presència de més de 200 persones, moltes d'elles pagesos i ramaders, per tractar del tema.

Problemes hortícoles, forestals, ramaders, vitícoles, de cereals, de patates i de la Seguretat Social, foren tractats conjuntament amb el tema de les expropiacions. Les paraules d'algun dels intervinents van fer pujar la temperatura del debat. Josep M. Socias Humbert, com a delegat provincial de Sindicats, cloïa una intensa discussió, manifestant que aquests no podien estar absents de les comissions d'urbanisme ni del planejament de l'àrea metropolitana. Llançà l'idea de crear àrees destinades exclusivament a l'agricultura per evitar que desaparegués, completament, un territori amb uns dels millors camps de la demarcació de Barcelona. Defensà clarament que calia un pacte entre administració i sindicats:

*"Se preguntó si no habíamos sido hasta ahora demasiado dóciles, y terminó: Si el Estado se ha definido como social, no puede haber ciudadanos de segunda clase y si bien la industria es innegable que ha aportado mucho al desarrollo, la agricultura lo ha soportado."* <sup>(559)</sup>

---

<sup>556</sup> Vallés, núm 1.927, gener de 1973. HMJM.

<sup>557</sup> Vallés, núm 1.931, gener de 1973. HMJM.

<sup>558</sup> Vallés, núm 1.933, febrer de 1973. HMJM.

<sup>559</sup> Vallés, núm. 1.933, febrer de 1973.

Els problemes que generava Gallecs eren molts, i la situació que es preveia era d'augmentar-los. Socias Humbert prenia una actitud que fins al moment no podia considerar-se massa ortodoxa dins el Sistema. Les opinions sobre el futur d'una zona a cavall de Barcelona, Mollet, Granollers, Sabadell i Terrassa, no eren massa tendents, per part de molts, a defensar la consolidació d'una connurbació d'enorme creixement. A part d'això, el sector agrari no tenia gens clar els guanys que el podien beneficiar. Però a més, Gallecs es convertia de mica en mica, en un dels objectius de lluita contra l'especulació econòmica i l'alternativa de vida de molts grups. La defensa dels espais naturals, el fre a la massificació, començava a prendre força en el territori vallesà que anava sent esquarterat per les nombroses urbanitzacions que hi naixien. Era un plet gairebé perdut, però era un altre front de sensibilització contra el desordre especulatiu del moment.

Però hi havia notícies per celebrar: l'aigua del Ter arribava per fi a Granollers. El Governador Civil, Pelayo Ros, el president de la Diputació de Barcelona, Josep M. de Muller i Abadal, l'alcalde Llobet Arnan i les autoritats locals i comarcals celebraven l'esdeveniment. No hi havia dubte que s'acabava un dels problemes més angoixants de la ciutat. Per donar-hi més ressó, es feia coincidir la celebració de l'arribada amb la inauguració d'un brollador a la plaça Serrat i Bonastre. Els elogis a les autoritats, al Règim i la coincidència de la data - l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat -, donaven un caire força propagandístic i polític a una arribada i inauguració tan ben acollida pels granollerins.

(<sup>560</sup>)

La inauguració servia a l'alcalde Llobet Arnan per fer repàs d'una sèrie de fites assolides des del seu mandat iniciat el 18 de març de 1964: a part d'haver-se aconseguit l'arribada de les aigües del Ter, s'havia construït el mercat d'Abastiments; pavimentat el 80% dels carrers de la ciutat; implantat un 70 % de noves il·luminacions; s'havien instal·lat noves xarxes de clavagueram i la instal·lació de noves depuradores; revisat el Pla General d'Ordenació Urbana i s'havien confeccionat gairebé tots els plans parcials; s'havien fet obres d'ampliació de la casa cosistorial i d'ampliació de la zona esportiva. Els plans previstos eren també destacats: canalització del riu Congost; construcció d'un Museu Municipal; noves construccions escolars. Llobet afirmava que l'any 2000 desitjava que Granollers fos una ciutat

---

<sup>560</sup> Vallés, núm. 1.933, febrer de 1973. HMJM.

harmònica, d'alta qualitat de vida i on les institucions culturals hi tinguessin un paper predominant. <sup>(561)</sup>

La veritat era que les transformacions havien estat moltes i l'Organització Sindical de Granollers, quan publicava la memòria anual, acabava també de verificar-ho tant per a la capital comarcal com per a la resta de la comarca vallesana. Però no tot era positiu.

D'entre les diverses dades es constatava la pèrdua de terrenys agrícoles a favor de la construcció de plantes industrials, construccions d'urbanitzacions i assentaments residencials, i com la construcció de l'autopista de Barcelona a la Jonquera havia inutilitzat part dels terrenys fèrtils de regadiu i la petita dimensió de les explotacions. També es constatava la poca rendabilitat dels terrenys de secà. El futur, en canvi, s'apuntava bo per a la ramaderia.

L'increment poblacional acusat el 1970 en relació a 1960, només el superava el Baix Llobregat. Andalusia era el territori que aportava més immigració al Vallès Oriental. En relació a Granollers, les dades que hom podia constatar eren les següents: en quant a la immigració, el 1960 havien arribat a la ciutat, 1.070 persones. El 1967, 1.350. El 1968, 1.534. El 1969, 1.170. El 1970, 1.219. El 1971, 1.235. No es donaven dades sobre Mollet. Segons les xifres, l'allau d'immigrants, havia estat molt alt a la petita població de Sant Fost de Campcentelles.

En relació a la indústria, Granollers sobresortia amb escreix en quant a llocs de treball en relació a la resta de la comarca. Als inicis de la dècada dels setanta, la comarca vallesana-oriental quedava situada entre les cinc primeres de Catalunya en el pes industrial. L'augment de llocs de treball havia estat important i entre 1964-1971, en el primer quadrienni s'havien registrat moltes inversions. Durant els darrers anys es constatava que les empreses havien crescut amb una dimensió molt per sobre de períodes anteriors. Granollers es destacava per les inversions en el ram de l'alimentació.

Els sectors industrial dominants, eren, a la comarca, el metall, el tèxtil, la química, l'alimentació, la fusta i els mobles. No hi havia dubte que l'oferta de terrenys per a la instal·lació de noves indústries predisposaven que la comarca cresqués encara més, i especialment perquè Sabadell i Terrassa, al Vallès Occidental, tenien la parcel·lació industrial saturada. El creixement també s'havia notat en els polígons existents a la comarca: l'any 1968 les empreses instal·lades als polígons representaven un 33 % del total vallesà. El 1970 ja n'eren el 44 %. L'eix Granollers-Mollet amb derivacions cap a Caldes de Montbui per

---

<sup>561</sup> Vallès, núm. 1.939, febrer de 1973. HMJM

Palau de Plegamans, tocant, per tant, ja el Vallès Occidental, eren les línies de creixement de les concentracions o polígons industrials mica en mica més presents.

Mereixia una atenció especial el tema de l'habitatge. Vegem-lo: el 1976, el cens d'habitatges, en quant al grau d'ocupació durant tot l'any, representava un 47,44%. La comarca, el d'un 114,03, % a causa del gran impuls industrial. En relació als habitatges parcialment ocupats, el 1960 representaven un 20 % i el 1970, el 12 %. El concepte de 2a residència d'alguns habitatges, no sempre era el mateix. El 1970, el cenç d'habitatges que estaven censats a la comarca era de 45.796. El relació a 1960, s'havien incrementat en un 83,23 %. Tots els índexs indicaven el creixement tan sobtat de la comarca amb les conseqüències inevitables i negatives moltes vegades que això comportà.

Mereixia una especial consideració en el tema d'urbanisme, el de la Riera de Caldes, especialment, perquè feia poc, des de finals de 1970, disposava ja de normes d'actuació urgents. Les preocupacions no eren noves i ja es venien ventilant, com assenyalàvem, feia temps. Vegem-ne alguns aspectes més concrets del planejament sectorial.

La delimitació era de 1.475 Ha. i afectava els termes municipals de Lliçà d'Avall, Mollet, Parets, Palau de Plegamans, Polinyà, Sta. Perpètua de la Mogoda i Montcada i Reixac. Es preveia una densitat de 110 a 120 persones per Ha., amb unitats residencials, centres d'ensenyament, comercials, oficines i zones industrials. Tot i que es previa la creació d'uns 69.000 llocs de treball, hi havia crítiques ben destacades: ajuntaments i propietaris afectats, es queixaven de no haver estat consultats i creien els afectats que no serien justament indemnitzats. L'altra queixa anava dirigida contra el perquè de crear una ciutat nova, sense estudiar prou bé la política d'ordenació territorial de l'àrea metropolitana. Semblava que tot apuntava a que amb la Riera de Caldes encara es col·lapsaria més Barcelona. La Riera de Caldes -Gallecs, en definitiva com la se la denominava- es convertiria en un espai de ciutat-dormitori que provocaria ràpidament un increment de la demografia vallesana, i això no es creia que fos bo per a la comarca. <sup>(562)</sup>

Altres problemes, tanmateix, continuaven neguitejant les autoritats del Règim. El 10 d'abril, uns 250 estudiants d'entre 14 i 18 anys de l'Institut de Batxillerat, s'havien manifestat pels carrers de Granollers. Al llarg d'una hora, per les voreres i de forma pacífica, els estudiants havien anat per alguns carrers en demostració del seu refús a la política ministerial educativa. L'endemà, dia 11, hi hagué aturada general del Centre, excepció feta, segons les

---

<sup>562</sup> Vallès, núm 1.982, agost de 1973. HMJM.

dades de la Guàrdia Civil, de quatre grups - precisaven, de noies - que van fer classes amb normalitat. El dia 12, les classes tornaven a fer-se com si res no hagués passat. L'informe oficial era absolutament fred. Ni explicava les causes de la manifestació ni de l'aturada. Era un fet, però, que els estudiants, adolescents per més precisió, plantaven cara, tot i que pacíficament, a les serioses forces de l'ordre granollerí. No era un tema per deixar-lo de tenir en compte.<sup>(563)</sup>

Mesos després, el 4 de novembre, el Grup d'Informació de la Guàrdia Civil de Granollers, prenia nota d'unes pintades amb textos - per altra banda també apareguts a altres poblacions veïnes del Vallès Occidental, Barcelonès i Maresme-, que feien al·lusió a la detenció dels 113, el dia 28 d'octubre a la parròquia de Maria Mitjancera de Barcelona. Cal recordar que entre els detinguts hi havia diverses persones de la comarca, i entre elles, el granollerí Salvador Casanova. No hi havia dubte que el ressó que havia prè arreu la massiva detenció, incidia de ple en el mecanisme del Sistema que començava a quedar desbordat en massa ocasions. Fins i tot alguns dels detinguts començaven a ser incòmodes per a la Guàrdia Civil, la Policia Municipal o la Brigada Regional d'Investigació Social. Casanova n'era un bon exemple: el 18 de setembre de 1964, ja havia estat atrapat en una manifestació de tipus catalanista-separatista, segons les dades oficials. Posat en llibertat el mateix dia, hagué de pagar una multa governativa de 25.000,- pts. De nou era atrapat amb el grup dels 113 i les seves implicacions amb l'Assemblea de Catalunya ja no era cap secret. Les seves declaracions davant de la Brigada Regional, demostraven que sabia molt el que havia de fer i de dir. Si la sort, també, és clar, l'acompanyava.<sup>(564)</sup>

L'asonada forta, però, a Granollers, vindria pocs dies després. Una comissió de membres de l'Assemblea de Catalunya que actuava fent les funcions de Permanent, va convocar una manifestació a Vic, per l'11 de novembre. Serviria per commemorar el segon aniversari de la fundació de l'Assemblea i denunciar la detenció dels membres de la Permanent. Els centenars de cotxes que feren cap a Vic, no hi pogueren entrar per impedir-ho la Guàrdia Civil. Davant d'aquesta emergència, la convocatòria es desplaçà cap a pobles d'Osona i del Vallès Oriental, en concret a l'Ametlla del Vallès i d'allà a Granollers, lloc final de la concentració. Els aldarulls varen ser molt forts. Hi hagué una bon guix de

---

<sup>563</sup> *Gobernadores Civiles. Organismos Oficiales. Años 1969-1975.* AHGCB.

<sup>564</sup> *Gobernadores Civiles. ACR. 1.734 (I). Años 1973-1975. Gobernadores Civiles. C.G. 191. Caja 90. Años 1973-1975. "Asamblea de Cataluña. Declaraciones con motivo de una reunión ilegal."* AHGCB

detinguts que passaren més tard per les dependències judicials de Granollers, i alguns d'ells anaren a parar a la Model.

Segons les dades de la Brigada Regional d'Investigació Social, a l'Ametlla es reuniren mil cinc-centes persones i ja s'hi va fer una manifestació amb pancartes que feien referència a CCOO, al procés 1.001, i es van llençar crits a favor de la llibertat, la República, l'Assemblea de Catalunya, i cridant contra la dictadura. D'allà la gent se'n va anar a Granollers, amb la consigna també, de desplaçar-se més tard a Barcelona per manifestar-se davant de la presó Model.

Assabentada la Brigada del canvi de concentració, va disposar que la Unitat Mòbil de Logronyo, cotxes Z, i altres brigades i patrulles municipals, es concentrassin també a Granollers. A la ciutat, unes cinc-centes persones es manifestaren, principalment entre els carrers del Museu i de J.A. Clavé. Les pancartes tornaren a aparèixer - com a l'Ametlla- demanant la llibertat per a Camacho, amb vives a CCOO, reclamant l'Estatut de 1932, exigint llibertats polítiques, cridant a favor de la República i en contra de la monarquia, i van ser requisades per la Policia Municipal, per la Guàrdia Civil, i membres del grup d'Informació de Terrasa i Sabadell. Durant la manifestació es va fer bolcar un cotxe de la Policia Municipal, i, segons les dades oficials, un dels seus ocupants, Aznar Pascual, se'l va fer sortir de dins causant-li lesions sense importància. Els municipals - Acosta Jimenez i l'esmentat Aznar-, no s'escaparen tampoc -sempre segons les dades oficials- dels insults dels manifestants, mitjançant frases força dures, transcrits amb tot detall per la Brigada. Foren detingudes moltes persones -la Guàrdia Civil de Granollers ja havia deixat en llibertat immediatament a un dels detinguts- de les quals, al final, més d'una trentena van passar de Terrasa on va ser instruït l'atestat, als calabossos de la Brigada Regional d'Investigació, per ser interrogats una altra vegada. D'allà, les diligències anaren al Jutjat de 1a Instància i Instrucció de Granollers, fent constar a l'expressada diligència que passaven a disposició del jutge els detinguts menys una menor d'edat, i que a tres dels detinguts -Josep Ll. Osorio Gómez, Xavier Mitjà Sarvisé, Miquel López Ribas- se'ls havia atès al dispensari municipal del districte de la Universitat de Barcelona, de lesions lleus causades en el lloc dels fets. Un quart - Gustau Molas López- també se l'havia assistit i es feia a causa de "*estado postlipotímico-ligero, contusión en región fronto-lateral derecha, de Pronostico leve, lesión inferida " por su estado s/m" en Jefatura Superior de Policia, y que se refleja en su Declaración*".

Després de practicades les declaracions a Via Laietana, es van fer una sèrie d'informes dels detinguts que foren supervisats per l'Inspector Regional de Serveis de la Jefatura Superior de Policía, José Ma. Callejas Peinado i que feien observacions personals de cada un d'ells, sota l'epígraf: *Impresión del detenido/a*. Callejas escrivia a mà, el següent:

*" Querido Antonio: De este paquete de Diligencias, unos son responsables y otros no, pero en las respectivas semblanzas que he puesto unas anotaciones a mano después de estudiarlas, por si el Sr. Gobernador estima oportunas tenerlas en cuenta a la hora de sancionar. Un abrazo."*

D'entre tots els informes em semblen interessants els referits als lesionats Osorio Gómez, Mitjà Sarvisé, López Ribas i Molas López. Sobre Osorio Gómez, cal extreure'n el següent:

*" Nacido en Malcocinado, Badajoz, el 5-9-53.(...) Negó cuantos hechos se le imputaron, adoptando una postura cinica.(...) El padre es obrero de la construcción, y él contribuye con dos hermanos que también trabajan al mantenimiento de la familia."*

Sobre Mitjà Sarvisé, el següent:

*" Nacido en Cadaqués, el 3-8-52(...) soltero, estudiante y con domicilio en Arenys de Munt (...) Se tiene la certeza de que asistió a la concentración con pleno conocimiento de su celebración, siendo uno de los que mas se destacaron durante la misma (...) Durante el interrogatorio, se ha comportado de una forma reservada y cauta, demostrando, por una parte su preparación política y por otro un total desprecio hacia los Funcionarios que le interrogaban. Se trata de un individuo altamente politizado y muy conocido por los Inspectores de la Comisaria de Mataró, localidad donde despliega todas sus actividades, contrarias al Régimen y en donde está clasificado como activista del Partido Socialista Unificado de Cataluña. En junio, se pudo comprobar que participó en la quema de una Bandera Nacional en un Instituto de Mataró. Igualmente, es asiduo participante y promotor de manifestaciones y otros actos ilegales, que se llevan a cabo en Mataró(...) En el presente*

*curso académico, comenzará el Tercer año de Medicina, dedicandose, asimismo, a dar clases particulares. Su progenitor, ejerce como Médico en Arenys de Munt, siendo la situación económica de la Familia desahogada (...).*

Sobre López Ribas, el següent:

*"Nacido en Malgrat ( Barcelona), el 27-9-56 (..) domiciliado en el lugar de naturaleza.(..)/ Estudia COU en Blanes, en el Instituto de Enseñanza Media. No queda alguna duda, para afirmar que el detenido sabia perfectamente y antes de salir a emprender el viaje, que era exactamente lo que se iba a celebrar en Vich; (...) / Pese a que en su declaración no menciona a ningún asistente o conocido, es indudable que conocia a varios de los asistentes por sus verdaderos nombres y que sabe perfectamente todo lo que se dijo en la Ametlla lo cual no quiere reconocer. Fue uno de los individuos que mas activamente se manifestó en Granollers, pese a que en su declaración afirma que se limitó a asistir y que unicamente pronunció la palabra Libertad.(..)/ Su posición económica, es mas bien ajjudtada, ya que su padre percibe unas veinte mil pesetas y tiene que alimentar a la mujer y dos hijos./ Pese a no conocersele filiación política, se trata de un individuo que desarrolla gran actividad (...)"*

Sobre Molas López, el següent:

*" Nacido en Barcelona, el 22-4-50, soltero, dibujante, domiciliado en esta Capital (..)/ Se ha podido comprobar que tenia conocimiento de lo que se iba a celebrar en Vich, y que a aquella localidad se trasladó en un autocar que salió de enfrente de la Sala de Fiestas Scala de esta capital y no en tren como él dijo. Que asistió a la Ametlla del Vallés y posteriormente tomó parte en la manifestación de Granollers (...). Parece ser que es uno de los individuos mas destacados tanto en la organización del acto en Vic, como en la manifestación que tuvo lugar en Granollers (...) Su posición económica es desahogada (...) No se le conoce filiación política alguna (...).*

El ressó dels fets ocorreguts a Granollers van ser prou evidents, però també cal assenyalar que en general i de manera ben concreta pels mal tractes a alguns dels detinguts, es demostrava que la repressió continuava defensant amb força l'Estat i una dictadura que no

volia afeblir el control del poder. L'Assemblea, tanmateix, havia demostrat la seva capacitat de convocatòria i d'assumir el risc en defensa de les llibertats. D'això tampoc n'hi havia dubte, tot i que el preu pagat continués sent molt alt.<sup>(565)</sup>

La repressió oficial va ser contestada ràpidament: el dia 15 de novembre es rebia a la caserna de la Guàrdia Civil de Granollers, una carta que tenia de remitent " Catalans Units. Visca Catalunya ". Escrita en català, la Guàrdia Civil la transcrivía al castellà i la cursava urgentment als set destinataris de sempre. El contingut, segons que es feia constar en la nota informativa de la Guàrdia Civil era aquest:

*"Puercos, asquerosos, hijos de puta, haremos otra manifestación y no podreis impedirlo, estamos hartos de vosotros, de Franco, de Carrero Blanco y de Juan Carlos. Cabrón y Cabrón. Os pegaremos a todos también. Porque para que veais que no nos dais miedo, hemos instalado una bomba en la escuela de la c/ Roger de Flor, que explotará el viernes a las 10 en punto de la mañana, cuando todos estén en clase. No es broma. La pusimos ayer y es una bomba perfecta, si no la encontráis moriran muchos chicos que no tienen la culpa de nada, después pondremos otra en vuestra Jefatura, después no digais que no hemos avisado. Recordarlo, el viernes a las 10 volará el colegio (Maestria). No es broma. Nos pagareis la gran paliza de ayer. C.E. 12-11-73".*

La bomba ni es localitzà ni explotà. Tampoc devia existir. Tanmateix, la violència era contestada amb una altra tipus de violència, per bé que estratègica i sense efectes reals. La crispació era a totes llums ben manifesta i l'espiral no pararia. Efectivament, l'oposició havia après a moure's i a agitar, especialment, els sectors obrers, estudiants i persones de classe mitjana i de professionals liberals, cansats d'una situació d'angoixant falta de democràcia. El mes de desembre l'ona havia crescut, i el dia 12 una campanya d'agitació i protesta va tenir la seva expressió a diversos llocs de Catalunya. Poblacions ben pròximes de Granollers també s'hi sumaren, no en canvi aquesta ciutat, prou castigada feia massa poc. La quantitat de fulls clandestins, rètols subversius o aturades d'empreses fou com una taca d'oli que s'estengué arreu. Llocs més menys propers a Granollers ho deixaven veure com Terrassa, Manresa,

---

<sup>565</sup> *Gobernadores Civiles. Años 1969-1973 (1972-1973). Caja 94. Copias diligenciadas instruidas por la Brigada político social, de la Jefatura Superior de Policía, referente a varios asuntos, con declaración de los detenidos en las mismas.* AHGCB. Bernad i Ricart, Robert: " L'Assemblea de Catalunya a Granollers i al Vallès Oriental", *Lauro*, Revista del Museu de Granollers. Granollers, núm 11, gener-juny de 1996.

Mataró, Canovelles, les Franqueses, Mollet, Montgat, o Badalona. L'agitació era forta i molt l'estat d'alarma de les brigades d'informació. <sup>(566)</sup>

Però la maquinària administrativa franquista no parava. Malgrat tots els problemes, a finals d'any tocava nous regidors pel terç familiar.

Eren aquests i aquestes les dades oficials:

Vicenç Rochina Pascual, de 29 anys. En portava cinc vivint a la ciutat. Casat, amb dues filles, havia estudiat a la Garriga, i a l'Escola Municipal del Treball de Granollers. Havia acabat maestria industrial a Barcelona, mentre treballava d'electricista. En aquells moments era professor a l'Escola del Treball i era persona vinculada, des de feia anys, a moltes activitats de l'Acció Catòlica. S'havia presentat pels lligams a l'Associació provisional de Veïns de Finsobe, un barri nascut amb empena a la ciutat, mancat, però, de diversos serveis.

Anna Ma. Roca Vila. Primera dona que tenia el càrrec de consellera a l'Ajuntament de Granollers, durant el franquisme, havia nascut el 1945. Estava casada i tenia un fill. Havia cursat estudis a Granollers i tenia el títol de procurador de tribunals. Havia estat cap de l'Escola de l'Hogar de la Secció Femenina i delegada d'aquesta secció, i per tant, també, membre del Consell local del Moviment i membre de la Junta d'ensenyament primari. Exercia de procuradora de tribunals.

Antoni Garcia Gutierrez. Nascut l'any 1922 a la província de Cadis, havia arribat als 8 anys a Sant Celoni i des de 1944 vivia a Granollers. Casat i tenia un fill. Era gestor administratiu i agent oficial d'administració de finques, a més d'agent d'assegurances. Havia estat mestre interí, peó de la construcció, ajudant d'asserrador i administratiu. Procedia de l'Organització Jovenil de Falange i havia estat força vinculat a l'Acció Catòlica. Entre altres activitats es destacava que també estava vinculat a l'esport i ocupava un càrrec al C.D. Granollers.

Per terç sindical sotiren els següents consellers dels qui també se'n donaven les següents dades:

Joaquim Oliveres Pla. Nascut el 1918 a Granollers, era administratiu, havia estudiat a Granollers i havia estat vinculat a l'esport granollerí. Era president de la Unió de Treballadors del Sindicat comarcal de la construcció, vidre i ceràmica. Casat i amb una filla. Des de feia deu anys tenia una important activitat a l'Organització Sindical.

---

<sup>566</sup> *Gobernadores Civiles, 1.734 (I). Pelayo Ros/Martín Villa. ACR. Años 1973-1975. Gobernadores Civiles, 1.566 (IV). Pelayo Ros. Años 1972-1973. Propaganda subversiva relacionada con la jornada denominada "De lucha" para los días 12 y 20 de 1973. AHGCB*  
Pàgina 422

Josep Jou Genobart. Nascut el 1930 a la Roca. Havia estudiat a Caldes de Montbui, es dedicava a la pagesia i a la ramaderia. Havia estat membre d'Acció Catòlica de Palou, lloc on residia.

Martí Puig Armengol. Nascut el 1940 a Granollers, havia estudiat a la ciutat i tenia el títol d'enginyer tècnic mecànic. Casat, tenia dos fills, pertanyia a una nissaga de famílies granollerines ben conegudes. Era gerent de l'empresa *Auto-Granollers, S.L.*

Pel terç corporatiu, els elegits eren aquestes persones amb les dades oficials següents:

Joan Mayol Borguñó. Nascut a Granollers el 1941, havia estudiat a la ciutat i exercia d'advocat a Granollers. Esportista. Membre del Col·legi d'advocats de Granollers. Al llarg de sis anys havia estat lletrat assessor de seccions sindicals a la delegació comarcal de Sindicats. Dirigia el *Vallés* des de feia alguns anys, amb una tasca ben reconeguda de procurar la bona convivència entre els seus membres.

Esteve Miralles Grau. Nascut a Granollers el 1945, en el si d'una família de profundes arrels catòliques. Dedicat al comerç i vinculat a l'esport. Casat i amb dues filles.

Josep Serratusell Abella. Nascut el 1924 a Sant Andreu, estava casat i tenia un fill. Vinculat a l'esport, era home ben conegut i admirat per haver destacat en el futbol com a jugador del Granollers i del Barcelona. <sup>(567)</sup>

Però de totes les notícies d'aquell acabament d'any, la mort de l'almirall Carrero Blanco, era la que destacava més. El succés impactà durament als falangistes granollerins. No hi havia dubte que la seva desaparició a causa de l'atemptat fet per ETA a finals de 1973, donava inici a uns certs viaranyos de la gent del Moviment, un xic astorats per l'assassinat d'un personatge gris però fidel com cap més, llevat de Franco, al propi Règim. La revista *Vallés*, no n'era aliena a la situació i recollia els acords presos per l'Ajuntament en sessió del 20 de desembre de declarar jornada de dol i de donar una sèrie de notícies a l'entorn d'un personatge tan significat en la vida del franquisme. <sup>(568)</sup>

Contràriament, el sorteig al cine Mundial, de 494 habitatges a Palou que portaven, precisament, el nom de Carrero Blanco, era una de les notícies més esperades. Aquestes eren les seves característiques: les destinades a famílies nombroses tenien 150 m<sup>2</sup>, i les altres tenien de 70 a 75 m<sup>2</sup>. Hi havia un total de 32 blocs. L'empresa Vimugrassa, S.A., les havia construït amb ajuda ministerial.. Tenien un cost de 150 milions de ptes.. Hi havia 32 botigues i una guarderia infantil. S'esperava que s'hi construís un col·legi públic al costat. No era

<sup>567</sup> *Vallés*, núms. 2.000, 2.006 i 2.008, novembre i desembre de 1973. HMJM

<sup>568</sup> Sessió del 21 de desembre de 1973. AHMG. *Vallés*, núm 2.011, gener de 1974.

aquell Polígon de Palou tan cobejat i mai no assolit per Font Llopart i els seus equips, però, en certa manera, l'expansió granollerina començava a fer efecte per la planúria palouenca. L'empresa Vimugrasa, S.A., tenia encara en projecte realitzar 25.000 nous habitatges a mesura que les necessitats locals ho requerissin. Les necessitats o l'afany expansionista d'alguns sectors granollerins, continuava apuntant molt amunt.<sup>(569)</sup>

Però l'alerta oficial per contrarestar els moviments d'oposició, no minvava. El dia 20 de gener eren recollides pel Grup d'Informació de la Guàrdia Civil de Granollers, una cinquantena de fulls de propaganda subversiva de dins la parròquia de la Verge de Fàtima. Escrites en català i castellà, anaven avalades pel PSUC de la comarca i dirigides a tot el poble del Vallès Oriental. El seu contingut versava sobre la mort de Carrero Blanco, resultat de la debilitat política i social del Règim i acusada per la incapacitat de Franco, tractava de la inflació econòmica causada pels 35 anys de dictadura i de les barreres posades amb la resta d'Europa i apel·lava a la greu situació existent a la que calia buscar una sortida amb la unitat de totes les forces democràtiques i d'oposició al Règim.

A causa de que els papers foren retirats mitja hora abans de la Missa de les onze, la seva difusió fou nul·la, i les dades d'identificació donades sobre les persones que possiblement les havien deixat assenyalaven dues persones desconegudes a Granollers. L'informe filava prim: portaven anorac i, un d'ells, barba.<sup>(570)</sup>

I passés el que passés, el recordatori no hi faltava: el gener de 1974, feia trenta-cinc anys de l'entrada de les tropes del General Franco a Granollers. Set lustres i els sectors més addictes al Règim continuaven festejant l'esdeveniment i recordant-ho a tothom. Un sopar d'homenatge als excombatents i excautius de la ciutat i de la comarca, reunia als salons del Club Astoria de Granollers, mig miler de persones. Frases curulles de paraules com camarades, milícia, afirmacions polítiques, lleialtat, principis fonamentals del *Movimiento*, *Caudillo* i José Antonio, omplien de nou la boca dels reunits. El *Cara al Sol* tancava el sopar.

Però poc després, un acte de major dimensió ciutadana tenia lloc amb la inauguració del Parc Municipal que portaria el nom de Torras Villà. Un solar de 20.000 m<sup>2</sup> de superfície, en altres temps ocupat en part pel convent de Caputxins, i després espai on hi havia estat l'Hospital-Asil, i el seu hort convertit en cementiri Municipal, s'inaugurava amb 5.000 arbres i arbustos d'un centenar d'espècies diferents. El nom del Parc era ben significatiu: el de l'ancià

---

<sup>569</sup> Vallés, núm. 2.014, gener de 1974.

<sup>570</sup> *Gobernadores Civiles*, 1.562 (I), núm. 31, Caja 241. Años 1970-1974. *Organizaciones dependientes de la Iglesia*. AHGCB.

i conegut polític Torras Villà. Tota una institució a la política i la vida social catalanes al llarg de molts decennis, rebia un sentit homenatge amb aquesta i altres manifestacions de la gent del *Movimiento*. Amb noranta anys, fill predilecte de Granollers des de 51 anys, exalcalde de la ciutat, diputat provincial, diputat i procurador a Corts, proposat per rebre la Medalla d'Or de la ciutat, rebia el remereixement polític també per les obres i millores urbanes tan importants fetes feia ja molts anys enrera. No era, tanmateix, un homenatge, en certa manera, a canvi de no res. Els seus càrrecs, entre ells en una entitat bancària, valien molt prestigi i de vegades influències. Tampoc era per oblidar-ho.<sup>(571)</sup>

La constitució del nou Ajuntament i la reestructuració de les tinences d'alcaldia, comissions informatives i delegacions, tenia lloc a inicis de febrer. Com sempre es feia sota les formes de rigor: agraïment per part de l'alcaldia als regidors que plegaven. Bertran Viñolas, en nom d'ells ho agraïa i acabava el parlament amb un vibrant : *¡Arriba España!*. Davant del crucifix, juraven els nous regidors. Hi hagué insígnies de la Corporació per als sortints, Angelet, Bertran, Botey, Camis, Estapé, Galera, Espelt i Paulí i Marià Puig. El recanvi es feia tot seguit: els darrers esmentats s'aixecaven dels seus seients i els entrants, amb Vilarrasa, Bermúdez, Vacca i Velayos quedaven confirmats en els càrrecs. La novetat estava amb el nomenament d'un regidor adjunt a l'alcaldia -Josep Serratusell Abella- a qui es conferia, especialment, les delegacions dels Patronats Municipals d'Esports i el de Fires i Festes, i el d'una comissió especial d'Urbanisme i Ordenació del territori. S'imposaren, també, medalles d'argent de la ciutat, als regidors que acabaven el seu mandat, el 1971.<sup>(572)</sup>

La notícia, però, de la mort de Rafael Puig Llivina, consternava un bon sector de la ciutat. Moria als 59 anys d'edat, després d'una llarga malaltia. Home d'empresa, de tracte fàcil, , exprocurador a Corts pel terç sindical durant tres legislatures, fidel al *Movimiento* i defensor d'una Caixa d'Estalvis de Granollers i del Vallès oriental, era recordat pel *Vallés* a través de nombroses ratlles.<sup>(573)</sup>

En canvi, era celebrada l'arribada a la desena edició de *La Semana del Cine Español*. Feta en el context de les Fires i Festes de l'Ascensió, la veritat era que podia fer una llarg balanç de la seva activitat. Iniciada el 1957 amb quatre pel·lícules, en un moment en que la cinematografia espanyola no tenia massa bones expectatives, no es va fer durant sis anys però

---

<sup>571</sup> *Vallés*, núm. 2.017, febrer de 1974.HMJM. El mes de març la proposta de la concessió de la Medalla d'Or de la ciutat, fou presentada al Ple Municipal i aprovada per unanimitat. Veure, també, *Vallés*, núms. 2.033 i 2.045, de març i maig de 1974. HMJM.

<sup>572</sup> *Vallés*, núm. 2.019, febrer de 1974. HMJM.

<sup>573</sup> *Vallés*, núm. 2.024, febrer de 1974. HMJM.

tornà a reaparèixer amb empenta el 1971. Un festival destinat a enlairar les Fires i Festes i promocionar a un millor nivell el cine espanyol, remembrava noms, entre d'altres : Lazaga, Armiñan, Gil, Borau, Landa, Rabal, Gimpera, Morgan i títols com *Mi querida señorita*, *La cólera del viento*, *No es bueno que el hombre esté solo*, *La otra imágen*, *El Lazarillo de Tormes*, *la vida por delante*, o *Alta tensión*. Un aiguabarreig interessant, prou interessant per altra banda, per demostrar la consolidació i la incidència de la mostra al llarg dels anys. <sup>(574)</sup>

Tanmateix, altres esdeveniments marcaven la vida política i social de la ciutat i mereixien relleu: la notícia del cessament del Tomás Pelayo Ros com Governador Civil i la designació de Rodolfo Martín Villa en el càrrec era la primícia política, oficial del moment. El Vallés parlava d'un cert trauma per la marxa de Pelayo Ros del Govern Civil, ja que des de les instàncies polítiques de la ciutat se l'havia apreciat molt. Sobre Martín Villa es recordava que era una sindicalista prou conegut i eficaç. Com Pelayo Ros, coneixia Granollers i Martín Villa, en concret, se'l recordava per la seva presència en les tasques del Consell Econòmic Social. Sortida i entrada que, com tantes i tantes vegades, eren resultat de les normes imposades per les altes directrius del Sistema.

L'altra notícia es referia a la inauguració oficial de l'edifici dels Jutjats. En aquests ocasió la ciutat era punt d'atenció per la presència del director general de Justícia, del president de l'Audiència Territorial, del fiscal General Territorial, del president de l'Audiència provincial, a més de magistrats, jutges, advocats, procuradors i una munió de funcionaris judicials. La nova seu judicial, era una mostra, també, del creixement i de les necessitats d'una ciutat en expansió.

L'altra, corresponia al rebement que Franco feia als directius i jugadors del BM Granollers. Al Pardo, l'expedició granollerina encapçalada per l'alcalde Llobet Arnan, tots els presidents del Club, membres de la junta directiva i plantilla de jugadors, podien saludar el *Caudillo*. Serien també acompanyats a l'audiència, pel ministre secretari general del *Movimiento*, Utrera Molina, pel delegat d'Esports, Gich, i pel governador civil de Barcelona, Martín Villa. I així fou. Franco rebia als campions granollerins, als directius i sèquit que els acompanyava mentre li era oferta una Porxada de Plata, símbol de la ciutat. El parlament de l'alcalde, deia, entre altres coses, el següent:

---

<sup>574</sup> Vallés, núm. 2.045, maig de 1974. HMJM.

" (...) Excelentísimo señor: Ante vos, los componentes del equipo del Balonmano Granollers, y su junta directiva, que vienen a ofreceros los títulos de Campeón Nacional de División de Honor y vencedor del Campeonato de España, Trofeo de V.E. además de otros 51 títulos que a lo largo de sus 30 años de existencia han venido obteniendo./ El Club Balonmano de Granollers, es una extensión de vuestra obra predilecta, el Frente de Juventudes, que a través de su ya dilatada historia, ha sido el marco donde se han forjado los deportistas de nuestra población y también la élite de los hombres que han llegado a ostentar cargos importantes en nuestra comunidad./ (...) nuestra ambición y nuestro anhelo es continuar el esfuerzo, siguiendo el ejemplo que día a día Vos nos dais (...)."

El parlament de Cabrera Sánchez, president del BM Granollers era més curt. L'acabament, però, també curull d'elogis a Franco: "*Que Dios os bendiga mi General*".

El lliurament d'una Porxada de plata no deixava de tenir un cert regust d'ironia històrica -amarga ironia-. El 1938 havia estat duríssimament colpejada per les bombes i moltes persones hi quedaren ferides i hi perderen la vida a sota o al seu costat. L'aviació italiana de l'Espanya de Franco, n'havia estat la causant. Però el que era evident en aquells moments, més que el record d'una Porxada en flames, en runes i plena de tragèdia era l'emoció d'alguns dels presents: Franco al seu davant. La Història. El símbol. Un símbol, per altra banda, força desgastat.<sup>(575)</sup>

De tant en tant, les persones més vinculades al Règim donaven dades de les activitats que les organitzacions feien. Jaume Bellavista Icart, per exemple, delegat de la Joventut, comentava el darrer trimestre de 1974 alguns temes sobre les Associacions Jovenils de la comarca: s'havien celebrat els campionats organitzats per la delegació de la Joventut de la comarca, i Bellavista explicava que el pla de vida dels acampats era el de toc de diana, neteja, esmorzar, hissar banderes, neteja de tendes, presentació dels acampats, xerrades de religió i de formació cívico-social, tècniques d'aire lliure, jocs, banys, menjar, descans, cançons, treballs manuals, berenar, esports, Sta. Missa, hissar banderes i foc de campament.

---

<sup>575</sup> Vallés, núms. 2.049, 2.051, 1.055 i 2.058, juny i juliol de 1974. HMJM. Un jugador basc del BM Granollers, se suposa que per conviccions polítiques, no va voler assistir a l'audiència amb Franco. Testimonis orals.

Un programa, certament, ple, però molt allunyat de les realitats socials i democràtiques del país, aquell 1974. <sup>(576)</sup>

I la milícia, a darreries d'any, mereixia unes notes d'elogi des del *Vallés*. El tinent general Coloma Gallegos, ministre de l'exèrcit espanyol, havia visitat Catalunya i havia fet algunes manifestacions que a l'òrgan falangista li havien agradat. De les paraules de Coloma Gallegos se'n deduïa que la milícia estava perfectament unida i sense trencaments generacionals. L'òrgan falangista les destacava per sortir al pas d'aquells que posaven en dubte alguns problemes interns dins l'exèrcit espanyol, argumentant, reconeixent, però, que les frases correctes de Coloma Gallegos no volien amagar -al seu entendre- les diferents motivacions que podia tenir dins l'exèrcit, un vell militar que havia viscut les campanyes africanes i la Guerra Civil, i les d'un capità jove que res sabia de lluites polítiques ni fraticides. Per damunt d'això, tanmateix, hi havia l'amor a Espanya i un lliurament al servei de la pàtria, i això els unia. Certament, el compromís històric de l'exèrcit amb la pàtria, pel *Vallés*, era inevitable, i si calia, creia la publicació granollerina que no dubtaria en sortir sempre en la seva defensa. L'exèrcit continuava sent, per a molts, la gran admiració i la gran esperança que mai es trencarien els ideals pels quals es va lluitar des del 1936. <sup>(577)</sup>

I com que el tema de l'exèrcit semblava que preocupava a molts -en realitat era així-, de nou era tractat per l'òrgan falangista al cap d'uns mesos, fent-ho, però, amb unes matitzacions interessants en relació al que abans expressava:

*" (...) En el ejercito a través de todas y cada uno de cuantos visten uniformes militares, estan representadas todas las virtudes del pueblo español. (...). Basta ya de tirar, estúpidamente, piedras al tejado del Ejercito. (...) / Cualquier militar puede ser llamado a la política como otro ciudadano cualquiera del país y según sus cualidades, sólo que si ese militar cree que puede rendir un servicio a la patria, en su cargo político, debe estar dispuesto a separarse del Ejercito, al menos mientras dure su andadura política. Esto es de modo claro y taxativo lo que se desprende de las palabras del ministro del Ejercito y así debemos entenderlo todos (...) Ese es el espíritu actual de nuestro Ejercito y debemos comenzar a dejar de especular, con cualquier actitud futura del mismo, porque nuestro Ejercito, merece mucho más respeto que el que le demuestran quienes le hacen objeto de adivinanzas y vaticinios."*

---

<sup>576</sup> *Vallés*, núm 2.072, setembre de 1974. HMJM.

<sup>577</sup> *Vallés*, núm. 2.087, novembre de 1974. HMJM.

Coloma Gallegos, havia manifestat, durant la Pasqua Militar, una sèrie d'opinions que el *Vallés* recollia i que en certa manera matitzaven i fins i tot modelaven les frases que sobre el paper de l'exèrcit s'havien escrit setmanes abans. Semblava que hi hagués un toc molt més democratitzador que en l'article anterior. Els temps preparaven altres temps, i els comandaments de l'exèrcit, de grat o no, ho sabien i en alguns moments tantejaven la situació. Coloma Gallegos semblava ben bé que ho anava demostrant. <sup>(578)</sup>

I de nou, però, l'aniversari de tants aniversaris: l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat servia per aplegar gairebé cinc-centes persones al Club Astòria de l'Hotel Europa i celebrar-ho. Discursos apassionats, d'entrada. *Cara al Sol* per acabar. Un homenatge que es feia als excombatents i a l'exèrcit espanyol, *crisol de todas las virtudes patrias*. <sup>(579)</sup>

Però els temps marcaven la irrupció de les noves generacions. I als centres d'ensenyament es palesava. L'Institut de Batxillerat havia tancat durant tres dies. El *Vallés* ressenyava alguns esdeveniments ocorreguts:

*" Asambleas celebradas para pedir el derecho de hacer asambleas, disconformidades, gritos, carreras y en fin, todo lo que significa el antiambiente en un centro docente, han estado a la orden del dia durante la pasada semana en nuestro Instituto. (...) Pero mucho mejor que las asambleas y los cerrojazos se nos antoja que seria el diálogo abierto, que no quiere decir dar la razón a los que gritan (...) y si alguien se lo ha dicho así a nuestros muchachos, a nuestros buenos muchachos, ese alguien los ha engañado. Y los ha engañado estúpidamente porque no debe olvidar ese alguien que los padres enviamos a los hijos a estudiar y no a aprender el arte de la tonta subversión (...) "* <sup>(580)</sup>

Però la presència de Blas Piñar a Granollers, era sens dubte la notícia més destacada d'aquells moments. El mes de febrer, el líder de *Fuerza Nueva* reunia a la ciutat, en un sopar, a més de 1.200 persones al Pavelló Esportiu. Unes 300 persones quedaren fora. Es celebrava el vuitè aniversari de la fundació de *Fuerza Nueva*. Presidí l'acte, Blas Piñar, acompanyat, entre molts altres, per la seva muller, el delegat de la revista *Fuerza Nueva* a Barcelona, de cognom Ruiz, el de Granollers, Pere Viaplana, i el bisbe de Nètre, Amadeo González Ferreiro. A la presidència no hi hagué cap autoritat de la ciutat ni de la comarca. Tampoc cap

---

<sup>578</sup> *Vallés*, núm. 2.101, febrer de 1975. HMJM.

<sup>579</sup> *Vallés*, núm. 2.101, febrer de 1975. HMJM

<sup>580</sup> *Vallés*, núm. 2.103, febrer de 1975. HMJM

de la demarcació de Barcelona. Moltes persones conegudes, això, sí, feren acte de presència a títol personal, per escoltar Blas Piñar. Camises blaves, moltes. El discurs de Blas Piñar durà un parell d'hores. Catorze vegades fou interromput per aplaudiments, en especial quan va fer una clara distinció entre el Règim del qual es mostrà totalment partidari i del govern de qui es manifestà contrari. Herminia de Maluquer, de coneguda família barcelonina, mentre es cantava el *Cara al Sol* morí víctima d'un infart. Era la nota dramàtica i, en certa manera, la nota d'una màrtir del fervor en que es visqué l'acte.

Blas Piñar, en començar l'acte, justificà la celebració del vuitè aniversari a Granollers, per demostrar que el moviment que ell encapçalava tenia homes i dones disposats a trobar-se, allà on calgués quan fossin convocats en nom dels valors eterns de la pàtria. Va fer un cant d'elogi al poble pla i al pagès espanyol. Recordà que era la segona vegada que havia vingut a Granollers, però que la primera no hi va poder parlar per haver-ho prohibit el ministre de la Governació, cosa que l'obligà a tornar a Madrid sense haver pogut fer ús de la paraula. En el seu discurs es referí al gust pels espais oberts, a la transparència -en clares imatges simbòliques referides a la política- i carregà contra l'oligarquia internacional que manegava diners i s'apoderava dels mitjans d'informació. Parlà també de l'oposició que feia en qualitat de conseller i procurador en Corts, al Govern Espanyol. Examinà el panorama internacional. No es mostrà partidari de les relacions comercials amb Rússia, ni de la política amb Guinea. Albirà que els anglesos tornarien Gibraltar. Es mostrà molt addicte a les Forces Armades a les que calia, digué, potenciar i avituallar millor. El camí econòmic espanyol s'havia de dirigir cap el nord d'Àfrica i els països americans: *España es más americana que europea*, afirmà. Encara tocà més temes: carregà contra la droga i la pornografia.

Blas Piñar havia visitat, al matí, Montserrat. Escoltà Missa, fullejà el llibre amb els noms, dades i fotografies dels 316 caiguts del Terç de Montserrat. En la ressenya periodística, se'l qualificava de persona que no es fiava de certa premsa i temia que les seves paraules fossin tergiversades; d'home de fàcil oratòria i de gramàtica clara, sense utilitzar terminologies vulgars ni ofensives en la forma; de persona tradicionalista que enriquia el seu ideari amb la càrrega social de la doctrina falangista. Els conceptes i les paraules Déu, Pàtria, religió, tradició, honor i sacrifici eren les que més utilitzava. L'acte fou un espectacle, per a molts, difícil d'oblidar. I tampoc calia oblidar que el discurs del representant de l'extrema dreta espanyola, es feia el 1975. Els valors feixistes no havien mort.<sup>(581)</sup>

---

<sup>581</sup> Vallés, núm. 2.015, febrer de 1975. Crònica de Francisco Mora. HMJM.

I Granollers que ja destacava feia anys en l'esport, rebia ara, en un acte presidit pel príncep d'Espanya la *Copa José Hermosa*, que es concedia a l'Ajuntament granollerí, com entitat que havia treballat més al llarg de 1974 per l'esport. El ministre secretari general del *Movimiento* i diversos ministres i personalitats polítiques hi eren presents. Llobet Arnan, alcalde de Granollers, persona que havia practicat i excel·lit en la pràctica esportiva i convençut de la seva vàlua com escola de formació del jovent, rebia l'honor en nom de la ciutat.<sup>(582)</sup>

Per sort, no era l'únic camí en el que es volia destacar la Corporació Municipal. El pressupost de 1975 pujava 183 milions de ptes., de les quals, 38 milions anaven a Cultura. De fet, les escoles i les activitats culturals, n'eren les beneficiaries, però s'especificava que en el pressupost, a l'apartat de cultura estaven incloses les activitats esportives. Veladament o no, no hi havia dubte que aquest apartat continuava sent una de les prioritats del Sistema.

El *Vallés* parlava, i bé, de la tasca idiomàtica d'Òmnium Cultural a la comarca. Parlar d'Òmnium i d'idioma, en una de les seves editorials, era un reflex clar de com algunes coses anaven evolucionant. D'una manera suau, l'editorial es referia al tema de la llengua catalana i la manera com Òmnium Cultural la conreava a través dels col·legis privats i estatals. Les classes que, en la majoria dels casos comptaven, amb el recolzament moral i econòmic, dels ajuntaments i entitats oficials de la comarca, eren motiu d'elogi per la forma i el seny com eren donades. Era tanta la por avançar en aquesta qüestió que s'anava amb peus de plom. Tot, però, marxava satisfactòriament. Calia fer-ho creure:

*"Esto queda corroborado por la absoluta normalidad con que se desarrollan las clases de catalán en las escuelas en horario oficial, en la mayor parte de los casos, sin que nadie, ni por parte de los profesores, autoridades ni padres, surja la más pequeña controversia al respecto".*

Pel que sembla, l'Ajuntament de Granollers destinava una xifra de 300.000 pts anuals per ajudar a Òmnium Cultural. Els temps, la convicció o la conveniència malgrat pesés a alguns ancorats en el passat més gris, anaven fent canviar algunes actituds oficials. La sensació, però de fer unes classes de català a través d'Òmnium, en un context escolar com el del moment i oficialment sota els criteris exclusius de la llengua castellana, no era fàcil.

---

<sup>582</sup> *Vallés*, núm. 2.111, març de 1975.HMJM.

Considerada una matèria aliena als programes oficials, s'havia d'aprofitar l'avinentesa de qualsevol escola que permetés destinar alguna o algunes hores setmanals a les classes proporcionades per Òmnium, que, als centres escolars o a través de cursets en diversos llocs, anava fent una feina iniciada feia molts anys enrere i que de mica en mica s'anava consolidant.<sup>(583)</sup>

Seguint aquesta línia d'atenció al tema de la llengua - i de les llengües- es feien elogis al president de la diputació provincial barcelonina, Samarach per l'ús dels idiomes castellà i català en les seves intervencions públiques. El *Vallés*, en un article que parlava de respecte a les cultures comentava:

*" (...) Respeto que hace que el presidente de la Diputación Provincial barcelonesa, venga utilizando en sus intervenciones públicas el idioma castellano del brazo y estrechamente unido al idioma catalán. I res més, ara, unes paraules en la nostra llengua, dijo hace pocos dias en Alella, adónde fué con ocasión de la inauguración de las Fiestas del Milenario de la localidad del Maresme (...) "*

A part de les bones intencions, aquesta actitud d'introduir algunes paraules en català en un discurs, ja era el màxim, per alguns, de la democratització en el tema lingüístic. Però no hi havia dubte que s'iniciava el camí i la solució màxima a que alguns aspiraven per controlar -de nou el control- que el català no avancés més d'on calia que ho fes. Ja estava bé un bilingüisme on la llengua pròpia del país ocupés un lloc residual i gairebé folklòric. Però la benvinguda era pel fet, tot i la barreja, del que es considerava un clar signe de democratització. L'article, que acabava amb un: *Muy bien señor presidente* no podia amagar que no era ni de lluny un estat satisfactori i que encara caldrien molts anys de lluita per la defensa i per un mínim de normalització del català.<sup>(584)</sup>

Les situacions inversemblants es diria que de mica en mica anaven fent forat a l'òrgan falangista granollerí. Calia observar-ho, ara, amb la naturalitat amb que el *Vallés* tocava el tema de les banderes trobant ben natural que onegessin les catalanes als Ajuntaments. Com en tantes coses, arregar una mica de terreny en favor de la democratització del país i de la

---

<sup>583</sup> *Vallés*, núm. 2.113, març de 1975. HMJM.

<sup>584</sup> *Vallés*, núm 2.119, abril de 1975. Article signat per F. Mora.HMJM. Sobre Francisco Mora i les seves vinculacions a la Guàrdia de Franco i els seus contactes amb alguns militars i autoritats de l'època, veure els articles de Joan M. Oleaque a la revista *El Temps*, nùms 590 i 591, octubre de 1995.

identitat catalana costava negociacions, pactes oficinosos i sidrals al carrer. Considerant, però, que calia evitar enfrontaments innecessaris, una encalmada editorial de la revista apostava per cercar solucions intermèdies, preservant, com sempre, el rigor de la unitat i de la defensa d'un espanyolisme al que mai renunciava:

*"La bandera catalana, está ondeando en la fachada principal de tal o cual Ayuntamiento, es algo que leemos de modo constante en los periodicos. De tanto repetirse, comienza ya a no ser noticia. Per es que a nosotros se nos antoja que no debería de haberlo sido nunca. Nos explicaremos. La bandera catalana es pura y simplemente, la bandera de todos los catalanes, no de aquellos ni de estos catalanes, sino la de todos. Partiendo de esa premisa, es la cosa más lógica y natural del mundo que la bandera de las cuatro barras ondee en Cataluña en cualquier centro oficial o público de la vida catalana./ Como es perfectamente natural y lógico que ondee la bandera española (...) La bandera roja y gualda es la bandera de España, la de todos los españoles (...) y que flameen al aire dos banderas que tanto representan para tantos millones de españoles de modo conjunto, es lo más natural del mundo (...). (585)*

Des de la meitat de maig a finals de juliol, Granollers viuria diverses situacions plenament inserides en un context general de contestació al Règim. El dia 14 de maig, un grup de 33 professors dels 56 de l'Institut de Batxillerat, van fer vaga en protesta del tracte discriminatori que rebien del Ministeri d'Educació i Ciència, en haver-los sancionat pel que es consideraven faltes laborals i no haver-ho aplicat, en canvi als professors de la Universitat. Part de l'alumnat s'hi sol·lidaritzà i demanà un aprovat polític general. Era una forma de qüestionar el Sistema a través de la vessant de l'ensenyament. L'Institut, a totes llums, s'havia convertit en un focus d'agitació, controlat, sancionat, i també molest per a un ampli sector de la gent de Granollers. No per altres sectors que veien amb bon ulls l'emergència -tot i el risc de les edats de molts alumnes- d'un jovent contestatari i adelerat -i imprudent de vegades- de trobar millors camins d'expressió que els que oferia la dictadura. (586)

Però no molestaven per a un sector de granollerins, només actituds com les abans esmentades, sinó que també continuava demostrant-se que l'Església era concebuda encara

---

<sup>585</sup> Vallés, núm.2.119, abril de 1975. HMJM.

<sup>586</sup> Gobernadores Civiles, 1.733 (I), Caja 150, Dirección Gral. de la Guardia Civil, Año 1975. AHGCB

com a patrimoni d'un nacionalcatolicisme no desaparegut del tot. Els fets que ho pogueren demostrar succeïren a inicis del mes de juny.

Efectivament, el diumenge 8 de juny, un jove va llegir un escrit després de la primera lectura evangèlica de la Missa de les 20 hores de la parròquia de Sant Esteve, el qual parlava a favor de la lluita contra la injustícia social, contra els salaris baixos i contra els acomiadaments injustificats. Un dels assistents s'aixecà i abandonà el temple, justificant en una carta que va trametre tot seguit al governador civil Rodolfo Martín Villa, que aquelles frases eren altament ofensives per al Règim espanyol, adalid de la justícia social. Però el que més va molestar, segurament, a l'escandalitzat feligrès, va ser una de les frases que va sentir, que segon afirmava, un altre lector va pronunciar, demanant que s'establís, el més aviat possible, la democràcia.

La carta-denúncia generà un petit dossier de contestació per part de Martín Villa, d'un informe del tinent coronel, cap de la 412 comandància de la Guàrdia Civil adjuntant el text i un extens informe de la Direcció General de la Guàrdia Civil sobre la participació dels feligresos durant la celebració de l'Eucaristia, l'acord de la Comissió litúrgica de la parròquia que promocionava la participació amb cants i lectures dels assistents a la Missa, i sobre Martí Vall Mayans, el jove que havia fet la lectura, el rector Francesc Mestre Saura i el coadjutor Joaquim Ll. Corominas. Per a alguns, semblava increïble el que havia representat la lectura de frases evangèliques adaptades a algunes situacions de la vida diària. Per a altres semblava impossible que les coses s'esquerdessin a marxes forçades.

L'escandalitzat feligrès acabava la carta al Governador Civil amb aquestes frases:

*" (...) Si con esta exposición, contribuyo en algo a consolidar la Paz que tanto anhelamos durante la guerra y tan poco valor sabemos darle en la hora actual me consideraré muy satisfecho./Con este motivo le saluda su disciplinado subordinado en el Somaten Armado de Granollers y compañero en la profesión. Firmado: Joaquín Trullás Cunillera. Cabo del Somatén Armado del Partido Judicial de Granollers."*

A algunes persones se'ls havia parat el rellotge del temps. Trullàs se l'havia cessat d'alcalde -efímer alcalde, per cert- feia dotze anys. Continuava sent polèmic.<sup>(587)</sup>

---

<sup>587</sup> Gobernadores Civiles, 1.612, CG 41, Caja 202. Años 1974-1975. AHGCB.

A finals de juny, però, els aldarulls tornarien a consternar la ciutat. Segons els informes de la Guàrdia Civil, s'havia tingut coneixement que, el dia 24 de juny, l'Assemblea de Catalunya havia convocat una concentració a Vilanova i la Geltrú i que posteriorment s'havia desplaçat, la convocatòria, a Granollers on s'esperava que hi anessin entre unes 20.000 a 30.000 persones, de caire extremista, pertanyents al PSUC, majoritari a l'Assemblea. A part de l'esverament -controlat- que reflectien els informes de la Direcció General de la Guàrdia Civil, la veritat va ser que el desplegament policial fou extraordinari. A partir de les 7 hores del matí del dia de Sant Joan, s'establiren als voltants de Granollers, amb les dotacions personals corresponents, set controls de carreteres; dos controls a les estacions de trens; dos serveis mòbils; serveis d'informació pel mig de la ciutat i estacions -18 homes del SIGC, 5 del 41 Terç, 8 de la Policia Municipal de Granollers, 2 del Grup d'Informació de Terrasa i 3 del Grup d'Informació de Granollers-; un reforç a la caserna de la ciutat amb tot l'efectiu de l'anomenat nucli de Reserva de la Comandància; un reforç de 40 homes procedents de la caserna de Manresa per reforçar altres contingents; 135 policies armats sota el comandament d'un capità distribuïts en tres seccions i 30 inspectors de la Brigada Político-Social de Barcelona, comandants per un comissari. Semblava una mobilització policial preparada per a una guerra.

La crònica de les diligències oficials, ratllava entre el paroxisme i la paròdia. I la misèria democràtica i la grisor general de l'època a cavall de la por i dels tambors de victòria d'un Règim que no volia trencar ni un fil del Sistema. Del teixit d'una teranyinya, ordit al llarg, ja, de 36 anys:

*" Desde que se establecieron los servicios en el interior de la Ciudad, se observó que las calles de la misma se encontraban semidesiertas, porqué sus habitantes tienen tendencias en esta época del año a salir del campo o a otros lugares de la costa, lo que presentaba la ventaja, de que el personal que acudió dada su juventud y forma de vestir, se notara rápidamente los propósitos de su desplazamiento./ Sobre las 10,45 horas, se recibieron noticias procedentes del Grupo de Información de Mataró, indicando que de aquella Ciudad habian salido con dirección a Granollers, dos autocares que transportaban a personal relacionado con actividades antirrégimen, no obstante la llegada de los mismos no fué detectada por los controles establecidos./ A partir de las 11'00 horas, se observó la llegada de personal joven por ferrocarril, el que fué descendiendo del tren (...) procurando pasar*

*desapercibido entre los escasos viajeros que llegaban y esquivar su paso por el lugar de la estación donde se encontraba la fuerza del Cuerpo uniformada ejerciendo control, maniobra que observada por el personal del Servicio de Información es desarticulada, al proceder a la identificación de algunos y al examen de sus macutos (...) Este control, desconcierta a dicho personal, que si bien va pasando al interior de la Ciudad, solamente se limita a observar la presencia de la fuerza de orden público y a comunicarse consignas unos a otros reuniéndose en grupos de cuatro a cinco personas por las distintas calles, cuyos movimientos fueron observados por personal del Servicio de Información e Inspectores del Cuerpo General de Policía destacados en la localidad, calculándose que los que llegaron con intención de alterar el orden y merodearon por la Ciudad, alcanzaron el número aproximado de unos MIL, marchándose muchos de los identificados empleando el mismo medio de locomoción que habían utilizado para su llegada./ Entre los grupos de dicho personal, circularon consignas centradas en que ante la imposibilidad de manifestarse en Granollers, que acudiesen a Mataró, donde a las 17 horas tratarían de realizarla.(...)"*

Foren identificades prop d'una setentena de persones, els quals, previament fitxats, els foren anotades també les seves dades a les diligències instruïdes.

Amb aires existosos, la Direcció General de la Guàrdia Civil, feia constar que:

*" (...) la jornada transcurrió con absoluta normalidad, sacando la conclusión de que de no haberse tomado las medidas que se adoptaron con el empleo de la fuerza antes descrita, se hubiera producido en la ciudad de Granollers una alteración de orden público de bastante consideración."*

L'ordre públic, de totes maneres, s'havia alterat. El desplegament davant de la por d'una convocatòria que podia reunir un nombre important de persones - les xifres oficials que es donaven possiblement eren molt exagerades-, ja va ser suficient per commocionar-lo. Granollers estava presa militarment. Amb concentració o sense, anti- Règim, aquest havia quedat, una vegada més, democràticament desacreditat. <sup>(588)</sup>

---

<sup>588</sup> Gobernadores Civiles, Caja 90, Años 1973-1975.AHGCB.

En aquella setmanes, per sort, la vida de la ciutat també alenava per altres vessants: les obres del Museu de Granollers començaven a perfilar-se de manera definitiva a mitjans de 1975. Es defensaven idees i un projecte que donaria lloc a un equipament esplèndid en una ciutat on la oferta o les necessitats culturals necessitaven molts més espais. Lluny de polèmiques públiques -possiblement s'haurien tapat ben aviat-, però no de records d'on s'erigia l'espai del novell Museu, el qual posava els seus fonaments en terrenys de l'antiga Unió Liberal.

Vegem alguns dels elements del Museu que es projectava: El pressupost dels treballs girava a l'entorn de 40 milions de ptes. El Museu preveia disposar d'una sala d'actes per a 113 persones i una sala d'exposicions temporals i un espai d'una superfície de 206 m<sup>2</sup>. de planta lliure, per encabir-hi mostres d'art antic i modern i 730 m<sup>2</sup>. de superfície útil per a exposicions. Les rampes de pendent que s'hi feien, permetien múltiples visualitzacions. Es calculava acabar les obres a darreries d'any. Una vegada s'acabaren, el Museu va passar a ser considerat com a un dels models arquitectònics del país.<sup>(589)</sup>

Un gran projecte anava consolidant-se, però no es podia obviar - ja ho assenyalàvem - que s'aixecava sobre part de l'edifici de la Unió Liberal, el qual havia ocupat per la Falange des del 1939 i que havia estat passat, per tant, a mans oficials. Quedava lluny, però no tant, el record de l'afer. Molts granollerins -d'unes o altres conviccions- ho tenien i ho tindrien present encara. L'arqueòleg, Josep Estrada i Garriga, amb el seny i la ponderació tan característica de la seva personalitat, procurava apaivagar les ferides encara obertes per un assumpte que no estava oblidat a la ciutat i en el Pregó d'aquell any 1975, havia definit, i gairebé demanat que, el Museu de Granollers, fos com la Porxada de la cultura comarcal. Era un intent ben clar de cridar a la feina cultural, sense que -si hom no volia- es perdés el record d'un afer encara no enterrat, mentre els fonaments i les plantes i parets pujaven amb una certa urgència propiciada des de la mateixa alcaldia, ja que la situació jurídica de la ubicació de dependències oficials o semi-oficials en l'habitatge, podien fins i tot fer perillar el control i, especialment, la possessió de l'edifici i del terreny en favor de la ciutat. L'alcalde Llobet Arnan, jugà un paper ben decidit perquè l'Ajuntament no perdés un espai de la ciutat. Hauria estat ja massa sagnant el tema. Llobet va maniobrar per viaranys urbanístics, amb propostes de projecció de futurs plans parcials mentre es cobejava el disseny d'un nou Museu i ell mateix l'explicava al Centre d'Estudis de l'Associació Cultural, a inicis dels setanta. Home de

<sup>589</sup> El projecte anava signat pels arquitectes Josep M. Botey, Andreu Bosch, i Lluís Cuspinera. L'aparellador era Frederic de Buen.

Falange, però alcalde d'una ciutat de la que en sabia prou de la seva història i de les seves necessitats, el van fer avançar i resoldre - empès per altres, tampoc cal obviar-ho- d'una manera encara prou recixida en un tema tan complicat com aquell.

Llobet, estava decidit a posar facilitats per resoldre temes que exigien solucions. La demanda ciutadana creixia i ningú podia aturar un procés de canvis en tots els sentits. Per obligació o per necessitat, diversos projectes prenen força a la ciutat, i a banda del Museu, la casa de Cultura, el teatre Municipal, el Casal de Joventut i la terminal d'autobusos, eren les obres que amb més urgència es projectaven realitzar en el termini de pocs anys. <sup>(590)</sup>

Tanmateix, a finals de juliol, la Guàrdia Civil tornava a la càrrega. Unes pintades i, sobretot, el llançament d'un parell de còctels molotov havien estat el detonant de dirigir la pista policial cap a un grup de persones que foren gairebé atrapades immediatament. Efectivament, segons les dades oficials, Eusebio Lorenzo Expósito, veí de Granollers, havia intentat organitzar a la ciutat, una branca de la Federació Ibèrica Llibertària (FIL). El dia 17 de juliol, amb altres persones, havien imprès amb una màquina de ciclostilar tipus vietnamita, 250 fulls de caracter subversiu, de tendència anarquista i on s'explicava la fabricació i formes d'utilitzar els còctels molotov. L'endemà repartiren la propaganda per diverses bústies de Granollers i la Garriga, i el dia 18, van fer diverses pintades per Granollers i llançaren un còctel molotov a la Caixa d'Estalvis de Sabadell, de Granollers, i un altre, en una dependència de la Diputació provincial, situada a Canovelles. El dia 21 Eusebio Lorenzo fou detingut davant de la Fonda Europa, i amb la detenció li va ser confiscat a casa seva, material divers, especialment utilitzat per imprimir. Ell mateix era impressor d'ofici. A mesura que passaven les hores, l'enganxada fou massiva. Ni de nit es donà descans i entre el dia 21 al 26 de juliol, altres catorze persones foren detingudes, domiciliades a Granollers, la Roca, Canovelles, les Franqueses, la Garriga, i Barcelona. Les imputacions eren diverses segons els casos, però entraven dins les activitats considerades com a terroristes, entre elles, el llençament propiament dit dels còctels, confecció i distribució de propaganda subversiva, reunions il·legals, pertinença al *Frente Revolucionario Antifascista Patriótico (FRAP)* i robatori a un d'ells, i encobriment. Els càrrecs eren durs. La juvenesa d'alguns dels detinguts, un fet a destacar. La inexperiència de la majoria, en les activitats clandestines, un altre. Mentre alguns dels catorze se'n sortiren força bé de les diligències sumarians, altres anaren a passar a disposició del Tribunal d'Ordre Públic (TOP), i les

---

<sup>590</sup> Vallés, núms. 2.129 i 2.140, juny i juliol de 1975. HMJM. Testimonis orals.

gestions a Madrid es convertiren en un rosari d'escrits i recursos per sortir-se'n el màxim de ben lliurats, fet que en part s'assolí gràcies a les disposicions que sobre Amnistia els beneficià. <sup>(591)</sup>

Els atemptats o possibles accions amb materials que podien causar estralls, no es tancaven. Tot i que fos només sota amenaces, el 7 d'octubre, la sucursal Fidecaya de Granollers, feia lliurament al Grup d'Informació d'una nota escrita a mà que s'havia trobat dins de l'entitat en el moment d'obrir el matí, amb un text que els acusava d'estafadors, de tenir relació amb l'Opus De, i els avisava que els posarien una bomba abans del dia 12. La nota la signava el FRAP. No passà res.

Però dins les accions clandestines que sobtaven en aquells moments, eren les protagonitzada pels fulls que es feien arribar a les casernes de la Guàrdia Civil de Granollers, Berga, Olesa de Montserrat i Terrassa. Una fotografia d'un policia que acabava de ser assassinat, Juan Ruiz Muñoz, servia juntament a la seva biografia, per comentar una sèrie d'aspectes que no podien plaure al Règim. El text anava dirigit als guàrdies civils i la nota de la Direcció General relacionant el seu contingut, o bé demostrava que no havia entès el què deia, o -segurament- la tergiversava. Es diria que del text escrit per la direcció esmentada, se'n desprenia que la mort del policia indicat era per culpa del sistema de govern i d'unes lleis lliurament elegides per tots. Qui escrivia les dades sota el segell de la Direcció General de la Guàrdia Civil, venia a assegurar que el culpable dels actes de terrorisme era el mateix Govern i la societat per viure en democràcia. O sigui que es venia a queixar de l'existència d'un sistema d'excessives llibertats. Com a mínim calia qualificar la nota, de falsa i d'autènticament ultradretana.

El veritat, el text era ben i decididament en contra del Règim, això si, però defensant la democràcia. Ruiz Muñoz, portava 20 anys vivint a Catalunya, era policia armat i membre actiu de l'Associació de Veïns de Canyelles. L'escrit signat per un grup de policies armats, lamentava l'atemptat que li causà la mort i manifestava que aquells actes entelaven els horitzons de convivència i de democràcia. Part del text es referia a algunes de les conviccions de Ruiz Muñoz:

---

<sup>591</sup> *Gobernadores Civiles, 1.733 (II) Caja 200, Dirección Gral. de la Guardia Civil. Año 1975. AHGCB.*

*" Con él, como él, pensamos que solo la democracia puede garantizar un futuro de paz, orden y justicia entre todos los españoles./ Su vida en el barrio fue un verdadero ejemplo de ello".*

El text de la carta adreçada als guàrdies civils anava més enllà:

*" Ante esta situación, grave y dolorosa, debemos ser sumamente objetivos, aunque para ello tengamos que hacer grandes esfuerzos (...) /Actos terroristas que no hacen mas que ayudar, se quiera o no, al Régimen y a los "ultras" que en él se atrincheran. Prueba de ello ha sido el Decreto Ley que recientemente ha aparecido, y que bajo la aparente " buena intención" de defender la sociedad y muy especialmente a la fuerzas de Orden Público ( ?), no hacen mas que institucionalizar medidas de fuerza, y generalizar -en definitiva- un prolongado estado de excepción en todo el país, preparando de esta forma la sucesión que de un momento a otro nos quieren imponer./ (...) para colmo nos involucran directamente ante la opinión general haciendonos agentes de medidas arbitrarias y represivas a emplear contra todos los demócratas sinceros del Estado Español. Incluso llegan a amenazarnos con el art. 20 de dicho Decreto Ley: las autoridades o funcionarios públicos, de cualquier clase y categoria, que procediera con negligencia en lo relativo a la prevención, pesquisa o persecución de los delitos de terrorismo, deberán ser relevados inmediatamente de sus empleos o cargos por el superior jerárquico u organo que hasta que por via disciplinaria o judicial se resuelva lo precedente"/ Como si no nos bastara con el Código de Justicia Militar. (...)/ (...) Hasta ahora nadie ha reivindicado el salvaje atentado, aunque no hay que descartar que la " social" dé uno de sus "partes" y se lo adjudiquen a alguna organización como ETA o FRAP./ No, todos sabemos que esta vez, quizas otras tantas, han sido otras minorias, que asaltan Asociacions, queman librerías y hacen registros indiscriminados, con la ayuda de quienes ya sabemos./ Acaso se persigue con ello que "... nuestra moral saliera mas robustecida..." como dijo el Director General de Seguridad en el entierro de Ruiz Muñoz./ Ya no les basta con comprometernos cada dia más y más en la represión. Buscan tambien crear un clima propicio para mentalizarnos y hacernos actuar hasta las últimas consecuencias (...) "*

Sense bandejar la possibilitat que es tractés d'un text i d'uns sigles que responguessin exclusivament a la simple estratègia d'un grup que no fos el que signés l'escrit, el contingut molestava la gent més aferrissada a les posicions de dreta i en la defensa de l'activitat policial. I tampoc seria res d'estrany que una persona vinculada al barri, prou coneguda i de tarannà segons s'afirmava, democràtica, hagués estat víctima d'una dreta descentrada i de vegades mig embogida per les agonies del Règim. Tal vegada, el policia municipal, hauria pagat amb la seva vida les opcions democràtiques que podien ser també les d'altres persones dels instituts armats. Ben poc ho demostraven el 1975. Era veritat. Tanmateix, no hi havia dubte que la societat estava experimentant canvis en una pila de coses.<sup>(592)</sup>

I que algunes coses havien de canviar, malgrat els costés a alguns admetre-ho, es podia observar des de les pàgines del *Vallès*, amb el decidit recolzament al príncep Juan Carlos. El seu viatge al territori saharauí amb motiu del procés de descolonització, era ben vist per la revista granollerina:

*" (...) con buen pie ha comenzado el joven dignatario a ejercer su misión como Jefe de Estado. Con el pie derecho de quien está preparado para interpretar el sentir de quien está preparado para interpretar el sentir de quienes están llamados a gobernar. Y a tal honor tal señor. Tiene el viaje de D. Juan Carlos todo el valor de un juramento, de palabras escuetas, claras y concretas, realizado sobre el terreno, en el punto mismo donde para la Historia ha comenzado a dar la medida, el futuro Rey de España, de como entiende su compromiso con el pasado, el presente y el futuro de la nación (...) "*

És clar, però, que això succeïa a darreries de 1975 i que les postures oficials o les adhesions al Sistema s'amotllaven a les situacions previstes o imprevistes. Calia tancar files a l'espera el què podia passar, políticament, d'un moment a l'altre: Franco es trobava a les portes de la mort. <sup>(593)</sup>

I el general Franco moria el 22 de novembre de 1975. A l'edat de 82 anys desapareixia el *Caudillo*. L'Ajuntament de Granollers es reunia en sessió extraordinària el mateix dia i expressava en seu sentit condol: l'alcalde Llobet Aman prenia la paraula i feia referència al traspàs de Franco, cap de l'Estat espanyol i recordava , també, la Medalla d'or de la ciutat que

---

<sup>592</sup> *Gobernadores Civiles, 1.733 (II) Caja 200, Dirección Gral. de la Guardia Civil. Año 1975. AHGCB*

<sup>593</sup> *Vallés*, núm. 2.166, novembre de 1975. HMJM.

li havia estat atorgada. Les seves paraules confirmaven la fidelitat a l'home que havia desaparegut:

*"(...) El Caudillo de España acaba de dejarnos físicamente. Su espíritu desde ahora, nos ha de tutelar desde lo alto de los luceros.(...) No podemos, de ninguna forma, olvidar lo que Franco ha sido por España, y por lo tanto para Granollers. Evidentemente, su pragmática doctrina, inspirada en la de José Antonio Primo de Rivera, por coincidencia también fallecido en un 20 de noviembre, ha sido nuestra guía y ha de continuar siéndolo. Desearia en esta hora suprema, dejar constancia de nuestra lealtad, por todo ello creo que lo más expresivo será que sus últimas palabras dirigidas a los españoles, por medio del Presidente del Gobierno queden reflejadas literalmente en Acta, por entender han de ser punto de partida de la nueva etapa del Régimen Nacional Sindicalista, que Franco fundó y que ha de desarrollar, sin duda con acierto la persona que el mismo designó para sucederle a título de Rey, a quien desde ahora, se ha de servir para el mejor servicio de la Patria (...).*

El testament de Franco era transcrit a continuació. Llobet Arnau no volia que la història oblidés la seves conviccions que també eren les d'altres que havien fet una aposta per un Règim i un Sistema que ara s'esllanguia i s'estirava i es tensava i es modificava en una tirrallonga de declaracions de principis i de moviments socials i polítics que es perllongarien en una llarga, llarguíssima transició cap a la recuperació democràtica. Mentrestant, les afirmacions i les preses de postures ja s'havien confirmat, també a Granollers. La sessió ordinària de l'Ajuntament, celebrada al cap de pocs dies de la mort del General, ratificava l'adhesió de la Corporació al Rei d'Espanya designat per Franco. El Ple ordinari que tractà com únic punt del dia la moció de l'alcaldia d'adhesió de l'Ajuntament i de la ciutat als Reis d'Espanya, anà acompanyat d'una gran assistència de públic a la sala de sessions. Els passadissos i les escales de l'Ajuntament estaven a vessar. Mai, segons la crònica dels fets, un Ple havia reunit tanta gent fins llavors. La moció s'aprovà per unanimitat. La gent el ratificà amb aplaudiments. De nou, la monarquia borbònica tornaria a regnar. Per damunt de tot, tanmateix, hi havia entre els presents la convicció que el Règim, el Sistema, continuaria viu, o que com a mínim seria difícil que no es perllongués. Tot estava lligant i ben lligat:

*"(...) El destino histórico de España está desde ahora en manos del Rey. Don JUAN CARLOS I asume la Corona de España en la Monarquía instaurada por Franco. En la Monarquía del Movimiento Nacional. Al Rey nuestra mas absoluta lealtad, apoyo decidido, entrega fiel y desinteresada, y con ello nuestra esperanza y la fé en el futuro de la Nación, en el caminar fecundo de la Patria, en la realidad de una continuidad política (...). "* <sup>394</sup>)

Certament, com arreu del territori de l'Estat espanyol, també a Granollers es tancava un capítol de la història. Es començaven a dibuixar, però, el perfil i les ombres de la figura del General i dels addicts, seguidors o simplement emparats en els principis del Moviment:

*" (...) Es tanto mi dolor que me parece que no me duele nada, es la frase que mejor le cuadra, sin duda, a los más amplios sectores de habitantes de nuestra patria en estos momentos. Por unos instantes, repetimos, parece como si se hubiera parado, asustado, estupefacto, incapaz de comprender la ausencia, el reloj de la historia de España (...)"*

El *Caudillo* havia mort rodejat d'una escandalosa expectació fins i tot internacional. I és que la seva lenta agonia havia estat extraordinària com corresponia a un home de característiques - per a alguns- enlairades a mite. Franco amb un cap i un cos extraordinari, resistent com pocs: *"(...) organismo que pasará a los anales de la medicina mundial, como uno de los más extraordinarios y resistentes que se han conocido (...)"*. Franco moria, però deixava una llarga estela d'emoció a aquells que l'havien seguit fins a la mort i seguien creient en ell com un profeta:

*"(...) Francisco Franco, Caudillo de España, (...) hombre entero, carismático, irrepetible, que supo ganar una guerra para ofrecer a nuestra patria el más largo período de paz (...) para nosotros, a pesar de todo, a contrapelo, a contracorriente de los disolutos tiempos que nos quieren algunos hacer vivir, la vida sigue siendo vocación insoslayable de milicia. Nuestro estilo sigue y seguirá siendo escueto y militar, porque en ese Ejército, que nadie como Francisco Franco supo interpretar en sus virtudes y entregas, están representadas para nosotros las más puras esencias de nuestra raza. Raza de la que ha sido arquetipo el Gran Capitán de nuestra España, de la España que él ha sabido legarnos, en paz y en*

---

<sup>394</sup> Sessions del 20 i 27 de novembre de 1975. Vallés, núm. 2.071, novembre de 1975. AHMG.

*progreso, en armonia y unidad de los hombres y las tierras que componen su geografia y su pálpito vital. (...) Desde VALLES, serena, profunda, conscientemente, erguidos y firmes en actitud de respeto indeclinable a lo que es y ha significado para España, decimos simplemente, sencillamente: A TUS ORDENES CAUDILLO DE ESPAÑA."*

El testament de Franco també era ofert pel Vallés en senyal de respecte i admiració al General. El seu contingut devia subscriure's amb fervor pels seus seguidors:

*" (...) quise vivir y morir como católico. En el nombre de Cristo me honro y ha sido mi voluntad constante ser hijo fiel de la Iglesia, en cuyo seno voy a morir. Pido perdón a todos, como de todo corazón perdono a cuantos se declararon mis enemigos, sin que yo los tuviera como tales. Creo y deseo no haber tenido otros que aquellos que lo fueron de España (...)/ Quiero agradecer a cuantos han colaborado con entusiasmo, entrega y abnegación en la gran empresa de hacer una España unida, grande y libre. Por el amor que siento por nuestra Patria, os pido que perseveréis en la unidad y en la paz y que rodéis al futuro Rey de España, Don Juan Carlos de Borbón, del mismo afecto y lealtad que a mi me habéis brindado (...) No olvidéis que los enemigos de España y de la civilización cristiana están alerta. (...)/ No cejeis en alcanzar la justicia social y la cultura para todos los hombres de España (...) Mantened la unidad de las tierras de España, exaltando la multiplicidad de sus regiones, como fuente de la fortaleza de la unidad de la Patria. Quisiera, en mi último momento, unir los nombres de Dios y de España (...)." <sup>(395)</sup>*

Les ratlles dedicades a Franco eren abundants al Vallés. Les arrels falangistes pouaven fort en aquells moments, i les editorials i els articles destil·laven les velles essències mai perdudes: *Yo tenia un camarada; Si te dicen que cai...El dolor de España:*

*" El dolor de España, el dolor de todos los millones de habitantes, de hijos de nuestra patria, personificada en estas dos mujeres. La esposa, la egregia compañera, la que supo estar siempre y en cada momento junto a él. En los momentos alegres y en los tristes. Cuando joven y bella unió su vida a aquel valiente militar, a aquella "espada más limpia de Europa"(...). / Y la hija, la única hija, la niña de los ojos del padre y esposo ejemplar que fué*

---

<sup>395</sup> Vallés, núm. 2.170, novembre de 1975. HMJM.

*el Caudillo. Carmencita, aquella que podia poner solamente una sonrisa de amor y ilusión en los labios del gran estadista, cuando los momentos eran más graves, serios o preocupantes (...)."*

I el panegiric s'eixamplava: Franco i Carrero Blanco, aquest com l'intèrpret millor del General, " *tambien ahora juntos los dos más allá de los luceros. En el terreno de nadie y de todos los que mueren como cristianos(...).*" Semblava com si una catàstrofe planés damunt de tothom: "En estas dos mujeres enlutadas, está personificado el luto de todas las mujeres y todos los hombres de España".

El plany continuava: es reproduïen els titulars sobre el poble al costat de Franco amb una plaça d'Orient, a Madrid, plena de gom a gom. Es mostraven fotografies de Franco durant la Guerra Civil i de l'entrevista a Hendaya amb Hitler - *El hombre que le dijo que no a Hitler. El que tras ganar la paz para España se negó de modo firme a que el entonces tenido líder, el "Fhurer" alemán pisara nuestro suelo con sus Ejercitos. Sin alharacas, ira, impasiblemente FRANCO le dijo sencillamente que NO a Hitler y puso freno a sus ilusiones en tal sentido-* . La premsa oficial granollerina s'omplia de versions tant i tant conegudes sobre la vida i obra del General que semblava un disc ratllat. I es donaven versions tan falses de com en realitat havia anat l'entrevista amb Hitler, i que demostraven com els fracassos personals de Franco i també de Serrano Súñer, continuaven sent silenciats i adulterats convertint la memòria històrica en una acumulació de despropòsits per a l'objectivitat i la veritat, en benefici, però, del Sistema.

Però les gaubances i els planys no acabaven aquí. Com a colofó, Franco i el Rei junts i entrelligats per sempre. El Caudillo ho tenia molt ben pensat:

*" Juan Carlos I de España, sucesor de la legitimidad nacida el 18 e julio. Así de sencillo y de grande. Sucesor de la España forjada por FRANCO(...) / JUAN CARLOS I DE ESPAÑA, sucesor de una legitimidad escrita con sangre de los mejores hijos del solar ibérico, sabrá hacer honor a su juramento. Si así lo hace que Dios se lo premie y sino que EL se lo demande, dijo en Presidente del Consejo del Reino en el histórico momento de la proclamación".*

El Rei havia manifestat públicament, i la premsa oficial granollerina també ho reproduïa perquè quedés clar a tothom, el següent:

*" Juro por Dios y sobre los Santos Evangelios cumplir y hacer cumplir las Leyes Fundamentales del Reino y guardar lealtad a los principios que informan el Movimiento Nacional".*

A part de consideracions de molts tipus, en el primer missatge de la Corona després de la proclamació, el Rei encalmava les aigües braves dels qui pensaven que Franco s'esborraria amb el seu nomenament. I com que calia que els granollerins també ho sabessin i ho recordessin, el *Vallés* reproduïa les paraules del monarca: Franco havia estat una figura excepcional que entrava a la història, i una fita impossible d'oblidar per entendre la clau de la vida política espanyola contemporània. Li mostrà respecte i gratitud. Parlà del compliment dels seus deures en qualitat de monarca i va fer una referència al seu pare, D. Juan de Borbón, i a la seva família els quals afirmà que havien servit a Espanya amb totes les seves forces. Parlà d'una nova etapa que s'iniciava a Espanya. Parlà de concòrdia nacional. Que cap causa seria oblidada i que ningú esperés cap avantatge ni privilegi. De la unitat del Regne i de les peculiaritats regionals De les Forces Armades, exemple de patriotisme i disciplina. De que no volia ni un espanyol sense feina, ni una feina que no permetés, a qui l'exercís, mantenir amb dignitat la seva vida personal i familiar, i que possibilités l'accés als béns de la cultura i de l'economia, a ell i als seus fills. Parlà d'una societat lliure i moderna amb participació de tothom en els fòrums de decisió. Es manifestà catòlic i respectuós amb l'Església, plenament confiat en les virtuts de la família espanyola i fidel a la tradició de la seva sang, recordà que els espanyols havien lluitat per restaurar la integritat territorial del solar de la pàtria, i que en conseqüència assumia aquest objectiu amb plena convicció.

El *Vallés* devia confiar que els discurs donaria tranquil·litat als sectors més proclius a la continuïtat del Règim, per bé que alguns paràgraf del missatge, evidentment, trencaven el discurs monotemàtic, espiritual i casernari alhora, de tants discursos de l'Espanya franquista. Del que no hi havia dubte, però, era que el desig que continués el franquisme que alguns somiaven i les esperances de canvi que altres cobejaven, estaven a flor de pell.

Mestrestant, el *Vallés*, reproduïa textos on tot semblava que havia de seguir, practicament, com abans. El recull periodístics abans esmentats, ho volien demostrar. <sup>(596)</sup>

Els funerals per la mort del general Franco es succeïren arreu del territori de l'Estat espanyol. L'Església parroquial de Sant Esteve de Granollers també registrà un ple de gom a gom: autoritats civil i militars, ciutadans seguidors, addictes o simplement encuriosits i avesats al llarg dels decennis a la trama del Sistema, s'aplegaven a les exèquies pel *Caudillo*. Les editorials de la revista " Granollers Comunitat Cristiana " aparegudes després del traspàs del General, tanmateix, no expressaven ni de bon troç el que semblava unanimitat en el poble i que oficialment es volia donar a entendre arran de la mort del dictador:

" Trenta-nou anys i escaig al front de l'Estat espanyol. Quasi mig segle de dirigir la nau de faisó personalíssima. Un carisma elevat a la categoria de mite durant vuit lustres. Una etapa de la història contemporània irrepetible i sorprenent. Tota una generació marcada per la voluntat d'un home que ens acaba de dir adéu. És l'adeu de Franco./ La història d'Espanya canvia de capítol. En la immediatesa del tombant històric manca la perspectiva necessària per a fer-ne un judici objectiu. Les generacions futures s'ho podran mirar amb més imparcialitat i fer-ne una valoració més equànime (...) Només voldriem fer veure avui que l'etapa que s'ha acabat no resta independent de la història religiosa del nostre poble. Una etapa que començà proclamant els idelas catòlics com a consubstancials d'un sistema polític. Una etapa que s'inicià amb una mentalitat pre-conciliar de la vida religiosa. Una etapa que nasqué difonent eslògans d'imperis que porten a Déu./ L'adeu de Franco no és l'adeu d'un home, Cap de l'Estat Espanyol. És l'adeu de tota una època de la qual l'Església espanyola no ha estat al marge. D'una època que la política ha estat intimament connexa amb la religió catòlica i el catolicisme espanyol intimament lligat amb la política del sistema. Amb moments més o menys intensos i amb més o menys excepcions./ Vulguem o no vulguem, aquesta ha estat la realitat político-religiosa d'una etapa que acabem (...)."

Una altra editorial apuntava l'esperança del canvi. A l' igual que l'anterior, les conviccions cristianes de la revista es manifestaven nítidament, però entre un to de crítica i de crit a la reconciliació com solia fer la publicació en tantes ocasions, assenyalava el següent:

---

<sup>596</sup> *Vallés*, núm 2.171, novembre de 1975. HMJM.

"Ara que tots els comentaris estan d'acord en dir que el futur ja ha començat, el sentiment més comú dels qui trepitgem la pell de brau és l'esperança. Tothom apunta cap a una vida més ben organitzada, més fraternal i més democràtica. Tothom desitja el millorament de les institucions, de les lleis i dels sistemes.(...)/ S'ha dit a les Corts de Madrid que el Règim no ha variat. Només ha canviat d'etapa. Però en les primeres paraules pronunciades pel rei ja s'ha endevinat un canvi de tonada en la música tradicional. I en l'homilia del cardenal de Madrid, durant la missa de l'Esperit Sant, ja s'ha tractat l'assumpte Església-Estat amb un altre to més pastoral i religiós que en la del primat de Toledo quatre dies abans./ Petits indicis, gestos imperceptibles, detalls lleugers, es van sumant per a convèncer-nos que el canvi serà més fort del que molts pensen. Això ens fa estar realment esperançats. Perquè no podem acostumar-nos amb una realitat com la d'ara.(...)/ Però també fórem uns il·lusos si penséssim que tots els problemes se solucionaran en quatre dies, com per art d'encantament (...)"

En veritat, els problemes no se solucionarien en quatre ni en cinc dies. Calia córrer encara molt camí per apaivagar els tics dels qui havien governat a l'emparedament dels anys de dictadura, i calia sembrar molt més per fer néixer els fruits de la democràcia. Una nova etapa s'encentava, agradés o no agradés a alguns. Una nova etapa que en molts casos aspirava a fer taula rasa de la repressió i l'opressió malsviscudada durant el franquisme. Una nova etapa que en molts casos suspirava, encara, amb l'alè dels qui volien creure amb totes les seves forces que el general Franco ho deixava tot lligat i ben lligat. La transició al retorn de la democràcia estava a les portes. La confrontació estava servida. Lligat i ben lligat, a l'hora de la veritat, no podia estar-ho tot. Era impossible parar la onada de desig de canvi i de lluita pel canvi que havia anat creixent a les darreries del franquisme i que augmentaria encara més en pocs mesos. Però res seria fàcil d'assolir. La llarga agonia de la dictadura faria tremolar masses vegades, la feble i esperançada democràcia segrestada al poble.

Mentre això s'esdevenia, algunes de les notícies que corrien eren que al cap d'un mes havia d'haver eleccions d'alcaldes de la meitat de poblacions amb menys de 100.000 habitants. Conseqüentment, Granollers n'havia d'escollir un per als propers sis anys. S'explicitava, però, que només podien votar els consellers que hi havia en aquells moments

als ajuntaments, i que tan sols podien sortir escollits l'alcalde i regidors que ja formaven la Corporació municipal. Tot plegat, res de nou.

A Granollers, això serví per fer córrer especulacions i albirar canvis. Es deia que Llobet Arnan, domiciliat a la veïna població de Canovelles, empadronat, però a Granollers, declararia en el cens de finals d'any el seu veïnatge real, i per tant que no es podria presentar per alcalde o regidor de la ciutat. Però es demanava la renovació de Llobet i també la dels consellers, -exconsellers se'ls qualificava- perquè cap d'ells ni cap dels representants als ajuntaments havien estat elegits mai democràticament al llarg dels trenta-cinc darrers anys. La fórmula que es proposava era la de donar suport, mitjançant firmes dels ciutadans, a aquells que es creïen més adients per ser alcalde i regidors. Utopia ? Del que no hi havia dubte era que hi havia ganes de girar full d'una etapa llarga i dura. De sortir d'una dictadura. El temps, però, demostraria que no seria senzill desmantellar un Sistema ancorat en la llarga i fosca nit de la Guerra Civil i consolidat al llarg de trenta-cinc anys llargs de persistència i resistència. I en el que un bon gruix de població - també a Granollers- tenia seguidors que no acceptaven que se li girés full, gens ni mica, o massa ràpidament.<sup>(597)</sup>

## **8. Algunes consideracions a manera d'epíleg.**

L'etapa en què Llobet Arnan va estar al front de l'Ajuntament va ser en molts aspectes de continuïtat de la línia de Font Llopart i en altres, completament diferent. La pròpia manera de fer de Llobet i les circumstàncies van fer, però, que no es pugui dir que foren uns anys gairebé calcats als anteriors tot i les semblances que en alguns moments hi poden haver.

Llobet Arnan va ser cridat a formar part de l'Ajuntament, pel mateix Font Llopart. Des de 1958, acabats els estudis de veterinari a Saragossa i instal·lat de nou a Granollers, on mai hi havia perdut de tot el contacte, persona formada en el F. de J. des de jove i sota el guiatge de Duran, era un home joseantoní i fidel es mantindria a aquesta línia des del primer moment d'entrar a la vida política. Admirava Font Llopart perquè entenia i diria que portava a terme una tasca de regeneració econòmica i moral. Segons Llobet, Font havia acabat amb el mercat negre i les pràctiques econòmiques, abusives, que a inicis de la dècada dels cinquanta

---

<sup>597</sup> Granollers Comunitat Cristiana, núms. 1.260, 1.261 i 1.263, novembre i desembre de 1975.HMJM.

eren presents a Granollers, i que cap dels ajuntaments anteriors no havien volgut o no havien sabut tallar.

Amb el cessament de Font Llopart, la presa de posició va ser clara: l'enfrentament contra Trullàs va ser directa. Com a tinent d'alcalde, encapçalà des del primer moment de l'entrada de Trullàs a l'alcaldia, una oposició contra aquest. No agradava com havia estat cessat Font Llopart. No agradava que Trullàs hagués substituït Font perquè se'l considerava que havia maniobrat directament o de manera indirecta altres a través d'ell ho havien fet, propiciant la caiguda de Font Llopart. Es diria que tornava a repetir-se la història, ja coneguda a la ciutat, del moviment de fils per condicionar l'alcaldia, és a dir, el poder polític més fort de la ciutat. Més que el consell local, aquesta era la veritat. I si l'alcaldia no cedia, calia moure altres canals. En aquesta disjuntiva i en uns moments de canvis urbanístics pels quals Font també apostava, alguns interessos personals no satisfets semblarien haver estat els grans causants del seu cessament. Matias Vega, el governador civil, n'hauria estat el mitjancer més eficaç de la maniobra.

Per altra banda, fins a la mort del general Franco, Llobet estaria al front d'una alcaldia i de la representació d'una ciutat amb canvis molt importants des del punt de vista demogràfic, econòmic i polític. Les bases de transformació posades en l'època de Font, anirien desplegant-se al compàs del desenvolupament de la resta del país. El creixement va ser important en diversos aspectes: Granollers va passar de tenir 20.258 habitants de fet i 20.194 habitants de dret, l'any 1960, i a 30.066 i 30.144, respectivament, l'any 1970. El 1975 tenia 36.666 habitants. El 1979, 44.319 habitants. L'estirada va ser important. Els pressupostos ordinaris que aprovava l'Ajuntament, demostraven els canvis soferts i les necessitats existents: de poc més de 13 milions de 1963 es passà a més de 61 milions el 1970 i gairebé 114 milions el 1973, per bé que comparat el pressupost per habitant, l'augment no era tan enormement significatiu, ja que com abans assenyalàvem, l'augment demogràfic havia estat força alt. Junt amb els pressupostos ordinaris, els extraordinaris també demostraven les necessitats de cobertura i d'inversions. Però per damunt de molts altres aspectes, Granollers sentia el ressó dels canvis per les promocions immobiliàries encetades en l'època de Font Llopart: als habitatges del *Grupo Liberación* i el *Grupo Victòria* i el de La Caixa de Pensions per a la Vellesa i l'Estalvi que inaugurava un bloc de 113 pisos i 11 locals comercials, al carrer de Girona, el desembre de 1962, també altres veurien la seva promoció a Granollers en anys posteriors. La Caixa demanaria llicència el 1974 per a la

construcció d'un conjunt residencial, dos blocs de 160 pisos i un centre civíc. La Caixa d'Estalvis Provincial de la Diputació de Barcelona, també demanaria llicència més tard per a altres construccions. No totes elles, efectivament acabades durant l'època de Llobet Arnan, però si lligades amb l'expansió arrancada i consolidada els anys de Font i de Llobet. Una altra promoció immobiliària que caldria ressaltar, seria la corresponent a la Can Bassa. Vimugrasa, va presentar el projecte definitiu de prop de 500 habitatges de Protecció Oficial, per construir a Palou, al lloc identificat per la masia de can Bassa. Foren adjudicats el 1974 i habitat el 1975, tot plegat amb molt retard per problemes d'infraestructura. El segon projecte de Vimugrasa va ser el de la zona coneguda com de Can Mònic: es van construir 380 habitatges, 28 locals i un aparcament subterrani per a més de 200 places. Encentada la construcció mentre es construïen els habitatges de Can Bassa, els primers habitatges, tal volta, foren lliurats el 1983. Un escàndol a l'entorn d'una especulació fraudulenta en la que s'inclouia al mateix alcalde Llobet Arnan i de la que més tard en fou exculpat, va fer alentir les obres. Tal vegada qüestions polítiques del moment de la transició, la postura de Llobet de no voler avalar ni formar part d'una candidatura electoral amb persones procedents del *Movimiento* i amb els qui Llobet no combregava massa, podien haver possibilitat, a part de la certesa o no d'algunes activitats de Vimugrasa, una maniobra en la que en sortí esquitxat el mateix alcalde. <sup>(598)</sup>

Una de les altres promocions que portarien més polèmica a Granollers seria la iniciada a finals de 1965 amb el projecte per a un conjunt residencial al costat de la carretera de Caldes, proposat per la constructora *Financiaciones Insobe, S.A.*. Aprobant el 1969 es van construir cinc blocs amb un total de 416 habitatges, els quals es van acabar a inicis dels setanta. Més tard la zona es va anar ampliant amb la construcció de altres blocs a la zona de can Gili i fora de la urbanització. Un avantprojecte de finals de 1973, donà lloc a una altra promoció: la de Fidecaya, del barri de Ponent, amb 600 habitatges lliurats anys més tard. Les promocions de les Tres Torres i de la Font Verda, serien ja fetes la dècada dels anys vuitanta, i acabarien de dissenyar un Granollers força densificat en moltes zones de la seva trama urbana.

El canvi social era notable. La posició de l'Ajuntament havia estat relativament còmode durant part dels seixanta. Mica en mica, no ho fou tant. Els contenciosos amb "Granollers Comunitat Cristiana" palesaven el neguit de la necessitat de canvis, no fets,

---

<sup>598</sup> Veure Tele/Expres, 13 de setembre de 1977. Testimonis orals.

estrictament sota la decisió i el control dels qui dirigien els afers públics i sota la tutela del Règim. La minsa o la gran crispació de les picabarelles entre la publicació parroquial i el *Vallés* a la que alguns s'hi trobaven immiscits, demostrava com arreu, no tan sols a Granollers, la irrupció de noves formes de vida civil i religiosa i d'una nova generació que havia nascut després de la Guerra, i que empenyien a favor d'un gran canvi. Llobet que en certa manera volia marginar-se del contenciós amb "Granollers Comunitat Cristiana" procurà posar cotó a algunes situacions: persona dialogant s'adonava que les coses havien de tractar-se sense crispacions. Mantingué un difícil equilibri, que per a ell possiblement no li fou difícil: convençut del seu ideari, home de creences religioses però crític amb alguns practicants catòlics que a la vida diària els preocupava més l'especulació i el guany econòmic que la realització d'una societat sota el prisma del pensament falangista, mantingué una línia gens estrident en els tractes amb la parròquia. Persona honesta, reconeguda com a tal per persones de diferent ideologia, navegà en uns mars difícils sobretot els anys setanta. Cridat, malgrat que no ho volgués, a ser el president de la Diputació substituint Samaranch amb qui havia treballat durant alguns anys, i hagué de fer la transmissió de poders de la Diputació a mans de Tarradellas. Era el 1977. Mentre el president de la Generalitat sortia al balcó de la plaça de Sant Jaume, Llobet es feia fonedís per la porta de rere. Sense lamentacions, convençut que la seva feina s'havia acabat. Res havia demanat mai en política, tampoc ho faria els mesos després, en els que treballà en contacte amb Tarradellas fins a 1979. Aquesta any les eleccions municipals, li feien perdre l'alcaldia que havia ocupat des de feia 16 anys. Ho admeté amb el mateix esperit que sempre l'havia orientat. Fidel a Falange, el seu temps havia passat. O no eren temps per idealismes. Ell s'havia qualificat -sempre ho faria- com persona liberal, format en el pensament de José Antonio. Quan calia reconèixer que la seva tasca no es podia fer, calia retirar-se. D'acord o no amb el pensament de Llobet Arnau, ningú podia negar que havia demostrat al llarg de la seva trajectòria, molta coherència.<sup>(599)</sup>

Clar, però, que Llobet no estava sol en la seva gestió. Un bon equip de persones fidels com ell als principis joséantonians, li donaven cobertura. No havien estat mai molts al llarg de la dictadura, però havien estat bregadors, constants, organitzats poc o molt en el Consell local del *Movimiento*, però sobretot agrupats a l'ombra de la revista *Estilo*, primer, i després el *Vallés*. Si algunes coses singulars es poden destacar amb força de la ciutat, seria la importància política del *Vallés*, veritable biblia i extraordinari mitjà de difusió del falangisme

---

<sup>599</sup> Testimonis orals.

al llarg de la dictadura del general Franco. La constància, la gota malaia, en expressió d'un dels seus membres, defensant o oposant-se constantment a allò que no era del seu estil, fent servir de canemàs la defensa de l'unitat d'Espanya i els principis catòlics, segons un altre, el portaveu falangista es convertiria en una eina mordaç, ideològica, conservadora i quan calgué representativa de l'acceptació de la monarquia per raons de fidelitat al Règim. Però mai va baixar la guàrdia, ho hem escrit múltiples vegades. L'esmentada publicació va funcionar metòdicament, fidelment. És clar que l'oposició periodística estava molt limitada i el *Vallés* va disposar de molts anys per consolidar-se i tenia, a més, el vistiplau del Règim. Però el *Vallés* va ser -com possiblement a poc altres llocs del país- dirigit, acomboiat, i escrit per persones que gairebé en feren professió de fe del que calia dir constantment, setmana rere setmana al llarg de trenta-cinc anys.

Per altra banda, i malgrat la conflictivitat del moment, Llobet Aman es trobà que les feines brutes de la política del moment, les feien els aparells de l'Estat entre els que la Guàrdia Civil i la Brigada d'Informació excel·lien per la seva eficiència. La Policia Municipal actuava també, però fent més aviat un paper de comparsa en ser prou coneguts els seus membres. D'aquesta manera, la tasca policial de Llobet quedava força reduïda a la pràctica, i en cas de conflictes, més aviat procurava intercedir ràpidament per evitar majors conseqüències per a la ciutat que representava. No ho tingué fàcil, però se'n sortí força bé de la situació prou complicada del moment. Altres alcaldes maniobraren molt pitjor. Tot i ser un home del Règim, segur que la voluntat d'entendre's de Llobet, ajudà a fer més fàcils moltes transaccions d'aquells anys prou difícils.<sup>(600)</sup>

Els conflictes, però, a la dècada dels setanta foren sovintejats a la ciutat. La gran transformació social i específicament política, agafava a les autoritats oficials massa sovint en fals. La premsa començava a fer mal: es feien crítiques sobre les noves formes de cultura a Granollers demostrant les inquietuds d'un sector de gent cansada de miratges i desitjosa de realitzacions més democràtiques. El creixement urbanístic era qüestionat: Palou es convertia en el punt de mira de les crítiques pel seu futur planejament considerat mal dissenyat i fins i tot desastrós. També el de la Font Verda, era qüestionat. Els atacs contra l'especulació eren directes. Lluís Tintó i Espelt, des de les pàgines, preferentment de Granollers Comunitat Cristiana, atiava fort. Les rèpliques també les tenia però ja no es podia amagar que la

---

<sup>600</sup> Testimonis orals.

inquietud ciutadana no volia silenciar alguns aspectes que de manera punyent afectaven Granollers. <sup>(601)</sup>

Per altra banda, les convocatòries i els aldarulls protagonitzats per l'Assemblea de Catalunya testimoniaven que la pressió política de l'oposició era cada dia més valenta, tot i que el preu pagat de vegades era ben alt. Però el moviment era imparable. Abans de la dècada dels setanta, el Front Nacional de Catalunya (FNC), i el Partit Socialista de Catalunya (PSUC) eren els partits que tenien major implantació - minsa, tanmateix - a Granollers. Amb l'escisió del FNC, el Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans (PSAN), passà a representar les opcions d'un sector important de jovent granollerí, amb unes bases, poques, però, importants a l'Institut de Batxillerat. Però els mèrits eren també d'altres grups o entitats: la tasca feta a través de les agrupacions excursionistes, sardanista, dels grups sota l'emparedament de la parròquia, les activitats de l'Associació Cultural, del Centre d'Estudis, fetes a cine-fòrums, col·loquis, curses preferentment de llengua catalana i d'història, i de manera molt especial l'activitat D'Òmnium Cultural, present a la ciutat des de 1970, la presència de cantants de la Nova Cançó - de Raimon sobretot -, es feren notar i força i de manera sovintejada en aquella ciutat avesada al monolitisme de la direcció oficial conduïda pel Règim. Deixar de banda, però, el teixit clandestí, associatiu que existia o naixia a altres poblacions de la comarca, i que van possibilitar les feines clandestines a Granollers, seria un error: Solidaritat- amb presència als anys setanta molt ben articulada a la ciutat- la Comissió Democràtica de Camperols del Vallès o la Comissió d'Activitats Cíviques del Vallès, s'articulaven de manera que donaren lloc a un teixit clandestí mica en mica més sòlid, de forma que els treballs preparatoris de l'Assemblea de Catalunya, van ser fets amb persones polititzades o sensibilitzades per la situació de falta de llibertats i per militants del Front Ensenyant del PSAN, per mestres independents, per alguns militants del MSC, del PSUC i de CCOO. No es va fer tot sense que no es topés mai amb obstacles: les Plataformes Anticapitalistas van posar paranys, a la comarca, per endegar les tasques d'una Assemblea de Catalunya que es constituïa el 7 de novembre de 1971, i on estigueren presents els

---

<sup>601</sup> Tintó i Espelt, Lluís: "Palou, o un desastre ciutadà ", *Granollers Comunitat Cristiana*, núms. 1.077 i 1.078, maig de 1972. Id. Id.: " La farsa de la "Nueva Cultura" a Granollers ", *Granollers Comunitat Cristiana*, núm. 1.171, març de 1974. Id. Id.: "Elecció d'alcalde", *Granollers Comunitat Cristiana*, núm 1.267, gener de 1976. Id. Id.: "El lector diu.." *Granollers Comunitat Cristiana*, núm 1.269 gener de 1976. Id. Id.: "La cleptomania, una malaltia del nostre temps". *Granollers Comunitat Cristiana*, núm 1.277, març de 1976. HMJM.

granollerins, Montserrat Lorente, Rosa Ribas i Jordi Valls. Salvador Casanova, element clau de l'esmentat organisme, no hi ha ser a causa de l'empresonament que patia per culpa d'una detenció de feia poc temps. Però l'estructura clandestina present a la ciutat i present a la comarca va permetre també, accions del PCE (I) , amb unes sòlides bases al poble veí de Canovelles, de Bandera Roja i d'Acció Comunista. L'activitat dels partits ja esmentats, més el PSAN-P resultat de l'escisió del partit Granollers, entrà en una espiral conspirativa ben destacada. Però no tot quedava aquí: a l'igual que en altres llocs del país, els col·lectius d'advocats laboralistes i els advocats penalistes, començaren a demostrar que es podia lluitar contra el Sistema, en diversos fronts. Però especialment, les meritòries tasques de diverses associacions, demostraren una i altra vegada que els canvis eren desitjats per una gran majoria i que el Sistema no podia fer veure que tot plegat era qüestió de noms propis a seguir, perseguir i si calia, empresonar. A tall només d'exemple, Salvador Casanova i Josep Verde Aldea - aquest darrer, advocat, catòlic, a partir de 1970, sobretot, força vinculat ja a Barcelona, - molt diferents però molt polititzats, sovintejaren durant algun temps en els informes policials acompanyats del nom de Granollers. Molestava a les autoritats que dos estils diferents de vida i de concepció política, es poguessin trobar en una lluita contra el Règim. A tall d'exemple, deiem, perquè Granollers era molt més que dues o quatre o vuit persones en contra del Sistema, i això ho sabia i no ho volia admetre: sabia que l'oposició - en diverses formes d'expressió- no era tan reduïda com volia donar a entendre, ni a Granollers, ni arreu. Sense mitificar l'oposició a Franco, a més del noms que més, i per raons diverses, sonaven, moltes persones començaven a sortir de l'anonimat i feien pinya contra el Règim. I això passava a Granollers i arreu del país.<sup>(602)</sup>.

Per fer front a això, calia que no s'expansionessin les associacions, entitats, i que es retallessin al màxim les activitats no plaents al Règim: ultra algunes de les ja esmentades, la convocatòria el Premi Granollers de Teatre, el naixement del Teatre de l'Associació Cultural (TAC); el Cicle de Teatre de Granollers; la Delegació de les Nacions Unides a Granollers; les Associacions de Veïns que mica en mica s'anirien implantant; les activitats polititzades

---

<sup>602</sup> Sobre Salvador Casanova, el primer informe que he trobat correspon a l'any 1964, arran d'una convocatòria davant del monument de Rafel Casanova, a Barcelona. Sobre Josep Verde Aldea, la documentació a Govern Civil, és sovintejada. Destaco d'entre altres informes un del gener de 1970, en que explica que una conferència als Pares Caputxins del carrer de baix de Sant Pere, la va fer tota en català, i era qualificat, entre altres aspectes, com a catalano-separatista. *Gobernadores Civiles, Caja 30. Once de Septiembre. Años 1964-1969.* AHGCB. *Gobernadores Civiles. 1562 (I), núm. 31; 1562 (II), núm. 31. Años 1970-1974.* AHGCB.

d'alguns barris -Finsobe per exemple- feien massa difícil parar la història que demanava llibertats a crits.

I a les portes de la transició, la consolidació de Convergència Socialista de Catalunya, i durant la transició, la Marxa de la Llibertat de l'estiu de 1976; les activitats, campanyes i mítings de l'Assemblea de Catalunya; sotreguejada a la ciutat, especialment per la sobtada mort del jove historiador i polític, Joan Camps i Giró; el Congrés de Cultura Catalana; les noves correlacions de forces polítiques amb un intent de protagonisme de CDC i la forta presència del PSC; l'esclat de les AAVV; l'aparició de la CUPS davant de les eleccions de 1977; l'esllanguiment de l'Assemblea de Catalunya i la creació d'Assemblees Populars sota les directrius especialment de Salvador Casanova; l'explosió d'una bomba a l'edifici dels Jutjats; l'afer dels Joglars del 1978; el BEAN, el referèndum sobre la Constitució espanyola amb 19.000 vots a favor del si i 2.000 en contra, així com altres activitats polítiques i sindicals, marcarien unes pautes ben clares de desig ràpid de canvi, en aquella transició que tindria les primeres eleccions municipals el 1979.<sup>(603)</sup>

A les eleccions generals de l'1 de març de 1979, el PSC obtenia 7.080 vots. CDC, 5.315 vots. UCD, 3.426 vots. El PSUC, treia 2.368 vots. A les eleccions municipals, la candidatura més votada va ser la del PSC, encapçalada per Rafael Ballús i Molina que seria el nou alcalde. Va obtenir 7.507 vots i 9 regidors. CiU va ser la segona, encapçalada per Oriol Montaña, amb 7.143 vots i 8 regidors. La tercera va ser el PSUC, al front de la qual hi anava Vicenç Rochina, amb 2.822 vots i 3 regidors. La quarta, va ser UCD, encapçalada per Campoy, amb 7.507 vots i un regidor. El 19 d'abril de 1979 es constituïa el nou Ajuntament. Francesc Llobet Arnan, havia deixat de ser alcalde al cap de 16 anys. S'iniciava una nova etapa començada a dibuixar-se, amb traç segur, feia alguns pocs anys abans.

El trencament ocorregut al país, a Granollers en concret, entre el que era la ciutat abans de 1936 i la que apareixia a la mort del General Franco, era brutal. Des de 1939, s'havia consolidat la desaparició d'un munt de coses i de persones, per raons diverses. El Règim, el Sistema, havia intentat esborrar noms, cognoms, fets, tradicions, hàbits, associacions, edificis. La imposició s'havia fet de forma directa, incisiva, dràstica de vegades. S'havia perdut, per obligació, el costum de la discussió política i del discurs cultural d'una ciutat abrindada en moltes ocasions per aquests temes tan normals en la vida

---

<sup>603</sup> Garriga i Andreu, Joan: "Aquells anys que vàrem viure perillosament", *L'Abella d'Or*, núm. 3, maig de 1991. Barcelona, 1991.

Bernad i Ricard, Robert: *op. cit.*.

## **FONTS I BIBLIOGRAFIA**

### **FONTS**

#### *Principals fonts documentals*

Archivo General de la Administración Civil del Estado. Alcalá de Henares.(AGA)

Archivo Histórico Nacional. Madrid (AHN).

Archivo Histórico Nacional, Sección Guerra Civil. Salamanca. (AHNS).

Arxiu Històric del Govern Civil de Barcelona.(AHGCB).

Arxiu de la Corona d'Aragó, fons del Govern Civil de Barcelona.(ACA).

Arxiu Històric Municipal. Granollers. (AHMG).

Hemeroteca Municipal, Josep Móra. Granollers. (HMJM)

Hemeroteca de l'Institut Municipal d'Història. Barcelona.(HIMIB).

Fons documentals de Salvador Casanova i Grané; Josep Garrell i Soto; Joan Camps/Montserrat Lorente; propi.

#### *Principals fonts/testimonis orals*

Pere Canal i Baliu.

Francesc Llobet Arnan.

Pere Viaplana i Riera.

Amador Garrell i Soto.

Joan M. Torres i Garrell.

Montserrat Dalmau i Quintana.

Josep Garrell i Soto.

#### *Prensa consultada( periòdics/ diaris/ revistes, principals)*

Estilo

Vallés.

Granollers Comunitat Cristiana.

L'Avenç, revista d' Història.

El Temps.

El Correo Catalán.

La Vanguardia.

## **BIBLIOGRAFIA**

ANGUERA, Pere: *Història gràfica del Reus contemporani, 1939/1979*; vol.II. Edit.Ajuntament, Reus, 1987.

APARICIO, Miguel A.: *El sindicalismo vertical y la formación del Estado franquista. Un estudio sobre Fet-Jons*. Edit.EUNIBAR, Barcelona 1980.

ARENAS, J. i SABATER, E.: *Del català a l'escola a l'escola catalana. La visió i la tasca de la DEC d'Òmnium Cultural*. Edit. La Magrana. Barcelona, 1982.

BARBA HERNÁNDEZ, Bartolomé: *Dos años al frente del Gobierno Civil de Barcelona y varios ensayos*. Edit. Javier Morata, Madrid, 1948.

BARBAGALLO, F.; BORDERIAS, C et al.: *Franquisme.Sobre resistència i consens a Catalunya(1938-1959)*. Ed. Crítica, Barcelona, 1990.

BENET, Josep: *Catalunya sota el Franquisme. Informe sobre la persecussió de la llengua i la cultura de Catalunya*. Edit.Edicions Catalanes, Paris, 1973. Reeditat Edit.Blume, Barcelona, 1978.

BENET, Josep: *Combat per una Catalunya autònoma. Textos d'ahir i d'avui*. Edit.Bruguera, Barcelona, 1980.

BENET, Josep: *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*.Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.

BERNAD I RICART, Robert: "L'Assemblea de Catalunya a Granollers i al Vallès Oriental". *Lauro*, Revista del Museu de Granollers, gener-juny de 1996, núm. 11.

BOIX, Maur M.: "Aureli M.Escarré, monjo i abat". *Serra d'Or*. Barcelona, 1978, núm.231.

BORJA, Jordi: *Qué son las asociaciones de vecinos*. Edit. La Gaya Ciencia. Barcelona, 1977

CANDEL, Francesc: *Els altres catalans*. Edit.Edicions 62, Barcelona, 1964.

CASANOVA i GRANÉ, Salvador: *Per una nova Ibèria, com a comunitat d'Estats independents i altres escrits*.E. de la Magrana, Barcelona, 1988

CASTELLS, Andreu: *Sabadell, informe de l'oposició*, vols.V i VI. Edit.Riutort, Sabadell, 1983-1986.

CENDRÓS, Joan B.: "La fundació i els primers anys d'Òmnium Cultural". *L'Avenç*, Barcelona, 1982, núm.55.

CLARA, Josep i CORNELLÀ, Pere: "Falange Española a les comarques gironines". *Plecs d'Història Local, L'Avenç*, Barcelona, abril 1986, núm.2.

CLARA, Josep: L'Ajuntament de Girona (1931-1948). "Poder municipal i grups socials". *L'Avenç*, Barcelona, maig 1983, núm.60.

CLARA, Josep: *El personal polític de l'Ajuntament de Girona (1917-1987)*. Edit. Cercle d'Estudis Històrics i Socials, Girona, 1987.

CLEMENT, Teresa: "El personal polític de la província de Barcelona de 1939 a 1959". *Perspectiva social*, Barcelona, 1979, núm.13.

COLOMER, Josep.M: *Espanyolisme i catalanisme. La idea de nació en el pensament polític català (1939-1979)*. Edit.L'Avenç, Barcelona, 1984.

COLOMER, Josep M.: *Assamblea de Catalunya*. Edit.Avance, Barcelona, 1976.

COLOMER, Josep M.: "L'Assamblea de Catalunya (1971-1977): el catalisme popular antifranquista." *L'Avenç*, Barcelona, 1981, núm. 43.

COLOMER, J.M.; AINAUD, J.M.; Riquer, B. DE: *Els anys del franquisme*. Edit.Doposa, Barcelona, 1978.

DALMAU, Josep: *Catalunya i l'Església en el banquet dels acusats (el TOP a porta tancada)*. Edit. Pòrtic, Barcelona, 1979.

DAA: *La cultura bajo el franquismo*. Edit.Ediciones de Bolsillo, Barcelona, 1977.

DDAA: *La Barcelona de Porcioles*. Edit.Laia, Barcelona, 1975.

DDAA:PSUC. 50 anys d'història.*L'Avenç*, Barcelona,1986, núm.95.

DÍEZ i ESCULIES, Daniel: *El Front Nacional de Catalunya*. Edit. La Magrana, Barcelona, 1983.

DÍEZ i ESCULIES, Daniel: *L'oposició política catalanista al franquisme, 1939-1959*. Tesi Doctoral, UB. 1986.

DI FEBO, Giuliana: "La política de la Secció Femenina de la Falange". *L'Avenç*. Barcelona, març 1979, núm.14.

Id.Id: "El franquisme i la burgesia catalana (1939-1951)", *L'Avenç*, Barcelona, Gener 1979, núm.11.

EQUIP DE SOCIOLOGIA ELECTORAL: *Atlas electoral de Catalunya 1975-1980*. Edit.Fundació J.Bofill. Barcelona, 1981.

ESTIVILL, J.; de LA HOZ, J.M.: *La cultura política dels treballadors a Catalunya. Estudi sobre les eleccions sindicals (1944-1987)*. Edit. Fundació Jaume Bofill-La Magrana, Barcelona, 1988.

FABRE, Jaume: "L'Ajuntament de Girona (1948-1973). Els tres alcaldes del "desarrollismo": Franquet, Ordís i Bonet". *L'Avenç*, maig 1983, núm.60.

FABRE, Jaume: "La delació dins la repressió franquista de postguerra". *L'Avenç*. Barcelona, octubre 1984, núm.75.

FABRE, J.; HUERTAS, J.M.; RIBAS, A.: *Vint anys de resistència catalana (1939-1959)*. Edit. La Magrana, Barcelona, 1976.

FABRE, Jaume ; HUERTAS, Josep.M.: "Quaranta anys d'Ajuntaments sense eleccions municipals democràtiques". *L'Avenç*, Barcelona, maig 1983, núm.58.

FABRE, J.; HUERTAS, J.M.: "CC, el moviment que va "morir" dos cops (1954-1962)". *L'Avenç*. Barcelona, 1981, nº42.

FABRE, J.; HUERTAS, J.M.: "La fundació de CC.OO. a Barcelona". *L'Avenç*, Barcelona, 1982, núm.52.

FABRE, J.; HUERTAS, J.M.: "Raimon: cantar durant la negra nit". *L'Avenç*, Barcelona, 1980, núm. 23.

FÀBREGAS, Xavier: *Teatre català d'agitació política*. Edit. Edicions 62. Barcelona, 1969

FANÉS, Fèlix (Fèlix Ibáñez): *La vaga de tramvies del 1951*. Edit.Laia, Barcelona, 1977

FERRER I GIRONÈS, Francesc: *La persecussió política de la llengua catalana*. Edit.Edicions 62, Barcelona, 1985.

FERRI, LI, MUXÍ, J. ; SANJUÁN, E.: *Las huelgas contra Franco (1939-1956)*. Edit.Planeta, Barcelona, 1978.

FIGUERES, Josep M.: "La premsa catalana (1966-1979)".*L'Avenç*, Barcelona, 1979, núm.20.

FINA, Albert: *Des del nostre despatx*. Edit.Doposa, Barcelona, 1978.

FONTANA, Josep: *Espanya bajo el franquismo*. Edit.Crítica, Barcelona, 1986.

GABANCHO, Patricia: "L'exercici del poder cultural a Catalunya: la postguerra i el Franquisme." *L'Avenç*, Barcelona, febrer 1983, núm.57.

GALLEGO, M.Teresa: *Mujer, Falange y Franquismo*. Edit.Taurus, Madrid, 1983.

GALLO, Max: *Historia de la España franquista*. Edit. Ruedo Ibérico, París, 1971.

GARRIGA I ANDREU, Joan : *Revolta i Guerra Civil a la Garriga (Vallès Oriental)*. L'Aixernador, Argentona, 1986.

GARRIGA I ANDREU, Joan; et al.: *Granollers, 1936-1939. Conflicte revolucionari i bèl·lic*. Ajunt. de Granollers, Vol. I i II, 1989-1990.

GARRIGA I ANDREU, Joan: "Aquells anys que vàrem viure perillosament." *L'Abella d'Or*, Granollers, 1991, núm. 3.

GARRIGA I ANDREU, Joan: *Al llarg de vint-i-cinc anys. Apunts històrics sobre l'I.B. Antoni Cumella de Granollers*. Granollers, 1993.

GIFREU, Josep: *Moviments populars a Catalunya*, 1974. Edit. Fundació J. Bofill, Barcelona, 1975.

GIRALT I RAVENTÓS, Emili: *El franquisme i l'oposició: una bibliografia crítica (1939-1975)*. Edit. Enciclopèdia Catalana, 1981.

GIRALT i RAVENTÓS, E.: *Prensa clandestina i de l'exili (1939-1976). Inventari de la col·lecció del CEHI*. Edit. Universitat de Barcelona, Barcelona, 1977.

GUILLAMET, Jaume: *La nova premsa catalana*. Edit. Edicions 62, Barcelona, 1975.

GUILLAMET, Jaume: *La premsa comarcal. Un model català de periodisme popular*. Edit. Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1983.

GUTIÉRREZ LATORRE, Francisco: *Los cuarenta años de periodismo de "Solidaridad Nacional" (1936-1979)*. Tesi de llicenciatura UAB. 1985, vols. I, II.

HEINE, Hermunt: *La oposición política al franquismo. De 1939 a 1953*. Edit. Crítica, Barcelona, 1983.

HERMET, Guy: *L'Espagne de Franco*. Edit. Armand Colin, París, 1974.

HERMET, Guy: *Los comunistas en España*. Edit. Ruedo Ibérico, París, 1972.

HERMET, Guy: *Les Catholiques dans l'Espagne Franquiste*. París, 1980-1981, vols. I, II.

HOMS i COROMINAS, Josep: *Granollers, retalls d'història urbana*. Tarafa, Ed. de Publicaciones-Rev. del Vallés, Granollers, 1995.

JIMÉNEZ DE PARGA, Manuel: *Noticias con acento*. Edit. Alfaguara, Madrid, 1967.

JIMÉNEZ DE PARGA, Manuel: *Atisbos desde esta España*. Edit. Guadiana, Madrid, 1968.

MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere: *El règim franquista. Feixisme, modernització i consens*. Eumo Ed. 1992.

MONÉS, Jordi: *L'escola a Catalunya sota el franquisme*. Edit. Edicions 62-Rosa Sensat, Barcelona, 1981.

OLIVER, JOAN ; PAGÉS, Joan Pelai: *La prensa clandestina. Propaganda y documentos antifranquistas, 1939-1956*. Edit. Planeta, Barcelona, 1978.

ORANICH, Magda: "L'Estat Franquista i la dona". *L'Avenç*. Barcelona, juliol 1977, núm. 4.

PANIKER, Salvador: *Catalunya com a problema*. Edit. Bruguera, Barcelona, 1967.

PAYNE, Stanley G.: *The Franco Regime 1936-1975*. Madison, 1987. Traduït al castellà: *El régimen de Franco 1936-1975*. Edit. Alianza, Madrid, 1987.

PONS PRADES, Eduardo: *Guerrillas españolas (1936-1960)*. Edit. Planeta, Barcelona, 1977.

PRADO, Emili: "La ràdio en el Franquisme: minifundi d'emissió, latifundi d'informació". *L'Avenç*. Barcelona, gener 1983, n°56.

PRESTON, Paul: *Franco "Caudillo de Espanya"*, Edit. Grijalbo, Barcelona, 1994.

RAGUER, Hilari: "L'Església i la guerra civil (1936-1939)". "Bibliografia recent (1975-1985)", *Revista Catalana de Teologia*, Barcelona, 1986.

RAGUER, Hilari: "L'abat Escarré i Franco". *L'Avenç*, Barcelona, 1986, núm. 89.

RIQUER, Borja de: *Història de la Diputació de Barcelona*. Edit. Diputació, Barcelona, 1988.

RIQUER, Borja de: "Efectos demográficos de la Guerra Civil en Catalunya: una primera aproximación". *Perspectiva Contemporánea*. Edit. SEGUEF, Madrid, 1988, n°1

RIQUER , Borja de ; CULLA, Joan B.: "El franquisme i la transició democràtica (1939-1988)". *Història de Catalunya*, vol. VI I. Edit. Edicions 62, Barcelona, 1989. PSUC. 50 anys d'Història". *L'Avenç*. Barcelona, juliol 1986, núm. 95.

SÁNCHEZ I FERRÉ, Pere: *La Maçoneria en la societat catalana del segle XX (1900-1947)*. Ed. 62, Barcelona, 1993.

SOLÉ i SABATÉ, Josep M.: "La lluita armada a la postguerra". *L'Avenç*. Barcelona, juny 1977, núm. 3.

SOLÉ i SABATÉ, Josep M.: *Catalunya durante el franquismo*. Biblioteca de La Vanguardia, Barcelona, 1984. I el col·leccionable *Catalunya en la época franquista (1939-1975)*. Edit. Destino, Barcelona, 1976.

SOLÉ i SABATÉ, Josep M.: *La repressió franquista a Catalunya, 1938-1953*. Edit. Edicions 62, Barcelona, 1985.

SOLÉ i SABATÉ, Josep M.: "La repressió franquista a Catalunya". *L'Avenç*. Barcelona, setembre de 1982, núm. 52.

SOLÉ i SABATÉ, Josep M.; VILLARROYA, Joan: "L'ocupació militar de Catalunya: març 1938-febrer 1939." *L'Avenç*. Barcelona, 1987.

SUBIRÀ, Joan: *La premsa a Granollers (1882-1982)*. Vols. I i II. Dep. de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1982.

TINTÓ i ESPELT, Ll.; FARNÉS i SARAROLS: *Crònica de la Unió Liberal*. Ajunt. de Granollers, 1981.

TINTÓ i ESPELT, Lluís: *Biografia sobre del Vallès Oriental*. Granollers, 1990

TÉLLEZ, Antonio: *La guerrilla urbana en España: Sabaté*. París, 1973.

TÉLLEZ, Antonio: *La guerrilla urbana: Sabaté*. Edit. Belibaste S.A., París, 1974.

VALLÈS, Edmon: *Història gràfica de Catalunya sota el règim franquista (1939-1975)*. Edit. Edicions 62, Barcelona, 1980.

VILADOT, Albert: "La Generalitat a l'interior de Catalunya 1947-1948". *L'Avenç*, Barcelona, juny 1982, núm. 50.

VILADOT, Albert: "La crisi del catalanisme d'esquerres, 1939-1950". *L'Avenç*, Barcelona, desembre 1981, núm. 44.